

THIS WORK

IS

MOST RESPECTFULLY DEDICATED

TO

BYRAMJEE JEEJEEBHOY
ESQUIRE

AS

A SMALL TOKEN OF RESPECT & ESTEEM FOR HIS
PATRONAGE, ARDENT ZEAL & LIBERALITY
IN ENCOURAGING WORKS OF
PUBLIC UTILITY.

BY

THE AUTHOR

નેશ નામદાર સેઠ ઊરામજી જીજીભાઈ

અગામે

જાહેર ઊપીઓગતાં કાંમોમાં આપેલી મદદ, ઊસદ
અને સખાવતને માટે

માનની એક નાંહાંની ઇધાંણી દાખલ

આગે પુસ્તક

તેનાં બનાવનારે

મોઢાં માંન સહીત

અરપણ કરીજીછે.

PREFACE.

In placing these pages before the Commercial Public, the author confidently hopes that they will be the means of supplying a want hitherto felt by them. The English names of Commercial articles have been arranged in Alphabetical order together with their Goojratee Pronunciations and Synonyms. Their uses, natural properties, growing localities and other useful information together with the names of Countries to and from which they are exported and imported, have all been carefully embodied and defined as clearly as possible. All along it has been the Author's aim to render the work useful alike to Merchants as to general readers and Scholars, and he sincerely trusts that its general utility will secure for it the entire approval and ready support of the Public.

After several pages of this work had passed through the press, it was found that several important words whose definitions were indispensable, were omitted and these have been duly added in the form of a supplement.

With the view of rendering it useful both to European and native Merchants, a KOSH or a Vocabulary of articles of Commercial and General utility has been affixed to it. These have been arranged in the order of the Goojratee Alphabet with their English pronunciations & English Synonyms with their Goojratee pronunciations, —a facility which will, it is to be hoped, be duly appreciated by the Mercantile public.

The Author begs to acknowledge the valuable aid of McCulloch's Commercial Dictionary as also of another work on the same subject.

Finally, if this book meets with the ready support of the Commercial Community & the Public in general, the Author will consider his trouble amply rewarded.

દીખાઓ.

વેપારી આલમની સાંમણે આ પુસતક મુંકતાં તેનો બનાવનાં
 ર એવી આશા રાખે છે કે વેપારીઓ મધે એવાં એક પુસતકની જે
 મોટી અને દેખાઈતી અગત હતી તે ઘણે દરરજે પુરી પડશે. વેપારને
 લગતી છણસોનાં ઈંગરેલ નાંમો ઈંગરેલ અખશરને અનુકરમે ગો
 ઠપી તેનાં ગુજરાતી ઉચ્ચારો તથા ગુજરાતી અરથો આપવા બાદ તે
 ચીજોની ઉત્પત્તિ, તેમની ખાશીએત તથા ગુણ, તેમને આલખવાની રી
 ત, જે દેશોમાં તેઓ ઉત્પન્ન થાય છે તે તથા તેમનો ઉપીઓગ, કીઆં
 દેશો ખાતે અને મારગો તેમનો વેપાર ચાલે છે વીગરે બીજા વીગતવા
 વાર અને જણવાનાગ જોલાસો વાંચનારનાં મગજમાં સેહેલાઈથી
 ઉતરી શકે તેવી રીતે આપવાની કોશિસ કરી છે. જેમ વેપારીઓને
 માંઠે આ પુસતક ઉપીઓગી બનાવવાની નેમ રાખી છે તેમ સાધારણ
 વાંચનાર તથા વીદીઆરથીઓને પણ તે કાંઈ થોડી અગતની થાઈ
 પડશે નહીં. જે પુરોપીઅન અને દેશી વેપારીઓ પુરોપ ખાતે હીંદુસ્થા
 નમાં મલી આવતી વેપારની છણસો પુરોપ ખાતે ચલાવે છે તેમને
 માંઠે આ પુસતક અગતનું થાઈ પડશે એમાંતો જરા સંદેહ નથી.

આ પુસતકનો દોડોક લાગ છપાઈ રહેવા બાદ, ઘણાએક અ
 ગતનાં જોલો રહી જવાથી (અને જે જોલો વગર તે અધુરી હાલ
 તમાં રહી ગયેલું કેહેવાએ) તેમને “વધારા” નાં આકારમાં ફરી
 થી ઈંગરેલ અખશરને અનુકરમે આપીઆ છે.

વલી આ પુસતક દેશી તથા ઈંગરેલ વેપારીઓને એક સર
 ખી રીતે ઉપીઓગી થાયે એ માંઠે તેને છેકે વેપારને લગતી છ
 ણસોનાં નાંમોનો એક કોશ ગુજરાતી અખશરને અનુકરમે રચીઆ

છે. તે મધેનાં દરેક બોલનો, તેની જાડે તેનો ઈંગરેજમાં ઉચાર, તેને લગતો ઈંગરેજ શબ્દ તથા તે ઈંગરેજ શબ્દનો ગુજરાતી ઉચાર આપીઆ છે. આ કોશની મદદથી ઈંગરેજ ભાષાથી અનભાણીઆ દેશીઓ વેપારની જીજ્ઞાસેનાં ઈંગરેજ નાંખાથી વાકેફ થાઈ સકશે, તેમજ ગુજરાતી ભાષાથી અનભાણા પુરોષીઅન વેપારીઓ વીગરે જાઓ દેશીઓ સાથે વેપારનાં સંબંધમાં આવે છે તેઓ પણ વેપારની જીજ્ઞાસેનાં ગુજરાતી નાંખા સેહેજાઈથી જાણી સકશે.

આ પુસ્તક તઈઆર કરવામાં “McCulloch's Commercial Dictionary” થીગરે એકઁ બીજાં પુસ્તકોની મદદ લેવામાં આવી છે જે જાહેર રીતે અતરે કબુલ રાખવામાં આવે છે.

અગરજો આ પુસ્તકને વેપારી આલમ તથા બીજા સાધારણ વાંચનારાઓથી ઉત્તેજન મળશે અને તેનો બોહોલો ફેલાવો થાશે તો તેનો બનાવનાર તેની મેહેનતનો બદલો પુરેપુરો મલેલો સમજશે.

બનાવનાર-

Acacin. (આકેરીઆ) એક જાતનો ગુંદર. ગુમ્મો Gum Arabic
Acids. (આસીડસ) અરબ—તેજાબ. કેટલીએક ચીજોનો હવામાંની
Oxygen “આક્રમીજન ગાસ” સાથે મેળવણી થાય છે. એ
આસીડ જેહને આપણે અરબ કહે છે એ તેની પીઠાં નીચે
ની ખુખીઓથી થાય છે. મુદામાં ઘણાજ ખાટા—જહાડ
પાતનાં પાલાથી બનાવેલા બહુ રંગને આસીડ લાગાથી તરત
લાલ થાઈ જાય છે. ધાતુઓ અને ખીછા ચીજોને પીગલાની
નાખેચ. કેટલાએક આરો અને ધાતુનાં મીઠાં પદારથો સાથે
આસીડ મુલવાથી ખીછાત મુદાઓ દેવી થાઈ જાય છે કે તેમાં
અમ્લ પદારથોની ખુખી જરાખી માલમ પડે નહી. હાલ આ
આસીડો જેટલી સોધી કાઢાંવામાં આવી છે તેમાં ખુખીઅ
નીચે પરમાંણે છે:—

Acetic (આસેટીક) આ આસીડ “ચુગમ્હેડ” બનાવ
વાનાં કામમાં માગે છે. ખીર અને વાઈનથી બનેલા મરકા
માં એ આસીડ હોય છે. Benzoic (બેનઝોઈક).
આ જાતનો આસીડ ઘાડા, ગાય, વીગરે દોરેનાં મુતરમાં છે
એવું જણાયું છે. Carbonic (કાર્બોનીક) હવાનું
એક તત્વ જે “કાર્બોનીક” ગાસ નામે ઓળખાય છે તેમાંથી
આ આસીડ નીકળે છે. ચોક્કસ મેલવણીથી આ આસીડ સે
ડાવાતર બતાવવામાં કાંમે લગાડે છે. Citric (સીટરીક)
ખાતાં લીજા અને ખીજા ફોનાં રમમાં હોય છે. Murinic
(મીઝીરીએટીક) મીઠાંમાંથી જીવજની કાઢાડેલી આસી
ડ. Nitric (નાઈટરીક) સુરોખારમાંથી જીવજવેલી
આસીડ. Oxalic (આક્ઝેલીક) આ જાતનો આ
સીડથી કપડાં જીવર મહી વીગરેનાં રાધ પડીઆ હોય છે તરત
કાઢાડી શકાય છે. Prussic (પ્રુસીક) મરવેથી જેહરી
આસીડ આય છે. તે બાજીસાલામાંથી જીવપન થાય છે.
Sulphuric (સલ્ફરીક) ગંધકાથી આ આસીડ
કાઢાડે છે. અને તેના બલવાથી નીકળતો ધુમાડો અથવા
ગાય પડાંણી માંતરને ગુંગડાડી નાખે છે. Tartaric (તા

સ્થાતીક) તારતાર નાંમનાં આરમાંથી થાએ. Uric (પરીક) માંપનાં છેરમાંથી આ આમીક મલે. એ વીગરે ખી ૭ પડીએ.

Acorns. (આકારનસ) એક નાંમનાં જાડાડનાં ખીઈ. આગલા જ માનાંનાં સોડા એ ખીજને પાતાંની ઓરડીના કાંમમાં લાવતા હતા અને કેટલાંએક મુઠકોમાં દુકાલની વખતે તેમજ હવડાં પણ આપાનાં ખપમાં લીધામાં આવે. હાલ ઇંગ્લેન્ડ ખંડમાં મરમાં પુરક તથા દુકરને પાડવામાં આવે. એને જીકાલીને માખણ માથે બેસેઆથા દારીની માફક પીવામાં આવે અને તેને કવ રા મવાર હાએ.

Agate. (આગેટ) રાજપાંહુન. એક જાતનો કીમતી પથર. ઇંદી મા એજ નાંમની એક નદીનાં કીનારો આંગલથી અગાજ તે પ્ર શકલ મહી આવતો હતો તે ઉપરથી એ નાંમ તેને આવવામાં આવીએ. એ પથર કાંઈએકજ રંગનો આવતો નથી, પણ આ લલા પીમા, લીલા, જાંજરા અથવા રંગના રંગનો હાએ. જરમનો નો કોમો, સેલાન, માઈખીડીઆ, અને જરર કરીને મુજરાત માં ભરમથી ૧૦ માઈલને ઓંતરે આવેલા ચીજપીપલા ગાંમ માંથી તે પ્રશકલ મલે અને તે ધરેણાંનાં કાંમમાં આવે. અંગરેજની અમલદારીમાં ગંધાં આગલ જે Bronch (બરોચ) એવે છે તેનું નાંમ એ જાતનાં 'બરચી' પથર ઉપરથી પડીએ.

Alabaster (આલાબાસ્ટર) સંગે મરમરનાં જેહેવોજ પણ તેથી પો એ પથર. એ જે જાતનો આવે. તેમાંનાં એક જાલણ અને કાંડું ધણું આરપાર દેખાએ હોય હાએ. તે બરાબર જો સધી પાલીય થાઈ શકતો નથી. ખીજો ઘેરો આવે છે તે પાલીય થાઈ શકે, એ પથરોનાં પુતલાં અને ધરમનગારનો નાંમન થા એ, અપેન અને ઇટલી તરફ તે પાહાડોમાંથી જોડી કાઢવા માં આવે, અને તે મગવડને લીધે તે મુઠકોનાં કારીગરો મજ થી મરમ પુતલાં આગલા વખતોમાં તેમજ હાલ બનાવી શકે.

Alcohol. (આલકોહોલ) એ વસતુનું આપણામાં સાધારણ નામ 'ઈશપીટ વાર્ધન' છે. હરેક ગમિલા દારને દરીયા જી ઉપર જીકાલીને તેનો બાફ એક વામનમાં છોડી લઈને તે બાફ, પછી ડંડો વડને જે પાંચી થાઈ જાએ તે આલકોહોલ છે.

એ બાલ પોરો આરેખીઆનેછે. દવાઈ, વાગનીયનાં કાંમમાં આ ને રગાએણુ મામતરમાં દીવો કરવા તથા ખીજાં ઘણાં કાંમમાં આવેછે.

Alder. (આલડર) એ નાંમનુ એક જાહુડાડછે તેનુ લાકડું પાંજીધી તદન કોહોનું નથી અને તે જાપરથી તે દરીઆનાં કાંમમાં ઘણું જાપીઆળી છે. સુકું રાજઆથી તેમાં અડો પેવસ થાએછે. એનો રંગ રંગીલો છે.

Ale-beer. (એલ-બીર) આરદાર—ખીજ દારૂએ કરતાં ખીર મજાધી પેહેલાં શાખી કાહડેમોછે. આગલા યુનાંની તથા રમી રાજોની જાહુજલાલીનાં વખતમાં શાહનશાએની ટેબલ તે વગર હુકરી કુહવાતી હતી. એલ અને ખીરમાં તફાવત એટલોજ છે જે 'એ એલ' બાલકા રંગનો અને ખીર ઘેરા રંગનો હોએછે. જરા બીના 'માલક' ગાસેઆથી "એલ" બનેમ અને ખીરની બનાવ તને મોટી શુકાં માલક લીધામાં આવેછે. એ દારૂ ગુણગારે અને હાથીઆરી આપનારો છે.

Alkali. (આલકેલી) આર—રગાએણુ મામતરનાં એક વરગમાં આ વેલી વમતુએને "મારનું નાંમ આપવામાં આવીજ" છે. એઆ નો અવાદ આરેછે અને હલદી રંગ જેમાં દરેક આર નાખવા પી તે રંગ લાલ થાએઆપી આર જાણાએછે. જેમ આસી ડો ધણી જાતનીછે તેમ આરખી ધણી જાતનાં આવેછે.

Alkalimeter. (આલકાલીમીતર) આર તપાસવાનું ઈર્ષતર.

Alkanet. (આલકાનેટ) અથવા Anchusa (આનચુસા) એક જા તનો રોપો. એની જડ રંગના કાંમમાં આવેછે. પીગલાવેઆ થી જાંબુલો રંગ થાએછે, ઇંગબંડ, માઈખીરીઆ, મુપેન, દરખી અને ફરંચનાં દખલ ભાગમાં થાએછે.

Almond. (આમંડ) બદામ. હીંદુસયાન, ઈરાન, આફ્રીકા કામતાનો ભાગ તથા ઈટલી અને ઈજીપ્તમાંડના ખીજ કેડલાએક મુલ કોમાં થાએછે. કવરી બદામ દવાઈનાં કાંમમાં આવેછે, અને તેમાંથી 'પરસીક આસીડ' નાંમનો ધણોજ જેહરી તેજાબ નીક સેછે. નોઈઆ નાંમનાં દારૂમાં પણ કવરી બદામ આવેછે.

Aloes. (આલોસ) એરીઓ. એજ નાંમનાં જાહાંમાંથી નીકલતો ૨

અ સ્વાર્ધના કામમાં આવે છે. અવાઃ કવરે અને ચીકનો, એ રીતે આર જાતનો આવે છે—

Socotrine-(સોકોટ્રીન) એ ઈન્ડીઅન માલાગરમાંનાં સોકોટ્રાના ટાપુ ઉપર પ્રચલ્લ હોય છે. તેના રંગ બંધાએ આ પછી ભુરા રંગનાં કટકમાં આવે છે. એનો વાસ કોહિલા ફૂલનાં જે હોય છે, અને ધણી પોચો. વેદી અને પીપમાં સમીરના અને એલેક્ઝાન્ડ્રીઆને રથતે ઈંગમંડ જાતો હોય, પણ હાલ ખીજાં બંદરોથી જીવે છે.

Herpatic (હાર્પાટીક) એનાં રંગને લીધે આએ નામ મેલી ગયું છે, એ રંગે ચલક વગરનો—અવાઃમાં વધારે અરાખ વાસ નોંધે. એનો પાક આરબીઆમાં છે, તાંહથી ઝુંબડને રથતે ઈંગમંડ જીવે છે. એનાં ભુકાનો રંગ ચાલસો પામો છે.

Caballine or Horse aloes એ આરબીઆમાં એલીઆનો રહી ગએલો કચરો છે. એ ઘોડાની સ્વાધનાજ કામ લગાડવામાં આવે છે અને તેના ઘણાંજ અગળ વાસ જીવરથી એવ આવે છે. Cape aloes. (કેપ આલોસ) એ કેપ કાલોની અને મેલીનડા તરફ પ્રચલ્લ હોય છે. રંગમાં બાહરથી પીલાસ ઉપર છે. વાસ ને અવાઃ સોકોટ્રીઆ કરતા વધારે અરાખ છે.

Aloes-wood (આલોસ વુડ) અગર. એલીઆના જેવો એક જાતના મડી ગએલાં જાહડનું લાકડું છે. એનો વાસ ધણી ઘાંટો અને તે ઉપરથી ફીકુંઆ, પાસીઆ અને રામન કોઠાકોઠો તેને આવે છે. આગલા જમાનામાં તે સોનાની કીમતે વેચાતો હતો અને હાલ અગર ખીજી જાતની કીમતે મળે છે. અંદલા જાહડ સોધવાની મેદુનને લીધે તથા તેમાં જાહડો જંગમમાં ઘોડાજા જેવાથી તેની પેદાએ ઘોડી છે. એ મલાઈ કોમટા ઉપરથી મલી આવે છે.

Amber- (આલમ) શ્વેતકી. આનીકીનીમ નામના એક ખુદ પદારથ અને ખીજી ઓળોની મેલવણી છે. એ ખુદરતી એમનીએમ મળે છે, તેમજ વસી મેળવણીથી બનાવેલામાં પણ આવે છે. વેપારમાં આની કુટકી ઘણું કરીને બનાવતની હોય છે.

Amber. (આમબર) કેરુબો. એક જાતનો બાહ્યતામાંથી બનાવેલો પદારથ જલદીથી ભાગી જાય એવા હલકો હોય છે. ધ

છું કરીને પારદશક, રંગમાં પાંચા અને કાંઈ વેલા વગર રંગનો પણ હોય છે. આરબો અને ખીજોઆ તેની હાડી બનાવી આ આ દાહડો પોતાનાં હાથમાં રાખે છે. તેનો મવાદ કાંઈ જ હોતો નથી અને ધમવા અથવા છુંદવા વગર તેનો સુગંધીવામ નીકલતો નથી. પાર્શીઆ અને સીસીલી દેશોમાં તેની પેદાશ થાય છે.

Amethyst. (એમીથીસ્ત) એક જાતનો કીમતી પથર.

Amianthus. (એમીએનથસ) એક જાતની ધાતુ. એની જાત ઘણી છે અને તેમાંથી ગ્રાપ્પા કાઢાડી શકાય તેવી નરમ અને એંગો ઝ કાય્મિ તેવી છે. ગમે તેવા આલમમાં તે બદલતી નથી અને આ ગદા વખતમાં તેનાં ગ્રાપ્પા બનાવી તેનાં કપડાં બનાવતા હતા. આ ધાતુનાં બનાવેલાં રંગોમાં બીજાની આલમમાં નાંખી આ થી પોવા કરતાં વધારે મજબૂત પડે છે ! અંગ્રેજી ધુનાની મોટા જેઆ મુરદાને બાબતા હતા તેઆ તે સુરદાઓની આમવામ આ ધાતુનાં કપડાં બીજાવતા હતા જેથી લાકડાંની રાખ અને મુરદાની રાખ મળે એકડી થાઈ નહી જાય. જરથી તેઆએ મુરદા બાબવાનું બંધ કરી ધું તારથી આ કપડું બનાવવાનો હોતર તે આ તદન ભુલી ગયા.

Ammoniac. (એમોનીઆક) દવાઈમાં વપરાતો એક જાતનો ખાર.

Ammunition (એમીઊનીશન) લડાઈમાં વપરાતાં હુથીઆરો ની ગર ખીજો સરનતમ.

Ancovy. (એનકોવી) એક જાતની તાહાની માંછલી જે ભુખધીઅ મસુદર મધે પુશકલ મલે છે. તેની બાહરની બાજુ મુઠ્ઠા અને માંદુથી લાલ હોય છે. તેની પીઠ ગોલ હોય છે સારડીનનાંમ ની માંછલી એનાં કરતા જરા મોટી અને ગપતી આવે છે. આ માંછલીનો મામ અને અચાર પણ બનાવે છે.

Aniseed. (આનીસીદ) વરીઆલી. એનો વાસ સારો અને મવાદ માં મીઠો હોય છે. તેની પેદાશ જરમની, મધેન અને ચીન દેશોમાં પુશકલ થાય છે.

Antimony. (આનટીમની) સુરમો. સીસાનાં જેવા ચલકતી એક ધાતુ. જે મોરનીઆમાં ટાપુ મધે મલે છે અને તાંદાંથી સીંગાપોરને મારને અતર તેમજ ઇંગ્લેન્ડ આતે જાય છે તેમાંથી તે બનાવવા

માં આવે છે. દવામાં તે વાપરે તેમજ ખાવાનાં દી માં બનાવવામાં પણ તે કામ આવે છે.

Apples. (આપલસ) સરસંદ. ઈંગલંડ, અમેરીકા વીગરે ખીજી રૂંડા દેશમાં જિતનાં ફો આવામાં લેહેજતદાર હોય છે અને તેમાંથી માઈડર દારૂ પણ બનાવે છે. બાકી બરેલા વાહા હોવા તે હીંદુસ્થાન આવે આવે છે.

Aqua-Fortis. (આકવાફોર્ટીસ) જુલો Acid. આસીડ.

Aqua-Marino. (આકવામરીન) જુલો Beryl. (બેરીલ)

Aqua-Vitae. (આકવાવીટા) બીજા જાતનાં માલેલા દારૂ માધ્યમ નામ.

Arangoes. (આરંગોસ) એક જાતનાં દારૂ. યુવામાં અને અગધા જંગમી લોકો તેની હાડી બનાવી ગમે આવવાના દવા.

Argol. (આરગલ) જે વામણમાં વર્ધન દારૂ બરી રાખીએ હોય તે ની આગળ બંધાએથી કાણ પાવરી. વાઈનનાં રંગ પરમાં હો તે મોડે અથવા કામ હોય છે.

Arrack. (આરક) અરખ. હીંદુસ્થાન વીગરે ખીજી જગોઆમાં મળતો જલદ દારૂ. મજબી મરમ અગધનો દારૂ ગોવા અને બેંગ્લોઆ મધે બનાવવામાં આવે છે.

Arrow-Root (આરોરૂટ) એક જાતનો રોપો જેના મુખીઆં “આરો” ઈ આવે તીરના આકારનાં હોય છે તે જાવરી આ નામ આવે વામાં આવી ગયે છે. એક વામણ જુનાં મુલીઆ માધી આ વામણોં ખુદા કાલાકવામાં આવે છે અને તેની બનાવેલી કાણ કુવ ત આવનારી ગણાય છે. અમલ તે દખલીઆ અમેરીકામાં થતો હો પણ હાલમાં તેનાં રોપાઓ હીંદુસ્થાનમાં મલખાર કો મુકા તરફ તથા ખીજા ભાગોમાં હમાકવામાં આવે છે. કલકતામાં દારૂ આરોરૂટનો આટો બનાવવામાં આવે છે, જાલથી તે ઈંગલંડ મુલી જાય છે.

Arsenic. (આરસેનીક) સોમલ—આ એક બહુથી મોંઘાઈ વા જતા રંગની ધાતુ છે. તે એક ઝેર છે. જાહારે તે રૂંડા હોય છે તારે તે માંથી કાઈ મોહેરમ નીકલતો નથી પણ ગરમ કરવાથી તેમાંથી લમળના જેવો ધણોજ મળજીત વામ નીકલે છે. મંધસી ધાતુ એમાં આ ધણીજ નામ ધાતુ છે અને એને વાટીઆથી તેની મુકી ધણી જલનીથી થાય છે. એ દવાઈ ના તથા ખીજા કેટલાક હોનરોમાં પણ વપરાય છે.

Asafoetida.(આસાફટીડા) હોંગ. આ પદારથ એક જાહાડનાં રૂઝમાંથી બને છે. એ ઈંગ્લેન્ડ અને સીંધુ નદીનાં મુખ આગલ આવેલા સીંધ પાંતો તરફથી આવે છે. 'એ દવાઈનાં કાંમમાં અને ઘણું કરીને હીંદુઓનાં યોગકામો આવે છે. તેનો વાંઝ ઘણાજ નાપ મુંદ અને મુલાદ કરે છે.

Ash. (આશ) એક જાતનું જાહાડ.

Ashes. (આશીસ) રાખ. હરેક વસ્તુ બળવા પછી થાયલી ભગ્નમને રાખ કહેવામાં આવે છે. રાખમાંથી કેટલીક જાતનાં ખાર કાઢાડવામાં આવે છે અને તેમજા માટે તેનો વેપાર કેટલીક જગ્યાએ ચાલે છે.

Asphaltum.(આસફાલ્ટમ) જુઓ Bitumen. (બીટીઝીમન)

B

Bacon, (બેકન) Ham. (હામ). કુકરનુ આથેલું ગોસ—"બેકન" તે જાનવરનાં સીંનાં અને પેર તરફનાં ભાગનુ તથા "હામ" પાછલા પગાનુ બનાવવામાં આવે છે. તે ઘણું કરીને નીમખામાં આથીને રુકવવામાં આવે છે પણ કેઈ કેઈ વાર તેમા ખાડનું પાણી પણ વપડાય છે.

Balachong.(બાલાચોંગ) જીહીની માછલી અથવા કુતાનો અથવા માહા ટી માછલીના મામુનો ખીમા કરવા પછી કરેલો રુકા પાતીઓ. બંગાલની ઉગમણે આવેલા પાંતોમાં ચીનનાં દખલ ભાગોમાં તેનો ઘણે જગ્યાએ ઉપયોગ થાય છે અને તેથી તે તરફ વેપાર ની એક મુખીય વસ્તુ થઈ પડી છે. મુંબઈમાં પણ ઘરઘર અને સોજો "બાલાચોંગ" બનાવવામાં આવે છે અને ઈંગ્લેન્ડ ખાતે નાં મીતરો ઉપર ઉકામઈ ની બિર તરીકે ઘણા લોકો ખાડે છે.

Bale. (બેએલ) ગાંસડી.

Bale Lashing.(બેએલ લાશીંગસ) ગાંસડી બાંધવાનાં દોરડાં.

Balks. (બાઆલકસ) લાકડાંનાં મોહોટા કટકા.

Ballast. (બાલાસટ) નીર્મ. વાંહાંણને બાર આપવા ભરેલી હરેક ભારી વસ્તુ. નીરમ પથરાથી, જુનુ લોહાંયો અથવા નીમખ થી કરવામાં આવે છે.

Balsam. (બાલસમ) જાહાડનો બંધાઈ ચલેલો રસ. એમાં કેટલીક જાત પરદવાઈ આકારમાં આવે છે તથા કેટલીક જડ હોય છે.

Copra, કોપેરીઆ Opobalsam, ઓપોબાલસમ Storax.
 સ્ટોરાક્સ તથા Tolu તોલુ એ પગલાઈ જવતની બાલસમ છે એ
 ને સોખાન હીંગ દખલ અને બાલ સ્ટોરાક્સ એ જડ બધાઈ
 મળેલી બાલસમ છે. એ ધાણું કરી દવાઈ ના કામમા આવે છે.
 કેટલીક જાતની બાલસમોનું બપાન નીચે આપેલું છે

Copaiva, (કોપેવીઆ) દખલ અમરીકામા Copaifera
 નામના જાહડાંથી નીકસે છે. Brazil મા “પાગ” નામના
 ગામમા તેનો પેદાશ છે. એનો સ્વાદ તીવ્ર અને કનગમ ભરેલો
 છે અને તેનો સોફોરમ ધણેજ મુખત ઉલસો થામે તેલેવે છે
 Opobalsam (ઓપોબાલસમ) આ બાલસમ બીજા બાલ
 સમો કરતા વધુ મીઠાઈ છે. આરબીઆ અને આબોસીનીઆ
 તરફ ઉગતા એક જાહડાંમા ધાણું કરીને તેમાંથી જલદના રસ
 ની આ બાલસમ બને છે એ રસ પેલેલા રીસા અને પારદશ્યક
 દાખડે પણ હવામા વધુ વખત રહેવાથી તે બધાઈને વારનીશના
 જેલેવો થઈ થાય છે. આગલા વખતમા તરફી તરફના ખુલકમા
 તે સ્પાર્શનો બાનને લગાડવાના હીંમોમમા આવતી હતી.
 Balsam of Peru. (બાલસમ આફ પીર) એ પણ દખલ
 અમરીકાના ગરમ દેશમા ઉગતા એક જાહડાંમાથી નીકસે છે.
 એનો વાસ અને રંગ ધાણું કરીને સોખાનને મલતો આવે છે
 અને તે મધના જેલેવો જડો રસ બધાવેલો રહે છે. Storax
 (સ્ટોરાક્સ) એને આરબી અક્ષતક કેરે છે જે વેમાત ખાતે
 Gum ammoniac ને નામે પણ વેમાત ખાતે મહડાવતા
 મા આવે છે.

Tolu (તોલુ) Balsam of Peru ને વપારે વાર હતા
 મા બોલલી રાખવાથી બંધાઈને જાડી થાઈ જામે છે તે આ
 નામથી બોલખામે છે.

Benzoin or Benjamin (બેનઝોઈન અથવા બેન
 જામીન) લોખાંત સુખાવરા અને મોરનીઆના ટાપુઓમા ઉ
 ગતા એક જાહડાં ઉપર જન્મ કાળથી તેમાંથી નીકતો ગમ
 સુકરીઆથી સોખાન બને છે. જેમ જેમ નવો ગમ રુચે છે તે
 મ તેમ તે વધુ મરેડી ઉપર રહે છે અને તેના ગાગમ ભાગીઆ
 વધી તે મુમે મરમરના જેલેવો દેખામે છે. મરેડે રંગના લો

ખાંનની મોહોટી કીમત આવેછે. સાખાંન જેમ મુંડું થવું જાયછે તેમ તેમ તેનો મૂલ્યો જલ્દી રહેછે. એને કુનીઆમાં આમણ વખતથીજ આલકમાં ખારીને પમણ કાઢવાનાં કાં મમાં હીંદુઓ પારથી તથા ચીનાં લગાડતા આવડીઆછે તેમ જ હાલ ઈંગ્લેન્ડ ખંડમાં પુચકલ ખપેછે.

Bandannas

(ખાંનદાંનાંસ) ખાંધનું કપડું. આ કાગીમીરી માંતર યુ જ્ઞાત કચ અને કાઠીઆવાડના લોકોમાં છે અને ઇંગ્લેન્ડમાં મોંઆ અને હાલની મદદથી તેની નકલ કરવામાં આવેછે પણ તેઓ જાપાની હાથની ખાંધનીની બરાબરી કરી શકતા નથી.

Barilla.

(ખારીલસા) અથવા Carbonate of Soda (કાર્બોનેટ નેટ આફ સોડા) આ એક જાતનો ખારછે અને તે પ્રાચીન કરીને હાલની અને મીમર દેશમાં ખુદરની જમીનમાંથી મળેછે. બીજે કોણે એક જાતનાં જાણનાં જાપાન ખારીને તેની રા ખમાંથી તે બનાવવામાં આવેછે. એ રંગારીઆનાં તથા મા ખુના તથા ખીચારકાંમનાં કામમાંનાંઆમાં ખપેછે.

Bark

(ખારક) છાલ. જાહોની છાલ જે રંગનાં અથવા દ વાઈ નાં કાંમમાં આવેછે તે. તેમાં મુખીઅ કરીને નીચલી જા તની છાલો આવેછે—

Peruvian (પીરુવીઆન) or chincona ચીનકોનાં, આ શરવેને જાણીતી “કુનીનાઈન”ની દવાઈનું મુલ્ય છે. એ અ ગાક માંતરે અમેરીકા ખંડમાં પીરુનાં મુલકમાંજ પેદા થાતી હતી પણ હાલ મરકારની કોચિમથી હીંદુમયાંનમાં મદરાસ પડેસીડે નસીમા તે જાહડને હગાડવામાં આવેછે. એ છાલ તરણ જાત ની આવેછે અને તેના મહડતા ઉતરતા મુલ્ય છે. મયાદમાં તે અતીથિ કડવીછે.

Oak (ઓક) ઈંગ્લેન્ડ ખંડમાં જાણીતા ઓક નાંમના જા હાડની છાલ પણ તેજ નામે ઓલખાયેછે. તે આમણ સોમ વયાનાં કાંમમાં આવેછે.

BarWood

(ખારહોડ) અફરીકામાં ઉગત. એક જાહડની જાંખરી લાલ રંગ બનાવવાનાં કાંમમાં આવેછે અને ઈંગ્લેન્ડનાં કાંડનાં કાર ખાંનાંઆમાં તેનો મોહોટો ખપ છે.

Bdellium.

(બડેલોઅમ) શુંમલ. એને આરબીમાં અફલાતુન કહેછે. એ

એક જાતનો યુદ્ધ છે. રંગે પીમા અથવા કંપામિતે. મપારે ૧૧ રી છે. એ ધણું કરીને અરખસના તથા ઈંગિનમાં એક જાતનાં જાહડમાંથી નીકસે છે.

Beads (ખીકસ) ઢાંનાં મનીઆર. એ આફ્રીકા અને ખીજાં જગ્યામાં આઘાં રુધરેલા મુકડામાં ધરેણુ તરફ વપડાય છે. આમતરી આનાં ૫ એવજાત વેનીમ શેહેરમાં ઢાંના બનાવવાનાં મોહિયાં ૩૨ ખાંનાંઓ છે અને ધુરેપથી આવનું મનીઆર મુખીઅ કરીને તાંલથીજ આવે છે.

Beaver (બોવર) એ નાંમના જાંનવરનાં ચાંમડાં.

Bell-Metal. (બેલમેટલ) ઘાંટ બનાવવાની ધાતુ એ ધણું કરીને ૬ લાહ અને તરાખાંની મેલવણીથી બને છે.

Benzoin. (બેનઝોઈન) લોખાંન જુઓ Balsam. (બાલસમ)

Berries. (બેરીસ) ધુરેપમાં જાગતાં ફેટલીક જાતના વામણાં ફેસ જેમ Raspberry, Strawberry, Gooseberry, Mulberry.

Beryl (બેરીલ) એક જાતનો કીમતી પથર.

Betel-Nut. (બીટલનટ) or areca (આરીકા) સોપારી. હીંદુસથાં નમા પાનની સાથે ખાવા જોગની એજ વામનાં એક જાહડનાં ફલ. તેનો આકર ગોચર છે. મલબાર કોચલા, લંકા અને રુમખ રાનાં ટાપુઓમાં તેનો મોહિયો પાક થાય છે અને તાહથી તેનો જથાખંધ વેપાર ચાલે છે.

Betel-Leaf. (બીટલલીફ) or areca leaves (આરીકાલીવસ.) ખાવાનાં પાંન

Bezoar. (બીજોર) પાવજેહેર—જેહેરમેહેર. ઈંગિનમાંથાતા એક જાતની બકગની હુજરીમાં પેદ થાતા એક પદારથ તે ધણું સુંમારે અને ધેરા લીલા રંગનો થાય છે. ખીજા જાંનવરોના માં રામાંથી મલતા ખીજા જીવીયોગી પદારથોખી Bezoar ને નુ મે ઓપખાય છે.

Blacking. (બ્લાકીંગ) જોડા અથવા ચાંમડાં સાફ કરવાને મારે બનાવે ભા એક જાતનો સેવ. એ ધણું કરીને તેલ તથા ચરકમાં કોઢખી કરી પદારથ પમલાવવાથી બને છે.

Birch. (બર્ચ) આ નાંમનું જાહૂડ, યુરોપની જાતનાં દેસામાં જોગે છે. સાપલાંડ અને નારવેનાં મુલુકોમાં તેની ડાહલીનાં શાખાઓની અતાર્થ અને દારડાં બનાવવામાં આવે છે. અને તેનાં ઠંડીની જાડી બાલ ધરેલી જાપર નેલીયાં તરુકે છાપમાં ડાંકવાનાં કાંમમાં આવે છે. એની અંદરનાં ગરમાંથી એક જાતનું તેલ રશીઆ દેશમાં કાઢાડે છે.

Bird's-Nest (બર્ડનેસ્ટ) મલક કામરા અને તે તરુકનાં ટાપુઓમાં મલતી એક જાતની નાંધલી અલલીનાં માલા. આ માલા કુખી મ કરીને જાવાં, બતેવીયા તરુકનાં કીનાગાઓની આગલનાં મા હોરા જોડામાંથી મલી આવે છે. ચીનનો સાલનશાહ અને તે મુલુકનાં માતબર લોકો કહીને વાસતે તે આપે છે. તે લોકોમાં એ ધણી જાકમાની અને મોઢી ચીજ ગણાવે છે. એ એટલી તો માધો છે કે એક સ્ત્રીનાં ૩૫૦) કુધી કોઠવેર જાપે છે. વીઠ વાંનેનાં ધારવા પરમાં એ માલો દરીયે કીનારે ધાતા નાંમનાં એક જાતનાં જાહૂડમાંથી તે અલીઆંઆ કાંઈ પદારથ કાઢી લાવીને બાંધે છે એથી જે મુલુકોમાં તે મલે છે તે કુલુકના રાજાને જગત તરુકે મોહાટી પેદાશ યાવે છે.

Bismuth. (બીસમથ) આ નામની તરુકનાં જોડેવી એક ધાતુ છે. ડંગે તે લગાર રતાશ પર જતી શરૂદાર્થ વાલી છે. એ ધાતુ ખીજા ધાતુઓ સાથે મિલવણી કરવાનાં કાંમમાં આવે છે.

Bitumen (બીટુમેન) જમીનમાંથી મલતા કેટલાક પદારથો જે જલદીથી મલગી જીને બલેયાં કરે તેઓને આ સાધામણ નાંમ આપવામાં આવે છે. નીચે જણાવેલા કેટલાક ખામચુમેને, Naptlia (નાપ્ટી) નખ તેલ. આ પાંચી જોડેવા રંગનું એક જાતનું ખુદરતી તેલ છે. તે ધાંણ તરુક જમીનમાંથી મલે છે. યુરોપમાં "પારમાંનાં" રાજામાં "આમીવાનો" નાંમનાં ગાંમડાંની પાસે તેનો જહૂરો સાલુજ રહેલો છે અને તે પડોશનાં જુનેઆ રહેજનાં લોકોમાં રાજનીનાં કાંમમાં આવે છે. કેટલીક જાતનાં તેલો સાથે મિલવણી કરીને તેમાંથી એક જાતનું વાગનીશ બનાવવામાં આવે છે. Petroleum (પેટ્રોલીઅમ) એ વગર જાપલી કરતાં લગાર પાંચી તે પંજુ જમીનમાંથી મલી આવે છે. તેનો વાસ ધણો ના પડે છે અને બલતી વખતે તેમાંથી લગાર લાજ ધુંઆ નીકલે

છે. ગરમાંનાં રાજમાં ધસવાડી નદીથી સુમારે બેઝે માઈલને છે
 ૭૮ તે પુચકેલ છે. તે રાશનીનાં કાંમમાં આવેલે અને મતોડી સા
 થ મેલવીને વાંહાંણીનાં તેમીઆને ચોરડવામાં આવેલે. અમેરી
 કાં તરફ પણ તે મેલેલે: હાલનાં જમાનામાં વાફનાં યંત્રોમાં કો
 લમાને બદલે આ વસ્તુ વાપડવાને ઘણાંએકો તેની તરફેણમાં મ
 ત આવેલે. એના બજારનાંની ગમી આવીયેલે પણ તે જલદીથી
 યજમી જોડેલેવી હોવાથી તેની ઘણી રામાત્ર રાખવાની જરૂર
 છે. ઇંગ્લેન્ડમાં પણ આ વસ્તુ મેલેલે.

Maltha or sea wax (માલ્થા અથવા સીવાક્સ)
 દરીઆઈ મીણ. આ પદારથ પણ એક Bitumen છે. પણ
 ને જપદા બેઝેની મધુક પરવાહી નથી પણ અરખીનાં જેલેવી થઈ
 છે. ગરમ કરવાથી તે પીગની જાયલે અને પાછી બંધાતાં તેનાં
 માંગમ થાયલે. તે વ હાલોને લગાડવાનાં કાંમમાં નથી આવતું
 પણ તે Petroleum કરતાં વધુ પરફમગી રાશની આવેલે. તે
 માથળી પેવા અને ઈંગનનાં કેટલાક બાગોમાં મેલેલે.

Elastic Bitumen (ઈલાસ્ટિક બીટીવુમેન) આ રબરની
 માફક તનાઈ મેડેલે. તે પરવાહી છે પણ હવા ઉપર બાલલી મે
 લવાથી તે બંધાઈ જાયલે.

Asphaltum (આસફાલ્ટમ) આ ચલકની કાલા રંગની
 અને માંગમદાર એક પદારથ છે. એ હીંદુસ્થાન તથા કુશનમ
 અને સુરીજંગલાડ તથા હેડ મી તરફ મલી આવેલે. એ વાંહાં
 હોનાં ગગના કાંમમાં તથા જમીનનો મજબૂત કોનો કરવાના કા
 મમાં આવેલે. અતરે ભીડીબજારના અને ખીજ લતા તરફ
 મત્રાઓની વગધીઓને હાલ આ પદારથથી કોનો કરેલોલે. એ
 ની હાલ કુંગમગમનાં જેલેવી જમીનને જડવાની લાડાંઓની
 બનાવવામાં આવેલે.

Kerosine (કેરોસીન) આ જાંબીનું તેલખી આ વગમાં

જોડેલે છે. એ પણ અમેરીકા ખંડમાં મેલિયા કુવાઓમાંથી નીકળેલે.

Black Lead, Plumbago or Wax. (બ્લૅક લેડ, પ્લમ્બેગો અ

થવા વાક) સીંગની પેનસિલ્વા જે વસ્તુની બનાવવામાં આવે

છે તેને આ નામથી ઓલખેલે. એ પદારથ જમીનમાંથી ખુ

દમી મેલેલે અને તે માતરે ઈંગ્લેન્ડમાં કમખર્ચાડની બાંનેમાં

થી મલે છે. ઇંડિયન તથા સંધિયન તમ્બુથી હલકી જાતની મલે છે તેની સોનીઝિની કુલલી બને છે. ચોટિયાંકાંમ માફ કરવાની જુ કી બનાવવામાં આવે છે.

Blacklead Pencils. (બ્લેક લેડ પેનસીલ) પેનસીલ—શુભરમેન.

Blubber. (બ્લબ્બર) મગરમછ અથવા ખીજાં માછલાં જાંનવરની ચર ખી. કેટલાકે માછાં મગરમછનાં ચાંચાંની નીચે સુમારે ૬ ઇંચ નું ચરખીનું જાકુ પર રેહે છે પણ તેનાં હોટની ચાંચરની નીચે છેક બિંબેથી તે તરણ કુટનું ચરખીનું પર રેહે છે જેમાંથી સુમા રે ૪૦ થી ૮૦ હંડરવેટ ચરખી નીકલે છે.

Bole, or Pole armenic. (બોલ અથવા બોલ આર્મેનીક) ગુણે અરખાંની. આ જમીનની ચપાતી ઉપરથી મલતો મતોરી જેહેવો પદારથ છે. એ દવાઈનાં કાંમમાં આવે છે, તે આર્મીનિયા, હિંદી, ફારાંસ તથા આફખીર્યાનાં કુલકમાંથી મલે છે. એનો રંગ કાંચાં છે. એ દર્ણજ શુમારે છે, અને ખાખતો તાલવાને ચોકત વલગી જાય છે, તે ઇંગણી આખાતને રચતે હીંદુમદાંન માં આવે છે.

Poben. (પોબોયા) ચીનથી આવતી ચાણાંની એક જાતની માછી.

Bombazine (બોમ્બાઝાઈન) આ નામનું એક જાતનું ડેશમી કપડું હિંદીમાં મીલાંન શહેરમાં બનાવવામાં આવતું હતું હાલ તે ઇંગલંડ માં પણ જુજાય બને છે.

Bones. (બોન્સ) હાડકાં—આ વીસે કાખી બેયાન આવવાની જાત ર નધ. એ જાલ પોરો હોય છે તાંત રલી રહે છે. પણ હીંદુસ થાંન અને ઇંગલંડનાં દેશમાં તે એક અરની વડુ છે. હરી આના દગતા—હાતરી તથા યાકડનાં હાલ, હાખડે એ વગર ખીજા દર્ણ એક ચરુઆ તેની અથવા તેનાં ગરુથો બનાવવા માં આવે છે. ઇંગલંડમાં તેની કુકી કર્કને તરકારને ખાતર તરીકે પણ આવવામાં આવે છે.

Borax or Tincal. (બોરેક્સ) ખદીઓખાર, તંકનખાર. આ એક જાતનો ખાખ. એ નીચક જેહેવો આસીટી આગચંનો મરે છે. મગમ પાણીમાં તે જલદીથી પીગલી જાય છે.

Box wood. (બોક્સવુડ) હાલેપમાં Box નામનાં એક જાતનું લાકડું. તેનો રંગ કુનમીનાં લાકડાં જેહેવો પીલામ ઉપર છે અને તે

ધડી સેહેમાઈથી કપાઈ તથા કોતગાઈ ગ્રહાયડે તેથી ધણાંમિક
મોતમ્મની ઓળો બનાવવામા આવેડે.

Bran (બરાન) છવાં હરેક જાતના અનાજની ઉપની છાત.

Brandy- (બરાંન્ડી) આ નામના પરજેઆન દારૂથી થોડાજ અનર્જાણુ
હયે. એ પશુ ફનમાથી બનાવવામા આવેડે. બરાંન્ડીની પેટું
આ સોન યાઈ તારે તેના દુધીવારી આડવાન મુણુ ઉપથી તેને
હર્જિતીનુ પાણી "Eau De Vie" (યુડીવી)નુ નામ આપવા
માં આડીયુ હતું પશુ હાન તેનો હથ હાસત આ થવાથી તે ધ
જીવા "મોડોતનુ પાણી" યાઈ પરડેડે.

Bragg (બ્રાગસ) ધીવધ. આ જરૂરીથી ધાતુ િના રંગની મુંનાને મ
કરીડે. તે તગણુ અને જસની મેનરડીથી બનાવવામા આ
ગેડે. એ અંચાના ધણાંમિક ઉપયોગમા આવેડે.

Brazilotto (બ્રાઝીનેટો) એક જાતનુ રંગના કામમા આવતું હમણી જ
તનુ લાકડું

Brazil nuts (બ્રેજીલનટસ) બરેજીલના મુડકમા ૧૦૦ થી ૧૫૦ શીક
ની ઝંચાઈએ ઉગતા એક જાહાડઉર બદમની માફક થાતા ફ
લ એ ફળના બીજમાથી તેન કાઢાનામા આવેડે

Brazil wood (બ્રેજીલ વુડ) નાત રંગના કામમા આવતું એક જાતનુ
લાકડું. અમેરીકા ખડની સોધ થવાની આગમચ આ લાક
ડું ઉઠરાખાંડના લોકો ચપડના હતા અને તેને Brazil wood
કહેતા હતા અને તેથી અમેરીકાખડની સોધ થતા પછી તાહાના
ને જાગ ઉપર એ લાકડાના મોડોગ જગલો હતા તે બાગમા
એ લાકડાને Brazil નામ આપનામા આવેયુ હતુ.

Brimestone (બ્રીમસ્ટોન) જુઓ. Sulphur. (એ'રિક)

Bristles (બ્રીસ્ટલસ) જંગલી દુકરનો બાલ એ પરમ બનાવવા
ના કામમા આવેડે.

Bronze (બ્રોન્ઝ) તસણુ તથા કનાઈની મેનરડીની બનાવેલી ધાતુ
એ ઘણુ કરીને નાધના બાહ્યતાઓ તથા બીજુ વસ્તુઓ બ
નાવનાના કામમા આવેડે.

Brooms (બ્રૂમસ) સાવની—બુતારા

Brushes (બ્રશીસ) બાલ હોરસના વીગરે આફ કવાનુ જમ્સે.

Buff (બફ) પેસના આમડાને મેલવણીથી બનાવેલું જાડુ ચામડું

- Bugles. (બીયુગલસ) તહેવાર આકારનાં કાચનાં ઘંનાં. જુઓ Beads.
- Buoys. (બોયુજ) દરીયામાં પાણીની ચપાટી ઉપર નીચાનીને ખાતર તરતાં રાખેલાં ખોલીઆં.
- Burgandy. (બર્ગાંડી) એક જાતનો દારૂ.
- Burgandy Pitch. (બર્ગાંડી પીચ) નારવેનાં મુલુકમાં થાતો એક જાતનો જાહાડનો રસ જે તાર તરફે ઝાલખાય છે. તેનો રંગ રતાસ જાડ અને સોહોરમ ચારે છે.
- Butter. (બટર) માંખણ, મસકો.
- Buttons. (બટનસ) ખોરીયાં—ભેરવનાં. એ ધાનુનાં, હાડકાંનાં, કાચનાં, લાકડાંનાં અને બીજી ઘણીએક વસ્તુઓનાં બનાવવામાં આવે છે.

C

- Cables. (કેબલસ) દોરડાં. આ ખોલ વાંદાણાનાં કામમાં આવતાં દોરડાંઓને લાગુ પડે છે.
- Cajeput Oil. (કાજુપુટ આઈલ) એક જાતનાં ફૂલમાંથી કાઢાડેલું તેલ. અમલ ખોલ કાચુપુટી હતો જેનો અરથ સફેદ લાકડાંનું તેલ. લીલા રંગનું પાણી કરતાં હલકું, કપુર જેવા મજાબુત વાસનું હોય છે. એને બાલવાથી કઠ્ઠીની વસ્તુ બાકી રહેતી નથી.
- Calico. (કાલીકો) એક જાતનું કપડું. મલબાર કોસતા જાડર આવેલા કલીકા શેરેર ઉપરથી આ નામ આવવામાં આવી જો હવું.
- Camels Hair. (કેમલસ હેર) જીંઠનાં બાલ. ચીતાર અને રંગવાને માંટે એનાં બાલની પીછીઓ બનાવે છે. ઇરાંનમાં તેનાં કપડાં બનાવે છે. તરણુ રંગના આવે છે. કાલા, લાલ, અને કાખરચી તરા. મજાથી મોઢા અને મરમ કાલા રંગનાં કેહેવાય છે.
- Camphor. (કેમફર) કપુર. એક જાતનાં બાજી પાલાનાં રસમાંથી જાત પન યતી એક વસ્તુ. રંગમાં સફેદ, વાસમાં સખાત, વેપારવાળુ ની એક અગતની વસ્તુ. એમાંથી દવાઈ ઝો બને છે. યુરોપ તો કપુર વીંચેલ કરી ચીન દેશથી જાવે છે અને જાપાનથી પણ ખરીદી આવેને મારગે તે મેહલવામાં આવે છે.

થે આંખે પણ એક મખવામની વચ્ચે ગણાએ છે. લવંગનાં જાં
હાડ ઉપર ચતાં જે ફુલો ખીલતાં નથી તે ફુલો સુકાઈને આપો
આકાર પકડે છે.

Coal. કોલસો અથવા કોએલો. ધગલડમાં જલાખંધ મલી આવે
છે અને તાંસંનાં કારખાનાંઓની ચઢતી હાલતનું કાગણુ જલા
ખંધ અને મગતો મલી આવતો કોલસો છે. આ જુલુમની ખુ
દસ્તી જાતખંતીને માંડે એ દેશ ગોવા મગરખે.

Cocoa. (કોકોઆ) નાલીએરીનું જાહાડ.

Cocoa nut. (કોકો નટ) નાલીએર.

Cod. (કોડ) એક જાતની માછલી. આ માછલીમાંથી કાંદાડેલું તે
લ દમ, ખહી વીગરે ખીજ દરવાજાં માણસોને ઘણું ચુલુગાર
માલમ પડી જાય છે.

Coffee. (કોફી) કાફી. આરબ લોકો એને જુન પણ કહે છે. કાફી એ
એક જાતનાં રોપાનાં ફલ હોય છે. સુકવીઆ બાદ તેને જુજીને
જુકા કરીને જાકલેલાં પાણીમાં નાખી પોચાં છે. ફરેઆ અને
આરબો પોતાને તાંસં આવતા પરોહણાઓને સરવેથી પેટલાં કા
ફીનું કપ પુછે છે. સરવેથી સરમ અને વખણાએલી મોખાની
કાફી કહેવાય છે. આ જુલુમનો પણ મોટો વેપાર ચાલે છે.

Coins. (કોઈનસ) મુનાં, રૂપાં, ધંઆ તરખાનાં સીકકાઓ.

Coir. (કોઈર) કાઠો. નરીએલીનાં પુકાં છલતાંમાંથી જાંચી કાઢાડે
લા માખાઓ જેનાં દોરકાં વણાય છે.

Columbo root. (કોલમ્બો રૂટ) કોલમ. દવાઈમાં વપરાતી એક જુલુમ
માખવાથી તે ઘણાજ કવરો માલમ પડે છે. બદ હામીઆત વી
ગરે ખીજ કારણથી બચાંને પેટ આવતાં હોય તો એ જુલુમ
ને સુંકની માથે ધમી પાવામાં આવે છે. તે મોત્ત કટકાઓમાં
આવે છે.

Compass. (કમપસ) એક જાતનું હુચીઆર. ચીતાર પાડનારાઓનું
એક અગતનું માપવાનું હુચીઆર, માંદાણાનાં હોકાપંતરને ૫
હુ કમપસ કહે છે.

Cork (કોર્ક) જુથ આ નામનું કસંતમ, મધેન, પોરચુગત, ઈસી અને ખારખરી તરફનાં એક જંગલી જાહડની છાંય ખુદરતી રી તે પોતાની મેલે બાજેડાઈને જમીન બાર પડે છે એ છાલ બા ર્યાઓને જુથ દેવાનાં તથા હલકાં કપડ કરવાનાં કાંમમાં આવે છે. પોતાની મેલે પડતી છાંય કરતાં હાથે કાઢાડેલી છાલનાં જુથ માગ ખને છે. પુરેણ તરફ હેવાં જાહડો ૨૬ થી ૩૦ વરસના થાએઆ પછી તેની છાલ ૬૨ આઠ ૬૪ વામને આંતરે કાહડ વામાં આવે છે. અને તેરેવી રીતે છાલ કાહડેલાં જાહડ ૧૫૦ થી વધારે વામવેર હુવે છે. એ છાલ કાહડવા પછી તેને બં ધે બારદુધી જંગજરા દહજડેઆમા આવે છે. મધલાં બાકડા અને હાસો કરતાં આ છાલમાં જુદોજ ગુણુ છે. તે પાંછી સેક સી સેત્ર નથી, તેમજ તે દખાએઆથી નાંધણું મોહોદુ થાએ છે અને તેથી બપનાં કામમાં બીજુ મધલી હાસો કરતા વધારે બે ગુરુ આવે છે.

Corn. (કોરન)અનાજ. જુથો Rice, wheat, bajree &c. રા ઈસ, વીહીટ, બાજરી, ફલીઆદી.

Corrosive sublimate. (કોરોસીવ સબ્લીમેટ) રસકપુર.

Cotton. (કોટન) રૂઝી. હીંદુશ્યાંન, અમેરીકા, અને ચીન, તથા મીમ ર તરફ જગનાં એક જાતના દીડવામાંથી નીકળતો મુકો ગર. રૂઝી કાપડ વનવાનાં કામમાં આવે છે. રૂઝીની સરઆતની ત વારીઅ તથા વેપાર વધે આ ચોપડીનાં પાછલા ભાગનાં વધારા મા એક ખીના લખવામા આવી છે, તે જુઓ.

Cowhage Cowitch. (કોઝીહેજ) કવચ. હીંદુશ્યાંન, જગમણુ પરાંત ના ખીજ મુકુકો તથા અમેરીકામાં જગનાં એક જાહડના દીડ વાં. એ દીડવામાં એકાતો જુહીનાં કાટા આવે છે કે તે સ રીરને લાગવાથી મોહોટી ખુજલી બેસવે છે. એ દવાઈનાં કાં મમાં પાણુ આવે છે.

Cowries. (કવરીસ) કોરી. માલદીવનાં ટાપુ તરફ યતા એક જાતનાં માં

હલીનાં કોટલાં. હીંદુશ્યાંનનાં કોટલાંએક દેથી રાજોમાં સીકાને
 ડેકાંણે વેહેવારમાં આપવાં લેવાને કાંમ લાગેછે. આફ્રીકા તરફ
 તેનો એજ કારણેને માટે તથા ઘરેણાંને મટે માહોટો અપછે.
 ગોલાંમનો વેવાર આલતો હતો તારે એ વસતુનો માહોટો જયો
 હીંદુશ્યાંનથી વેલાત જતો હતો પણ હાલ એ વેવાર બંધછે.
 હીંદુશ્યાંન તરફ ખીજાં આશ્વાસનાં ટાપુઓમાંથી આવેછે.

Crackers. (ક્રેકર્સ) ક્રેકાકા. કાગલમાં દારૂગોળો બેલીને બનાવેલા
 આવે છે. રમત તથા તેહેવારનાં દાહાડાઓ ઉપર ફાડવાનાં કાંમ
 માં આવેછે. ચીનમાં બને છે.

Cranberries. (ક્રેનબરીસ) એક જાતનું ઘુરેપમાં થતું ખોર જેહેણું ફ
 લ. એ “ટારટ” નાંમની એક જાતની ઇંગરેજી મીઠાઈ બનાવવા
 નાં કાંમમાં આવેછે. રૂથીઆથી ઇંગલંડ ખાતે માહોટો જયો
 આવેછે. એનો સ્વાદ ખોરની માફક ખતમીક્રેછે.

Crape. (ક્રેપ) ક્રેપ. એક જાતનું વલ દીધલાં દરાનું (અથવા રેશ
 મનું) કપડું. ચીનની ક્રેપ ઇંગલંડ તથા ફ્રાંસની ક્રેપ ઉપર હ
 જીર મરસાઈ ભાગવે છે.

Cream of Tartar. (ક્રીમ ટાર્ટાર) ગ્યુએ (Argol) (આર્ગલ)

Crottonseed. (ક્રોટનસીડ) જમાલગોતો. Oil (ક્રોટન આઈલ)
 જમાલગોટાનું તેલ.

Cress seed. (ક્રેસ સીડ) કલંજનાં ખીણ.

Cubobs. (કીઝીબેબસ) કબાબચીની. એક જાતનાં મરી જેહેણાં
 ખીઆં. એનો સ્વાદ વાંખો તથા કઠોરો હોએછે અને વાસ
 સારો છે. જેમ માહોટાં હોએ તેમ સારા. એ માતરે જવામાં
 જ યાએ છે અને દવાઈ તથા મસાલાનાં કાંમમાં આવેછે.

Cucumber. (કીઝીકમબર) કમલકાકરી. એક જાતનું કોટલાં વાલું નાંધ
 લું ખીજ. એનાં કોટલાંનો રંગ કાલો હોએછે અને પચતાં
 નાં જેટલું માહોટું હોએછે. એની અંદરનાં ગર સ્વાદમાં લગાર
 કાશીને મલતો આવે છે. એજ ખાલ કાકરી નાંમનાં ફલને પ
 લુ લાયુ પડે છે.

Cudbear. (કડબીર) ચુલીદન, ઇન્ડિયન અને ઇંગ્લેન્ડનાં ઉત્તર ભાગ જી
 પર જગતમાં એક જાહડનાં દીડવામાથી બનાવેલી એક જાતની
 ભુકી જે Violet રંગના ક્રમમાં આવે છે. એ ભુકી કરવાની
 સોધ ડાક્ટર કડનરે કરવાથી એ નાંમ એ ભુકીને આપવામાં
 આવીજ છે. પાકા રંગનાં ક્રમમાં એ પુષ્કલ આવે છે.

Cumminseed. (કમીનસીડ) જીરું. એ નાંમનાં ધણું શુગંદી નાળુક એ
 કે જાતનાં ખીજ એ મીચર તરફ અને સીસીયી તથા માલતા
 તરફ હોય છે. એ વજાનામા કાંમ આવે છે, તેમજ પુરેપવાલા
 તેને ઘર મા નાંખે છે.

Black Cumminseed. (બ્લૅક કમીનસીડ) કાલી
 જીરી. એખી એજ જાતની પણ કાલા રંગની આવે છે. એ મ
 ગાલામાં વધારે ખપે છે.

Currants. (કર્નટસ) એ નામની નાંધણી જાતની દરાખ. એ દરાખ,
 જાંનડી, શીપાસાનાં અને ઈલાકા તરફ જાય છે. એ દરાખ મી
 કાર્બનાં ક્રમમાં ધણી આવે છે અને એના રેપા ધણાંજ નાંજુ
 કે હોવાથી તથા રેપવા બાદ ૬—૭ વરસે ફલ આપવાને રીપે
 એ ધણી થોડી મલે છે, તેમજ જોધી વેચાએ છે. ઊપલાં ગાં
 જાની વેપારની એક મુખીએ વસતુ ગણાએ છે, એ જેએ જા
 તની આવે છે. તેમાં Black (કાલી) અને Red (લાલ) એ
 જેએ નામ તે એલખાએ છે. લાલ લગાર જાતમીડી લાય છે.

Cutlery. (કટલરી) છરીકાતાં કાંમ. એ બનાવન ઇંગ્લેન્ડમાં મોટાદી
 છે અને જોકે ખીજ દેશમાં તેની બનાવન થાએ છે, તેખી
 હીંદુગયાન ખાતે મુખીએ માથ ઇંગ્લેન્ડનો અને ફ્રાન્સનો
 આવે છે. ખીજ દેસોમાં છરી, ચુલીઆ કરવત વતરોગે ખીજ
 ધારવાયા હયાઆરે થાએ છે, પણ તે પુરેપખંડનાં જેહવા મ
 ફાર્દાર અને મજબુત તેમજ હાર્કા હોવા નથી.

Cypress. (સાર્પવેસ) એ નાંમનું એક મોટાકું જાહડ. એ પુરેપનાં
 દખાણ ભાગમાં, એશીઆમાં અને અમેરીકામાં હોય છે, એ

જાહાડ ઘણી લાંબી જામર સુધી જીવે છે અને તેનું લાકડું ખાંધ કાંમમાં આવે છે. મીસીસીપી નદી આગલની ખીણમાં તેની ધણીજ માહોટો પેદાશ છે અને તાંલું તે એક વેપારની વસ્તુ થાઈ પડી છે.

D

Damar. (કામર) દાંમર. હોંડી માહામાગરનાં ટાપુઓમાં તથા ખીજાં કેટલાંએક ગરમ દેશોમાં ઉગતાં કેટલાંએક જાતનાં જાહાડનો રસ. એ ઘણું કરીને ખોરનીઓ, સુમાતરા, જાવા, અને મલકાં દેશ તાનાં કેટલાંએક ખંદેરોનાં વેપારની વસ્તુ ગણાએ છે. દામર જે જાતનો આવે છે એક લગાર મેફી, ઉપર અને નરમ આવે છે. ખીજો લગાર વધારે કાસો અને ચકત હોએ છે. જાહાડો માંથી જામ કરવા વગર તેનો રસ કેટલેક કેકાણે પોતાની મેલે ગલીને છાલ ઉપર ખંધાઈ રહે છે અને કેટલાંએક જંગલોમાં તે એટલેવો યાએ કે તાંલુંથી પાણી શાયે ધડાકાને નદીઓમાં તરતો મલે છે. એ પાંદાણનાં તથા નેરનાં છાપરાનાં આંધા પુરવાનાં કાંમમાં આવે છે અને હીંદુશયાન તેમજ ખીજાં સુલુકો આતે તેનો માહોટો ખપ છે.

Dainask. (દામાસક) દુમાસ. એક જાતનું બરતનું કપડું જે ધરસીનગારનાં કાંમમાં આવે છે. ચીન, તથા વેલાતમાં તેની આછી બનાવ ત યાએ છે. ચીનમાં સુખીએ કરીને રેશમનું બનાવવામાં આવે છે, પણ ઉરેશ્વરમાં સુતરાજી પણ બને છે.

Dates. (ડેટસ) ખજૂર. આ ફલ મીઠર, ખારખરી, આરેખીઆ, અને ઇગંનમાં પુચકલ યાએ છે, અને તે તરફનાં ગરુબ લોકોનો માહોટો ખોરાક છે. એ ખજૂરીનાં જાહાડ ઉપર યાએ છે, પણ હીંદુશયાનમાં મધલાં હેવાં જાહાડો ઉપરથી તારી છેળવાને લીધે, તથા એ ફલની પેદાશ વધારે નહીં થવાને લીધે, ઇગંન અને અરબમાંથી અતરે પુચકલ ખજૂર આવે છે. તે તરફનાં

સોડા અમુરના પાક ઉપર તે હરેક વરસની આખાની હમ્મા 'ગા
લીઅતનો હવાર બાંધે છે. એ રૂમ દારૂ બનાવનાનાં કામમાં પ
ણુ પુચકલ આવે છે. અતરેથી જ્યાંબંધ માત્ર ઈંગલંડ પણ
જાએ છે.

મુકી અમુર જેહને આપણે ખારક કહીશુંએવ તને Day
dates (ચાઈ ડેટ) કરી કેહ છે.

Deal. (ડીલ) એ નાંમનું એક જાતનું દેવદારનાં જેદેવું હલકું લાકડું.
ઉપર અમેરીકા, રૂશીઆ, અને ખીજાં ઉતરનાં સુલકામાં એની
પેદાશ વધારે છે. એ લાકડું હલ તરત મુખાઈમાં પુચકન આવ
વા માંડીલ છે અને તેનાં પાતીઆં ઘરનાં બાંધકામમાં ખીજાં
લાકડા કરતાં ઘણું હલકું અને સગતાં માલમ પડેએ છે.

Deerhorns. (ડીઅરહોર્નસ) હુરણ નાંમનાં જાનવરનાં સીંગડાં.

Dhowny Flowers. (ધાવની ફ્લાવરસ) ધાવણીનાં ફુલ.

Diamond. (ડાઆમેંડ) હીરો. આ કીંમતી પથરની ખુખીધી કોઈખી અ
નજાંણિક હસે નહી. એની મોહોદી પેદાશ અગાઉ હીંદુસ્થાન
માં "ગોલકંઠ" ની આંનમાં હતી પણ હાલ તે ખાલી ધાઈ ગઈ
છે. હવડાં બરેજીસ જે હીંદુસ્થાનની ધણીએક પેદાએસમા મ
લતું આવે છે, તે મરમ હીરા પેદા કરવાનું માંન લાઈ બેડું છે.
હીરા દુનીઆની સધલી એજોમાં મજાથી કસણુ ચીજ છે. તે
કંધી પણ ખીજી ચીજોથી કપાતો કે ધસાતો નથી અને તેજ તે
ની મોહોદી પરીખશ છે. વલી એમા જરહલકાત અને ખુદરતી
રોશની હોવાથી તે બે ચુલો ધાઈ પડેએ છે. આપણુ સોડા ચ
ફેદ રંગવાના પથરનેજ હીરાકેહ છે, પણ તેમ નથી, હીરા એ
એક જાતનાં પથરનો વરગ છે અને તેમાં સફેદ રંગનો વધારે મ
સ છે તેથી એ વીમાર આપણને બેસી ગયો છે, પણ કેટલાએક
હીરાએ, પોલો, લાવ, તપકીરીઆ અને લીલા આવે છે.
દુનીઆમા મજાથી મોહોદો હીરા હાલ બરેજીસના ખાહદચાહ
વાય છે અને તે ૧૬૮૦ સ્તીનો છે. રૂશીઆનાં અજાનામા

ખી એક ધણેજ નાંખીએ હીરા છે, જેની કીંમત જહવેરીએ ૪૮૦૪૦૦૦૦ ચાર કરોડ હેસી લાખ ચાલીસ હજારની કરે છે. યુરોપનાં જહવેરીએ હીરાની કીંમત એક હમ્રાબધી ગણે છે, તે એ, જેટલા સ્ત્રી હીરા હોય તેટલા આંકડાંને પેટલાં તેટલાંએ જ યુનીને પછી તેને ખમનાં કરે છે અને જે છેવલો યુણાકાર આવે તેટલા પાંદડ તેની કીમત થાય છે. જેમકે જો ૩ સ્ત્રી હીરા હોય તે ૩ ને ૩ ને યુણવાધી ૯ આવે અને તે ૯ ને ૨, એ યુનવાધી ૧૮ આવે તો તે હીરાની કીંમત ૧૮૦ રૂપાઆ થાય. પણ આએ ગણતરી મહિયાર હીરાએને લાય પડતી નથી. બરેજીલનાં રાજ પાસેજે ૧૬૮૦ સ્ત્રીનો હીરા છે તેની એ રીતે ગણતો ૫૬૪૪૮૦૦૦ પાંચ કરોડ ચોસઠ લાખ અને ઉર તાલીસ હજારની થાય છે. પણ હુવી આંધી કીમત આપનારા મોડા હાવાથી મહિયાર હીરાએની કીંમત કંઈ એાછી ગણવી જોઈ એ. બરેજીલ તક્ષથી હાલ યુરોપખંડખાતે દર વરસે ૨૫થી ૩૦૦૦૦ સ્ત્રીની આવરેજે હીરા જાય છે. પણ તે ધસાઈને માફ થવાથી તેમાંથી દર વરસે માત્ર ૯૦૦૦ સ્ત્રીની આવરેજ ઉતરી છે. હીરાની પેદાશ દર વરસે કમી થતી જાય છે અને બરેજીલની ખાં નખી ગોલકદાની ખાંનની માફક આલી યાઈ જવા આવી છે, તેથી હીરાની કીંમત વખત જતે હજુર વધે.

હીરા જહવેરાત વારેગે ખીજાં કોંમામાં પણ આવે છે. મુકત ચીજો ધસવા તથા કાપવાને માટે તથા સાંચાંએ અને ઘડીઆલની અંદર પણ તે કાંને લાગે છે. હીરા ધસવાનો હાલ ૨ પેટલાં હીંકુસવાંનમાં અને ચીનમાં હતો અને તાંલેનાં લોકો તેને “ક્રાયનડમ” ની બુકીથી ધસતા હતા પણ યુરોપખંડમાં ૧૪૫૬ નાં સાલમા લુધિ બરજી નાંમનાં સખસે હીરાની બુકી કરીને એક ચકરે જીવર વલગાતી તે ચકરથી ધસવાની તાલ શાખી કાઢાડી હતી.

Diaper. (ડાએપર) એક જાતનું કપડું. જે ઘણુંકરીને તેબલ કલાહ

તંયા તુલાસી ખનાવવામા ધ્રુમે લાગે છે. એની ખનાવત, આયુર્જી, ૬૪૨મની અને સુકાદર્ભડમા યાગ્ય છે.

Dice. (ડાઈસ) ધાસા રમવાના. ધણું કરી હાથીદાંતના ખનાવે છે.

Dimity. (ડીમેટી)એક જાતનું વાંનેતાંનેનું કપડું. જે સુતરાઉ હોય છે.

Down. (ડાઉન) ધુરોપ તરફ ખઠક અને હસ જેવેવા પંખીઓની છાતી ઊપડના જુહીના રચ્ચા. એ રચ્ચા તે પંખીઓ પોતાની આંચે કાઢાડીને તેના માલા ખનાવે છે અને તે ઘણાજ હવાકા અને સ્પર્શની માફક તણુઓ તેવા હવાથી ધુરોપખંડમા ટોડી ખનાવવાના ક્રમમા આવે છે

Dragons Blood.(ડ્રેગુનસ બ્લડ) હીરા દખન. આગ્નિ, બારનીઓ ના ટાપુ તરફ ગેતરના જેવેવા એક જાતના જાહાડનો રસ છે અને રાજમની માફક તથા રંગના ક્રમમા આવે છે. એની આવક મલાઈ કેસના તરફથી છે. એ રસના નાહના ગાગરા બંધાઈ જાય છે અને તેનો ઊપરથી લાલ જાહાડો ઝંગ હોય છે. ૫ સુ બાંજવા પછી ધણે મુંદર અને ચલકતો લાલ ઝંગ રચ્ચાઓ છે. કાવા રંગનો હોય તે ખરાબ ગણવામા આવે છે. એ ધણે મીઠા મે છે અને તેટલા મોટે ફેરલાઓ કે કગાર્ધથી મુંદર મા તેની મેલવણી કરે છે. પણ ખરે “હીરા દખન” આગમા તરત પીચથી જઈને સ્વર્ગી જો છે, જે મેલવણીના ખીજા યુદ્ધમાં જોવામા આવતું નથી. ચીનાઓ એ ઝંગને ગાલવાનો રાત્રી જાહે છે જે ધુરોપમા દાખલ યાગ્યસે નથી, અને તેથી ચીનના માલની કીમત વધારે મોલી છે.

Drug. (ડ્રગ) વસાંનાં. દવાઓ ક્રમમાં આવતી યજ્ઞને એ માધા રસુ નામ આવવામા આવી છે.

Dry ginger.(ડ્રાઈ જીનજર) મુંદ. જુવો ginger (આદુ)

Dubber. (ડબ્બર) દખરા. તે પછી પીછી ગખવાનાં આમડના વા સન. આ રીતના દખરા હીંદુસ્થાન અને ઊગમણ પરાતના ટેલોએક આ મામાં જોવામા આવે છે. એ હીંદુધર્મના બનાવે આવે

Earthenware. (અરથનવેર) માંતી કાંમ. કુંભાર જે હાંનલાં ધરે છે તે ને આ સાર્ધારણું નાંમ આપવામાં આવીજ છે. દરમ્મિક રથમાં તેનાં લોકો અને કારખાનાંની હાલત પરમાંણે આમ્મે કાંમ જાંચુ અથવા હલકું થામ્મે છે. યુરોપખંડ વાલામ્મે જેમ્મે આ જમાના માં કુનરવાલા ગણામ્મે છે તેમ્મેમ્મે આ હોનરને સુધરાધનાં નુક તા જાપર લાવેમ્મે છે, તોખી આગલાં જમાનાનાં લોકો મ્મે હા નરથી અનજાંણેમ્મા નહી હતા. ચીનામ્મેનાં ચીની ક્રમની આગમય તેની બનાવત સધલા મુલુકમાં હતી. હાલ ધિંન તરફ જોડી કાહડેલી કેટલામ્મિક જગામ્મામાંથી માતી ક્રમનાં માટ્ટાઈ તેમજ મજબુત અને સુંદર વાસણો મલી આવેમ્મા છે તે જાપ રથી તેમ્માનાં આ ક્રમનાં હોનરમાં મલેલી ચહડવી કલાની સા પેતી મલે છે. હાલ મ્મે યુરોપખંડમાં મ્મિક અગતનેા કુનર ગણામ્મે છે અને તાંહાંથી મજબુત વાસણો આવે છે, તોખી સધલાં ગરીબ ગાંમો પોતાની બનાવત વાપડે છે. ઇંગલંડમાં વોરસેસતર અને દરખીમાં ખીજી જગામ્મા જાપર દર વરસે ૧૭,૦૦૦,૦૦૦ મ્મિક કરોડસીતેર લાખનુ માતીકાંમ થામ્મે છે. હીંદુમયાંનના સધલાં શહેરો અને ગાંમડાંનાં કુંગારોની ગણતરી કેટલી જાતરતી હોય તે ગણવાને આપણી પાસે કાંઈખી સાંધણ નથી તોખી તેની પણ મ્મિક હેવીજ મેટ્રાઈટી રકમ થામ્મે હેતુ, ધારવામાં આવે છે.

Ebony wood. (એબની વુડ) અબનુસનુ લાકડું. એ લાકડું ધણજ મખત અને ટકાજી હોવાથી તે જનાં નક્સીનાં અને ખીજા મનનાં કાંમમાં ધણુંજ આવે છે, તેમજ તેને પાલીય કરવાથી જહલક ધણી મલે છે તેથી તે મ્મિક પઞ્દ કરવાજોગ ચીજ યાદ પડે છે. એ લાકડું ધણું કરીને કાલા રંગનું (સીઅમી Black) હેમ્મે છે, પણ તેમ જથી એ જાતનું લાલ લીલુ અને પીલું પણ

આપે છે. કાચ રંગનું લાકડું વધારે મજબૂત કરવા જોગ છે. એ લાકડાંનાં જાણડો માદાગામકર, સીલાંન, અને મોરીમ તરફ પણ છે અને તાંલથી હીંદુશ્યાંનમાં આવે છે. ઇંગ્લેન્ડનાં ત્રણ રો ખીલ લાકડાને કાચો રંગ આપી એમની લાકડાંની નકલ કરે છે, પણ તેને જાલક મલી શકતી નથી.

Eel. (ઈલ) યુરોપમાંનાં દરિયામાં ચાલી માંછલી. એ ધણુ કરીને ફાંસ તરફ પુશકલ મલે છે, અને તેનો વેપાર તે તરફ બેઝે કં પનીઆ જવાબંધ કરે છે.

Egg. (એગ) ઇંડાં. એ માંસ ખાંનારી જાતનાં સોડિનો એક મોટાં જોરાક છે. ઇંગ્લેન્ડ અને ફ્રાંસમાં તેનો મોટો વેપાર અને ખર્ચ છે એટલે બધેકે ઇંગ્લેન્ડમાં વેદ મતાં ઇંડાં ઉપરાંત ફ્રાંસમાંથી નજીક જ કરેલ ઇંડાં ઇંગ્લેન્ડ જાય છે. મુંબઈમાં ઘણું કરી ઘર ઉપરથી અને સુજરાત જુનલાથી આવે છે વહીવટની હેવી મહાલે જે પુશી આપનાગ જોગોમાં "ઈડુ" એક મુખીઆ મીજ છે મરધીના ઇંડાં ઘણું કરીને ખાધામાં લેવામાં આવે છે. એ વતરોગે બટક તથા હાથના ઇંડાં ખાવાનાં ઉપર જોગમાં આવવા કરતાં મેવન મોટારી તેના બમાં કાલાડવામાં આવે છે.

Ejoo (ઈજુ) ગુમતતી. જુવો Gomuto.

Elephant Teeth. (એલીફન્ટ ટીથ) હાડીદાંત. જુવો Ivory (આઈવરી)

Elm. (એલમ) ઇંગ્લેન્ડ તરફ ઉગતું એ નાંમનાં જાણડનું લાકડું. એ લાકડું પાંજામાં ઘણુ ટકે છે અને તેથી તેની સુગંધની પટ્ટીઆ, પીપ, અને નવીઆ જનાવવામાં આવે છે.

Emerald. (એમરલડ) પાંજુ. એ નાંમનો એક કીમતી વધ. એનો રંગ હાલો હોય છે. આગળ જમાનામાં તે "સીરીઆ" તરફથી મલી આવતો હતો પણ હવે આવરે તે "પીર" આવ મલે છે. મળી મોટામાં મોટા પાંજુ મોરિયાનાં પાંજાવાદ પાસે છે, પણ

તેમાં એવ ધણી છે. તેનું વજન બેઝે આંબાનું એટલે પાંચ તોલા છે. રમનાં એક આગલા ધાટી રાંગ નીરાંએ એક આ પાંનાંનું આઘિલાસ બનાવેલ હું.

Ermine. (અરમાઈન) જાતરનાં દડા મુલુકામાં એક જાંતવરનું રૂઆં માથનું ચાંમડું. ટાપી અને ગરમ કપડાં સીવવાનાં કાંમમાં તે આવે છે.

Esparto. (એસપાર્ટો) સપેન રેશનાં દુપણ ભાગમાં થાતું એક જાતનું જાહાડ. એનાં વાલાનો આદરી, દોરડાં, તોપલીઓ, છતીઆદી બનાવવામાં આવે છે. એ વાલાનું દોરડું મહું હલકું છે અને તે થી કેટલાક કાંમમાં મનનાં દોરડાં કરતાં પધારે પસંદ કરવાનોગ માલમ પડીજાં છે.

Estrich or Estridge. (એસટ્રીચ) ચાહમોરગની છતી જાતરનાં બ્હરી રૂઆં. એની ટાપીઓ બનાવવામાં આવે છે. જુમખીઅ સમુદરનાં કોસતા જાતરથી તે મહું મલી આવે છે.

Euforbiem. (ઈફોરબીઅમ) અકાનાલા. આફ્રીકાનાં કોસતા જાતર થતો એક જાતનો ગુંદર. એ પેહેલે મોહોડાંમાં લેતાં કસો વાદ મારતો નથી, પણ ચાવીઆ પછી તે મહોજ તીજો ભાગે છે અને એથી મોહોડાંમાં હાગલા પડે છે, એ રવાઈનાં કાંમમાં આવે છે.

F

Feathers. (ફેદરસ) ધર, પીછ. પંજેરૂઓનાં પર અથવા પીછ. ધુરોપમાં એ ખીજાંઓ, તથા ગાદીઓ બનાવવાનાં કાંમમાં આવે છે. ચીનમાં પંખાઓ અને પીછીઓ બને છે. એ માલનો રેપાર હીંદુશ્યાંન તરફ કાંઈજ નથી.

Fennel seed. (ફેનલસીડ) વરીઆરી.

Figs. (ફીગસ) અંજીર. એ એથીઆખાંનું એક ફલ છે અને એ ની મોહોડી પેદાસ અને રેપાર હસાંન તથા આરબસાંન તરફ છે.

હીંદુમયાંનમાં એ ફાંચાએ છે પણ તેનો કંઈ વેપાર નથી. ઈ
રાંન અને અંરખમયાંનથી એ ફાંચા મુકી હાલતમાં હીંદુમયાંન
ખાતે જ્યાંયંધ આવે છે. ઈંટી અને સપેન તરફથી તેનો મો
ટો વેપાર છે.

Fish.

(ફાઈલસ) કાંનસ. લોહાંગુ અખરખિલું. હાથી આર, જે બી
જી મોજ ધમવાનાં કાંમમાં લાગે છે.

Fir.

(ફેર) સનોખર નાંમનાં મોટાં જાતનાં.

Fish.

(ફીશ) માછલી. Dry Fish (ડ્રાઈ ફીશ) મુકી માંજ
લી. જુદાં જુદાં રંગોને લગતા દરીઆમાં જુદા જુદા જાત
ની માંછલી હોય છે, તે મધલાનુ વરણન અતરે આપી ચકાવું
નથી. એજ પરંચાં જુદાં જુદાં રંગોમાં તેનો મોટો વેપાર
આવે છે. પુરોણનાં સમયમાં રંગોમાં મુકી માંછલીનો મોટો વે
પાર છે અને તેમજ હીંદુમયાંન તથા ચીનમાં પણ છે. મુંબઈ
ની વેપાર જોગ મુકી માંછલીમાં જુમલા, હમનાં અને મુસી
આવે છે. એ માંછલી જાતનો પાંદડાં વાલાઓમાં મોટો અ
વ છે અને આમલીને જે જાત રહેવાસીઓનાં આધારમાં આવે
છે. મુંબઈ અને બીજા જાતનાં સમય અને મોઢાંઓ
મુકે છે, પણ સમયમાં મરમ મનવેલીનાં મુકા સેવતા અને એસ
વની મોઢાં છે. એ મોઢાંમાં અતીશય ચીકણ રહે છે અને જુન
વાથી તે જાવર સમજી ગીઈ તરી આવે છે.

Flax.

(ફ્લાક્સ) આપણાં મણુ જેવેથી એક આખાણ વસ્તુ. એનાં
દારાં તથા કાંડાં વનવામાં આવે છે. રૂચીઆ તરફથી તેની મો
ટી આવક યુરોપ ખાતે છે. નીજીઓલાંડનો માલ ધણોજ મ
રમ કેહેવાય છે અને તે વધારે મળજીત તથા મફદાઈ જાવર છે.
હીંદુમયાંનમાંથી જે મણુ જાય છે તેને Hemp કેહે છે,
પણ એ જને ચીન વેપારીઓની નજરમાં એકસરખી હોવાથી
એકમેકમાં બેસીને બી વપડાય છે.

Flax seed or Linseed. (ફ્લાક્સ સીડ અથવા લીનસીડ) અ

લસીનાં બીજ. આ હિંદુસ્થાનનાં વેપારની મુખીમ ચીજ છે. એનું તેલ કાઢવામાં આવે છે અને તે Linseed oil (લીનસીડ ઓઇલ). અલસીનાં તેલને નાંમે ચોલપ્પામે છે. શીઆથીબી મેહોટા જયો ઇંગ્લંડ જાયે છે, પણ આપણા માં મરચ ગણાયે છે. એ ઉપર જણાવેલાં “ફીશ માવ” નાં સહી આ ઉપર યતાં બીજ છે.

Fish maws. (શીશ માઆસ) યોટા. ચોક્કસ માંછલીઓનાં પેટમાંથી મળે છે, જેને સુકવીઆ બાદ મુંબઈથી ચીન મોકલવામાં આવે છે. તાંહાં તે તેલ કાઢવામાં તથા આધાનાં કાંમમાં આવે છે. આ તરે વાંદરેથી યોડેક દુર “વરસોવા” નાંમના ગામમાંથી તે જથ્થા બંધ આવે છે. આ માલ હાલમાં લંડન આતે પણ અજમાયે થ ઇંગ્લંડ ઇંગરેજ વેપારીઓ ચલાવે છે.

Flour. (ફ્લોઅર) આટો. હરેક અનાજને દરવાથી આટો થાયે છે. પણ ઇંગ્લંડ અને અમેરીકાનાં વેપારમાં એ નાંમે અપતો આ ટો તે ઘડુનોજ છે. મકકજીરનો આતોબી અમેરીકામાં પ્રચલિત આવે છે.

Frankincence. (ફ્રાંકીનસેન્સ) રોહેરી લોખાંન.

Fruits. (ફ્રૂટ્સ) ફલ. આ નાંમ મધલા મેવા અને ફલને લાગુ પડે છે વેપારમાં આવતાં ફલને પણ વેપારીઓ ફ્રૂટનેજ નાંમે ઓલાયે છે. ફલમાં ઘણું કરીને લીજી, આગંજ, મીઠમખી, દારૂ, ઇતીઆદી, તથા મુકાં ફલને મેવાનું નાંમ આપવામાં આવેલું છે, તેમાં બદામ, દરાખ, પચાં, કીચમીસ, અગુર, તીઆદી ગણાયે છે.

હિંદુસ્થાનમાં કોઇબી મેવા કે ફલનો નીકાસ વેપાર નથી. સખખ તેમાં ફલનો પાક આધા ઉપશંત વધારે યાતો નથી, પણ ઇંચિન, ચીન અને અરબસ્તાનમાં તે એટલાંતો થાયેમ કે તે બાહરે મોકલવાને મોટે વેપારની મુખીમ વસ્તુ થઈ પડે છે.

Fuller's earth. (ફુલ્લરસ અર્થ) ચોકની મતોરી, ખડી. ઇંગ્લંડનાં કાર

- આનાં વાલાઓ આ મતોડીથી કપડાંને હાર દે છે. મુંબઈમાં પા
રસીઓની કેટલીએક ઓરતો આ મતોડી હાથથી આપે છે,
પણ એ તેઓનાં સ પીરને મોઢેાડી નુકસાંની કરનારી વચગુ છે
તે તેમને ધોડુંજ માલમ હશે.
- Fur. (ફર) પીછ, પર, રૂઆં. જુઓ Feathers (ફેદરસ).
- Fustian. (ફસ્ટીઅન) એક જાતનું સુતરાળ કપડું જે એક મોરક જાપર
થી સુમારું અને ખીજી મોરકુએથી રૂઆં વાલું માલમ પડે છે.
- Fustic. (ફસ્ટીક) અમેરીકા અને વેશ્વર ઇન્ડીઆ તરફ જાગતાં એ
નદીનાં એક જાહડનાં લાકડાં જે પાંચા રંગ બનાવવાનાં કાંમ
માં આવે છે.

G

- Galangal. (ગાલંગાલ) કુલીજન. એ એક જાતની જર છે, અને ચી
નથી આવે છે, એનો વામ ધણો તીવ્ર છે. એ દવાઈના કાંમ
માં આવે છે. ઉગમણનાં ખીજાં રાપુઓમાં ખી મલે છે.
- Galbanum. (ગાલબેનમ) આવે નાંમ કેટલીએક જાતના ઝુંદરોને આપ
મામાં આવીજ છે. એ ધણુકરી આકરીધાનાં કાસતાં જાપર, સીરી
આ અને ઇર્શનમાં મલે છે, અને એ વરગનાં ઝુંદરોને આરખા,
બારત્રડ કેહે છે. એ વરગમાં રૂમી મરાતકી mastich
હીરાબોલ myrrh ઇસેસ olibanum તથા યુગર છે.
એઓનો બાલાસો એ બોલોની જગ્યાએ જુવામાં આવશે.
- Galls or gall nuts (ગાલસ અથવા ગાલ નટસ) એને હીંદુસમાં
નામાં માણુ ફલ કેહે છે પણ અપરેનાં, વેધારમા એને હરડાં
નું નાંમ આપવામાં આવીજ છે. એથીઆ માઈનર સીરીઆ
અને ઇરાનના જાગતાં એક જાતનાં જાહડની દાલીમાં દાખલ
થના કેટલીએક જાતનાં કીમઓ દાખલ થવાથી તે જાહડનો ર
સ બહાર નીકળીને બંધાઈ જાય છે, તે આપે Galls છે. એ
નો વામ કસો હોતો નથી, પણ તેનો સવાદ ધણોજ કારો અ
ને કમ કરનારો છે. એ દવાઈના, રંગનાં અને શીદાઈ બનાવવા

નાં કાંમમાં પુશકલ આવે છે. એ ધરિનથી અતરે આવીને ધ' ધંગલડ જાએ છે. હાલ હીંદુસયાનમાં પણ તેની પેદાશ છે.

Galls-persian. (ગાલસ પર્સીઅન) માણુ ફલ.

Gamboge. (ગેમબોજ) રેવનચો અથવા રેવનચીનો. સીરો. એની મુદરનાં વરગની એક વસ્તુ છે. એની પેદાશ સાંએમમાં અને કાં મજાગનાં રાજ તરફ છે અને તેજપરથી તેનું નામ “ગેમબોજ” પડેલું છે. એનો રંગ પીલો છે. એથી જોલાખ આવે છે. એ સાંએમથી સીંગાપોરને રસ્તે યાઈને અતરે આવે છે, અથવા ધંગલડ જાએ છે. એ રંગનાં કાંમમાં ઘણો આવે છે, તે મજા દવાઈમાંની આવે છે. આરબો એને “એમારા રેવડ” ક' રી કહે છે.

Garlic. (ગારલીક) લસન.

Garnet. (ગારનેટ) એ એક જાતનો ક્રીમથી પથર છે. એની બેએ. જા ત આવે છે અને જવાનો રંગ દારંમનાં જેવો લાલ હોએ છે. ખીજો લલકા લીલા અથવા આરંજ રંગનો હોએ છે. હીંદુસયાનથી વધારે મારો માલ જાએ છે.

Gentian. (જેતરીઅન) એ નાંમની એક જાહડની જર જે દવાઈનાં કાંમમાં આવે છે. એ જાતર અમેરીકા, સુવીટજરલંડ, આસ્ટરીઆ અને પીરીનીઅનાં તથા આંધ્રપાઈન પાહાડો તરફ યાએ છે.

Ghee. (ધીહી) ધીહી. માંખન તાવીને બનાવેલો ચીકનો રસ. ધીહી હીંદુસયાનમાં મુખીઅ કરીને ખપે છે. એની બનાવત જોકે મધનાં ફેરે અને ગાંમડાંઓમાં યાએ છે, તોખી સીંધ, જાક રાખાદ, અને ગુજરાત તરફથી મોહોટો જયો ખીજે ગાંમે ફલા એ છે. બંગાલમાં અને મધગાજમાં પણ તેની આમપામનાં ગાંમડાંઓમાંથી પુર પડે છે.

Gin. (જીન) એ નાંમનો એક જાતનો અંગરેજ દાર, જે જાપ બાર લી, અને ખીજો અનાજ અથવા મોહોવડનાં જેવો ફલમાંથી બનાવીઆમાં આવે છે. અંગરેજ જીન વધારે મારો હોએ છે.

Gins. (જીનસ) એક જાતનો માંચો, જેથી કપાસમાંથી કપાસીઆ અ

ને રૂઝા ધોરા પાડી મૂકાય છે. એનાં કારણવાળાં, સુત, ભર
મ, અમદાવાદ, વીરમગંધ, ધંધુકા, વડવાન વીગરે જગાઓમા છે.

Ginger. (જીનજર) આદુ. હિંદુમયાન, અને ચીન તરફ થતા એક
રેલાની જા. એ જરને ખારી કાઢવા પછી તેમાંથી મારો મા
લ ચુંદી કાઢીને તેને તડે સુકવે છે તેને White ginger
(વાહીટ જીનજર) સફેદ આદુ કહે છે. જેને આપણે
Dry ginger (દરાર્થ જીનજર) અથવા સુક કહીએ છે.
ખીમ હલધી માથને ગરમ પાણીમાં ગળે છે તેને કમરનો
Black ginger (બ્લૅક જીનજર) કહે છે. ચીનમાં તેનો મુ
રો કરનામાં આવે છે અને તેનો ખાતો મોટો છે. હિંદુમયા
નમાં તે મગાડાનાં કાંમમાં આવે છે. કમરનમાં "સુંક" ને
ઘરમાં બેસીને Ginger wine (જીનજર વાઈન) બનાવે છે.

Ginseng. (જીનસીંગ) એ પણ આદુનાં જેવેવા જ લાદાડની એક જા
છે. એ ચીન અને તામરીના મુલકમાં અને જાતર અમેરી
કાં છે. અમેરીકાથી એ માથ ચીન ખાતે પ્રસર્ય જાય છે.

Glass. (ગલાસ) ખીસેર, કાચ. માધાગણુ જાણીઓગમાં આવતી
આ સુંદર ચીજની શોધ અમર જમીનમાં એક અનર્ચીતા બ
નાવ જાવરથી શીનીમીઅન લેદાએ કરી હતી, કેહે છે કે એ વેપારી
ના વાહાણમાં અકસ્મિત્તો માછીઆર લાગીને ખીજે ગાંધ જતા
હતા તેઓ, કીનારે જાતરીને રેલી જાવર આગમ મજગાવીને આ
એ આગના કટકા મિલીને તે જાવર રાંધવાનું એક વાસન મેલી જી
દું. અને યોડા વર્ષા પછી તે વાસન જાતાગતા તેઓને માલમ
પડી જા' ને પેલા આર અને રેલી મલી જાઈને અમરથી કાચનો
એક કટકા બની ગયો. એ ખીનાં તેઓએ તે ફેરના લોકોને
કેહેવાથી તે જાવર તપાસ યાઈ અને તે વાહાણથી કાચ બનાવવા
નું કામ ચાલી જા' છે. હિંદુમયાનમાં પણ તે વખતે એ હોમર
દાખલ થાએલો હતો અને હિંદુમયાનનો કાચ તે જમાનામાં
મુશ મલુમતો હતો. એકવાર રોમના મહાનમોહા નીરોએ કાચનાં
બેએ વેચાવાના વાંચલાખ રૂપીઆ આપીઆ હતા ! હાલ હી'

દુમયાંતમાં કાચનું એકાવી કરખાનું નથી અને જે કાંઈ ગાંઠી કાચ, કનીર અને બાંગરી અને છે, તે સોબાઈ તથા તકાજી મુદલ નથી. અમલ જમાનાં પછી યુરોપમાં એકાદાર પેટલવેટલો પેનીથીઆમાં દાખલ થાએઆ હતા અને તાંહથી એ કાંમ ફરેંચ લોકો અને તેઓથી ઇંગ્લેન્ડ લોકો સીએઆ હતા. હાલ ઇંગ્લેન્ડ અને ફ્રાંસમાં કાચ બનાવવાનો, અને તહેરવાર રંગનો હોનાર એટલો તો વધેઆ છે જે તેઓ એ કાચનો એક આઆ મેટલ બાંધેઆ હતા એ વાત કાંઈ ને ઇંગ્લી નથી. ચીનમાં પણ કાચની બનાવત થાએ છે પણ એ કાચની ઘણો મજબુત હોતો નથી. કાચની બનાવતમાં, ખાર, રેતી અને યુનો, સીસું અને સીલીકા આને છે. ઇંગ્લેન્ડમાં વરમ ઘણે તરણ કરાર રૂપી આની કીમતનું કાચ કાંમ થાએ છે એમ કહેવાએ છે.

Glass-ware. (ગલાસવેર) ખીસોરકાંમ—કાચકાંમ.

Gloves. (ગલવસ) હાથે પેહેરવાનાં મોજાં. એ કપડાંનાં, અને હલ વાંનનાં આંમડાંનાં તથા બન અને રેશમના અને છે. સુધરેલા દેશમાં મરદો અને સ્ત્રીઓ પેહેરે છે. ચોકસ વખતે અને ચોક મંડલીઓમાં હાથે મોજાં પેહેરવા વગર જવાથી મંડલીનો કાચો દો ટુટે છે એમ ઇંગ્લેન્ડમાં ને છે.

Gold. (ગોલ્ડ) સુનું. કુનીઆમાં માંત અપભ્રંશનારી, તથા તે મેલવ વાને મોટો ગલા કપાવનારી, તેમજ રાજાઓનો, ફકીરનો એકમર ખી રીતે લોખ બાંધેરનારી આ ચીજ એક મુલ ધાતુ છે. રતા મ બપર આવતા પીલા રંગની, ચલકતી, અને મજબુત, તેમજ તનાઈ અને કુટાઈ મોકે હેવી ધાતુ આ છે. રૂપાં કરતાં તે લગભગ ૨ નરમ છે. એની સોધ જમાનાંની સાથેજ થાએલી દીસે છે. જેકે મધલા જમાનાં વહી ગયા, રાજો ફરવાઈ ગયાં અને મધ લાએ પાએઆમાલ થયા તોખી કુનીઆમાંથી એની મ રમઈ કમી થાતી નથી. એ ધાતુ એટલીતો કુટાઈ શકે છે કે તે નાં એક વાજમાંથી ૫૬ ઇંચ લંબી મોકે એટલું મોટું ૫૫૬ ઇંચ શકે છે અને તે એટલી તો મજબુત છે જે તેના બારીકમાં બા

રીક તાર ૧૫૦ સતતનો બોજો જામી શકે છે. મુનુ ચીન, જે-
પાન, કાલીફોર્નિયા, આમરેલીયા, પીર, બરેલ, અને
તર અમેરીકાનાં કેટલાંકેક ગાંભીર્યાથી મલી મેકે છે. અમેરીકા
નાં જાતર બાગોમાં પણ તેની સૌંદર્ય યાચ્છની છે. પુરોપમાં દંધ
રી અને માકસનીમાથી તે મલી આવે છે. મુનુ ધરેનાંનાં
યા સીકનાં ક્રમમાં આવે છે. મુનુ કોઈ ખીજ આસીકાથી ૫
મલતુ નથી. આ ધાતુ જાપર કદી પણ કાઢ મરતો નથી. એક ૩
પીઆ ભાર સુંનાની કીમત ૩૫૦ આ સોલને આશરે પડે છે.

Gomute. (ગુમતી) એ ઈન્ડિઅન આર્બિડમાં એક જાતનાં નાનીઅરી
જેવાં જાહાડમાંથી ઘોડાનાં બાવનાં જેહવા લાંબા માકા માદરી
ની માકે ખુદગી વનેલા નીકસે છે. અને તે જાહાડના કર અ
ને તેની જાલની વચે હોય છે. એના દોરડાં અને દારીઆ ત
યા માદરી બનાવવામાં આવે છે. એ ધણું કરીને જાવા તરફથી
આવે છે અને આમપામના મુલકોમાં કાલની માકે અપે છે. તે
નો યુજસતી બોધ આપણમાં નથી.

Grapes. (ગરેપસ) દરખ. હીંદુમથાનમાં કાંઈ ચારી દરખ થાતી ન
થી. ઈયન તથા અરબમથાન તેની જાહોટી વનસતી છે. દરખ
નો પુરોપ તરફ દાર અને છે જે ધણું કરીને "વાઈન" ને નામે
જોલખાય છે.

Grind stone (ગરાર્થનક સ્ટોન) ધટીનુ ચાક. એક જાનાદાર પથરાને
જોલ કરી ખીજ તેહવાજ પદમ જાપર ફરવેઆથી અનાજનો
આટો યાચ્છે. અતરે આવતા ધણું કરીને ધાટ તરફથી કાહાડ
વામાં આવે છે. ઇંગ્લેન્ડમાં આ જોલ છરી, કાટા, તરવાર અને
ખીજ હથોઆરો ધસવાને માટે બનાવેલા પથરા મકરને લા
ગુ પાડે છે. જેનું મારું કાગ્યાનું "ફરલામ" નામના પરગણું
મા છે.

Gum. (ગમ) ગુંદર. Resin (રેસીન) રાજમ. Gum resin (ગમ
રેસીન) રાજમ અને ગુંદરની મેલવણી. એ તરણેનુ યુગ

ઐક્ય હોવાથી તેઓને યાચે લીધામાં આવીઆં છે પણ તેઓ માં તફાવત નીચે પરમાંણું છે.

Gum (ગુંદર) જાહડમાંથી પોતાની મેલે નીકલેલા રસ છે અને તે જહેવી ગ્રીતે નીકલે છે, તેહેવાજ ક્રંમ લાગે છે, તે પાંછી માં પગલે છે અને જલદીથી વસગી જાય છે. એ ગુંદર કાપડ છા પવાનાં ક્રંમમાં આવે છે. જેથી રંગ વસગી જાય છે અને વધારે ફલાતો નથી. વેપારમાં જેઓ જાતનાં મુખીઆ ગુંદર છે તેમાં, ઐક્યને Gum Arabic (ગમ આરાબીક) આવડતો ગુંદર રહે છે, જેનું જેઓને તેની જગાએ જોવામાં આવશે. બીજાને Gum sengal (ગમ સીનીગાલ) સીનીગાલનો ગુંદર કહી રહે છે. જેનું જેઓને તેની જગાએ જોવામાં આવશે. Resin (રેઝીન) રાજમખી જાહડમાંથી નીકળતો રસ છે, પણ તે ધણું કરીને જાહડમાં જામ કરીને કાહડમાં આવેઆ પછી તેને આતમમાં ગાલી કાહડ પછી તેનાં ગાંગરા બાંધવામાં આવે છે. રાજમ ગરમ અથવા ડાં પાંછીમાં પગલતી નથી, અને તે મલગી હો છે. એ વરગમાં Copal (કોપલ) ચંદર સ, Lac (લાક) લાખ, Mastic (માસતીક) રૂમી મસતકી, Rosin (રેઝીન) રાહ, વીગરે ખીજાં નાંખા છે.

Gum resin એ ગુંદર અને રાજમનો ખુદરતી બિન પદાર્થ છે. એ જાહડમાંથી પોતાની મેલે નીકળતો નથી પણ તે જાહડને ધમવાથી અથવા ઘાંખાંઓને વાલીઆથી નીકલે છે. તે રાજમની માફક મલગી હોતો નથી, તેમજ ગુંદરની માફક પાંછીમાં પગલતો નથી, પણ “આલોકોહાલ” નાંખની “મીરીટ” માં પીગલે છે. એ વરગમાં Aloes (આલોસ) એલીઓ, Ammonia (આમોનીઆ) એક જાતનો દવાઈ માં વપરાતો ખાર, Gamboge (ગાંમબોજ) રેવંચીનો સીરો, Myrrh (મીર) હીરાબોલ, Olibanum (આલીબેનમ) ઇસિસ વીગરે ખીજાં આધામ્લુ નાંખા છે જેઓની મુખ્ય વીગતવાર તેઓ દરેકનાં નાંમ આગલ જોવામાં આવશે.

Guaiacum.(ગીઊએકમ) એ જેમકા, આફ્રીકા, અને અમેરીકાનાં
ગરમ દેસો તરફનાં એક જાતનાં જાહાડમાંથી નીકળતો રસ છે.
એનો મોઢોટો જથ્થો ઇંગ્લેન્ડ ખાતે જામે છે અને તે રંગના,
વાંદાંચુનાં અને ખીખાં ઝુંદરનાં જેવેવાં કામમાં આવે છે.

એ જાહાડ ઊંચાઈમાં ૪૦ થી ૫૦ ફીટ થુધી હોય છે
અને તેનું લાકડું ઘણુંજ કઠકું છે અને તેમાં ઝુંદરનો રસ જેવા
થી પાંછી અથવા તેજ તેમાં પેવડ ચાલુ નથી તથા ફુનીઆનાં મ
ધલા લાકડાં કરતાં તે ઘણુંજ ભારી લાકડું છે.

Guano. (ગુઆનો) પીર તથા ખોલીનીઆ તરફનાં ટેકડાઓ અને કી
નારાઓ ઉપર માછલી અને પંચિયઓનો એક જાતનો છે
ર જે ખાતરનાં કામમાં ઘણો ઉપોયોગી માલમ પડે છે.
એ છેર કનિડીઆન માહાગરમાં કુરીઆ મુરીઆનાં ટાપુ આ
ગવથીખી થોડાં વરસની વાલ ઉપર મળી આવે છે. તેના ગ
એઆ દાએકામા એ સોધને લીધે આતરનાં ઇંગરજ વેપારી
ઓ તે તરફ ઊલટમંદ ગએઆ હતા અને તેઓએ તેમાં કેટલો
એક ફાએદોખી કાઢે છે. પણ પીર તરફનો વધારે જથ્થો
મલગથી તથા તે મસતો પડવાથી કુરીઆ મુરીઆનાં માલનો
જાહાજો ઊઠાવ થાતો નથી. પીર અને તેની આસપાસની જ
ગામાં હજુર આર કરેડ ફન માલ મલી મોકે હેવું છે. પીરમાં
ધેલેનાં એ માલ તદ્દન પરત મલતો હોતો પણ પડવારેથી તેની
ખુખી માલમ પડવાથી તે ગળે તે ઉપર જગાત કરી છે. કેહે છે
કે એ આતર નાંખવાથી વનમસતીને મોહાકુ પોચન મલે છે.
અને ઇંગ્લેન્ડમાં તે પ્રચલિત વાડાએ છે.

Gum—arabic.(ગમ આરાબીક) આવડનો ઝુંદર. આરબીઆ, આફ
રીકા અને લીડુમયાંતમાં જાગતાં એક જાહાડનો ઝુંદર. એ ઝું
દર તે જાહાડનાં ફર અને છાલીમાંથી પોતાની મેલે બહાર કુતી
નીકલે છે. જેમ જાહાડ ફરદી માલમ પડે અને જેમ ગરમી વ
ધારે પડે તેમ વધારે ઝુંદર નીકલે છે. એ ઘણું નાંધલા મોહાકા
કામમાં એકેકા થાય છે. સોજો ઝુંદર કામનાં જેવેવા, રંગ વગ

રનો અંચવા લગાર પાણી હોય છે. હીંદુસ્થાનમાં જે ગુંદર થા
ય છે તે બાવલનોજ હોય છે ખરો, પણ અરબસતાંનનાં બા
વલનાં જાહડ આપણાં કરતાં ઘણાં મરમ અને પુખ્ત હોય છે
અને કેટલીએક બાબદમાં લગાર તફાવત છે. હીંદુસ્થાનનો ગું
દર આરબીનાં જેહવો સારો કેહેવાતો નથી. અરબસતાંનનો ગું
દર અલેકઝાંડરીઆ, મમીરનાં, નરીવરેલી, માગાડોર, તરફ થા
ય છે તે મજીથી મરમ છે.

Gnm senegal.(ગમ સીનીગાલ)આફ્રીકાનાં કોમટા ઉપર વારેક અને ની
બુલ નાંમનાં જાહડ ઉપર આ ગુંદર થાય છે. એમાં પેહેલાં
જાહડ ઉપર આ ગુંદર થાય છે. એમાં પેહેલાં જાહડનો ગુંદ
ર મફદ હોય છે અને ખીજાં જાહડનો લાલ હોય છે. એ સે
નીગાલથી મોકલવામાં આવે છે, તેથી એ ગુંદરનું નાંમ એ
ગાંમ ઉપરથી ગણવામાં આવીકે છે. એ ગુંદર ઘણું કરીને રંગી
ન કાપડ છાપનારાઓનાં ખપમાં આવે છે. આ વસ્તુનું નાંમ
એ નાંમનાં આફ્રીકાનાં કોમટા ઉપર આવેલા એક ટાપુ ઉપરથી
આપવામાં આવીકે છે.

Gunpowder.(ગનપાઉડર) બંદુકનો દારૂ. ગંધક અને સુરાખારની મે
લવણીથી બને છે. એ પેહેલ પેહેલો ચીનમાં સોધી કાઢાડવામાં
આવેઆ હતો. પણ યુરોપમાં ઇસવી સન ૧૩૦૦ નાં વરસમાં
પેહેલ પેહેલો મુગ્ગ લોકોએ મપેનમાં વાપડીઆ હતો.

Gunny. (ગની) ગુનપાત. એ સનની બનાવવામાં આવે છે. બંગાલ
તરફ એની બનાવત મોહોટી છે. અને તાંદુથી ઝુંબઈ તથા વે
લાત આતે જાય છે.

Gypsum of. (જીપસમ) Sulphate of Lime.

ઈંગ્લંડમાં ડરબીસાએર, લીગરે ખીજાં ગાંમમાં મલે છે. એ
ધેરનાં કોખાનાં કાંમમાં અને ખાતરનાં કાંમમાં આવે છે. એ
નો ખુદા કરી પાંણી સાથે ભેલવાથી “પલાસતર આફ પારી
સ” થાય છે જેનાં પુતલાંઓ બને છે.

Hair. (હેર) બાલ. પુરુષમાં માંસુષનાં બાલનો વેપાર ગણે છે. તે ની માંકરીઓ અને તોપીઓની બેપરની જાલી ગુંથવામાં આવે છે. બોટી દાહડીઓ, મુઠ્ઠા, ચોતરા અને અંધબોટાઓ બનાવવાનાં કામમાં આવે છે. જાંતવરનાં બાલો તેમાં મુખીઅ કરી ધોડાનાં બાલો ખુરસીઓ અને ગારીઓની ગાડી તથા તકી આ બનાવવાનાં કામમાં આવે છે.

Hair Powder. (હિર પાઉડર) બાલને લગાડવાની ભુકી, અંધારા રત્ન નાંમની જાહાડ પાંતમાંથી મળતી એક ભુકી અને ખુમનો ધમી બનાવવામાં આવે છે. બાલ સાફ રાખવામાં તે ધણી ચારી વપરાય છે. ઈંગ્લેન્ડનાં કારખાંનાં વાલાઓ તેમાં “આલાબાસતર” પથરની ભુકી નાંખતા હતા તેનો સરકારની તરફથી અટકાવ કરવામાં આવીઓ છે.

Hams. (હામસ) ડુંકરની મુઠ્ઠવેલી રાંન. જુઓ Bacon (બેકન)

Hardware. (હાર્ડવેર) મેહોડાં કામ, જરી કામ અને નાંધકાં હરીઆર કામને આ નાંમ આપવામાં આવીજ છે. ઈંગ્લેન્ડમાં બકાંગહામ અને શેપીલડમાં એ બનાવવાનાં મહત્તી મેહોડાં કારખાંનાંઓ છે.

Hats. (હાટસ) અંગરેજોની ઊંચી તોપી. એ રૂઆંની અને કપડાંની તથા ધાતુની બને છે.

Hay. (હે) મુઠ્ઠું ધાસ. જૂનવરેનો ખોરાક. મુખ્યમાં છાત્રતી જીવ લામાંથી આવે છે. ઈંગ્લેન્ડમાં ધામ એટલું તો લખવામાં આવે છે જે તબાકુની મહક તેનાં સેવસ બધાએ છે, અને પછી તે કાપીને તેનાં ગાવવા ધોડાનાં મેહોડા આગલ મેલે છે.

Hemp. (હેમ્પ) સન. એન ધણીએક જાતનાં આવે છે, જેહવા કે Flax Hemp (ફ્લાક્સ હેમ્પ) જેથી આદી પાણુ યુજરાતીમાં તેઓના લાગુ વજા બોલ નથી. એને બંગાલ તરફ Jute (જુટ) પણ કહે છે. આએ જાનનુ એન પેંલા માનરે હીંદુમયાં નર્માલ ઉગતું હોય પણ પાછલુથી તેનાં “પિં” રસીઆમાં, અમે

રીકામાં અને ખીજ દેશમાં ઘાખલ થવાથી તે તરફ પણ જોડાઈ
 યા પાક થાય છે. ઇંગ્લેન્ડમાં તે કપડાં બનાવવાનાં કામમાં આ
 વે છે. અને બંગાલ તરફથી તેની મોટાટી નીકાસ થાય છે.

Hempseed. (હેમ્પસીડ) સનનાં ખોજ, અણસો. જુએ Linseed
 Hemp Flower. (હેમ્પ ફ્લાવર) ગાંજો, ભાંગ, એખી સનનાં જ
 હાડનાં ફુલ છે અને તેમાં ખીંખી બેરવામાં આવે છે. એ આ
 ધાંધી કેડે આવે છે.

Herrings. (હેરીંગસ) એ નામ ફ્રાન્સ તથા ઇંગ્લેન્ડ તરફ મલતી એક
 જાતની માંછડીનું છે. એ સરકામાં સામાનીને તથા નીમખ દે
 ને દેશવર આતે મોકલવામાં આવે છે. એની તારીફ ઇંગ્લેન્ડ
 માં ઘણી છે અને તેનો સવાદ પણ મરિા છે.

Hides. (હાઈડસ) કાપાં ચાંમડાં. જોડા, હરનીસો, જુનો બનાવવા, ચો
 પડીઓ પાંધવા વીગરે ખીજાં કામમાં આવે છે. જાનવરનાં આં
 ગ જાસથી કાઢાડીને કૂટકી, નીમક અથવા સુરખારનાં પાંણીમાં
 તેને બીજનીઆંધો તે કાઢી જતાં નથી. હીંદુ સંધાનથી ઇંગ્લેન્ડ
 આતે તે જાણાંધ જાય છે પણ દમણ અમેરીકાનો માલ વધા
 રે પસંદ કરવામાં આવે છે. એ વતરગે આફ્રીકા તરફથી આ
 ને પુરેપનાં ખીજાં દેસો તરફથી ખી ઇંગ્લેન્ડમાં તેની મોટાટી
 આમદરફ છે.

Honey. (હુની) મધ. કેટલાંએક જાહાડોનાં ફુલમાંથી માખે એકઠો કરે
 સો રસ. એ રસ મધ માખે પોતાનાં પોલામાં લઈ જાય છે.
 જાંહાંથી આદમીઓ તે ચોરી લાવીને તેમાંથી મધ કાઢાડે છે.
 જેહવાં ફુલમાંથી મધ કાઢાડેજે હાએ તેહવો શુગંધ તે મધમાં રે
 હે છે. પોલામાંથી તરણુ રીતે મધ કાઢાડમાં આવે છે. તેમાં એ
 કતો પોલો નીંગણીને, કાઢાડે છે તેમધ ઘણું નીતવું નીકલે છે.
 ખીજું સેત પોલો નીમવીને કાઢાડે છે તેમાં લગાર બલસેલ વ
 સુઓ પડે છે—અને તરીજી રીતે તે પોલો ગરમ કરીને કા
 હાડવાની છે તે મધ વણી ઘણુજ ખગળ નીકલે છે. શુખાઈમાં
 સારું મધ એડન તરફથી આવે છે.

Hops. (હોપ્સ) એ નામનાં ઇંગ્લેન્ડમાં થતાં દારૂ ગાલવાનાં એક જાતનાં ફલ, જે આપણાં માથાંને મધનાં આવે છે. ઇંગ્લેન્ડમાં એનું ખમીર પાંજી બનાવવામાં વાપડવામાં આવે છે.

Horn. (હોર્ન) સીંગડાં. જાનવરના સીંગડાં. એ તહેરવાર કાંમમાં આવે છે, છરી તથા હાથીઆદિનાં હાથા, દાબડીઓ, છીંચાડી બનાવવામાં આવે છે. સીંગડાંને પીગલાવીને તેનો રસ બતાવી ને નીખીઆ, દાબડી, ફાંનમ અને ખીજી પુચકક ચીજો બને છે. એમાંથી કોઈવાર ઝરઝખી બનાવેઆમાં આવે છે.

I

Indigo. (ઈન્ડીગો) ગુલી, કાલી ગુલી. ઈન્ડી ગોફરા નામના એક જાણનાં પાત્ર તથા દાલીને પાંજીમાં પીગડાવીને તેનાં રસમાં થી આ પદારથ બનાવવામાં આવે છે. એ રંગની એક મુખ્ખીઅ વસ્તુ છે અને તેની ચેહાટી પેશાશ હીંદુસ્થાન તથા અમેરીકા તરફ છે. એનો રંગ ખુદ બધુ છે, પણ ખીજી ચીજો સાથે મેલવીઆથી તે કાંઈ રંગ પામુ થાય છે. આગલા જમાનામાં ગલી પેશાશ હીંદુસ્થાનમાંજ હતી અને તાહાંથી અલેક્ઝાન્ડરીઆ ને રમતે યુરોપમાંડા દાખલ થાઈ હતી. બંગાલ સુવાએ મધરા સમાં વીનાવલી તરફ, જવામાં, શીખીરાઈનનાં ટાપુમાં, અને ગાલી માલામા પણ થાય છે. પણ બંગાલનો માલ પુચકક થાય છે, બંગાલમાં એ માલ પાકવાનું કામ મુખ્ખીઅ કરી યુરોપીઅનો નાં હાથમાં છે અને તેઓ અને એકુતો વચે વારેવાર વાધાઓ જોઈ છે અને માગમારીઓ થાય છે એ બાબદ કોઈને અનજાણી નથી.

Ink. (ઈન્ક) રાહી. તહેરવાર રંગની અને ચીજોની થાય છે. લખવાની કાલી રાહી ધણુ કરીને હરથ તથા હીરકસીની થાય છે.

Inkle. (ઈન્કલ) એ નામની એક જાતની પોહામી શીઠ. માનવેશતર આ બનાવેઆમાં આવે છે.

Ipecacuanha. (ઈપીકાકીઝિઆના) એ નાંમની દવાણુ અમેરીકામાં જન્મી છે. એક જાતનાં જાડાની છાત્ર. એ છાત્ર-દવાઈમાં ધણીજ ઊપી ઓગી માલમ પડી છે. એ અમેરીકાનાં જંગલી લેકો દરદની વખતે વાપડતા હતા. પણ યુરોપમાં તે ૧૪મી સદીમાં આવી હતી. પેહલવેહલી તે ફ્રાંસમાં અતેસારના મરજ ઊપર તપાસવા માં આવી હતી અને તે ગુનગારી માલમ પડવાથી ફ્રાંસનાં સાહનશાહએ તે લાવનારને ૧૦૦૦૦ રૂપિઆઈનું મ આપીજી હતું. એ છાત્ર મફદ અને ભુરા રંગની આવે છે.

Iron. (આયર્ન) લોહોડું. કુનીઆં કતેહ કરનારી, અમલ જમાં નાંધી મનુસ જાતને કાંમ લાગનારી તેમજ યુરોપ ખંડની આખા દી વધારનારી આ ધાતુ છે. એ લગારખણ મગની ધાતુ છે અને મફ કરવાથી ધણીજ જહલક લીએ છે. સુનાં અને રૂપાંની આગમય એ ધાતુની સોધ થાએલી છે અને અમલ જમાંનાં માં તે કેઆરથી દાખલ થાઈ છે તે માલમ પડતું નથી પણ યુરોપમાં તે ધુનાંનના રાજમાંથી દાખલ થાએલી હતી. લોહોડું ની હાલ મુખીઅ પેદાશ ઇંગલંડમાંજ છે.

Iron-wood. (આયર્નવુડ) એક જાતનું લોહોડુંનાં રંગનું અને તેનીજ મોફક કીતખાઈ જતું મકત લોકું. એ લોકું દવાણુ અમેરીકા અને સાએમમાં મલે છે. અખનું સનાં-લોકડું કરતાં પણ તે ભારી અને મકત હોએ છે.

Isinglass. (આઈસીંગલાસ) કેટલીએક જાતનો માંછલીનાં આંતરડાં અને કુકા તાવીને આ વધરથ બનાવવામાં આવે છે. તાવીઆ પછી તે બંધાએ છે તારે કામનાં મસીઆની માંફક તેનો આકાર થાએ છે એ ધણુ કરીને રસીઆ તરફ બને છે. એ આધાનાં અને મીઠાઈનાં કાંમમાં પ્રયુક્ત ખપે છે. જીકસેલાં પાણીમાં તે તરત પીગલી જાએ છે. રેશમને વધારે મજબુતાઈ આપવામાં તથા વધગાવી રાખવાનાં વધાસતરો બનાવવામાં પણ તે કાંમ લાગે છે.

Ivory. (આઈવરી) હાથીદાંત. ઊગમણ પગતના મુલુકો અને આ ફરીકા કોમળા ઊપરથી ઘણા મધી મેડ છે આઈરીકાનો માલ સ ફરનો મેડેલ રહે છે. ખીજો માલ પાછલથી પીગમ પકડે છે. એ સેકડો બનાવતના કામમા આવે છે. સાએમ, સુમાતરા અને અલાકાથી તથા મુંબથી, ચીન તથા વેલાત ખાતે પુચકત જ આવે છે.

J

Jackwood. (જાકવુડ) કનસનું લાકડું.

Jalap or Jalop (જાલપ) મેક્સિકો તરફ ઊગતી એ નામની એક જડ એ ધણી મુક્ત અને કાશા રંગની હોય છે. એની બુટ્ટીનો ધણો જોરાવર વામ છે. એ દવાઈના કામમા આવે છે.

Jamaica Pepper or Pimento. (જેમેકાપેપર) જેમેકા તરફ થતા એક જાતના મરી જેણે વાલ કૃષ્. એનો વામ ધણો જોરાવર છે. એ દવાઈના કામમા આવે છે.

Jappanned ware (જેપાનડવેર) જોડાણના અથવા પતરાના વાસણો ઉપર વાગનીશ મારીને ઝીંપી અહસવેઆમાં અથવા ચીતારો પાડવામા આવે છે તેને એ નામ આપેલું છે જેપાન તરફના “લાકડ” કામ ઊપરના ચીતારાની નુલ ઊપરથી એ નામ અંગરેજી કારખાનાવાળાઓએ આ બનાવતને લાગુ પાડેલું છે.

Jasper. (જામ્પર) એક જાતનો કીન પથર જેના જોગ ધરના બનાવવામા આવે છે. એનો રંગબી તરેવર હોય છે.

Jasmine oil. (જાસમીન આઈલ) ચંપેલીનું તેલ. શુગંધના કામમા આવે છે કેટલીએક આરતો માથે પણ લગાડે છે

Jet or Pitch coal (જેટ આર પીટચ કોલ) એક જાતનો ચલકતો કોલેખાની જાતનો પથર જે ઘણાજ પુરેપુરમાં સોજાના કામમા આવે છે.

Jagery. (જાગરી) કાકવી.

Jagery Date.(જાગરી ડેટ) અથવા Molasses (મોલાસીસ) ગોર.

એ સેરડીનો અથવા ખજુરનો રમ ગરમ કરવાંથી થાએ છે.

Jagery sugar.(જાગરી શુગર) લાલ ખાંન ગોરની બનાવેલા.

K

Kelp. (કેલ્પ) દરીઆનાં જાહોડાંથી આર કાઢાડવાને માટે તે રાખા
આને તોડીને તેને દેટલાએક વખત સુધી કીનારા ઉપર સુકવી
આ પછી તેનાં કટકા કરીને મોહાદી બહીમાં બાલી નાંખે છે આ
ને પછી તેને કંડા પાડીને ધ્રંચે લગાડે છે. એ કેલ્પમાં ખુબીએ
કરીને “સોડા” હાએ છે અને તે સાબુ, કાચ તથા ફટકી બના
વવાના કાંચમાં આવે છે.

Kentledge.(કેનલેડજ) વાંછાંણના નીરમને માટે એક ચોક્કસ આકારનાં
બનાવેલા સોહોડાંનાં કટકા.

Kermes. (કર્મેસ) ફરંચસ, ધ્રિયેન, અને હીવાંટ તરફ જગતાં જાહોડ
ઉપર થતા એક જાતનાં કીરમજ જેહવા કીડા. એખી રંગનાં કાં
ચમાં આવે છે.

Kino. (કીનો) એ નાંચનો ધ્રિયટ અને વેચટ ધનડીજ તથા આફ્રીકા
તથા ખોતેનીનાં અખાલ તરફ થાતો શુંદર.

Knives. (નાઈવસ) છરી. નાંધલી છરીને Pen Knives કહે છે. કા
ગજ ફરવાની છરી જે બહુ કરી હાથીઘંત તથા સીગડાંની બનાવે
છે તેને Paper-Knife (પેપર નાઈફ) કરી કહે છે. ૫૮
રાંનાં ઘખડાએ ખોલવાની છરીએને Tin-knife (ટીન ના
ઈફ) કરી કહે છે. કાલુ નામની માંછલીનાં કોટકાં જાએડવાની
છરીને Oyster-knife (આઈસ્ટર નાઈફ) કરી કહે છે.
એ વીગરે શુદ્ધ શુદ્ધ ધ્રંચને માટે શુદ્ધ શુદ્ધ છરીએ બના
વવામાં આવે છે.

Koots. (કુટસ) જીપલેટ.

Kernels. (કરનેલસ) કાણુ. ગર. માંવો.

Lac.

(લાક) લાખ. આખે વચ્ચે જાહાડ જાપરથી મસે છે, તેથી કેટલાકને બુલ બરેલી રીતે તેને ચુંદરની વચ્ચેમાં ગણે છે, પણ એ વચ્ચે ખરેખર ચુંદરની જાતની નથી. ખીહાર, પીપરો, અને કુસી મનાં જાહાડો જે ધણું કરીને બંગાલ, આસામ, પેશુ અને શાંચી મનાં હોય છે તેનાં પાત્રાં અને દાણી જાપર “Ochromes Lacca.” (ચરમીસ લાકા) નાં મનુ એક જીવ જાનવર પાતાનાં ઈંડાં મસે છે, અને તે ઈંડાં લકવાને મોટે તે જાનવર મધમાંની માફક એક પોણા આવે છે તે પોણામાંથી મલી આવતો એ તે આ લાખ છે. દાહાનીઓ અને પાત્રાં જાપર વલગી રહેલી લાકને Stick Lac કહેવામાં આવે છે. એ “સટીક લાક” માંથી ગલીની માફક લાખ છુટી કરવામાં આવે છે. લાક રંગનાં શ્રંખમાં પ્રચલ આવે છે. એ ઈંડીક લાકને છુટી પાડીને રંગની લાક તેમાંથી કાઢેઆ પછી તે ઘખરીઓ જાપર એક જાતની પીરા રંગનો બુકો રાઈની માફક વલગી રહે છે તેને “લાકસીડ” લાકનાં બીજ કહેવામાં આવે છે. તે બીજને એક રામાલ કે કનડાંમાં બાંધીને આવસ જાપર તાગવામાં આવે છે, જે થી તવાઈને ફેરવાનાં રંગના ડીવાં પડે છે જે એકાં કરવાથી Shellac (શાલાક) થાય છે. એ લાખ કાગલ વચ્ચેવાત થા ગુજમનાં જેહવા શ્રંખામાં આવે છે. લાકનો ખુદરતી રંગ લાલ છે. લાક સીઆંમ તમ્બુથી, હીંદુમથાં નથી, શેલાનથી પુરો આવે જાય છે. જે શાલાક જાપર તાતવેલુ સોહાડુ સુકવાથી મળી જાડે તે ચરવેથી ચરમ ગણવામાં આવે છે.

Lace.

(લેસ) કીટ, કોર, ચીપ. પોચાકને છેડે તરેહવાર જાતની બનાવેલી ચીપો અથવા કોરો સુકવામાં આવે છે તેને “લેસ” કહી કહે છે. ર્પાં અથવા સુનનાં કસળી સોચાથી, તેમજ રેશમી, મુલામી અને સુનની પણ બનાવે છે.

Lambskin. (લાંબર્થસકીન) હલવાંનનું ચાંમડું. જેનાં ધણંકરી હાથે જે હરવાનાં મોજાં બનાવી છે.

Lamp. (લાંપ) શાંતસ.

Lamp Black. (લાંપ બ્લૅક) મેસ. મેસ હોનરનાં ક્રાંતમાં અને. ઝામા રંગમાં ધણી ક્રાંતે લાગે છે. હરેક ચીજ ખાસિયા પછી મેસ પાંચે છે, પણ ધંત્રમાં તે મોહાટા જ્યામાં બનાવવાને વાસતે તેનાં કારખાનાં છે. એ કારખાનાંઓમાં પીગનો કચરાતપા જ હાડની કાડીઓ ખાનવામાં આવે છે અને તેનાં ધુંમારો મોહાટાં કપરાંમાંથી પચાર કરે છે જે કપરાં ઉપર તે મેસ વતગી રહે છે તે કાહાડવામાં આવે છે.

Lapis Lazuli. (લાપીસ લાઝુલી) એ નાંમની એક વસ્તુનાં બહુ ભાગે ખાલીને તેમાંથી બનાવેલા એક જાતનો બહુ રંગ. એ રંગ ધણે જ પાંકો છે અને કપ્પી જાંજો પડતો નથી તેથી વાહાણો રંગવાનાં કામમાં ધણા આવે છે.

Lard. (લાર્ડ) ચરબી. હરેક જાંનવરની ચરબી.

Latli. (લાઠી) વનજી, પકવાસા.

Latton. (લાટન) લોહાડાંનાં પાતરાં પતરાંની ઉપર કલાઈ ચલાવી દેતો એવો તેને એ નાંમ આપવામાં આવે છે.

Lawn. (લોન) એ નાંમનું સુતરાડું ગાજનાં જેહુડું છનું કપડું.

Lead. (લેડ) સીસું. આખે ધાતુ સફેદાઈ ઉપર આવતા બહુ રંગની છે. એ પોતે ખુદ ચલકતી છે પણ હવામાં ખોલસી મેલવાથી તે ઝાંખી થાઈ જાય છે (એટલેજે તે ઉપર હવામાંની આક્રમક સીજન ગાગની અસર થાય છે). એ ધાતુ નરમ છે. એથી હાથ અથવા કાગલ ઉપર કાલો દાઘ પડે છે. આંધામાં આવી હોય એવો તેની અસર જોઈ શકાય છે. એ હોડાતલે ડોકાઈ સકે છે તથા તેનાં તાર વનાય છે, પણ તે ધણાં કમજોર હોય છે. એ ધાતુ ધણી ટકાવ છે અને તેથી તેની નક્કી અને કામચલાઉ પતરાં બનાવવામાં આવે છે. એ ધાતુની ખીજ તતવો આવે મેલકરો

દરવાખી જુદા જુદા પદારથો થાએ છે તેઓનું બેધાન તે
ઓનાં દર ઓકના નામ આગમ જોવામાં આવમે. પીગટર, અ
ને જાવનાં ટાઈપોમાં સીતું આવે છે. ઝગલડમાં સીતુંની મા
હાટી ખાંતે છે.

Lead Black or Plumbago. જુઓ Black Lead.

Lead Red or Minum. (રેડલેડ આર મીનમ) સીંદુર.

Lead white. (લેડ વાહીટ) સફેડો.

Leather. (લેકર) પકાવેલાં ચાંમડાં. જાંનવરનાં ચામડાં. કેટલાએક
વખાનાઓ અને પાંજીયા તે માહુલો વચ્ચે ઝાડાડી નાંખીને પકાવે
લાં. ચાંમડાં માંહુમ જાતનાં સુધલા કાંમમાં આવે છે. ચામ
ડા વીસે એક લખનાર કેહ્ય કે આપણું પેહરવાસમાં, ધરનાં ચાં
મનમાં, ગામીમાં ઘોડાનાં હારનીશમાં, જાપડીમાં, ચાંચામાં, ર
મતમાં, અને ખીલાં સુધલાં કાંમમાં ચાંમડું જોવામાં આવે
છે અને ખુદશતની સુધલા બખશિસ જતાં ચાંમડું નહી હોતેતો
આપણે કેટલી અગવડ પડતે.

Leech. (લીચ) જલો. આ લોહી પીઈને આગમ કરનાર જાંનવર
તલાવમાં થતું એક જીવું પસંદી છે. યુરોપ તરફ તેનો માહુલો
ખેપાર આવે છે. હીંદુસથાનમાં તે જુદા જુદા તલાવો અને બી
ની જગાઓમાંથી જરૂર જોગી મલી આવે છે તેથી તેની સેવડ
ફેવડ આપણને માલમ પડતી નથી. ફરંગી તરફ લા બરેન નામ
ની એક જગા જાપર પુશકલ જલો છે. જલો પકડનારાઓ કાંઈ
જાલ કે શલ નાખી ઝડપા નથી, પણ તેઓ પોતાના પગ છેક
જાંબવેર નાગા રાખી તે જગામાં ફેરે છે અને તેઓનાં પગ જ
પર જ જલો વધમે છે તે લઈને તોપખીમા મેલે છે. આ ધંધો
ફરનાગ માણસો મદા તલાવોમાં અને વીલાઓમાં ફેરે છે મુખ્ય
તેઓનું લોહી દરરોજ પીવાએ છે. ફરંગીથી ઇંગલંડ ખાતે ૬
૨ વરસે સુમારે બેએ ફરોડ જલો જાએ છે તેની કીંમત સુમારે
૩૫૦૦૦૦ ફરક થાએ છે.

- Lemon.** (લેમન) લીંબું. આ જાત મીઠાં લીંબુને લાઘુ પાડેલા છે.
- Lemon Juice.** (લેમનઝુસ) લીંબુનો રસ. આ રસનો પુરોપ તરફ વે
પાર ચાએ છે. વાંદાંણમાં થતા રોગો તથા જલમી જપર તેની
અછી અમર હોએ છે. એ માટે તરફીનાં રાજમાંથી મોહોટો
જ્યો બાટલીઓમાં ભરીને બીજે ગાંમ ભાએ છે. એ પંચ દા
૩ બનાવવાનાં કાંમમાંબી આવે છે. વાંદાંણ જપર મીઠું દીધે
હું ગોશ દરેકજ આનાં ખજાસીઓને છુમ જપર અને ગણાં
ની અંદર છાગરા પડે છે તે જપર આ લીંબુનો રસ ધણોજ ફા
એકાકારક માલમ પડીએ છે.
- Lemon Peel.** (લેમન પીલ) લીંબુની છાલ. આલીંબુની છાલને માકર
નાં મીરામાં ભરવાથી તાંકડીઓ ચાએ છે. કોઈ કોઈ લીંબુનો ર
સ આંતમાં બેઠવાથી લીંબુનું ચરખત બને છે.
- Lily Seed.** (લીલીસીડ) કમલકાકરી.
- Lime.** (લાઈમ) ચુનો. માક, ખુરા અને લાઈમ ચોટન નાંમનાં
એક જાતનાં પથરોમાથી બને છે. એ ચીજો બાઝવાથી ચુનો
ચાએ છે. ચુનો એથીઆખંડમાં અને બીજા મુલુકામાં માત
૨ ઘેર ખાંધવાનાંજ કાંમમાં આવે છે, પણ પુરોપમાં તે એતીવા
ડીમાં આતરને ડેાંણેબી પુશકલ બપે છે. ખાતાં લીંબુને પ
ણ એ જાત લાઘુ પાડેલા છે.
- Linen.** (લીનન) સનનું એક જાતનું કપડું. ઇંગ્લંડમાં હલ બને છે
પણ આપરલંડનાં માલની વધારે તારીફ છે.
- Linseed.** (લીનસીડ) અલસી. જુઓ Hemp (હેમ્પ). અલસી
હીંદુસ્થાનનાં વેપારની એક મુખીઅ ચીજ છે.
- Liquorice.** (લીકરીસ) જેઘીમધ. પુરોપનાં દખણ બાગ જપર થતાં એક
જાહડનાં મુલીઆં. એ દવાઈમાં ઘણાં કાંમ આવે છે. એ મુ
લીઆં આપાદાર, અને પીલા રંગનાં હોએ છે. ઇંગ્લંડનાં ગાં
ધીઓ જેઘીમધનાં મુલીઆંને પોટા અને ગાજની માફક રેતી
માં ખંધ રાખે છે, જે તરણ વરસ પછી કાંમમાં આવી શકે છે.
તાજાં મુલીઆંમાં એ વધારે હોએ છે.

Liquorice Juice. (લીકરીસ જ્યુસ) જેથીમધનો રસ. જાપલાં મુલી
અને સેરલીની ચાક્ર વીણીને તેનો રસ બ્રહ્મહવામાં આવે છે અ
ને તે પછી તે રમને ગરમ કરવાથી તેનાં કટકા બધાં જાય છે. એ
કટકાઓની નાંધણી લાકડીઓમાં ઝાલવામાં આવે છે, જે થોડા
જિર ઘણી હાથોમાંથી છે.

Litharge. (લીઠાર્જ) મોદારસીંગ. આકસીજન માસ અને સીસાંની
મેલવણીનો એક પદારથ. એ પદારથ ખુદરતી મલી આવે છે અ
ને તે માલીકાંમ, ક.મકાંમ, ઝંગારીઓનાં ખતમાં આવે છે.

Loadstone (લોડસ્ટોન) લોચુંબ. આ લોહોદ્રામાંથી પેદા થાયેલી એ
ક ધાતુ છે અને તેમાં ખીજાં લોહોદ્રાને પોતા પાસે ખેંચી લેવા
ની શક્તી છે. એ કાશ રંગની અને ચકતી છે. આ ધાતુ અસ
લનાં લોકોને ખબર હતી, પણ તે હવે જાતે જાતે દેશની તરફ પોતા
ની ખાજી દેરે છે અને આકર્ષી બતાવે છે હવે તે વખતે ખબર
ર નહીં હતું. આજે ધાતુની ખુબીથી વાંદાંણનાં કંપાસની ઘણી
ગુનગારી સોધ થઈ છે જેને લીધે આજે સંધ્યા દેશવાસીઓ
ખીન ધાસતીથી પોતાની ધારણી જગાએ જાડે છે. એ ધા
તુ ખુદરતી આવે છે તે જો લોહોદ્રા તથા લીખાં સાથે ધમડી
રૂપે તો પોતાનો ગુણ તેમાંથી આવી શકે છે. એ ગુણ હાથે જ
નાવેલા લોચુંબકમાં નથી. આ ધાતુની ખાંડ જરમની, મુવીદન,
નારવે, સપેન, ઈટલી, ચીન, સાયેમ, ઈસ્ટિયાનનાં રાષ્ટ્રો
રસીકા અને આફ્રીકામાં ઈઠિઓપીઆમાં છે. માહાનમાં અ
ને ખીજી હુકમિતોમાં કેરસક કેકાંણે હવે જાણવામાં આવી છે
કે કેસાએક પાહાડો હોવા હતા જે તાંદાં વાંદાંણ જાડે પુગવાથી
તે વાંદાંણનાં ખીલા પોતાની બેસે તનાઈને આકર્ષીતકલતા હતા
અને વાંદાંણનાં પાટીઆં છૂંડ પડી જતા હતા તે આ ધાતુનાં
પાહાડો વીધે હશે.

Locks. (લાકસ) કલ. Pad Lock (પેડાલ લોક) તાલાં.

Logwood. (લાગવુડ) અમેરીકા અને વેસ્ટ ઈન્ડીસ તરફ થતું એ નામ
નું એક જાતનું લાકડું. એ રંગનાં કાંમમાં પ્રચલિત આવે છે.
Long Pepper. (લાંગ પેપર) પોપરીમુંલ.

M

Maccaroni. (માકરોની) ઘલુનો આતો બીજવીને સેવની માફક બનાવેલાં
જડા સલીઆ. એ ઇંગરેજોનાં ખાધાનાં કાંમમાં આવે છે.

Mace. (મેસ) જાંવંતરી. જાંબેડુલની ઊપરની પોપરી. ઘણીજ ખુ
શ્વેદાર અને તીખા સ્વાદની અને સુંદર આરંગ તથા પીલા રંગ
ની હોય છે. મલાઈ કાચડા તરફ એની માહેટી પેદાએસ છે.

Mace False. (મેસ ફાલ્સ) રાંમપતરી. ખોટી જાંવંતરી.

Madder. (માંદર) મનજીથ. એક જાતનાં જાહડની જર. એ જર નાં
ધર્મા આંગલાં જેટલી જડી આવે છે. એનો રંગ રતાસ બર
લો તથા મુલાદ સખત છે. એનો લાલ રંગ બને છે. તે કીરમ
જે કરતાં ઉતરતો છે, પણ તેથી સ્થિત પડે છે. તેની પેદાસ, યુરો
પમાં, એસીઆ માએનર, અને હિંદુસ્થાનમાં તથા નેપાલ તર
ફ થાય છે. આપણું “મંજીથ” વેલાતી “માંદર” થી લગાર
જીદી જાતનું છે પણ તે બને એકજ છે. આપણું મંજીથ જાતનાં
કપડાંને સ્વસ્ત રંગ આવે છે પણ સુતરાજીનાં રંગમાં વેલાતી માડર
સ્વસ્ત ગણાય છે.

Magnesia. (માગનીસીઆ) એ નાંમનો ધાતુની બેલનો જમીનમાંથી મ
લતો એક જાતનો ખાર. જાહડ પાંનનાં બહુ રંગ આ પદારથ જ
ગાડવાથી લાલો ધાઈ જાય છે. એ રંગનાં તથા બીજા હોતરનાં
કાંમમાં આવે છે.

Magnesium Wire. (મેગનીસીઅમ વાયર) એક જાતનો તાર જેને
ખાલવાથી વીજલાનાં ચમકાત કરતાં પણ વધારે અજવાલું પડે છે,
રસાયન સાયન્સીઓનાં ખપમાં વધારે આવે છે.

Mahogany. (મેહોગની) એ નાંમનું વેસ્ટ ઈન્ડીસ અને મધ્ય અમે

ચીકામાં યાત્રું એક ધણુંજ સુંદર અને જલકવાલુ લાકડું. એ લાકડાં જાહડ હીંકુમયાંનમાં ઊગાડવાની મશ્વર ધામ્મ છે.

Maize. (મેઝ) મકાઈ. મકાઈ જુદાનાં ધાંયાં. અમેરીકાની સૌધ ધાઈ તેની અગાઉ તાંહાંયં લોકો એજ અનાજ ઉપર પોતાંનુ યુજ સંન કરતા હતા. એનાં ધાંયાં સુકવીને તેનો આટો બનાવવામાં આવે છે. અમેરીકા તરફ એનો ફાહોટો પાક તથા વેપાર છે.

Malmsey. (મામસલી) એ નાંમનો એક જાતનો વાઈન દારૂ.

Malt. (માલ્ટ) દારૂનો રસ. હરેક રૂઢ અથવા અનાજને પાંછીમાં કોહવાડવા પછી ગાજવાને માટે, જે જયે તબઆર ધામ્મ છે તે ને માલ્ટ કહે છે.

Manganese. (મેનગેનીસ) એ નાંમની એક ધોળી ધાતુ. એ તીખાં લોડાં કરતાં નરમ છે. એનો તાર ધાઈ શકે છે. દેવન શામ્મેર અને મોમરસેટશામ્મેરમાં એની ખાંન છે. એ માતી કાંમને જ હલક આપવાનાં, તથા રંગીનાં, તથા કોરી કાંમમાં આવે છે.

હયાનું એક ખુખીઅ તતવ જે “આક્રમીજન ગામ” નાં ને જણામ્મિલું છે તે આમ્મે “મેનગેનીસ” ની જુકી શાયે એક ચોક્કસ પાસણમાં ગરમ કરવાથી જીતવન ધામ્મ છે. રશાએણુ આ સતરીઓને એ જુકી ધણી કામની છે.

Mangel Wurzel or Field Beet (માંગલ વરજલ અથવા ફીલડ બીટ. એ એક જાતનો ફરીઓ છે. જે ફૂંચનમ્મા ધોરોને ખ વાડનાં કાંમમાં આવે છે. ખાંડ બનાવવામાં તથા અરખ કાલડામાં પણ તે કાંમે લાગે છે.

Mango. (મેંગો) કેરી. હીકુમયાંનમાં જાતો એક જાતનો મગેધી મરમ મેધો.

Mango dry. (માંગો ડ્રાઈ) આંબોસી. કાચી કેરીનાં સુકવેલા કટકા.

Manna. (માંનાં) માંઊ. યુરોપમાં થતા એક જાહડનાં ખીઈ. એ દવાઈ નાં કાંમમાં આવે છે. સિસીલીયા તે જાહખંધ ધામ્મ છે.

Mameroon. (મામીરાન) એક નાંમનું એક જાતનું ચીનાઈ વસાનું. એની

પુષ્પગ્રંથ દેશી વધ દોમાં ઘણી છે. એ વાયુનાં દરદો ઊપર ધ્રં મે લાગે છે.

Marble. (મારબલ) સંગે મરમરનો પથર. જેને આપણાં લોકો અશુ ધ રીતે સીંધી મલમલ કરી કેહે છે. એ એક જાતનો પથરું છે. એ ઘણેજ સ્થાન અને જલકાત વાલો છે. એ ઘણું કરીને સફેદ અને કાઠા રંગનો હોય છે. પણ કોઈ કોઈ લાલ, લીલા અને તહરેવાર રંગનાંખી આવે છે. એ ઇટલી, ફ્રાંસ અને ફ્લોરિડા તરફથી ખોદી કાઢાવામાં આવે છે.

Marking-nut. (માર્કીંગ નટ) બીલાંમું. એ એક જાતનો ફરીઆ છે. હીંદુમયાંનનાં અગ્નેશ્વરનાં લોકોમાં મધલી જાતનાં દરદો ઊપર એનો ઘણુંમ દોધામાં આવે છે. બીલાંમાંથી ફૂલ્યા જલદી થી જોડે છે. દવાઈનાં કાંમમાં સેજ આવે છે, પણ એનાં ઘાઘા કપ્પી નહી પોવાવાને લીધે એથી કપડાંપર નાંમ પાડવાની મહી બ નાજવામાં આવે છે.

Mastich. (માસટીક) રૂમી મસતકી. એ “રજીનમ” ની જાતનો એક જાડાનો રસ છે. એ ઘણું કરીને તુરકીનાં મુલુકોથી આવે છે. જુઆ Giam (ગમ).

Mathiseed. (મેથીસીદ) મેથી. આ ફરીઆંનુ હીંદુમયાંનનીજ પેદાશ છે. એ પીલા જીહનાં ઘનાં હોય છે અને તે દવાઈનાં તથા ખો રાકનાં કાંમમાં આવે છે. આ ઘનાંએને રાપવાથી તેમાંથી મે થીની બાજુ થાય છે જે આધામાં ઘણીજ કડવી ભાગે છે.

Mats. (માટસ) સાદરી. હાલ જમાંનાંમાં ચીનાઈ સાદરીની વલાન અને ખપ છે, પણ મધલાં દેશમાં પોતપોતાને મલતી વસ્તુની સાદરીએ ખનાવવામાં આવે છે. સુપેનમાં મુપારેશ નાંમનાં એ ક વાલની સાદરી બને છે. હીંદુમયાંનમાં નાક્ષીએરીની અને માહારનાં તરછારાંની સાદરી થાય છે. આફ્રીકાનાં જંગલોએ “મક્સીસ” નાંમની હેવીતો સરસ સાંદરી ખનાવે છે જે ખીજું વ મુગ્યોની કાંમત તરીકે તે સાદરીની પાઈમાંની માફક આપણે

ધામ્મ છે. મોરીમમાં જાણનાં એક જાતનાં પાણીનાં પાત્રમાંની
સાદરી બનાવેઆમાં આવે છે.

Mead. (મીઠ) મધ અને પાંણી ભેરેલો દારૂ.

Meal. (મીલ) અનાજનો એક જાતનો આતો મેલ જેટલો. આ બો
લનો અર્થ દરેકજનું “આનું” એવો પણ કરવામાં આવે છે.

Mercury or quick silver. (મરકુરી) અથવા કુવીકસીલવર) પા
રો. આ એક પહરવાલી ધાતુ છે. એ ધાતુ હંમેશા અને ખુદર
તી પહરવાલી છે. તેનો રંગ રૂપરી છે અને તે અખલ જમાનાં
થી મુનંનેર પેર ચક્રાવવાનાં તથા ખીજ બિલમાંથી ચુનું છુદું
પાડવાનાં કામમાં લાગેલી છે. એ ધાતુ કુનીઆનાં ધણાં ભાગ
માં મળે છે, પણ એની મુખીઅ આંન અપેત, કારોલીનાં, પાકાટી
નેર અને પીરમાં છે. પાસમાં કમ્પાઈથી સીમું ભરવામાં આવે
છે, પણ તેમ ચવાથી તેનો ચલકાત જાંજા હોય છે અને તેનાં
ગોલ તીષા દોડતા જનાતા નથી તેથી તે કમ્પાઈ પકડાઈ આવે
છે. પાસને અતીએ કંડી લગાડવાથી તે બંધાઈને સખત થાય
છે. ધણીય ર હવામાં રાખવાથી ઊડી જાય છે.

Milk. (મીલક) દુધ. જાનવરની માદનુ દુધ. હાલ જમાંનામાં ગાય
અને બિઝનુ દુધ માંજુસનાં ખોરાકમાં આવે છે. દુધને ગરમ કરી
કંડું પાડવાથી મલાઈ થાય છે અને બાકીનો ભાગ રહે છે
તે દહી થાય છે. મુલાલી હીલવેઆ કરવાથી માંખન થાય છે
અને માંખન તાવેઆથી ધોલી થાય છે. વેલાતવાલાઓ દુધ
ને ચુકીને વાલણુ વારાએને માટે દેખાવર ખાતે મોકલી મોક
છે. એ ચુકું દુધખી દુધના જેલુજ મવાદદાર છે, અને તાજાં
દુધની અછી ગરમ મારે છે.

Millet. (મીલેટ) તાલની ચકી અથવા ધરી. એક જાતનું અનાજ.

Mill Stone. (મીલ ઈસ્ટોન) ધરીનો પથર.

Minium. (મીનીઅમ) સીંદુર. સીસાંની અને આકસીજનની મિલવ
ણીથી બને છે. એ રંગનાં ધ્રમમાં આવે છે. એનો રંગ ધણી
જ મલકતો લાલ હોય છે.

- Mint.** (મીનટ) કુડનો. આ એક ધણાજ નાંધસો રાપો છે. એ રાપાનાં પાતરાં આધાનાં કાંમમાં આવે છે. એનું તેલ અને અરબી પલ નીકલે છે. એ રાપાની રાપની અચરતી ઉપજવતારી છે. એનાં કાંઈ ખીઈ નથી પણ એક કુંદાં ઉપર ગોર લગાડીને સુતલી બાંધીઆથી તે ઉપર માંખ બેસે છે અને માંખનાં છેડ માંથી કુદનો ઊગી નીકલે છે. રાપાના અને ખીજા ધાત્રુનાં સીકા પાડનારી ટંકસાલને પણ “મીનટ” કહે છે.
- Mohair.** (મોહૈર) એશીઆ માધનિરમાં એ નાંમનાં એક જાતનાં બકરાનાં બાલ. આ બાલમાંથી મલત્રું જાન ધણું મોઢું છે. એની જાંચી કાંમલીટ અને ખીજાં મોંધા કપડાં થાએ છે.
- Molasses.** (મોલાસસ) ગોર. સેરોનો રમ પીલાને મોહાટો કહરાઈઆ માં જીકલવાથી મોલ બને છે. મોલ બનાવવાનાં કારખાનાંઆને મુજરાત અને દખણમાં કેલું કહે છે. મારીમ અને ચીનથી લાલ આંન આવે છે, તેખી ગોરને મલતીજ છે.
- Morocco.** (મોરોકો) હિસ્પેન, ફલાનડરસ, અને યુરોપનાં કેટલાએક ભાગો ઉપર એક જાતનાં બકરાનાં ચાંમડાં. એ ચાંમડાં મુખીઅ કરી ચોપડી બાંધવાનાં કાંમમાં આવે છે.
- Mother of pearls.** (મધર ઓફ પરલસ) મોતીની સોપ. જુઆ Pearl shell (પરલ શેલ).
- Musk.** (મસક) કસતુરી. એશીઆ ખંડમાં આલપાધનનાં પાહાડ ઉપરનાં એકજાતનાં જંગલી હરણનાં પેતમાંથી મસે છે. એનો વામ ધણાજ સારો છે. એ ચીનથી અને બંગાલેથી ઇંગ્લેન્ડ જાય છે પણ ચીનનો માલ સારો છે.
- Muslin.** (મસલીન) એ નાંમનું એક ધણું બારીક સુતરાજ કપડું. એ કપડું અવધ હિંદુસ્થાનમાં બનાવવામાં આવતું હતું અને તાંલે તેનું નાંમ “મસલન” કરીને હતું તે ઉપરથી વેચાત વાલાંઆ એ બનાવીને તેને જાપણ નાંમ આપે છે. ઇંગ્લેન્ડનાં કારખાંનાંઆની મરસાઈ તથા મસલી બનાવતને લીધે હિંદુસ્થાનમાં

હવે એ કપડું બનતું નથી. પાકકાંચેરમાં એવીતો છીની અ અને સરસ બને છે કે તેની ઇગર્દડમાં તારીદ થાય છે અને મગફળયાનોમાં નવાઈની એક બનાવત દાખલ તેને મેલવા મા આવે છે.

Mustard. (મસ્ટર્ડ) રાઈ. આ લીખાસબરીઆ અને જલજલતા ખી જ યુરોપમાંથી જો છે તાલના લોક એક વામત હતાતો જંગલી હતા જે ગાઈનો આતો કરી જાણતા નહી હતા અને છુ દીને ખાતા હતા પણ એક અસતરી ના મે ખીસીસ કલેમેટ તેને દુસેથી રીને આતો બનાવેઆ અને તે આતો ઇગર્દડના રા જા પેહેના જાગજને રેખ ડેઆ તે દારથી તેઆ રાઈનો આઠે જાણતા લાગા પણ આએ અસતરીએ તે દરવાની વાત છુસારી રાખીને માગર આનોજ વેચનાથી તેનીને મેલોટી કમાઈ થાઈ. રાઈ દવાઈના તથા જાગરના ક્રમમાં આવે છે. હીંદુમયાનમાં તેનું તેનખી કાઢાડામાં આવે છે.

Myrabollams (મીર્ગબોલમ) હુરડાં, ખેલેગાં, આમરો, ઇલીઆદીને આ એકક નામ આવવામાં આવીને છે અને વેપારમાં મુખ્યા ને તેજ નામ આલે છે પણ એ હાએક ચીજના ના મા નીચે પર માલે છે એ મુડના એકજ વગના છે અને એનો જામાસો **Galls** (ગાલસ) માનમાં જોનામાં આવશે

હુરડાં **Galls** (ગાલસ)

મેહોટી હુરડે **Chibulic** (ચીબીલીચીક)

હીમજી હુરડે **Black or Indian Chebulic.**

ખેલેકું **Belleric.** (બીલેગેક)

આમરો **Embollic** (એમબલીક)

Myrrh. (મીરહ) હીગબોલ. જુઆ **Gum resins.**

N

Nails (નેલસ) ખીલા. કાઈખી ધાતુના બનાવેલા હોએ છે.

લવંગીઆ મામના ખીલાને **Rose Nails** (રોઝ નેલસ) કહે છે.

- Naptha.** (નાંપથા) નરૂં તેલ. જુઓ Bitumen. (બીચીઝિમન) .
- Nicaragua or Peech wood.** (નાઈકારા ગુઆ અથવા પીચ ઊડ) એ નાંમનાં આફ્રીકાનાં સરોવર તરફ ઊગતું એક જાતનું રંગનું લાકડું. એનાં રંગ ખરેજીવનાં લાકડાંનાં જેહુવેળ લાલ હોય છે, પણ તેમાંથી ઝાંઝા રંગ નીકલે છે.
- Nickle.** (નીકલ) એ નાંમની એક ઘણીજ જુજ મલતી ધાતુ. એ ધાતુ ઊપર પાંખી અથવા હવાથી કાંટા મહત્તો નથી અને કારી કાંમનાં ઊપીઓગમાં આવે છે.
- Nitre.** (નાઈટર) સુરોખાર. જુઓ Salt petre (સાલટ પીતર)
- Nitric acid.** (નાઈટરીક આસીડ) સુરોખારનો તેજાબ. એને Aqua Fortes (એકુવા ફોરટીસ) ખી કહે છે.
- Nut Meg.** (નટમેગ) જાએશલ. મનઘંકોચકા, સુમાતરા અને પીનાગ તરફ ઊગે છે. એમાંથી જે જીનુ પર નીકલે છે તેને જાવંતરી કી કહે છે. એ મસાલાનાં ધંમમાં આવે છે. એનું તેલખી નીકલે છે જેને Nut Meg Oil (નટમેગ આઈલ) કી કહે છે.
- Nutmeg wild.** (નટમેગ વાઈલડ) કાએશલ અથવા જંગલી જાએશલ. એખી તેજ તરફ પેદા થાય છે. એમાંથી નીકલતી પતરી ને રાંમ પતરી અથવા ખોટી જાવંતરી કહે છે.
- Nux Vomica.** (નક્સ વોમીકા) જેહેરી કચુરો. હીંદુસથાંત તરફ ઊગતાં એક જાહાડનું ફલ. એ ફલ આરંભનાં જેટલું અને પીલી જાતનું આવે છે. એ ફલનો ગર તથા ખીઆં ઘણાં જેહેરી છે અને તે માતરે દવાખાંજ કાંમમાં આવે છે.

૦

- Oak.** (ઓક) ધંગરડ અને પુરોપખંડનાં ખીજા જાગોમાં ઊગતું એક જાતનાં મોહાટાં જાહાડનું લાકડું. જેમ આપણો આગ માં હોટી કીરતીવાલો ગણાય છે, તેહવી કીરતી ધંગરડમાં આ લાકડાંને છે. એ આગ કરતાં જો કે લગભગ નરમ છે તોખી તે ખીજા ખુખીઓમાં આગથી ઝાંઝું ઊતરતું નથી.

- Oat.** (ઓટસ) એક જાતનો અનાજ. હીંદુસ્થાનમાં બંગાલ ૫ સંતમાં પકે છે. એ યુરોપ તરફની યાત્રી છે.
- Ochre.** (ઓકર) સોનાવેર.
- Oil.** (ઓઈલ) તેલ. સઘલી જાતનાં તેલોને આ બોલ લાગુ પડે છે. તેલનાં એક વર્ગ છે કેટલાંએક તેલો ધણું શુભધી અને ઊડી જાય તેવાં છે તેને Volatile oil (વાલેટાઈલ ઓઈલ) કહે છે અને તે તેલ ધણું કરીને ચીકણવાલાં નથી હોતાં. બીજાં તેલો જે ચીકણવાલાં અને બારવાનાં કાંમમાં આવે છે તેને Fixed oil (ફીક્સડ ઓઈલ) કહે છે.
- Oil cake.** (ઓઈલ કેક) ખોર. હરેક મસતુનુ તેલ કઠાડવા પછી બાકી રહેલો કુઓ. હીંદુસ્થાનમાં જાંનપરાને ખવાડવામાં આવે છે.
- Olibanum.** (આલીબોનમ) ઈસેસ એ આરબીઆ અને હીંદુસ્થાનની પેદાશ છે. એનો રંગ ગોલાખી છે. તે જલદીથી વલગી જાય તેવી વસ્તુ છે. એ બાલવાથી વાસ શરૂ નીકળે છે. એ આગલા જમાંનાં લેકિમાં શુભધને ખાતર બાલવામાં આવતી હતી. જુઓ Gum resins (ગમ રેસીનસ)
- Olive.** (આલીવસ) સીરીઆ, ગરીસ, અને આફ્રીકા તરફ થતા એ જ નામના એક જાહાડના ફલ. એ હાલ યુરોપમાં ઇંગ્લંડ, ફ્રાંસ અને સ્પેનમાંની જાગે છે. એ કાચુ ખાધાથી કંપરો મવાદ મારે છે પણ તેના અમાર કરવામાં આવે છે. એનો જો રુટો ખપ તેલ કરવામાં છે.
- Olive oil.** (આલીવ ઓઈલ) જાસા ફલનુ તેલ.
- Onion.** (અનીઅન) કાંદો. એ એક નાધલા રેખાની જમીનમાં થતો વનસ્પતી છે. એ ખાધાનાં કાંમમાં આવે છે. હીંદુસ્થાનમાં મજથી મોહિટા કાંદા યાત્રી છે, પણ વેવાતી વખતે તીખા હોય છે. મોન તરફ જાય છે, જાણે જાહાડો થાતો નથી.
- Onyx.** (આનીક્સ) તરણ ચાર જુદા જુદા રંગના પરનો પથર.
- Opal.** (ઓપાલ) એ નામનો એક જાતનો કાંમતી પારદરશ્ય પથર.

એ પથરની આરધારે જોવાથી તદ્દરવાર રંગ માલમ પડે છે તેને મુખ્ય હેવા કહેવામાં આવે છે કે તેની બાંધનમાં જો પાંણીનુ ડી પુ રહી ગયું હોય તો તેથી આ બનાવ બને છે. હીંદુ સંધાનમાં આગલ એ પથર નીકળતો હતો.

Opium. (ઓપીઅમ) અશીમ. કશોડો ચીનાઓને આપધાતથી રીખા બીને મારી નાંખનારી, તથા તેઓની સઘલી દુશીઆરી લુટી સે નારી આ વસ્તુ બનાવવાની સરસાઈ અવીઆર સુધી હીંદુ સંધાનને જ મસેલી છે, જેનાં રાજની મહેસુલનો તે એક મુખ્ય અ હ પાપ થાક પડે છે. એ અસખમનાં રેપાનાં કુલનો રસ છે. હીંદુ સંધાન વતરે જો ઇસિન, ટરકી અને ચીનમાંથી અશીમ પા કે છે, પણ હજુર સુધી હીંદુ સંધાનનો માલ સરસ ગણાય છે. ક રાંનસ અને ઇંગલંડમાંથી એ રેપા જાગાડવામાં આવીઆ છે, પણ તાંહાં તેનુ તેલ કાઢાડવામાં આવે છે, જે દવાઈ "મારશી આ" ને નાંમે ઓલખાય છે. એ અશીમનો રસ ગોલ ગોલી ઓનાં આકારમાં બાંધવામાં આવે છે. બંગાલ તરફ પડનાં અ ને બનારસમાં તથા મુંબઈમાં માલવા તરફ તે જાગે છે.

Opobalsam. (ઓપોબાલસમ) જુઓ Balsam (બાલસમ.) એ બા લમમનાં વરગનો એક જાતનો રસ છે.

Opoponax. (ઓપોપોનાક્સ) યુરોપનાં દખલુ ભાગમાં અને એશીઆ માર્શિરમાં જાગતો એક જાતનો રુંદર.

Oranges. (આર્ઝનજ) એ માધારણુ નાંમનુ ફલ. જેને નારંગી કહે છે.

Orchilla. (આર્ચીલા) એ નાંમનાં દીડવાંમાંથી બનતો જંબુરો રંગ.

Orgol (આર્ગોલ) દારૂનો ઠર. જુઓ Argol (આર્ગલ)

Orpiment. (આર્પીમેનટ) હુસ્તાલ. સોમલ અને ગંધકની મેલવણીથી થયેલી એક પદારથ. એ પીલા રંગનો હોય છે. એ ઘાહીમાં આ, ટરકી, ચીન અને જવા તરફ ખુદસ્વી બનેલાંથી મલે છે. એ ચીનથી જરૂર કરીને વધારે આવે છે. એ રંગનાં તથા એ પડી બાંધનારાઓનાં કાંમમાં આવે છે.

Orsedow. (આરસીડીજી) પીટલપાનાં. તરૂંબાં અને જમ્બની મેલવ
 ઘણી કરીને સુનેરી પાનાં જોડવાં બનાવવામાં આવે છે.

Orrisroot. (આરીસરૂટ) કેવડાની જરૂર અથવા કેવડેરો.

Ostrich Feathers. (આસ્ટરીચ ફેદરસ) “આસ્ટરીચ” નામનાં જાં
 તવરનાં પીછાં.

Oysters. (આઝેસ્ટરસ) કાણુ એક જાતની કોટલામાં થાંતી માંછલી.
 ઝિનો હાગરેજોને ઘણાં સોખ્ખાં છે. કેટલાએકો કાચી ખાઈ છે.

P

Paddy. (પાડી) ભાત. અનાંજની ઊપરનાં છલતાં.

Palm Oil. (પામ આઈલ) આફ્રીકાનાં કોચા ઊપર થતાં આપણાં તાર
 માહાર જેહવાં પામ નામનાં જાહડનાં ફલનું તેલ. એ તેલ મુદા
 માંચણુ ની માફક બંધાઈલું હોય છે. ગીરીનાં કોચા ઊપર
 તે આધાનાં ધ્રમમાં આવે છે. આફ્રીકાનાં પમચીમ કોચા
 ઊપર મેહિટો વેપાર છે.

Paper. (પેપર) કાગડાં. ચીઝાં અને ખીજી સુતરાંચી ચીજો કોહવા
 ડીને બનાવીઆમા આવે છે. ચીનમાં દેવચાએક કાગડો ધાસનાં
 બનાવીઆમાં આવે છે. ચીઝાં વતરેગે ખીજી કોઈખી ચીજ
 હાગરેજોના કારખાંનાંવાચાએને મમતી પડતી નથી અને તેહવી
 મમતી ચીજ સોધી કાહડવાને માટે “હાડન ટાઈમિંગનાં” માર્ગિકો
 એ એક ધણુંજ મોહોદું હિંમત હવારીજી હતું તોખી કાંઈ ચીજ
 નો પેટા મલાઈઓ નહી. કેળાં ધાજમાંથીખી કાગલ બની મેંકે છે,
 પણ તે ચીઝાંનાં કરતાં માથેં થતાં નથી. અમલ જમાંનાંમાં કાગ
 લને ખદ્દે પથર ઊપર સેજો કોલરી ગ્રખામાં આવતા હતા તથા
 પાણુનાં પગથાએ ઊપર તખ્તીએ લખવામાં આવતી હતી. વ
 હી તેઆ પછી જાંનવરનાં ચાંમડાં માફ કરીને તે ઊપર લખ
 તા હતા અને તેઆપછી જાહડોની છાલ ઊપર કોલરીને લખ
 તા હતા. પછાડેથી મીચર દેસમાં એક ચાલનમાહે ખરંમાથી ની

કલતો વાખ તથા તેની ખારીક છાસોને એક ખીજની પાસે ગો
ધીને તેને ગુંદર લગાડી એક ખીજ સાથે વલગાવી દેવાની તાલ
કાઠાંડી હતી જેથી તે લખવાનાં કાંમમાં પુચકલ ખપવા લાગ્યા
અને તે વખતનાં સધલાં રાજા એ કાગળ મીઠુરથી મંગાવવા લા
ગા. એ બંધનાં જાણને “પેપાઈરસ” કહેતા હતા અને તેથી તે
નું નામ હાલ “પેપર” રાખવામાં આવી જ છે. મલબાર કોમતા તર
ફનાં “ટરીવેનડરમ”નાં અમલી દેશી રાજામાં હજુર સુધી માહારનાં
છતીઆં ઉપર એક ખીલાથી લખવામાં આવે છે, તે છતીઆં
સેંકડો વરસ સુધી એમનો એમ રહે છે. હેવાં છતીઆં ઉપરનાં
અમલ લેખોનાં ખતો કુંબઈમાં એક પારસી કુટુંબમાં હજુર મો
જુદ છે. હીંદુમયાંનમાં કેટલીએક જગ્યાએ અને જરૂર કરી ગુ
જરાતમાં, અમદાવાદમાં હાથે કાગલો બનાવવામાં આવે છે. ધ
હું કરી દેશી એપગ્રાઓનાં કાંમમાં આવે છે.

Parchment and Vellum. (પારચમેન્ટ તથા વેલમ) પારચમેન્ટ એ
એમાં તથા બકરાનાં આંમડાંનાં ખારીક કરેલાં કાગલ છે. વેલમ
એ વાછરડાનાં આંમડાંનાં છે. એ સોધખી પુરાતન વખતથી છે.
ખરીજની ધરમનાં કેટલાંએક આગલા પુસ્તકો એજ આંમડાં ઉ
પર લખાએલાં છે. Vellum એ એક હલકી બનાવતનું કર્ક—
કપડાંને મીન લગાડીને બનાવેઆમ આવે છે, અને તે હાલ
પલાંનો જીતારવામાં જાપાઓગી અને મયગું ચાઈ પડી જ છે. એ
ને Vellum cloth (વેલમ ક્લાથ) કરીને કહે છે.

Patch Leaves, (પાટચ લીવસ) પાંદડી. ખુશબોઈ અથવા લવંદરનાં ફુલ.

Pearl ash. (પરલ આશ) એક જાતનો ખાર. જુઆ Potash (પોટાશ)

Pearls. (પરલસ) મોતી. દરીઆની સીપનાં પેનાંમાંથી નીકલતો સફેદ

દાંગો. અમલ જમાંનાંથી માંન ધરાવનારી એક સીજ છે. મો

તી ઘણું કરીને સીજાંન, લીનાવધી, તથા કારોમાંડલ કોમતાની

ખીજ જગ્યાએ, પરસીઅન-ગલફમાં વેહરીનનાં ટાપુ, સેહીનાં

ટાપુ, આલજીઅરનાં કીનાર ઉપર, શેંટ મારગરટા પાનામાંનાં

અખાતમાં અને કોલ્ડનીઆ તરફનાં દરીઆમાંથી નીકલે છે. ૬
 નીઆમાં મળેથી મોરિયામાં મોહોટું એક પેરના જેવડું મોહો
 ટું મોલી આરેનીઆ તરફથી તાવરનીઆર નાંમનાં એક મુખસે
 ૧૧૦૦૦૦૦ અગીઆર લાખ રૂપિયા વેચાણુ લીધું હતું. તે
 ધંબાઈમાં ગુમારે હડી ધંચ હતું મોલી ધ્યાનથી અતરે આવે
 છે અને ચીન તથા વેલાત બંધાયે છે.

Pens. (પેન્સ) વટેણાં વાલ.

Pearl shell. (પર્લ શેલ) સીપ. માતીની માથે તે આ કોટલાં છે, અ
 ને તે પોતાની બેટીનાં જેઠેથીજ સુંદર, રૂપાલી, અને જાદુકતી
 છે. સોબાનો માંમન બનાવવામાં તેના મોહોટા ખપ છે. જેવા
 માંમન ચીનમાં બનાવવામાં આવે છે, તેહયો વેલાતવાલાઓ ક
 રી થકના નથી. સીપ જેમ મોહોટી અને સફેદ હોય તેમ મારી.

Pellitory. (પેલીટોરી) એ નાંમની એક જરી. એ ટરકા અને બાજબરી
 તરફ થાય છે. એ દવાઈમાં જોલાખનાં કાંમમાં આવે છે.

Pencils. (પેન્સીલ) રંગારીની કલમ. લખવાની સુખડપેન.

Penknives (પેનનાઈવસ) નાંધેલી છરી. જુવો **Knives** (નાઈવસ)

Pens. (પેન્સ) કલમ. હજારોખંડમાં પીઠની અને એરીઆમાં જ
 રની હોય છે. ધાતુની બનાવેલીની આવે છે તેને **Steel**
Pens (સ્ટીલ પેન્સ) કહે છે.

Pepper. (પેપર) મરી. આપણે કાલા તીખાં જાહાડ પાંતનાં ધંધાને
 મરી કહીએ છઈએ પણ યુરોપવાનાઓ તીખાસ આપનારી સ
 ધલી વનસ્પતીનાં બીજને એ નાંમ મુખીઅ લાયુ પાડે છે. મરી
 ૮૦ જાતના થાય છે. તેમાંજ એક કાલું મરી છે. એ હીંદુમ
 યાંન, સીઆંમ અને ભગમણનાં ટાપુઓમાં પ્રચલ થાય છે.

Pepper White (પેપર વાહીટ) સફેદ મરી. કાલાં મરીને ગરમ પાંજી
 માં બોરીને તેની છાત્ર કાઢાડી નખવાથી થાય છે.

Pepper Cayenne (પેપર કેઈન) સુકાં મરયાનો ભુકો.

Pepper Long. (પેપર લાંગ) એ એક જાતનાં લાંબાં મરી થાય છે. એ

મલખાર કોસ્તતા તથા બંગાલ તરફ યાએ છે. એ હીંદુમયાની ૬ વાર્ષિક આવે છે. એના મવાદખી અતીસે તીજો હોએ છે.

Pepper Root. (પેપર રૂટ) પીપરી મુલ પીપરનાં જાહુડની જરૂ.

Perry. (પેરી) પેરનો દારૂ.

Pewter. (પીગિટર) એ નાંમની જસદ અને તરંગા તથા કોઈવાર સી મુ, આંનડીમતી વગર ખીજુ ધાતુ એનાં બેલધી બનાવેલી એ ૬ મીસર ધાતુ. એ ઘણું કરીને વામનો બનાવવાનાં કાંમમાં જ પામ્મીગી યાંઈ પડી છે.

Phosphorus. (ફાસફરસ) માંછલીનાં ભીંગણું અને દરીઆઈ પેદાશમાંથી નીકળતો એક તત્ત્વ. એ સોનો હોએ તારે ધણેજ નરમ અને પારદરશક રહે છે. એનો રંગ સફેદ તથા પીલાસ જાપર હોએ છે. એ વસતુ જાલથી હવામાં રાખવાથી પોતાની મેલે મલગી જો છે માટે તેને હમેશ પાંણીમાં રાખવામાં આવે છે. એ હ'ધારાં માં મોહોરો મલકાત આવે છે અને માંછલીનાં ભીંગણાં રાતરે મલકે છે તે આ પદારથને લીધે છે.

એ રજાએણુ સામતરમાં અમ્પતરા કરવાનાં કાંમમાં આવે છે, તથા એની આસીડ નીકલે છે. એ જાંહાં લગાડીએ હો એ તાંહાં અંધારામાં બલતાં જોહેવો માલમ પડે છે. દરીઆનાં કીનાગએમા અને જંગલોમાં અવારનવાર પોતાની મેલે જગેજ ગ બલતાં જો છે અને જોહેને અગનેઆંન સોફા ભુત મનજે છે, તે બલતાં આ ફાસફરસને લીધે જોડલાં જાણુએલાં છે. એ દીવા મૂલી Matches (માચોસ) બનાવવાનાં કાંમમાંની આવે છે.

Peice Goods. (પીસ ગુડસ) મુતરાજી કાપડનાં તાકા. આએ જાલ મધલી જાતનાં કાપડને લાગુ પાડેલા છે. આએ વરગમાં નીચ લા નાંમો આવે છે જે વીગતવાર નીચે જણાવીએ છેએ:—

Alpaca. (આલપાકા) આલપાકા.

Bleached Goods (બલીચડ ગુડસ) ધોએણુ કાપડ.

Cambric (કેમબ્રીક) સેનો.

Check (ચેક) ચેક.

Chintz (ચીનટઝ) છીંત.

Dhootie (ધુટી) ધોટીઆં.

Dimitie (દીમેટી) દુમેટી.

Domestic (દુમેસટીક) સોટીંગ.

Doriah (દોરીઆ) દોરીઆ

Drill (દરીલ) દરીલ

Dyed Goods (દાયડ ગુડ્સ) ડેનીન કાપડ.

Gauze (ગોઝ) ગાજ.

Grey Goods (ગ્રે ગુડ્સ) ગ્રે કાપડ

Jaconet (જેકોનેટ) જગનાંચી.

Lappets (લાપેટસ) જાંમદાની અથવા આગાખાનું.

Lawn (લોન) લાન

Longcloth (લોંગક્લાથ) તરણધારી, લોંગક્લાથ.

Madapollam (મેડાપોલમ) માદરપાત

Merino (મરીનો) મરીનો

Mull (મલ) મલમલ.

Mull Stripes (મલ સતરાઈપસ) દોરીઆ

Muslin (મઝલીન) મઝલીન.

Nainsookh (નેનશુખ) નેનશુખ.

Net (નેટ) નેટ

Prints (પરીનટસ) છીંત

Printed Goods (પરીનટેડ ગુડ્સ) છાપેલું કાપડ.

Sarrise (સારી) સાડી અથવા પાતલ.

Scarfs (સકાર્ફસ) ચોલલાં, ચોલણાં, પીછેરી

Shirting (શર્ટીંગ) રતલીઆં, લોંગક્લાથ

T Cloth (ટી ક્લાથ) ટી ક્લાથ અથવા અરધીઆં.

Tanjib (તાનજીબ) તનજીબ.

Turkey Red goods, (ટર્કીરેડ ગુડ્સ) કુસંખી કાપડ.
Twill. (તુવીલ) તુવીલ.

Pilchards. (પીલચર્ડસ) પીલસા નાંમની માંછડી. નાંધણી રાંમસ.

Pimento. (પીમેન્ટો) એક જાતનાં શુગેરી મરી. એ જેમેકા તરફથી આવે છે તેથી એને જેમેકા પેપર Jamaica Pepper કહે છે. વળી એ મરીમા મરી, લવંગ અને જાએફલનો વાસ એકદમ સાથે આવે છે તેથી એને All Spices એટલે “સધલા મ સાલાનુ” ખી નાંમ આપવામાં આવીજ છે.

Pinchbeck. (પીનચબેક) જમદ તથા શુ અને ખીજી ધાતુઓ બેલીને સુનાં નાં જેઠી ધાતુ કરવામાં આવે છે, તેને એ નાંમ આપવામાં આવીજ છે. આપણે કેટલાંએક હલકી જાતનાં સુનાંને વેચાતી સુનુ કહીએ છીએ તે આ છે. એ ધડીઆણાનાં કોટલાં, ગાંકલી ધડીઆદી બનાવવાનાં કાંમમાં આવે છે.

Pine. (પાઈન) સનોબર. એક વરગનાં માહોણાં જંગલી જાહોડો જે એનાં પાતરાં ધણું કરી લાલ રંગનાં હોય છે. એ વરગમાં ૨૦ થી વધારે જાત છે. એનું લાકડું ઘણુંએક કાંમમાં આવે છે.

Pineapple. (પાઈનઆપલ) અનેનાસ. ખુદરતની પેદાશમાં આ એક સુખીઆ ફલ છે. એનો પાક સુધણી ભુમી ઉપર થાય છે, પણ ઘણુંકરી ગરમ દેશનાં રહેનારાઓને ઈંડક આપવા ખુદરતે ગરમ દેશમાં તેની પેદાશ વધારે મેલી છે. મલઈ કોસ્ટા ઉપર એ ફલ ઘણુંજ પુષ્કળ અને સવાદદાર થાય છે. એ જમીનની અંદર જાય છે.

Pint. (પાઈનટ) નાંધણી (હથ્થી) બાટલી.

Pipe Clay. (પાઈપકલે) ઈંગ્લંડમાં દેવનશાએર નાંમનાં પરગણામાંથી મળતી એક જાતની મટોડી, જે નીખારવાનાં અને માંટીકાંમમાં આવે છે. એ મટોડીની ખીડી બીચાની નલી Pipe (પાઈપ) બનાવવાથી એ નાંમ તેને મળીજ છે.

Pistachio nuts. (પીસ્ટાચીઓ નટ્સ) પસંતાં. આરેખીઆ, ઈશં

ન અને સીરીઆ તરફ જગતા એક જાહડના કોટલાવાલા નાથ
લા ફલ એ અતરે ધર્મન અને અરખમતાનથી આરે છે
Pitch (પીટચ) રાસ અથવા તાર કેટલીએક જાતના ગુંદરા, અને
દામરમાથી એ તાર બનાવવામા આવે છે એની બનાવત ધગ
લંડમા છે. એ વાહણોને ચોપડવાના કામમા આવે છે.

Plano (પ્લેન) એ નામનુ એક મોહોરું જાહડાડ. એ જાહડ પુરા
ના દખલુ ભાગમા, જાતર અભિચક્રમા અને જગમણના મુલ
કોમા જાગે છે. એનુ લાકડું સાધાગલુ કામમા આવે છે. મુ
યા અને દારીગરોના એક ચોક્કસ હડીઆરને પણ “પ્લેન”
કહે છે.

Planks. (પ્લાંક્સ) પાટીઆં. હરેક લાકડાના પોહારા સફાઈવા પાટ
લા કાકા

Plantain or Banana (પ્લાંન્ટેન અથવા બનાના) કેળાં એ ધણુ
દેશમા જુદી જુદી રીતના થાએ છે. મેક્સીકો તરફ મજા કર
તા એની પેદાશ વધારે છે. તાહા તરલુ ધંચથી તે કુ રુડી માં
હોય કેશ થાએ છે, તે તરફ કેશ રુડીને તેને દરીને આતો કર
વામા આવે છે એ એક વખત રાસકે તેમાથી બધા પેદા થા
એ છે અને બીજી વખત રાસના વગર તેની પેદાશ વધે છે
હીંદુસથાનમા કેલા જુદી જુદી જાતના અને છાપના જાગે છે
તેઓમા મુખીઅ લીલી છાપના, મુનેરી, મુરેરી અને વચ્ચે
મ કેહેવાએ છે એક જાતના કેલાને તેની જાડી છાનને લીધે
ખાસડીઆ કેલા કરીને કેહે છે.

Plate. (પ્લેટ) સુના રૂપાના વાસનોને એ નામ આપવામા આવીકા છે.

Platina. (પ્લાટીના) એ નામની રૂપાના જેહેવા મફદ રંગની મક્ત થા
ગુ એની જાગર હવા અથવા પાણીથી કસી અમર થાતી નથી.
એનો તાર સુના જાગરોને બીજી મધની ધાગુઓ કરતા જીહીનો
થાઈ મફ છે. તે થોડી ગરમીથી વગતતી નથી રૂશીઆમા
પ્લાટીનાના મોથી કીમતના મીકકા પાડવામા આવે છે એ થા

તુ મુખીઅ કરીને ઝેરીઆટીક રૂચીઆમાંજ મસે છે. મૂપેન તરફ પલુ તેની ઝેક નાંધલી ખાંન છે.

Plattings. (પલાટીન) નેટર. ધાતુ અને ખીજવમનુઓની કાલાડેલી ચી ૫ જેની ટાપીઓ વનવામાં આવે છે.

Plums. (પલમસ) આલુ, ખોર. દેશદેશ થતાં નાંધલાં ફલોને એ નાં મ આવવામાં આવીજ છે. હીંદુમથાનમાં માતરે મોરજ જોવા માં આવે છે.

Plumes. (પલુમસ) પીછાં. જીદાં જીદાં દેગનાં લોહી પોતાની રેવાજ ૫ રમાંછે પાગડીઓ, ટાપીઓ અથવા સીરફાંઓમાં જોસે છે.

Plumbago. (પલમબેગો) જીઓ Black Lead. (બ્લાક લેડ)

Poison nuts. (પોઈસન નટસ) કાછલા. ઝેક જાતનાં જેહુરી ફો.

Pomegranate. (પોમગરેનેટ) દાડમ. આ ફલ અમલ ધીનનુ છે અને

તાંલુંથી યુરોપખંડ તથા ખીજ મુલુકોમાં તે દાખલ થાયું છે. જેમ નાંધલા ઠરીઆ અને મોહોડું કદ હાએ તેમ તે દારમ મા ફેફેવાએ છે. ઈમુનમાં ઝેક જાતનાં દારમમાં તદન ઠરીઆ આવતા નથી, અને તેને “બેદનાં” ફેફેવામાં આવે છે. કાજુલ ખંધાર અને અરખમનાંનથી એ માલ આવે છે અને તાંલું તે નો મોહોટો વેપાર છે. મમકતી દારમ આધામાં ધણુંજ લેહેજત દાર હાએ છે. અરખમધાનમાં પલુ એની જાનપંતી ઘોડી નથી.

Poonspan. (પુનસપાન) પુનનુ લાકડું.

Poplar. (પાપલર) ઝેક જાતનુ દેવદારનાં જેહેવું લાકડું. જે પેટીનાં જોખાંઓ બનાવવાનાં કાંમમાં આવે છે.

Poppy seed. (પાપીસીડ) ખસખસનાં ફુલ. જીઓ Opium.

Porcelain or China ware. (પોરસીલેન અથવા ચાઈનાવેર) કો રોકાંમ, ચીનોકાંમ. આ સુંદર અને જીપીઓગી બનાવતનુ માંન ચીનાઓને છે અને તે હજીર મુવી, તેઓએ જાલવી રા ખીજ છે. યુરોપમાં તેની નકલ કરવામાં આવે છે, તોખી ચી નાઈ માલ જેહેવો મક્કઈદાર અને ટકાજ માલ તેઓ બનાવી

મકાના નથી. ચીનમાં “કીનમીંગ” તરફ તે બને છે. યુરોપમાં પોરકુગીસોએ તે પેટુન પેટુનું દાખલ કરીએ હતું. પણ તેની બ નાનત છેક ગર્ભ મુદી કોઈકરી થકીજ નહી હતું અને એ ક ફરેંચ પાટરીએ તે કારખાંનાએ જોઈને તે બાને વીગતનારે એક કાગળ ફર્નિશ ખાતે લખનાથી તે જાણ તાલના રક્ષાએની એ એ ધેઆન આપવાથી ઈંગ્લેંડમાં ડરેમડેન ખાતે એક કાગ ખાનુ ઉભાડવામાં આવીએ હતું. હાન ફરનસમાં સેવેરસ નામ ની જગા જાણ અહું ક્રમ થાએ છે, પણ તેાપી તે ચીનના જે હેવું નહી અમ્ય જમાનમાં ચીનીક્રમ વીસે જાતમ વીચારે હ તો અને રૂમનાં ચેહેનચાહ આગમ્યસે એસેકલડરીઆમાં લટ કીરી તારે તેને પોતાના હીમસા તરફકે માતરે એક “કપ” પમંડ કરી લીધું હતું. પપીની જે છે કે રંગતમાં કેમ્બાનીઆના પગ નામાં ચીનીક્રમ બનવું હતું.

Pork (પોરક) ફુંકરનુ ગોસ નીમખ ઈને બાહુર ગ્રમ મોક્યવા મા આવે છે. કુકરના પેટના બાગમાંથી બનાવવામાં આવે છે.

Port. (પોર્ટ) એ નામનો એક જાતનો વર્ધન હારે.

Potash (પોટાશ) ગાખમાંથી બનાવેલો એ નામનો ખાર જાહાડ પાંત ની વમુઓ બાપીને તેની રાખ કગ્વા પછી તેને પાણીમાં દોહા વીને લોહાડના વામુમાં ગમ્મ કરી પાણી બારી નાખવાથી જે ડરે રહે તેને Potash કહે છે. એ ક્રમમાં દરીઆ આગલ જગતાં જાહાડો વધારે મારા માખમ પડે છે. એ ખાર કાચ, મા ડુ, બનાવવામાં, નીખારવાના ક્રમમાં, ફતકી બનાવવામાં, તથા જાન માફ કરવામાં પ્રમુકલ કામ આવે છે અમેરીકા, રશીઆ અને પોલંડમાં તે પ્રમુકલ બને છે અમેરીકાનો માન સજીથી મરમ કરેવાય છે

Potatoes (પોટેટોસ) પપેટા અથવા પટેટા કુનીઆની સંધલી વનમપતી મા આવેલ એક તરખરી છે, જે ફુંકે મુદતમાં સંધવા બાગો ૮ થ ૧૬ મી મુદીમાં માતરે વજનનીઆ તરફ જાય

તી હતી અને તાંદાંથી મર વાલર રેલી નાંમનો અમલદાર ઈંગ
લડ ખાતે લાવીઓ હતો. એ વખતે તે મોહિટા મોહિટા ઊભરાવે
નાં ખાગમાં નવાઈની તરફારી તરીકે રોપવામાં આવતી અને તાં
દાંથી તે અમીરો અને રાજાઓની તેજલ ઉપર જતી હતી. ઈંગ
લંડની રાંણી આંને એ પપેટા એક રૂપીએ રતલ લીધા હતા. એ
પછી આપરજાંડનાં બાગોમાં અને તેઆરપછી તેનાં બેતરેમાં
રોપવામાં આવીઓ અને તાંદાં તે એટલાતો ઊભરી આવેઓ
જે આજ નજદીક ૧૫૦ વરમ યાએઆં તે તરફની વસતીનો તે
મોહિટો ખોરાક યાઈ પડીઓ છે. એ પછી તાંદાંથી ફરનમ અને
ઈલિમાં તે ઊગાડવામાં આવીઓ હતો. પપેતો હીંદુમયાંનમાં
સુમારે ૭૦ થી ૮૦ વરમ થયાં દાખલ થયો છે. તે પેહલ વેહ
લાં મધગમ, અને બંગાલમાં અને તેઆર પછી જનવામાં દાખ
લ થયો હતો. પપેતો ૩ થી ૪૦૦૦ શીટની જનમાઈની જગા
ઉપરજ મારી રીતે ઊગી શકે છે. પપેટા બેએ જાતનાં યાએ
છે. તેમાંનો એક તે “મોહિટો પપેટા” કેહેવાએ છે અને બી
જો નાંધણા અથવા મીઠા પેટા તે “બટાટા” કેહેવાએ છે. પપે
ટા દેશમાં અને બટાટા ગરમ દેશમાં ઊગે છે. એ તેઓનો
મોહિટો ખુદરતી તફાવત છે.

Provisions. (પરોવીજનસ) ખોરાકી. આએ નાંમ ધણુ કરીને નીમખ
દીવેલી અને સુકી ખોરાકીની વસતુઓ જે વાંદાંણુ ખાતાંમા ત
યા લથકર ખાતાંમાં આવે છે, તેને આપવામાં આવીજાં છે.

Prunes. (પરૂમસ) સુકાં આલું. એક જાતનાં ફલ.

Prussian Blue. (પરૂસીઅન બ્લુ) પરૂસીઆમાં ખરલીન તરફ મલી આ
વતી લોહિજાંની મેલવણીની ખુદરતી બુકી. એ ચીતારનાં અ
ને કોરી ક્રંમનાં રંગમાં આવે છે. એ રંગ બારવાથી ધોવાઈ જા
એ હવે હાવાથી કાપડના ક્રંમમાં ધણીબી કોશિય છતાં આવી શક
તો નથી. એ રંગ ૧૮૧૦ નાં સાત્રની અગાજ ચીન ખાતે પુશ
કલ જતો હતો પણ હેવું કેહે છે કે એક ચીનાઈ ખલાસી જે એક

વાહણમાં ઇંગલંડ આવીઓ હતો તેણે એક કારખાનામાં આ રંગ બનાવવાની હીકમત જોઈને ચીનમાં તે મુઆફકનુ એક ધરખાનુ કાહડીએ તારથી ચીન તરફ ખપતો માલ ચીનમાં જ બનવા લાગ્યો આ માલ ચીન જતો બધે વાઈ ગયો હતો.

Pumice Stone. (પીઊમીસ ઇસ્ટોન) એ નામનો એક જાતનો હલકો નરમ પથરો. એની ભુકી ધાતુઓ માફકનામાં તથા માલી કામને ધૂંતવાના કામમાં આવે છે.

Putochok (પટચોક) પેચક. સીંધ તરફ થાલી એક જાતની ઝરી જે હીંડુમથાનથી ચીન ખાતે પ્રમુક્ય મોકલવામાં આવે છે તેના વાસ આરો હાવાથી ચીનાઓ તેની ધૂંઈ લીએ છે અને પોતાના દોહડાઓમાં કીરીઆ કરતી વેના રાખડ અને ઘોખાનની માફક બાંધે છે.

૯

Quassia (કુઆએસીઆ) એ નામના અમેરીકા ખંડમાં થતા જીવા જહાડના ફલ તથા લાકડા એનો રંગ લીલો હોય છે અને તે મનાદમાં ધણુંજ કન્દ છે એ દવાઈના કામમાં આવે છે કેહ છે કે ખીર બનાવવામાં પોતાનો માન વધારે કન્દો બનાવના માટે આ નાકડું તેમાં નાખતા હતા આ કાગઈ માલમ પડી આવવાથી ધારી બારી એઓને મુખત સીખસાએ પોહોઆડના મા આવે છે

Quercitron Bark (કુવેરસોટરફ બારક) એ નામના નારક અમેરીકામાં જાગતા એક જાતના જહાડની ઘલ એમાંથી પીલો રંગ કાહડવામાં આવે છે.

Quicksilver. (કુવીકસોલવર) પારો. જુઓ Mercury (મરકીબી)

Quills. (કુવીલસ) લય, તરખી, અને ખીચ મેહોગ પખીઓના પીછાને લખવાના કામમાં આવે છે.

Quinine (કુઈનીન) ફોઈનાંન અમેરીકા તરફ થતા Chincona ના

નહાડની ઢાલમાંથી બનાવીઆગે આવે છે., જેમ્મા Bark.
Quins seed. (કુઈનસસીડ) બેદાંનાં.

R

Rags. (રંગસ) ચીઠડાં. કપડાંનાં ફોટેલા અને મેલા કપડાં. ચોટાં કા
મજ બનાવવાનાં કાંમમાં આવે છે. મુંબઈથી કોઈજગાર હંગ
લંડ જાએ છે. પણ ઘણું કરીને હીંદુસ્થાનમાં દેશી કાગલો બના
વવામાં આવે છે. કામાં, માયાનું માંનથી આવી નજીવી અને
નીચીઓગી વસ્તુને પણ ખપમાં લાવી પોતાની રાજીનો માર
ગ શાય છે.

Raisins. (રેઇનસ) યુરોપની સુકી દરાખ.

Raposeed. (રેપસીડ) સરસી. એક જાતનું કરીઆનું. એની અક્ષતી
ની માફક હીંદુસ્થાન, અમેરીકા અને રશીઆ તરફ યાએ છે.
એનું હંગલંડમાં તેજ બ્રહ્મડવામાં આવે છે. મુંબઈ તથા બંગ
લથી મોહોટા જથ્થો હંગલંડ તથા ફ્રાંસ ખાતે જાએ છે.

Rattans. (રેતનસ) નેતર.

Red stuff. (રેડસ્ટફ) ગુલાલ. હીંદુસ્થાનમાં હેલીનાં અતી નીરમજ તે
હેવારે જાપર હીંદુઆ પોતાને મોહોડે માંથે આ લાલ બુટ્ટો ચો
પડીને પોતાનો હેવાનનાં સરખો અવતાર બનાવી દે છે.

Red wood. (રેડવુડ) રતાંજશો, રંગતચંદ. એ સીમાંન, તરફ હીંદુસ્થા
નનાં કેટલાએક ભાગમાં જોગે છે. એનું જહાડ ઘણું જાંબુ હો
એ છે. એ લાકડું એટલુંતો ભારી છે કે પાંછીમાં કુબી જાએ
છે. એ લાલ તપકીરીઆ રંગ બનાવવાનાં કાંમમાં આવે છે.

Rhubarb. (રખારબ) રોહીબાર. ચીન તથા તારતરી તરફ થતી એક
જાતની જરી. એની પેદાશ રશીઆમાં, ટરકીમાં અને ચીન
માં છે અને એ તરફે મુલુકમાંથી બીજી જગ્યાએ જાપર જાએ
છે. એ દવાઈનાં કાંમમાં આવે છે. એનો વાસ નાપચંદ છે.
ચીનના કટકા પોહોલા અને ભારી આવે છે. એનો લાલ બુટ્ટો
બી યાએ છે.

Rhinoceros Horn (રીહીનોસેરસ હાઇનસ) ગેંનદાનાં સીંગડાં.

જુઓ Horns.

Rice. (રાઇસ) ચોખા. એક જાતનું અનાજ, ખાત.

Rockoil. (રોકઆઇલ) નફતેલ એ દ્રવદ્રવ્ય કામમાં આવે છે.

Rope. (રોપ) દોરડાં. મન, કાંઠો, અને ખીજી ચીજના બનાવે છે.

Rose wood. (રોઝવુડ) બરેજીલ, કેનેરી, આઈલંડીય, અને સીઆંમ તરફ થાળું એ નામનું લાકડું. એનો રંગ ઘણો સારો છે અને એ નાં મોટામાં અખન પાંદડીમાં પડવાથી ધરતનમારનાં સામનનાં માથું બને છે. સાંચિમ અને ચીનતરફથી તેહની મહત્ત થાય છે.

Roso. (રોઝ) ગુલાબનું ફુલ. ખુદમાનુ એક સુંદર અને શુભી ફુલ. એનાં પાંદડીને Rose water (રોઝ વાટર) ઈઆને ગુલાબ કહે છે અને તે ઈસાને અને દરકીનાં મુલુકથી આવે છે. ગુલકુંદ ને ગોલાબનાં ફુલ, સાકર અને ખીજાં વચાનાનો બને છે તે ને Rose Preserves (રોઝ પરીઝર્વેસ) કહે છે.

Rosin. (રોઝીન) રાજમ. કેટલીએક જાતનાં જાહડામાં છેડ પાડીને અથવા તેઓની ધાલ કાઢી લઈને તેમાંથી જે રસ નીકળે છે તેહેને રાજમ કહે છે. એ સુધલી જાતનાં રસમાં ટરપેનટાઈન હોય છે, તેથી તે રસાને ગાલી કાઢવાથી ટરપેનટાઈન છુટુ પડે છે અને બાકી જે રહે છે તેનાં પીલા ગાગરા બંધાયે છે તે ને રાજમ કહેવામાં આવે છે. એ વીસે જુઓ Balsam (બાલઝમ)

Rose Oil (રોઝ આઇલ) ઘાસનું તેલ.

Ruby. (રૂબી) માંણક. આ એક કીમતી પથર છે. એનો રંગ હમેશ લાલ અથવા ત્રેલાખી રહે છે. એ આવા તરફ મલે છે. માણક એજે જાતનાં આવે છે, જે ઘણાજ લાલ હોય છે તેને Spinelle અને જાલાને Balais કહે છે. બરમાંનાં પાહાદ માં પાસે એક માંણક ૧૨૪ ગરેનનું છે.

Rum. (રમ) ખર્જૂર અથવા ખાંતમાંથી બનાવેલો દાર.

Ryo. (રોઈ) જવ નાંમનું અનાંજ.

S

Sable. (સેબલ) રૂશીઆ તરફ મલતાં એક નાંધલાં જાંનવરનાં રૂઆં. એ કાપડ બનાવવામાં ઘણું કીમતી કેહેવાય છે. એ જાંનવરનું ગાંમડુંખી પેહેરવામાં કાંમ આવે છે. એ માંમડું કોઈકવાર પીલા રંગનું ખુદરતીજ આવે છે.

Safflower. (સાફલાવર) કોસંખો. એ હીંદુમથાંન, મીમર, અને અન્ય કા તથા યુરોપનાં ગરમ ભાગોમાં થતાં એક જાતનાં ફુલ છે. એ નો રંગ કેસરને મલતો છે પણ કેસરનાં જેવો વાસ નથી. એ જાપરથી એને 'Bastard Saffron' ખી કહે છે.

Saffron. (સાફરન) કેસર. ઇંગલંડ, સીસીલી, ફ્રાંસ અને સ્પેન તરફ થતાં એક જાહડનાં પાલાને ઘણીને તેમાંથી બનાવીઆમાં આવે છે. એ રમ પંચરાત બરેલો છે. એ ખાધામાં, પતીર તથા માંખનને અને ખીજી ચીજોને તથા કાપડને રંગ આપવાના કાંમમાં આવે છે.

Sagapenum. (સેગાપીનમ) સગખોજ. એ નાંમ આરખી છે. આરખસ તાંન તરફ થતાં એક જાહડનો યુંદર. એનો વાસ લમં'નનાં જેવો છે અને રંગમાં તપકીરીઆ અથવા પીલો હોય છે. એ દવાઈમાં કાંમ આવે છે.

Sago. (સેગો) સાયુ ચોખા. મલાઈ કોમડા તરફ એક જાતનો નાલી અરીનાં જેવો મોહોટાં જાહડનો ધાબ. એ જાહડ ૮૦ ફુટ ને સુમારે મોહોટુ થયું કે તેને તોડી પાડવા પછી તેની જાપરની છાલ જે સા ઈંચ જાડી હોય છે તે કાહડી નાંખીને તેમાંથી ધાબ કાહડી લઈ ને તેને વહેરની માફક ભુકો કરી નાંખવા પછી ઘાલી કાહડીને સુકવીઆમાં આવે છે. સુકાવા પછી તેને પાછા પાંછીમાં બીજીની તેના જાડા રાટલા કરીને તે રાટલાને જીલીની આંનનીમાં ઘાલીને હાલવીઆથી ઘંનાં બને છે. સેગો

જેમ રતાશ ઉપર હુએ તેમ મારે. એ બનાવત મલાઈ કેમડા
ઉપર બને છે અને તાંદાંથીજ માતરે આખી પરધવીમા જ
એ છે.

Salep (સાલેપ) સાલમ, સાલમ મીસરી. એક જાતનાં જાહડવા
સુલીઆનો બુકો બનાવીને તેનાં ગાંઘરા બાંધવામા આવે છે.
જગમણ પગંતનાં યોડા એ ચીજને કજીઆતદાર મુમલુને આ
એ છે. કામમીરની સાવમ મરવેથી મુમ્મ ગણાએ છે.

Salammoniac. (સાલ આમોનીઆક) નોસાગર. જુએ Amoniac.

Salmon. (સામન) યુરેલ તરફ થતી એક જાતની ગોળનાં જેહવી માંછ
હી. એ નીમક ઈને અથવા પકાવીને બીજા દેશાવર તથા વાંદાં
હુ આંત્રામાં મોક્ષવામાં આવે છે.

Salt. (સાલટ) નીમખ, મીઠું મીઠું યુરેલમાં કેટલેએક ઢોંઢાંથી જ
મીનમાંથી જોડી કાઢાડવામા આવે છે અને તેને Rook Salt
કહે છે. બીજે કેકાંણે દરીઆનાં પાણી બાવીને તડકાંથી તે પાણી
સુકાવા ઈને બનાવવામાં આવે છે. આખી દુનીઆમાં આધા
નાં ક્રમમાં આવવા ઉપગત, કામ અને માતી ક્રમમાં રંગ આ
બવાનાં, અને અરજો તથા આર કાઢાડવાના ક્રમમાં તે પુચક
લ આવે છે.

Saltpetro or Nitrate of Potash. (સાલટ પીટર અથવા નાઈ
ટ્રેટ આશ પોટાશ) મુરેખાર. હીંદુમયાં, મીઝર, અને
દિલીમા કેટલેએક ઢોંઢાંથી જમીનમાંથી મલે છે. અને કેટલેક
ઢોંઢાંણે બનાવીઆમા આવે છે. હંગર્યા આતે જતો મોહોટો
જયો બંગાલ તરફથી જાએ છે. એ રંગનાં અને તેપનો દાર
બનાવવાના ક્રમમાં આવે છે. એ વતરોમે શ્યાએલુ માતરમા
તેનો મોટો ખપ છે એ મુરેખાર “પોટાશ” અને “નાઈટ્રીક
આસીડ” બનેલો છે. ચીન અને પીરથી જે ખાર મુરેખાર
ને નામ જાએ છે તે ખરેખર જોતાં Nitrate of soda
છે. એટલે તે ખાર “નાઈટ્રીક આસીડ” અને “સોડા” નો
બનેલો છે.

Sandal wood.(સાંડલ ઊડ) મુખક, ચંદન. એ નાંમનાં એક જાહાડનું શુભંધી લાકડું. એ મલખાર કોમટા, અને મોઝિયસીમાં શીજી નાંમ નાં ટાપુઓમાં જોગે છે. જગમણનાં લોકો તેને ખાલીને ખુમનોઈ લીએ છે પણ ચીનમાં તેની પેટીઓ અને ખીજી હુવી ચીને ખ નાવે છે. એનું તેલખી થાએ છે. કુરત, મુંગઈ અને ગુજરાત માં મુખડનાં લાકડાની સોળાએમાન અને સીનગાર આપવા લા એક વસતુઓ અછી કાઠીગરીથી બનવાવામાં આવે છે જેની વેલાતમાં મારી તારીક થાએ છે.

Sanders or Redwood. (સાંડરસ ઓર રેડઊડ) રંગત ચંદન. રતાંજરી. જુવો Redwood. (રેડઊડ)

Sapan wood.(સેપાનઊડ) પતંગીઊ. ખરેજીતનાં લાકડાં જેવું એક જાતનું લાકડું. રંગ બનાવવાનાં કાંમમાં આવે છે. એ સાએ મ, પેટુ અને શીલીપાઈનનાં ટાપુઓ ઉપર થાએ છે.

Sapphire. (સેફાયર) લીલમ. એ બહુ, ઘોરા, સફેદ, લીલા અને પી લા રંગનો એક કીમતી પથર છે. બધા પથરોમાં ઊંચા કરતાં એ જ માંતરે કઠણાઈમાં જીતરતો છે. માંણક એ પથરની જાતનું છે. અને તે માંતરે “આવા” માં મલે છે. ખીજા રંગનાં ખોહી મીઆં, મોકમની તથા ફરંનમમાં મલે છે.

Sardines. (સાર્દીનસ) એ નાંમની ધંગલંડમાં થાવી માંછલી. ધંગલંડ અને તેની આમુખામુનાં દરીઆવમાંથી આ માછલી જે આપણી તરફની નાહાની ખોઈ અથવા મુલખી નાંમની માછલીને મલતી આવે છે તે એટલીતો જઠાખંધ મલી આવે છે કે તાંહાં ખપવા ઉપરાંત તીનનાં દાખરાઓમાં ભરી કુનીઆનાં બધા ભાગોઉપર મોકલાવે છે અને તેનો મોટો વેપાર ચાલે છે. વાહણોમાં અને ખીજી મુમુક્ષીઓમા એ એક અગતની જોરાકી છે.

Sardonyx.(સારડોનીક્સ) અકીકની જાતનો કીમતી પથર જે ઉપર અ મુલ જમાંનાં લોકો ઘેજો કોતરતા હતા.

Sarsaparilla. (સારસાપેરેલા) સાલસ. દખલ અમેરીકા અને વેસ્ટ ઈન્ડીઝ તરફ જાતી એક જાતની જરી એ દરેક આદમીઓને કડાચત આપવાને માટે ક્રમ આવે છે. એનો કાલાવો બીજાની ને બાટનીઓમાં ભરીને વેચવામાં આવે છે. કાક્ટરોના જથ્થાન વા સુખમ આ દવાઈ પેહેલવેહેલી અમેરીકામાં બનાવવામાં આવી હતી અને તેનામાં ખીગડેનાં લોહીને માર્ક કરવાનાં મુલ્ય છે એવું કહેવામાં આવે છે.

Sassafras (સાસાફ્રાસ) ફ્રાસ પાષરો જાતર અમેરીકા અને કોચીન આફ્રિકા તરફ થાવું એક શુભેલી લાકડું. એના જાહાડનાં મુડી આ, જાન તથા લાકડાનું તેન કાલાવવામાં આવે છે. એ દવાઈ ના ક્રમમાં આવે છે એનાં મગ પાણી અને મવાઈ તોળે છે.

Satin wood. (સાતીનવોડ) આમલીનું લાકડું

Sennamony. (સકામોની) એ નામનો મીરીઆ તરફ થાતો એક જાતનો મુલ્ય એના જાહાડમાં જન્મ પાડનાથી તેમાંથી દુધ જેવું થો રમ્મ નીકળે છે. આલેષો અને મીરીઆમાં તેનો વેપાર છે. આલેષોનો માલ મારો હોય છે. એ દવાઈના ક્રમમાં આવે છે.

Soul (સીલ) જાતરના દરીઆ તરફ થાતો એક જાતની જી ઊંચી મીઠી. તાલ આતોસે દંડી હોવાથી જાતનર અને ખીજા પગથી હોવા નથી, તેમજ તાલ અનાજનો જાહાડો પાક થાતો નથી. વની દરીઆઓ બરફથી બધાઈ જવાને લીધે તાલ જાહાડો વેપાર ની આવતો નથી, તેથી કંઈગી જાતમાં રહેતાગ માંલુસો ની જાગજા પોતાગીને માટે દરીઆમાં આ જાતના પગવરેગારે પેત કરીજ છે, એ તેની ક્રાસતીની અને મેરખાતીની એક નીશા ન છે. આએ માધલી તાલનાં લોહો આવે છે. તેના માદામાંથી નીકળતું તેન તેઓ બાલ છે, તેના આમજના તેઓ કપડા કરે છે અને વની તેની ત્રાહાદી અજાએની એક જે તે જાત જે બાપ આવે છે તેથી તે લોહો પોતાની બોડિના અને ધેગના પગ કરે છે

Sealing wax. (સીલીંગ વાક્સ) કાગલ ખીડવાની લાખ. એ લાક નાંમનાં ઝુંદર તથા ખીજ તેજ જાતનાં પદારથો મિચીને પછી તે જાંર તદ્દરવાર રંગ આપીને બનાવીઆમાં આવે છે.

Seeds. (સીડસ) ખીજ. અનાજ અથવા કરીઆનાંનાં ખીજો જે જે પારમાં આવે છે તેને એકંદર આ નાંમ આપવામાં આવીજ છે.

Segars. (સીગાર) ખીડી, ચરૂટ. જુઓ Tobacco. (તોબાકો)

Senna. (સુ'નાંમખી) એ મધીઅ આફ્રીકા તથા જાતર મીસર દેશમાં થતાં નાંધલા જાહાડનાં પાતરાં છે. એ મીસરથી પુરોપ જામ્મિએ અને અરબમતાંનની અતરે આપીને ઇંગ્લંડ જામે છે. એ ૬ 'વાઈનાં કાંમમાં પુચકજ આવે છે. એ પાતરાંનું ઊકલેલું પાણી પી ધાધી જોજાત આવે છે.

Shagreen. (શાગરીન) એ નાંમનુ રસીઆ તરફ યાતું એક જાતનુ ધાં નાંધાર ચાંમડું. ધણું કરી ધોડાનાં ચામડામાંથી બનાવે છે.

Shammy or Chamois Leather. (શાંમીલેડર) એક ધણુંજ નરમ ચાં મડું. જે જહવેરાત તથા રૂપાંદ્રાંમ અને ગાડીઓ માફ કરવાનાં કાંમમાં આવે છે. આ ચાંમડાંનાં હાથે પેહેરવાનાં ચોળાં અને છોટા પાણુ બનાવે છે.

Shark Fins. (સારફ શીનસ) પોતાં, પાંખ. માંછલીની (મુસીની) પાંખ અને પુછડાં. એ અતરેથી ચીન ખાતે પુચકજ અહાવવામાં આ વે છે. ચીનાઓ તેનુ તેજ મોહાદી ખુસીથી ખાવામાં વાપડે છે.

Shawls. (શાલસ) સેઆલ. જાન, અને રેમમની બનાવવામાં આવે છે. પુરોપખંડમાં ખપતી જાંચી માલો હીંદુશ્યાંન સીવાએ ખીજો કેડે બનતી નથી. હીંદુશ્યાંનનાં જેહેવી માલ બનાવવાને ઇંગ્લંડનાં કારખાંનાંવાલાઓ ઘણીખી કોશિમ કરે છે પણ તેમાં તેઓ હજુર કાવત નથી. એ માલ જરૂર કરીને કાગમીર તરફ બને છે જાંહાંની જાન ઘણીજ કુમારદાર હોવાથી તેની માલો મુંઝલી ખીજ બનાવવાને ઠકર મારે છે.

Sherry. (શેરી) એ નાંમના એક જાતનો વર્ધન દારૂ.

Shumac, (શુમાંક) સીરીઆ, પાલેમટાઈન, સપેન અને પોર્ટુગલ તરફ
જાગતો એક જાતનો પાલો જે રંગનાં કાંમમાં આવે છે.

Silk. (સીલક) રેસમ. સેંતુરનાં જાહડાં જાપર થતા એક જાતનાં કીડા
નાં પર. એ પર પેહેલાં તેનાં કીડાનાં માંધમાંથી પીપા રંગનાં છે
રના આકારમાં નીકલે છે અને પછી તેનાં નાંધલા ઝુંમરાં બંધાએ
છે જે મુલ રેસમ છે. એ રીતે નીકલતા રેસમને raw silk
ઈઆને "કાચું રેસમ" કહે છે. એ ઝુંમરાંને ગેરમ પાંછીમાં નાં
ખીને પછી એક લાકડી જાપર લઈને તેને છટુંપાડી ખીજી લાક
ડી જાપર વીધાલીઆમાં આવે છે. રેસમ પેહેલપેહેલું ચીનાઆ
એ સોધી કાઢાડીજાં હતું અને અમુપ જમાંનોંધી એ રાજપાલો
તે વખતની અને હાલની દુનીઆને આ જાપાઆગી ઓજ પુ
રી પાડે છે. અસહનાં વખતમાં સાહનશાહઆ ઓનાઈ રેસમને
માટે એટલા વજનનુ મુનુ આપતા હતા. રામનાં રાજમા રેસ
મની માધાલીને લીધે તથા તે કેમ પેદા થાએ છે તે જાપરથી છી
ત લઈને એક મજાએ હેવો હોકમ કરીઆ હતો જે કાઈ એ
રેસમનુ કપડું પેહેરવું નહી, પણ વજારોથી સોખીલા સાહનમાહા
હીલીઆ ગેબજમ તે ધારા રદ કરીને પોતે રેસમનો પોથાગ પેહ
રવા લાગેા. એ જાપરથી તાંદાં મારેટો આ નીકલવાથી ઇગનને
રમતે તે તરફ રેસમનો મારેટો વેપાર જાંધડીઆ હતા. પુરેપ
માં રેસમની જાતખંતી કરવાની સરઆત ઇમરીમને ૫૫૦ નાં
માલમાં ચાઈ હતી. તે એવી રીતે કે ચીન તરફ દર્શિનનાં એએ ક
કીરઆ રેસમની બનાવત જોઈ હતી તેઆ પાસે "જેસુક્ટિ" લોટો
એ મારેટો આગુજી કરી તે ઇજાં મંગારીઆં અને તે આવી
આથી કાંનસકાંનનીનોપજમાં સેતુરનાં જાહડાં લગાડીને તેઆને,
જાગડવામાં આરીઆ હતાં અને તે દીનથી પુરેપમા તેનો પાક
થવા માંડીઆ અને તે રૂતે રૂતે મુધરતો ગયો. તાંદાંથી એ
કળા ગરીમમા ગઈ હતી અને તાંદાંથી મીસીનીનાં મજા લગાડ
ની લુટમાં એ કીડા અને રાત જીટી ગયો હતો જેથી ગની

મ, સીલાન, ક્ષાંત્ય અને ઇંદ્રી તરફ તેનો પાંક ફેલાયો. હાલ પુરોપખાંડમાં ઇંદ્રી અને ક્ષાંત્યમાં રેસમ પાકે છે. હીંદુમયાંન માં બંગાલ તરફની યાત્રી છે તોખી ખુદ ચીનાઈ રેસમની બરે બરી હજુ ક્ષાંત્ય થાતી નથી. ઇંગલંડ અને ક્ષાંત્યમાં હાલ રેસમનાં મોહિયાં કાગળાંનાંઓ છે, જેઓનો મુખીઅ માલ હ જુર ચીનથી જાય છે. ચીનાઈ રેસમી કાપડ હજુ રંગમાં, વ નતમાં, જલકમાં, અને ટકાગિયાં તથા સોખામાં પુરોપની બ નાવતને ટકર મારે છે. રેસમનો વેપાર ચીનની વસતુઓમાં મોહિયા છે. ચીનાઈ રેસમ ઘણી જાતનુ આવે છે.

Silver.

(સીલવર) રૂપું. એ ઘણીજ સફેદ ચલકતી ધાતુ છે અને તે મુનાં કરતાં કીમતમાં જાતરતી ખીજી ધાતુ છે. મેક્સિકો, પીર, જેપાંન, હંગરી, આકસની, અને એશીઆટીક રશીઆમાં એની ખાંન છે. એ સીકાનાં અને જરીઆંનનાં કાંમમાં આવે છે.

Slate.

(સલેટ) એ નાંમનો એક નરમ પથર. એ વેદરાઈ સકાએ છે અને તે જપરથી ધરના છાપશં જપર નાખવાનાં કાંમમાં આવે છે. ઇંગલંડ મધે કારનવલથાએરમાં એ પથરની મોહિયા ખાંન છે. એ મુલાએ ખીજા ધણાં મુલકોમાં છે, પણ બાંહ તેનો જ પીઓગ ન થવાથી જાડાતી નથી. આ પથરની બચાંએને લ ખવાની “સલેટ” બનાવવામાં આવે છે.

Snuff.

(સનફ) તપકીર. તમાકુ જીકાલીને કીધેલી જુકી. શુગવાનાં કાં મમાં આવે છે. દુનીઆનાં ઘણા ભાગોમાં એનો ખપ છે. પુરો પમા એ માથે ખીજી શુગધી ચીજો મેલીને તહરેવાર તપકીર બ નાનીઆમાં આવે છે.

Soap.

(સોપ) સાબુ. માથુ જેએ જાતનાં આવે છે. નરમ અને મ કત. નરમ માથુમાં પોટામ અને ચરખી, અને ખીજાં તેલો બે રવામાં આવે છે. અને મકત માથુમાં ખીજી ચીજો માથે પોટા મને બદલે સોડા ભેરવામાં આવે છે. ભરમ અને શુજરાતમા ન્હુ માથુ બનાવે છે પણ તે ચાંમડી માફ કરવાનાં કરતાં મેલાં ક

૫૪ ધોવામાં વધારે જીરોઓગી યાદ પડે છે હીંદુ ગનેઆત ના જે સોધે માથેનો યોગક માતા નથી તેઓમા વેતલી માથુ નો જીરોઓગ વધારે ફાવવાની મતવબધી ઇંગલડના ફેટલાક કારખાનાવાવાઓ દમણ માથુ જે બનાવે છે તેમાં ચરખી ના ખતા નથી અને તેને તેઓ Vegetable Soap (વેજીટેબલ સોપ) ઈઆને ગાજીપાતામાંથી બનાવેલા માથુ કરી ફેરું છે.

Soap stone (સોપસ્ટોન) સંગજીરું. એક જાતની નમ અને ચીકની ધાતુ—ઈંગનડ કોરીકામના વામણોના કારખાનાઓમાં તેનો ગો રોટા ખપે છે.

Soap nuts (સોપ નટ્સ) અરીયાં એક જાતના ભાર જેના કાપા ઈની આસાવા હોએ છે મનાલ લગામ મીઠો તેમજ કડવો હોએ છે તેનો વામુ અલીપણી પાડી ગએલા ફેરુંનો જેથો આવે છે પાણીમાં ભોળીને હાય જપર ધમવાથી માથુની ચારક શીણ નીસે છે, જે માથુની ગજગ મારે છે અને તે જપરથી તેને 'સોપ નટ્સ' ફેરું છે.

Soda. (સોડા) એ નામનો એક ખાર છે એ પાણી તહેરથી મસે છે. ફેટલેક ઢેકણે જમી માધી ખુદરવી નીકડતા ખીજ તતવો માથ બિનાજીલો મસે છે જાહાડપાણીની ફેટલીએક મગો ખાનવાથી મસે છે. આપણા નીમખમાર્યો મસે છે એ ઘણી પીતે કામ આવે છે. માથુ બનાવસમાં, રંગ આસામાં અને કામ બનાવસ મા પ્રમુક્ય ખપે છે. ખીજ તતવો માથ બિનાવાથી એની પ્રથક લ મેવનણી થાએ છે.

Spelter (સપેલ્ટર) જસદ. ગુઓ Zinc. (ઝીંક)

Spermaceti (સપરમેસટી) મગમજના બેજામાંથી કાઢેડુ એ નામનુ તે લ. એ ખીજની બનાવનાના કામમાં આવે છે. ફેરું કે ફેરું એક મગમજના બેજામાંથી ૧૨ પીપ તેન નીસે છે.

Spices. (સપાઈસીસ) મસાલો મધી જાતના આધારનાં કામમાં આવતા ફરીઆના જે આવે નામ આવવામાં આ ડિજ છે.

Spikenard. (સપાઈકનારડ) જેઠામાસી. એક જાતનાં લગાર કાલા રંગનાં મુલીઆં. તેનો વામ મજબુત અને સારો હોય છે. એ નાં રોવા હીંદુમથાંનની જાતર તરફનાં પાહાડામાં જોયે છે. ઈસાંત ના અખાતથી પણ એનાં મુલીઆં આવે છે.

Spinel. (સપાઈનલ) એક જાતનો કીમતી પથર. એ (Ruby) રૂપી ઈઆને માણુકની જાતનો આવે છે. તે લાલ જાંબુરો, અથવા પીલા રંગનો આવે છે. ઠોઠ કાલા રંગનો પણ મલી આં વે છે. મુખીઅ કરીને યુરોપમાં સંચીડન ખાતે, હીંદુમથાંનની નજીક સીતાંત ખાતે અને મહાઈ દેશમાં મલે છે. લાલ રંગનો મરવેથી કીમતી કહેવાય છે.

Spirits. (સપીરીટસ) સંધલા સમગી જો હેવી જાતનાં ગાલેસા દારૂ.

Spirit of Wine. (સપીરીટ આફ વાઈન) જુઓ Alcohol. (આ લકોહોલ).

Spirits of Harts horn. (સપીરીટસ આફ હાર્ટસ હોર્ન) પારૂ નાં જેવી વગર રંગની, ઘણાજ મખતવામની અને જીમ ખાલી નાખે એવા સવાદની એક દવાઈ. વૈદક ગ્રામતરની એક જાતીઆ ગી દવા આ કહેવાય છે. એ દવા ઘણી વેલા બેસુધ થએલાં માણસોને સુધાડવાનાં કામમાં આવે છે.

Spirit of salt. (સપીરીટ આફ સાલટ) નીમખનો તેજાળ. એને Muriatic Acid (મીઝીએટીક આસીડ) ને નાંમ પણ આપાય છે. ગંધકનો તેજાળ અને સાદાં નીમખમાથી આ તેજાળ કાઢાય છે. ઘણુ કરી પીલા રંગની આવે છે. વામ નાપ મંદ ઘણાજ ખાતો, અને તે દવાઈમાં વપડાય છે. આ તેજાળ ધાતુને પીગલાવી શકે છે. જુવો Acid (આસીડ).

Spirits of Vitriol. (સપીરીટસ આફ વીટરીઅલ) ગંધકનો તેજાળ.

Spogel Seed. (સપોગલ સીડ) ઈસપગુલનાં ખીઆં. હીંદુમથાંનનાં માંહેલા પરગણાંઓમાં, અને સુમરાન તથા ઈસાંત તરફ જંગલો એક જાતનાં રોવાના ખીઆં, જે ખાવામાં ઘણા કંડા હોય છે.

જે દરદીની ગરમીની રહે હોએ છે તેને ઠંડક આપવા ગ્રાઈ આ બીઆં રમી હકીમો અને હાલમાં યુરોપીઅન વર્ષ દો પણ વાડે છે. પરમાનાં દરદીઓ આ બીઆં ધણુંજ ગુણુગ્રાઈ માલમ પડીઆં છે. મુંબઈમાં આવતાં બીજા ધરની અખાત અને ગુજરાતથી આવે છે.

Sponge. (સંપંજ) વાદલુ. મેડીટેરનીઅન અને ઈન્ડીઅન માહાસાગર માંહેના પાડો ઊપર વગી રહેતી એક જાતની લીલ જેહોવા પ દારથ, જે ધણેજ હલકો, નરમ અને પાણી ચુસી લે તેહેવા છે. જેહવાં સોફા ધારતા હતા જે એ પદારથ કાંઈ જાહડપાંતને લગતો છે પણ પછવાડેથી તપાસ થતાં માલમ પડીજાં છે કે એ કાંઈ પસંણી વસ્તુથી બનેલું છે. ગરીક આઈર્લેન્ડમાં નાધલા છો કરાવ્યા છેક દુબકી મારીને ખરાબા ઊપરથી એ કાહડે છે. એ ખરાબાને ધણી મજાજીતીથી વપગી રહે છે. એ વાહડકારનાં ત યા છારખાંનાં તથા બીજાં કાંઈમાં આવે છે અને મુખીઅ કરી સમીરનાંમાં મલે છે.

Squills. (સકુવીલસ) એક જાતનાં મપેતનાં કીનારા તરફ ઊગતા કાંદા. જે નાંહાનામાં નાહાંના માણુચતી મુકી જેટલા અને મોટામાં મોટા બચાનાં માથાં જેટલા થાએ છે એના મુલીઆનો વામ ધણેજ ખરાબ, અતીથય કડવાં અને આંમડી ઊપર ધમવાથી અ ગણુ જો છે. એને ક્રોઈ જેલા Sea Onion (સી અનીઅન) નાં નાંમથી પણ ઓલખે છે.

Squill (Indian) સકુવીલ (ઈન્ડીઅન) વંગલી જેઆજ. આરબ લો કો એને અનગુલ કહે છે. એના મુલીઆં આકારમા અને પુ દમી મુંલુમાં ઊપલા કાઢને મલતાં આવવાથી આ નાંમ તેને આપીજાં છે. જર જણાયેલી જાતના કાઢ કરતા તે નાંહોનો પ લુ આકારમા વધારે મોટા હોએ છે. તેનો સવાદ કવડો, નાસ' દ અને તીખો હોએ છે. ધોડાના ડાકટરો અને નાથ માગનાગ આ એ જાંતવરોને યતા એક જાતનાં તાવની ઊપર તેમને ખ

વડાવે છે. હીંદુમથાનનાં નીમલા બાગોમાં દરીઆની નજદીકની જમીનમાં આ કાંદા જોવામાં આવે છે.

Star Anise. (સતાર આનીસ) બાડીઆન. જુઓ Anise Star (આનીસ સતાર).

Starch. (સટારચ) કેટલાંએક જાણીતાં ખીજ અને કુમલાં ધાંખરાંમાંથી તેમજ ઘઉંનાં આદિ તથા પપૈયામાંથી કાઢાડેલી એક જાતની ભુકી. એ હાનરનાં કાંમમાં તથા ખાનને લગાડવાને પાણીર ખનાવવાનાં તથા કપડાંને હાર દેવાનાં કાંમમાં આવે છે. ગરમ પાણીમાં તે જલદીથી પીગણી જાય છે.

Stearin. (સતીરોન) જાનવરોની ચરબીનો વધારે કઠણ ભાગ. એમાંથી એક જાતની આસીડ બનાવવામાં આવે છે, જે ચલકતી, મૃદુ, પાચાદાર ગાંઠરાવાલી હોય છે. તે માખી તથા મીનબત્તી બનાવવામાં ઘણીજ ખર્ચ લાગે છે. ચરબીનાં વધારે નરમ ભાગને Elain (ઇલેન) કહી કહે છે.

Steatite. (સતીટાઈટ) સંગ્રહ. જુઓ Soapstone (સોપસ્ટોન).

Steel. (સ્ટીલ) તીખું લોહોડું. લોહોડું અને કારખાનની મેલવણીથી થાય છે. એ જાત ધારદાર હથિયારો બનાવવાનાં તથા ખીજાં લોહોડાંનાંજ જેવાં કાંમમાં આવે છે. એ લોહોડાં કરતા મજબૂત છે અને તેથી ધમારનાં કાંમમાં વધારે વપરાય છે. પણ લોહોડાં કરતાં કઠક હોવાથી જલદીથી ભાગી જાય છે. તીખું લોહોડું કાંતમથી જલદીથી ધમાવું નથી, તે કાચ કાપી મોકે છે, ચક્રક સાથે ધમવાથી આતમની ચીંગારી પડે છે. છરી, કાટા, તરવાર, અસતોરા તથા ડાકરનાં હથિયારો વીગરે આ ધાતુનાં બનાવે છે.

Stockings. (સટાકીંગસ) સુતર તથા રેમમનાં ગુઢલાં (અને સંવિલાં) પગનાં આપ્ત મોજાં. અરધાં મોજાંને Hose (હોઝ) કહીને કહે છે.

Storax. (સટોરાક્સ) અસેતરક. એક જાતની બાલમ. એ લીલાંદ અને મુરશીણુ દખ્ખીણુ તરફથી આવે છે. રંગ લાલ હોય છે. દવાઈનાં કાંમમાં આવે છે.

Storax Liquid.(સેતોરાકસ લીકવોડ) સેલારસ. એક જાતનાં ઝાંડ માંથી જીવન થાય છે અને સુગંધ તથા આરબિકાનાં આ મડાંનાં દબગામોમાં આવે છે અને આલેખી આસરે ચાર ગે આવન માંએ એમાં પીપોમાં ભરી ઇંગ્લેન્ડ ખાતે મોકલવામાં આવે છે. જ્યાં તેને Rose mallow (રોઝ મેલો) ને નાં મે એક છે. “વનીલા” નાં મની જે વસ્તુ આપણે કરીમ બનાવવાનાં કામમાં વાપરે છે તેને મલતોવાય આ પદારથને છે.

Succory or Chicory. (સકોરી અથવા ચીકોરી) ઇંગ્લેન્ડમાં થતા એક રોપાનાં મુલોમાં જે જાકલી કાશીની માફક પીવામાં આવે છે, જુને Chicory (ચીકોરી).

Sugar. (શુગર) ખાંડ. આવન, ખીટરટ, બરચ, પારમનેપચ, ખજુર. અને ખીજાં ઘણાં એક મીઠાં ફોનાં રમને જે સુકીઓ અથવા જાકલીઓ હોય તે ખાંડ અને છે પણ તે મધમાં સેરડીમાંથી બનાવવાને ઘણું જ સ્વચ્છ અને સ્વસ્થ પડે છે. ખાંડ પેટુસવેલી ચીનમાં અને હીંદુસ્થાનમાં જ બનતી હતી અને ખીજા હાતરે ની માફક પછવાડેથી ખીજા દેશોમાં બનવા લાગી છે, તો ખીજા જે મજાથી મોહોડો જોયો ત્યાં જાય છે. યુરોપનાં તે વ ખનનાં જંગલી સિકો ખાંડ કેવળ બને છે. તે જાણતા નહી હતા અને ખરીમતી મનેની ૪૨૦ વરસ અગાઉ હેબુ ધારતા હતા જે હીંદુસ્થાનમાં બસ જે હેવાં લાંબાં માર્ગમાં મધ બધાં છે તે નીમચી કાણવાથી ખાંડ થાય છે. વધી સીકંદર જે મોહો ટા આઝમીરાતને દુનીઆ જોવા મોકલીએ હો તો તેને પાતાનાં બાલકાલાને હેવા રીપોરટ કરીએ હો જે હીંદુસ્થાનમાં એક જાતનાં બસમાં મધમાખ વગર મધ બધાં છે. પાનીની નાં મને અમુચી લખનાર હેબુ લખી ગયો છે કે નેતર અને બસનાં ૨ મમાંથી મધ કાણવામાં આવે છે તેને જુકો નીમકનાં જે હેવા છે અને કોઈ વાર યુદ્ધ જે હેવા કઠક આવે છે. યાકર જાપરથી તે ને યુદ્ધને અકલો કાણીએ હો. ખાંડ અને મારકને આવ

હાં વડવાઓ સવાદ લેતા હતા તારે કુરોપનાં આપણું જંગલી પ
કોસીઓ તે જાપર અગને આંપણેથી જાપલી કીસમની અટકલો
કરતા હતા. આગમનસ લોકોએ જારે રોડસ, સીસીલી અને સાઈ
પરસ ફતેહ કરીજાં તારે તેઓએ તાંલં સેરડી જગાડીને સાકર કા
હાડી અને તારથી ખાંડ અને સાકર કુરોપ ખંડમાં ફેલાવા માંડી.
હાલ ખાંડ ચીન અને બંગાલ પગંત સવાએ મારીસ, મેકસીકો
અને ખીજી ધણીએક જગાએ બનાવવામાં આવે છે. ખાંડની
બનાવત તથા રંગ જાપરથી તેનાં કેટલાએક વીભાગો થયા છે અને
તેનાં નામ નીચે પરમાણે છે.

લાલ ખાંડ Brown Sugar (બરાબીન શુગર).

સાકરીઆ ખાંડ Olay Sugar (કલે શુગર).

સોજા ખાંડ Refined Sugar (રીફાઈનડ શુગર).

સાકર Sugar Candy (શુગર કેનડી).

Sugar Canes. (સુગર કેન) સેરડી, ગંદેરી. સેરડીનાં બામજીની માફક બાં
બા માંતા થાએ છે જે જાં આઈમાં ૮ થી ૧૨ ફીટ શુધી અને
જાડાઈમાં એકથી ૧૧ ઈંચ શુધીની થાએ છે.

Sugar Coarse. (શુગર કોરસ) ગોઝ. જુવો Jagree or Molasses
(જાગરી અથવા મોલાસીસ).

Sulphate of Copper. (સલફેટ આફ કોપર) મોરથુથુ. જુવો Blue
Copperas (બલુ કોપરાસ).

Sulphate of Iron. (સલફેટ આફ આર્જેન) હોરાકસી. જુવો
Green Copperas (ગરીન કોપરાસ).

Sulphate of Lime. (સલફેટ આફ લાઈમ) ચુનાનો ખાર. જુવો
Gypsum (જીપસમ).

Sulphate of zinc. (સલફેટ આફ ઝીંક) સફેદ તુતીઆ. જુવો White
Copperas (વાહીટ કોપરાસ).

Sulphur or Brimstone. (સલફર અથવા બરીમસ્ટોન) ગંધક. આ
એ પદારથ એક ધણે સખત, કઠોર, અને લીલામ જાપર આ

વળા પીત્તા રંગનો છે. ઝેનો પેહેલે કસો વાગ નથી અને મ વાદ પણ થકિ હોય છે. બાજવા પછી તેમાંથી ઘણા ખરાબ વાગ નીકલે છે. દંડી અને સીસીલી તરફ તેની મોટાઈ ખાંતો છે જાંદાથી તે જાડી કાઠાડામાં આવે છે. એ હોનર અને બ નાવનનાં કાંમમાં તદ્દરવાર રીતે આવે છે તેમજ દારૂ ગોસા બનાવવામાં તેનો મોટોટો ખપ છે. સોજી ગંધક તેનાં ચક્રતા પીત્તા રંગ જાવરથી ઝોતખાયે છે. તે જલદીથી મજગી જોડે એવી હોય છે, બજવું મધ અને ખુલલુ બસે છે, અને બજવા પછી કોઈપણ પધારય બાકી રહેતી નથી. જે દશામાં જવાહા મુખી પ રખતો હોય છે તાંહાં ખુદરતી ઝેની ખાંતો મલી આવે છે. ખી જી જગાઝો જવર મલી આવતી ગંધક આકસીજન અને પરશુ રણ ધાતુઓ માં બેલાયેલી મસે છે.

Sulphuric acid. (સલ્ફરીક એસીડ) ગંધકનો તેજાબ. એ ૫ લુ મંધલા કારખાંનાં અને બનાવનમાં કાંમ આવે છે. ઝેને કાંધકનાં તેલને નાંમે પણ ઝાપાયે છે. એ વગર રંગનો, તેજનાં જેવા ધારે, તીજો તેમજ અતીચ્છ ખાતો હોય છે. આ આ સીડ પેહેલાં હીરાકરીમાંથી જાવન કરતા દવા પણ હમણું આક ભાગ ગંધકનાં અને એક ભાગ શુદ્ધિખારનો બેલીને ચોક્કસ રીતે તોથી રાખણીઓ બનાવે છે. દવાકમાં એનો મોટો ખપ છે.

Sulphur crystalized. (સલ્ફર ક્રીસ્ટલાઈઝડ) અમલસર. ગંધક ને તાપીને પાછા ગાગરા ખાંધે છે તેને આ નાંમ આપવામાં આવી જાય છે.

Sumac. (શુમાક) ઈંચિન અને સીરીઆ દેશમાં થતો એક જાતનો શેરો જેના પીવાઓ કાંપીને સુકવીઆ બાદ ભુકો કરે છે. જે ચામડી સાફ કરવા તથા રંગવાનાં કામમાં આવે છે.

Sweet Rush (સુવીટ રશ) એક જાતનું ધાંસ જુવો **Lemon Grass** (લેમન ગ્રાસ) લીલી ચાહે.

Sweet Flag. (સુવીટ ફ્લાગ) ધોડાવજ. વેનકુંડ. જુવો **Acorus** (એકોરસ)

Tabasheer. (તાબાશીર) વાસંતોચન અથવા વાંસકપુર. આમ્ને એક બહુ રંગ ઊપર આવતી મૃદુ હલકી પદારથ જે બામણની માંદા જાતમાંથી મલી આવે છે તેના ખુદરતી ગુણ અજબ જેવા છે. જોકે વનમપતીની પેદાશ છે તોજી આમ્લીડની તેનાં ઊપર અમર થાતી નથી, આગમાં બલતી નથી અને ખારની સાથ પીગલાવ વાધી એક જાતનો કાચ બને છે. ઇરાંનીઓ, આરબો અને હીંદુઓ ઇજાઅત આપનાં રી દવાઈ તંરૂંકે વાપડે છે. મુખમાં ધણું કરીને સીંઝાપોરથી આવે છે. થોડોક જોડા મલખાર કોમળાથી પણ આવે છે. બાંમણમાંથી મલી આવવાનાં મુખ્યથી એને **Sugar of Bamboo** (શુગર આફ બામણ) ને નાંમ ખી ઓલખે છે.

Tacamahac. (ટાકામાહાક) એ નાંમની અમેરીખાંડમાં થાતી એક જાતની રાજમ. એનો વાસ લવંડર અને કમળગીનાં જેહુવો છે અને તે આલકોહોલમાં પીગલે છે. એ દવાઈ નાં અને હુનરનાં કાંમમાં આવે છે. પાણીની તેની ઊપર મુદ્દલ અમર થતી નથી.

Talc. (ટાલક) અખરક. એક જાતનો થોડા ધણો પ્રારદરથક પદારથ જે "માઈક્ર" જેહુવો બાગે છે. એ ધણો ચલકતો છે અને હીંદુ મથાંનમાં તાજુતો બનાવવાનાં કાંમમાં અને ચીનમાં ખારીઓ ને કાચને બદલે જડવાનાં કાંમમાં આવે છે.

Tallow. (ટાલો) ગાલી કાહાડેલી ચરખી. જાંનવરની ચરખી તાલી ને ગાલવાથી બને છે. ઇંગ્લંડમાં એનો મોહોટો ખપ છે, આ બ્રુ અને મીણબનીનાં કારખાંનાંઓમાં અને ખીજી ધણી રીતે એ ખપે છે. એ ઘણુંકરી રૂસીઆ તરફથી આવે છે.

Tamarind. (ટાંમેરૂંડ) આંમલી. ઇસ્ટ અને વેસ્ટ ઇન્ડીઝ, મીસર, અને આરબીઆમાં ઊગતાં એક જાહાડનાં ફલ. એ ખાધાનાં અને દવાઈના કાંમમાં આવે છે. વેસ્ટ ઇન્ડીઝમાં લીલી આંમલી ને જહાડ ઊપરથી તોડીને તરતજ પીપમાં ભરવા પછી ઊપરથી ગરમ સીરો નાંખે છે. ઇરાંનીઓ આંમલીનું ચરખત બનાવે છે.

Tamarind Stone. (તામેરીડ સ્ટોન) ચીચોરો. આંમલીનો ઠલીઓ.

Tapioca. (ટાપીઓકા) અમેરીકામાં જમતા એક જાડાડનાં યુલીઆને નીચીને તેમાંથી મૃદુ રસ કાઢીને તે સુકવીઆથી થાએ છે. દરદીઓને હલકા ખોરાક તરીકે એની ઘાંછ પાત્રમાં આવે છે.

Tar. (તાર) જુઓ Pitch (પીટચ).

Tartar. (ટાર્ટર) દારૂનો ઠરો. જુઓ Argol.

Tartaric Acid. (ટાર્ટારીક આસીડ) તાજા દારૂનાં ઠરામાંથી જનાવેલા ખાર. જુઓ Argol (આર્ગોલ).

Ten. (દોઈ) ચાહે. ચીનનાં વેપારની મુખીઅ વસ્તુ ચાહે. ચીન તરફ થતાં તરણુથી છ શીટની જાંચાઈનાં એક જાતનાં જા હાડનાં પાત્રાં છે. એ જાહાડનાં દૂધ વેલાની ચાંપાંનાં જેઠે વાં પણ મૃદુદાર્ધર આવનાં પીમા રંગનાં હોએ છે. ચાહેની અમર માંલુસને દુધીઆરી આપનારી છે અને હેવી દુધી આરી આપનારી કોલીએક ચીનોની માફક તેની અમુખ અમર થાતી નથી. ચીનમાં વેપારને મઠે થાતી ચાહે મુખીઅ કરીને ફોકીન, કનતાન, કીએંગનાંગ, કાંએનસી અને ચીકાંગ વગર હાં માંજ થાએ છે. એ વનરેએ જેપાંન, દોચીન ચાઈનાં અને આવા તરફ તથા ચીનનાં ખીજાં વરગણુઓમાં તથા હીંદુમથાં નમાં હવડાં હવડા આશાંમ અને કાચાં તરફ થાએ છે. પણ તે મંધલી ચાહે જોપલાં ચીનાઈ વરગના કરતા જીતરતી કીશમ ની હોએ છે.

ચાહે પણ વરગની થાએ છે, પણ તેઓના મુખીઅ વર ગ એએ છે. કાલી અને લીલી. લીલી ચાહેમાં—ગનવાગડ, ઈમીરીઅલ હમ ઈમીન, ઈઆંગ ટાઈમીન, હાઈમીન અને યુઆનકા પાંચ જાત છે. કાલી ચાહેમાં—ગીકી, ગાજિઆંગ, દોનગો અને બોલીઆ મલી ચાર જાત છે. એઓમાં જે નાંબો પેહેલે આવે લાહે તે તેની આગલનાં નાંમની જાત કરતા ચારી જાતોના છે.

અમલના ગરીક અને રામન લોકો તેમજ યુરોપનાં તે પછીનાં
રાજવાલાઓ આહે મીથે કશું જાણતા નહી હતા. પણ સને ૧૬૦૫
નાં સાલમાં વધંદ લોકો થોડીક આહે લઈ ગયા જાપરથી યુરોપમાં
તે ધામ્મન થાઈ હતી, અને ૧૬૬૦ નાં વરસમાં ઇંગ્લંડમાં સેજ
માંજ આહે વેચવાનાં કારખાનાં નીકળીયાં હતાં અને સને ૧૬૬૪
નાં વરસમાં તેની એટલીતો જાકમાઈ હતી કે ઇસ્ટ ઇન્ડીઆ કંપની
વાલાઓએ ઇંગ્લંડનાં રાજ ખીજ સારલસને બેટ કરવાને માફ
જેમ્મે રતલ આહે ખરીદ કરી હતી અને તેઓએ પહેલ વેહેલો
સેદિ માતરે ૧૦૦ રતલનો ચીનથી મંગાવીઓ હતો. એ પછી
આહે પીવાની ચાઇ ઇંગ્લંડમાં નીકળી હતી. ચીનાઓ આહેને
કામાં પાંછીને ડેકોણે વાપડે છે, એટલુંજ નહી પણ તેઓ કા
ચું પાંછી પીના જણાયાખી નથી. સંઘલાં ઘેરા, હાશીસો, કુકાં
નો, નીચાસો, અને કારખાનાંઓમાં આજો દાહડો યુલા જાપ
ર કીટલી અને પેઆલી નજરે આવે છે. હીંદુસથાનમાં તે કા
રે ફેમાઈ તેની માંઠાં બાઓગે કાઈખી નોધ નહી હોવાને લીધે
માર્કસ પડી ચકડું નથી પણ તે તરફ પારસીઓનાં વેપાર પછીજ
સુંખઈથી તેનો ફલાયો થાયો હશે, મુખખ ખીજાં ગાંધોમાં કે
ખીજી ગણેઆતમાં આહે પીવાનો રવઈઓ પારસીઓ જોડો
લાંખી મુદતનો અથવા સાધારણ થાઈ પડેલો હોતો નથી. આ
વા તરફ આહેનાં અચાર અને મુરજો કરવામાં આવે છે.

જેહવી રીતે હીંદુસથાનમાં આસામમાં અને કાચાર તરફ
આહેનો પાક કરવાની કોશિસ થાઓ છે, તેવી રીતે જાવામાં અને
પીરમાં પણ થાઓ છે. આહે મુખીઅ કરીને પાહાડી જગા જાપ
ર સારી જોગે છે.

Teak wood or Indian Oak. (ટીકઊડ) સાગ. આ લાકડું હીંદુસ
થાનનાં સંઘલાં લાકડાંમાં મજબુત ગણાય છે એટલુંજ નહી
પણ ખીજાં દેશનાં લાકડાંઓની બરાબરી કરનાર છે. મજબૂત
તરફ થેતો સાગ સંઘલાંમાં ધરમ અને મજબુત છે તેથી જાતરતો

જાવામાં યાગ્ય છે, તેથી જીતરતો બરમાંનો છે. એ લાકડું ધણું જ ટકાજી અને મજબૂત છે. લાંબા દાઢાડા ટકે છે અને પાણી થી નબળું થાવું નથી.

Teasel or Fullers Thistle. (ટીસલ) આ એક કાંટાદાર જાહાડ છે અને કપડાંઓનાં રૂઆં તુપવા તેને માંચામાં ગોઠવવાનાં કાંમ માં ધણું આવે છે.

Tejbal. (તેજબલ) આ શબ્દ સુજરાતી છે. જીતર હીંદુ મુખ્યાંત તરફ જગતો એક જાતનો રાષો જેની જગર થતી ક્લીએ અને બી આંને તેજબલ કહે છે જે તાંદાનાં રહેવાથીએ દાંતડુખવાનાં જ પાથમાં કાંચે લગાડે છે. તેનો વાસ ગરમ અમાસદાર અને તી આં મરીના જેવો હોય છે. તેની ધાત્રમાં અને માડનાં ખીજા ભાગોમાં પણ એવાજ શુણ્ણુ હોય છે.

Tollicherry Bark. (ટેલીચરી બાર્ક) ઈંદરજાનાં જાહાડની છા લ. એ જાહાડો ટેલીચરીમાં જસબંધ જગવાથી એ નામ તેને મલીજી છે. એને *Conesi Bark* (કોનીસી બાર્ક) ને ન્યં મે પણ ઓળખે છે. જુવો *Conesi Seed* (કોનીસી સીડ).

Torn Japonica. (ટોર્ન જેપોનીકા) આવાનો કાઠો. જુઓ *Catachu* (કોટચુ).

Thidace. (ઠીડેસ) જુવો *Lactucarium* (લાકડુકેરીઅમ).

Thorn apple. (ઠારન આપલ) ધતુરાનાં ફલ. (એની નીચેનો શબ્દ જુવો).

Thorn apple seed. (ઠારન આપલ સીડ) ધતુરાનાં ખીજ. આ રાષો જે હીંદુ મુખ્યાંતમાં આધારણ છે, તે તેનાં એકમ વાસ જગરથી કુમ્મી ઓલખી શકાય છે. એ રાષાનાં દરેક ભાગમાં દવાઈનાં શુણ્ણુ હોય છે. એનાં ખીજ લગાર ભુગ અથવા કાચું ફંગનાં, ચપનાં, માણુમનાં શુકકાનાં આકારનાં, કડવા મવાદનાં હોય છે. હાથે ઓલવા અથવા બગરવા વગર વાસ આવતો નથી. ચોરી કં રનાગઓ અને ખીજ નીચ નીચતાનાં માણુમો પોતાની મતલબ

માંધવાને માંધ ધતુરાનાં ખીજ મીઠાઈમાં બેલીને ખવાડી માંધુ અને બેબાંન કરી નાંખે છે. એ ખીજ જોકે નુકશાનકારક નથી તોપણ મોટા જોડા આધામાં આવડેલા હોય તો માંધુસ મરણ પામે છે. દમથી બેઝર થાઈ રહેલા માંધુસોને માંધેલાં એક કુ રાણામન કાબેલ વર્ષ દા એવી બલામણ કરે છે કે ધતુરાનાં સુ લીઆં, તેનાં સુકાં પાંતરાં, તેની કલ્લી અને ખીઆંને સાથે બે લીને ભુકો કરી તેની ખીડી પીવી હઆને તેનેા ધુમાડો, માહાડાં વાંટે દમ લેવો. આ જાપાએ કરવાને પારસીઆ પોતાનાં ધરમની રહે આંચકાં ખાએ છે તેમને માંધે એ વર્ષ દા કહે છે કે માહાડાં વાંટે નહીતો પોતાનાં નાંખ વટે દમ જાપર લેવો.

Thread.

(કરેડ) દોરો. રંગમાંથી માંચાની મારફતે બનાવે છે.

Tiles.

(ટાઈલસ) નક્કીઆં. માંડીનાં બનાવે છે અને ધરોની જાપર હાંકવામાં આવે છે.

Timber.

(ટીમબર) હરેક લાકડાંનાં મહિયાર કટકા.

Tin.

(ટીન) કલકાર્થ. રૂપાનાં રંગની, પણ નરમ અને કઠી પણ કાટ નહી આઈ જાય, હેવી આ એક ધાતુ છે. એની ખાંન ધણું ક રીને મલઈ કોમ્પા, અને ચીનમાં છે. એ કોઈવાર તરાંખાં અને લોહાડાં સાથે બેલાએલી અને કોઈવાર છુટી મલે છે. એ ધાતુ ખીજ ધાતુઓ સાથે બેલવાનાં કાંમમાં આવે છે તેમજ ખીજ ધાતુઓ કાટ નહી આવે માટે એનું પર દીધામાં આવે છે. એ વલી રંગનાં કાંમમાં પણ લગાડીઆમાં આવે છે, લઈ પેટલાં ઇંગલંડ તરફ હવી અને તેને ઇંગલંડનું નાંમ મલવાનાં જમાંનાંની આગમ્ય લોકો તે દેશને “ટીન આઈલંડ” એટલે કલાર્થનો ટાપુ કહેતા હતા. અંખમાં આવતી કલાર્થસી ગાંધાર અને લંડનથી આવે છે. યુરોપનાં ધણુક ભાગમાં તેમજ મક્સિકો તરફ પણ તેનો ખાંન છે.

Tincal.

(ટીનકલ) ટંકન ખાર, કડીઓ ખાર. જુઓ Borax.

Tincturo of Opium, (ટીનકચર આફ ઓપીઅમ) અફોણનો અ
રખ. જુવો Laudanum (લાડેનમ).

Tin Foil. (ટીન ફોઈલ) બેગડ. કલાઈનું ચુંચર. પાણી માથે આ ધા
ત્રનો મેલવણી કરવાથી જે પદારથ બને છે તે કાચની ઊપર લગા
ડવાથી આરસી બને છે.

Tobacco. (ટોબાકો) તંબાકુ. અમેરીકા અને હિંદુસ્થાન તથા ખીજ
મુકુદે ઊપર થાતો એક જાતનો પાણો. એ તાજો તોડીએ હો
એ તો કાંઈ વાસ આવતો નથી, પણ મુકાવાથી તેમાંથી બ
જીકદાર વાસ નીકળે છે. તંબાકું, હુનીઆમાં કાઆરથી વપરા
યમાં આસિઆ તેની કસી ચોક્કસ નોંધ મળતી નથી, પ
ણ અમેરીકા દેશની સોધ થવાની આગમન ચીનમાં તંબાકું આ
વાની ટેવ હતી અને તાંહાં ૮, ૧૦ વચ્ચેનાં નોંહાંનાં છોકરાં
ઓનાં કપડાંમાં તંબાકું રાખવાને અરુમ કરીને એક નાધણી કો
ઠ્ઠી લટકાવવામાં આવતી હતી, તથા તંબાકું પીવાની ચીલમ
તેઓમાં પેહેલી હતી તે માથે તંબાકુંનાં ધીયાં પાતશ ચોસી તે પી
વાની તેઓમાં અમુલધો ટેવ હતી તે ઊપરથી ધુરૌપખાંડનાં લખ
નારાઓ એમ ધારે છે જે એ ચીજનો ખપ તેઓમાં અમેરી
કા ખાંડની સોધની આગમન થયો હતો. એજ પરમાણે હીં
દુસ્થાનમાં પણ એ આદત અમેરીકાની સોધની આગમન દાખ
લ થાયતી હતી. પણ ધુરૌપખાંડવાલાઓ એ ચીજને અમેરી
કાથી પીર્જનવા લાગા છે. ધુરૌપમાં પેહેલપેહેલાં ૧૫૬૦ નાં વ
રમાં પોરટુગીસોએ તંબાકુંનાં ખીજ દાખલ કરીઆં હતાં અને
તારપછી તે મપેન અને ફર્મનસમાં દાખલ થયો હતો ૧૫૮૬
નાં વરમાં મર વાચટર રેલીનાં અમલકમાં વરજીનીઆ આ
તે ગણજા ઇંગરેજો ઇંગર્જડ આતે પાછા ફરીઆ તેઓએ
તંબાકું પીવાની ત્યાજ તાંહાં દાખલ કરી અને ઇંગર્જડનાં
તે વખતનાં મલ્કોએ એ ઘણીની કોશિસ કરી પણ તેનો ખ
પ અનકીઆ નહીં હતો. તંબાકું ધુરૌપમાં ખીડી પીવાનો તથા

તપકીરનાં અને દર્દનાં કાંમમાં આવે છે, પણ અમેરીકામાં તથા હીંદુમથાનમાં તે જાપલાં કાંમો વતરમે આધામાં આવે છે. અમેરીકામાં તંબાકુની એક જાતની મેલવણી કરી મોહાટાં મો મથાં કરી રાખવામાં આવે છે. જેને ગુરુકો કહે છે. એની ખીડીએ “શીગાર” કહે છે. અને તે મનીલા તરફથી મરમ આવે છે. તંબાકુ હીંદુમથાન, અમેરીકા, ફરંસમ અને હાંમલડનાં ખીજાં કેરલાએક મુલુકામાં થાય છે. તેમાં અમેરીકાનો માલ મુજથી મરમ છે.

Toddy. (તાડી) તાડી, તારી, નીરો. નાલીએરી, ખજુરી અને માહાર નાંમનાં જાહડોનો રસ. હાંમસાંએની નીચેનાં જાહડનાં કમલા બાગમાં જખમ કરવાથી તેમાંથી નીકસતો મીઠો રસ એક કાદવનું વામણ જે તાંદા બાંધી રાખી જાં હોય છે તેમાં એકઠો થાય છે. આ રસ તે તાડી છે. તરત પીધી હોય તો મીઠો અને ખુશ કેડે આપનારી લાગે છે પણ તડકાંમાં થોડો વખત રહેવા દીધી હોય તો ખાટી થાય છે અને તેની કેડે સધારે હોય છે. એલચી અને સાકર આગમજથી નાંખવાથી નીરો એકઠો થાય છે અને ડીનાં દાહડા બરી બામદાદનાં વખતમાં પીવાની ખુબ મજા પડે છે. તાડીમાંથી આરકનો દારૂ અને મરકો પણ બને છે.

Toloo Balsam. (ટોલુ બાલસમ) એક જાતની બાલસમ. ગુવે Balsam (બાલસમ)

Tonkin Beans. (ટોનકીન બીનસ) લાંબા અને ગોલ મછવાનાં આકારનાં એકથી બે ઈંચ શુધીની લંબાઈનાં બીજ. તેની મુપાટી ચીકામવાલી હોય છે અને બાહારની ચામડી કરમલીવાલી હોય છે. રંગમા ભુરી, અને વાસ અતી શુગંધી હોય છે. મુવાદ લગાર કડવો પણ ઘણેજ તીજો અને જીભ બાલી નાંબે એવો હોય છે. આ બીજાંએને તપકીરની દાબરીએમાં મારે વાસ આપવાને વાગતે રાખવામાં આવે છે. એ સીવાએ ખીજો તે નો જીપીએગ જણાયો નથી.

Topkmaria seed (કુકમેરીઆં સીડ) કુકમેરીનાં બીજ.

Touls. (કુલસ) કાચીગંઠનાં મધલાં હુઠીઆરો.

Topaz. (ટોપાઝ) પોખરાજ. આ એક હલકી જાતનો કાંમતી પથર છે. એ માંસુક અને સનીસરનાં વરગનો છે. એ પીલા, કંમી લા, ગોલાખી, બહુ અને સફેદ રંગનોખી આવે છે. પીર પો ખરાજ વધારે કાંમતી ગણાવે છે. પીલા પોખરાજને ખીડી પીવાની નહીં જેટલી "પાઈપ" નાં કુલીઆંમાં થોડી રેતી સાથે ભેલીને હલકી ગરમી લગાડવાથી તેનો રંગ ગોલાખી થાય છે. સાલ પોખરાજ કોઈજવાર મંસ છે. બહુ પોખરાજનાં માટ્ટાટા કટકા મંસી આવે છે. તેમજ સફેદખી માફકમર મસે છે. એ ધ ઈંડ કરીને સાલ સમુદર તરફ તથા બરેલીત તરફ મસે છે.

Tortoise shell. (ટર્ટોઈઝ શેલ) કચકડું. કાચખાનું કોટલું. એ કાચખાં ઘેલું કરીને ઇનિડીઅન આરબી પેલેગોનાં ટાપુ તરફનાં દરીઆવા મા મસે છે જેનું "કોટલું" સરવેથી મરસ ગણાય છે. એ દાખડી, નીખીઆ અને હુવાં નાંધલાં કાંમતી બનાવતમાં અપેઈ. વેશ ટઈનિડીસનું કચકડું સાઈ છે. હીંદુમથાંનનો માલ જીતરતેઈ. સીંગાપોર તરફ તેની આવેઆત તથા નીકામ માટ્ટોટા થાય છે. ઈંગલંડ ખાતે ઘણુંખર કચકડું કેપ આવે યુડ હોપ તરફથી જાય છે. સાર નમું કચકડું તેની જાડાઈ અને તેના રંગની મ કાઈ અને જલકાત જીવરથી જોતખાય છે.

Toys. (ટોએસ) બચાંનાં રમવાનાં રમકડાં.

Tragacanth (ટ્રેગાકાંનથ) એક જાતનો ઇંડીની સફેદ મુંદર.

Treacle. (તરીકલ) ગોલ. જુવા Molasses (મોલાસીસ).

Tripang. (ટરીપાંનમ) એક જાતની જીગમણનાં દરીઆમા થતી માછલી. એનો ચીનાઓમા માટ્ટોટો ખપ છે. જુવા Sea-cucumber (સી ફીઝિકમબર).

Turbith or Turpith. (ટર્બીથ) હમર ઇનિડીસ તરફ થતી એક જાતનાં જાણની જડ. દવાઈનાં પ્રમમાં આવે છે. એ લાંબી, આપ

ણાં આંગણાં જેટલી ભડી, ભારી, ખાણથી લગાર ભુરી પણ અંદરથી મુકેદ રંગની આવે છે.

Turbot. (તરબોટ) લંડનનાં બજારમાં વેચાણી એક ભતની મરમ માછલી. કેહુ છે કે દમ ધિમાને વર્તણનાં માછીમારોમાં લંડનનાં બજારમાં આ માછલી એટલા મોટા જલામાં મોકલે છે કે એક જ ખનારનાં જણાવવા મુજબ તેની ભવિષ્ય ૮૦૦૦૦૦ રૂપિયા વરમ દાહડે યાએ છે. લંડનમાં તેના મોહોટા ખપ છે.

Turkish Olibanum. (તુર્કીશ ઓલીબેનમ) રૂમી મસતકી. જુવા Mastic (માસતીક).

Turmeric. (ટર્મરોઈક) હુલક. એ એક ભતની જાત છે. અને તે બંગાલ તથા હિંદુસ્થાનનાં ખીલ જુજ ભાગે ભવિષ્ય, જવા અને ચીન ખાતે ભગે છે. એ ભગમણનાં સેકોનાં ખાધામાં આવે છે. રંગ પીલો અને સવાદ કવડો છે. યુરોપમાં રંગનાં તથા દવાઈનાં કાંમમાં આવે છે.

Turpentine. (ટર્પેનટાઈન) ટર્પીઈન. રાજમામાં અને બાલસુમમાંથી નીકલતો રસ તે ટર્પેનટાઈન છે. પણ તે ધણુંએક બાલસુમનાં જાહોમાંથી નીકલે છે. મુખીએ કરી ટર્પેનટાઈન તરણુ ભતનાં આવે છે તેમાં:—

Common (સાધારણ) ટર્પેનટાઈન “સકામ ફર” અથવા પાઈન નાંમનાં જાહોમાં જખમ કરવાથી નીકલે છે. એ જખમ કરવા પછી તે જાહની નીચે ઘાતેલાં વાસણમાં તપક્રીઆ કરે છે અને પછી તેને એકઠું કરીને તડકે સુકવીને સોજી કરવામાં આવે છે. અમેરીકામાં આવે કાંમ સીધીઆ કરે છે અને દર એકને હમતક ૩ થી ૪૦૦૦ જાહો સેંકવામાં આવે છે. એ ધણું ઘાહાઈ અને જોરાવર વાસજુ તથા રંગ મેલાસ ભરેલા પીલા હોએ છે. જે જાહ તડકાંમાં વધારે રહેલું હોએ અને જે મ તેની જાલ ભડી તેમ તેમાંથી વધારે રસ નીકલે છે. ૪૦ વરમનું જાહ થવા પછે તેમાંથી રસ નીકલવા માંડે છે.

Venice (વેનીસ) ટરપેન્ટાઈન એ લાગ્ય તામના જાહ ડામ જામીનથી આમરે બે ફીટની જાંચાઈથી લાંબા પાડીને તે માં એક નવી બેલીને વામનમાં જીલીલના પછી ૫ પ્રતિ ગાલી કાઢાડવામાં આવે છે. એ લગાડ પાટલું, ખોનના પીગ રંગનું અને એજ વામનું છે.

Canadian Balsam એજ કાનેડાની છાલનું ટરપી ટાઈન—જાતર અમેરીકાના મરવેયી ડાંડા મુલકમાં જાગતા “બા લમ્બ” ના કેટલાએક જાહડોમાંથી કાઢાડવામાં આવે છે એ નો રંગ લગાડ મરુદ છે અને વામ સારો છે

Chian or Cyprus (ચીઆન અથવા સાઈપરસનું ટરપેન્ટાઈન—જાતર આફ્રીકા અને યુરોપની દખલમાં જાગતા એક જાહડની છાનમાંથી કાઢાડવામાં આવે છે એનો વામ ૫ મશાળ બરેસો છે, તેનો રંગ ખાલસો પીલો છે અને તે મધના જેવું પાણુ આવે છે. એ જાત શાધી છે અને તેથી ફેટના એકો તેમાં “કામન” અથવા વેનીસનું ટરપેન્ટાઈન બેલીને ડાંચાઈ કરે છે.

“ટરપીન” ને જો પાણીમાં બેલીને તેનો અરખ કાઢાડવામાં આવેલો હોયતો તેમાંથી નીકળતો અરખ Spirit of turpentine કહેવાય છે. પણ જો પાણી બેરીઆ વગર ગાલીઆ હોયતો તેમાંથી નીકળતા અરખને Oil of Turpentine કહે છે હુની રીતે અરખ કાઢાડવા પછી જે કુચો રે છે તેની વેપારની રાગમ બનાવીઆમાં આવે છે

Turpentine Oil (ટરપેન્ટાઈન આઈલ) ટરપીનન તેલ ટરપીન ના મના જે પરવાલી પત્રયનું વરણ જાણ કરીજ છે તેમાંથી ચો કસ રીતે આ તેન કાઢાડવામાં આવે છે એનો બે જાત આવે છે એક લાન જે મરમ ગણાય છે અને બીજી મરુદ આવે છે ઘેરો રંગનાગઆ અને વારનીય બનાવનારા આ તેનનો ઘા ટો જાળિયા કરે છે. છન ઘરનો વામ ટરપેન્ટાઈનનો જેવા

આવવાથી તેની બનાવનમાં આ તેલ બેલવાંમાં આવે છે એવા
વાંક આ દારૂ બનાવનારાઓ જાપર મુકવામાં આવીએ હતા. સે
જીં દરેકેનકાઈ તેલ કદાચજ અને મુશકેલીથી મલી આવે છે.

Tutenag. (ટીઉટીનાંગ) ચીન તરફથી આવતી જસદનું એક ખીજી નાંમ.

Turquoise. (ટરકુઆઈસ) શીસેજો. એ નાંમનો એક કીમતી બહુ અથ
વા આમર્માની રંગનો ઘેરો પથર. એ ધરાંનમાં નીચા પાર તરફની
આનમાંથી નીકસે છે અને તે માંન તાંહાંનાં શાહાની મીઠકત
કહેવાએ છે.

Twist. (ટુવીસટ) મુતર. જીવો Yarn (ઈઆરન).

U

Ultramarine. (અલ્ટરમેરીન) “લાજવરડ” નાંમનાં જાહાડનાં પાતરાંમાં
થી બનાવેલા એક જાતનો બહુ રંગ. એ રંગ કપી જાંઓ પડતો
નથી. અને તે ધણાં માંધાં મલે છે. તેથી કચી ધણાંઓ તેની
બનાવનમાં હંગાઈવારડે છે જેથી સોજો માલ કદાચજ મલે છે.

Umbrella. (અમબરેલા) છતરી. ક્રપડ અને કાગળની તેમજ જાવહીની
બનાવેલી આવે છે. મુંબઈમાં આવતી છતરીઓ ચીનથી અ
ને યુરોપનાં જીલ્લાં જીલ્લાં દેશોમાંથી આવે છે. ચીનાઈ રેશમી
છતરીઓ ધંગાંડ અને ફાંસનસની છતરીઓને ટકર મારે છે.
ધંગરેજી આરતો છતરી આટવાને છીટ સમજાતી નથી પણ દેશી
આરતો રવાજને લીધે જાહેર રમતા જાપર છતરી લઈને ચાલ
વામાં છીટ સમજે છે.

Usance. (યુસનસ) હુંડીની મુંદત પાકી જવા જાપરાંત, જીલ્લાં જીલ્લાં દે
શોની રીત વરમાંલે એક ને અથવા તથા દાહાડ અને કોઈ વે
લા એટલા મહીનાં મહેરબાનીની સહે વધારે આપવામાં આવે
છે તેને “યુસનસ” કહી કહે છે.

Usury. (યુસરી) નાંણાંનાં જાપાઓગને માંડે આપવું કરેલું વેઆજ.
આ જાલ ધણું કરીને મરેમતા અને ધારા જાપરાંત લીધેલાં વે

અજને લાઘુ પાડવામાં આવે છે. મુંબઈનાં મારવાડીઓનાં વે
આજને આ જોય બરાબર લાઘુ પાડી શકાશે.

V

- Valerian. (વેલીરીઅન) જેઠામાંસી. જુવે Spikenard (સપાઈ
કનરડ).
- Valonia. (વાલોનીઆ) મોરીઆનાં દાણ અને લીવાંટ આતે થતું એક
જાતનાં એક જાહડનું ફલ.
- Vanilla. (વનીલા) વેનીલ. મેક્સિકો અને તેની પડોશનાં દેશમાં થ
તાં એક જાહડનાં મુલીઆં. એનો વાસ ઘણેજ ઠંડા અને ષ
ચનોમા હવાથી તે મીઠાઈનાં આકલેડનાં અને આઈસી કરીમ
બનાવવાનાં ધ્રમમાં આવે છે.
- Varnish. (વાર્નીશ) રોગાંન. એ રાજમ અને ટરસીનટાઈન, તથા ચંદ
રમ અને ખીજાં ચુંદરોમાંથી બને છે.
- Vellum. (વેલમ) જુઓ Parchment (પાર્ચમેન્ટ) વાહરડાંનાં આ
મડાંમાંથી બનવે છે. ઘરોનાં ખતો અને ખીજાં અગતનાં ૬
મતાવેજો આવા કાગળો ઉપર લખવામાં આવે છે, સખખ વખ
ત જતાં જેવું તેવું જલવાઈ રહે છે.
- Velvet. (વેલવેટ) મખમલ. રેશમી અને મુતરાજી બે જાતની આવે
છે. પેટુલી જાત ઘણીજ સસ્ત તેમ મિઠી મલે છે. ખીજી દલ
કી અને સચવી છે. એની સપાટી ઉપર હાથ ફેરવવાથી લીસી
લાગે છે. તરહેવાર રંગની બને છે. તરહેવાર પોશાકો તેનાં બના
વવામાં આવે છે. તવંગરો તેનાં ઉપર જરસીન કામ જડાય છે.
મગ્દો કરતાં ઓરતો અને બચ્ચાઓનાં વપડાંમાં વધારે આ
વે છે.
- Verdigris (વરદીગ્રીસ) જંગાર અથવા જંગાલ. તરખાનો લીલા રંગ
નો કાટ એ ઘણેજ જોહેરી છે. એ લીલા રંગના ધ્રમમાં કુચ
કલ આગે છે. દવાઈમાં પણ એ વડાય છે.

- Verjuice. (વરજુસ) ફ્રાંસ તરફ ખાતી દરાઓમાંથી કાઢાડેલા સરકો.
- Vermicelli. (વરમીસેલી) સેવ. ધહુનાં આતાનો તાર. જે આપણી સેવને મલતો આવે છે. ઇંગરેજ લોકો “સુપ” ઇમાને સેરવો બનાવવામાં વાપડે છે. ઈનનાં દાખરાઓમાં અતરે જઠાબંધ આવે છે.
- Vermillion. (વરમીલીઅન) કાચો હોંગલો. જુઓ Cinnabar (સીનાબાર).
- Vinegaar. (વીનીગર) સરકો. દરાખ વીગરે ખીજાં ફોલોને તડકે કુકવીને ! બનાવેલા રસ. ઝેનો સવાદ બહુજ ખાતો હોય છે. હોંકુસમાં નમાં સરકો તાડીયાથી તેમજ જુની સેરડીયાથી પણ બનાવે છે. ચોકસ જાતનાં આંણાંને વધારે લેહેજત આપવાને સરકો વાપડવામાં આવે છે. અચાર બનાવવામાં પણ ઝેનો ખપ છે. જીતરી ગમ્મિલા ખીર દારનો પણ સરકો બનાવે છે.
- Vitriol. (વીટરીઅલ) કેટલીએક ધાતુઓનાં ગંધક સાથે મલવાથી થતા પદારથોને ઝે નાંમથી ઓક્ષજ છે જેવા કે:—
- Vitriol Blue. (વીટરીઅલ બ્લુ) મોરધુધુ. જુવો Copperas Blue (કાપરાસ બ્લુ).
- Vitriol Green (વીટરીઅલ ગરીન) હોરાકસી. જુવો Copperas Green (કાપરાસ ગરીન).
- Vitriol White (વીટરીઅલ વાહોટ) સફેદ ટુટીઆ. જુવો White Copperas (વાહોટ કાપરાસ).
- Vitriol Oil (વીટરીઅલ ઓઈલ) ગંધકનો તેજબ. જુવો Sulphuric Acid (સલ્ફરીકેરીક આસીડ).

W

- Walnuts. (વાલનટ) અખરોત. ઇરાંન અને કાશ્મીરમાં મધુર તરફ થતાં એક જાતનાં ફોટલાં વાલાં ફલ. ઇંગલંડમાં ઝેનાં અચાર બનાવે છે. ઇરાંની અખરોટ સરવેમાં સરમ ગણાય છે.
- Wanghees. (વાંહીંગીસ) એક જાતની જેમાંથી આપની નેટર.

Watches. (વાટચીસ) ધડીઆલો. ધડીઆલોની કપા પેહલ પેહલી હાલ
 ૩ દેશમાંથી નીકળી છે. ચીનમાં જે વેલાએ ધડીઆલો ધામલ
 થયાં તારે સંઘલા ચીનાઓ બેજ બોરકુએ બેએ ધડીઆ
 લો રાખતા હતા, અને હાલની કેટલાએકોમાં તે ચાલ છે. ૬૨
 એક ધંધાદારી તથા વેપારી વંતરેગે બધાઓને તે એક અગત
 ની ચીજ છે. મોટાં, વાગતાં ધડીઆલોને “ટાઈમ પીસ” કહે છે.

Wax. (વાક્સ) મીણ. મધ માખનાં પોરામાંથી મધ કાઢી લીધા પ
 છી જે કાંઈ રહે છે તેને તાવી નાંખી આથી મીણ થાય છે, એ
 Bees wax કહેવાય છે પણ વેપારમાં એજ મીણ આવેઆ
 થી કુલે મીણને એ નામ આપવામાં આવીજ છે તોની મીન ધ
 હા જાહોમાંથી પણ નીકળી શકે છે, પણ તે કાઢાડવાને પાલવડું
 નથી. એ મલાઈ કોમટા ઉપરથી ધણું આવે છે.

Weld. (વેલડ) ગરેટ બરીટન, ઈટલી અને ખીજી તરફ થતાં એક જાત
 ના જંગલી રોષા જે લીલો રંગ બનાવવાના કાંમમાં આવે છે.

Whale bone. (વેહેલબોન) બોલબાજી અથવા વેહેલબોન. મગરમજ
 નાં ઉપલા હાટની ચોંકે વલગેલા સીંગડાં જેહવાં હાડકાં. એ હાડ
 કાં ૧૨ ફીટ સુધી લાંબાં અને છેડેથી સુમારે એક ફીટ પોહામાં
 આવે છે. મગરમજ જાતનાં દરીઆમાં ધણું કરીને મૂલે છે.
 એમાંનાં કોઈ ૧૬૦ ફીટ લાંબાં હોય છે. હાલ ધણું ટરીને ૬૦
 ફીટનાં મૂલે છે. એનાં માંમડાંની નીચે સુમારે ૧૫ ફીટ જાડી ચ
 રખી રહે છે અને તે સંઘલા તેલ બનાવવાનાં કાંમમાં આવે છે.
 વલી તેના કુકામાંથી તેલ જેહવો એક પદારથ નીકલે છે. ૬૫૫
 નાં મુમુદરમાંથી તે મૂલે છે, પણ એના મુખીઅ સેકાર મુમુદ
 રમાજ થાય છે. વેહેલબોન લાકડી, છતરીનાં મલીઆ વીગરે
 ચીજો બનાવવાનાં કામ આવે છે. તે બાંગવા વગર મંડી ચકા
 એ છે માટે એવા કાંમોને તે વધારે લાએક ગણવામાં આવે છે.

Wheat. (વેહીટ) ઘઉં. એક જાતનો લાલ અને પીલા રંગનો લાંબો અ
 નાજ. સંઘલા અનાજોમાં ઘઉં ધણું પ્રગંતી આપનારો અના
 જ છે. હીંદુસથાનમાં તે જાણ્યું થાય છે.

Whisky. (વોહીસકી) એક જાતનો જવમાંથી બનતો દારૂ. મુકાલ્લડ તથા આયરલેન્ડમાં તેનો મુખીય અપ અને બનાવત છે. એ દારૂ ખાંડ અને ગોલમાંથી પણ બનાવે છે એમ જણાયું છે.

Wine. (વર્ધન) દરખમાંથી બનતો દારૂ. એ કેટલીએક જાતનો આ વે છે તેમાં મુખીય વર્ધન Port અને Sherry છે.

White Arsenic. (વાહીટ આરસેનીક) સોમલ. જુવે Arsenic (આરસેનીક).

White Basil. (વાહીટ બાસીલ) સફેદ તુલસી અથવા સખજો. આ એક જાતનો રોષો છે જેનાં પાત્રાં ઘણાં જ શુભધી હોય છે. મુખીમાં ખાગોમાં સાધારણ છે. હંગરો તેની આહુ પીય છે.

White Cinnamon. (વાહીટ સીનેમન) વેચક ઈન્ડીયનાં ટાપુ મથે જગતાં એક જાતનાં જહાડની ઘંખરીઓની અંદરની છાલ જેનો મવાદ લગાર કડવા, તીવ્ર અને મરીનાં જેવો હોય છે અને તાજા હોય તારે તેનો વાસ લવંગ અને તજનાં જેવો આવે છે. એને Canella Alba (કાનેલા આલબા) કહેવાય છે.

White Copper. (વાહીટ કોપર) કોપરખરાસ. જુવે German Silver (જર્મન સીલવર).

White Copperas. (વાહીટ કોપરસ) સફેદ તુતીઆ. એ એક જાતનું નીચાઈમાં ખાર છે જે ગંધકનો તેજા અને "ઝાક ઝાક" આદિ ઝાકની મિલવણથી બને છે. તે જમીનમાંથી ખુદરતી પણ કોઈ કોઈવાર મળી આવે છે.

White Lead. (વાહીટ લેડ) સફેદો. સીમાંની બનાવેલી પાતલી ઠાલી આને અતીઘણાં ગરમ કીધેલા મેચા જાપર ધરીને તેનો બાક તે ઠાલીમાં લગાડવા દીધાથી તે ધાતુ ખવાઈ જાય છે અને તેનો બુકો તે આ સફેદો છે. તે બારી હોય છે. તેલની સાથે મેલવાથી તે રંગનાં કામમાં આવે છે. એ દવાઈમાં પણ વપરાય છે.

White Pepper. (વાહીટ પેપર) સફેદ મરો. એક જાતનાં નાંજુક વેરા

નાં ફલ ને પુરતી રીતે પાકી રહેવાખાતે ઝિક્કા કરી પાણીમાં પો
રી નમ કરે છે જેથી તેની બાહ્યની છલ નીકલી જાય છે અ
ને ગોળ મુકાઈદાર મળે અને છે. ખુદ કાચાં મરી કરતાં તીખામ
માં તે નરમ હોય છે. તેની પેદાશ મલબાર, સુમાતરા, શામ્બે, મલાકકા વીગરે ખીજી જગ્યાઓમાં છે.

White Vitriol.(વાહીટ વીટરીઅલ) સફેદ તુતીઆ. જુવે(White
Copperas (વાહીટ કાપરાસ)

Wild Endive.(વાઈલડ એન્ડીવ). જુવે Chiccorry (ચીકોરી).

Woad. (વોડ) ધુરણ તરફ થતો એક જાતનાં રોષો જેનાં નાંધલા નાંધ
લા કટકાઓને છુંડવા પછી તે કુઆંમાંથી ગુલીની માફકનો રંગ
બનાવવામાં આવે છે. એ રંગ ગુલીમાં બિરવાનાં કાંમમાં આ
વે છે. ગુલીનો અપ નીકલવાથી હાલ એનો જાણીઆંગ બંધ પ
ડીયો છે.

Wood. (વોડ) લાકડાં. જુદી જુદી જાતના જાહડોનાં કડમાંથી કાઢી
ને બનાવે છે. ઈમારતો બાંધવાનાં કામમાં આવતાં લાકડાંને
“વોડ” કહે છે. બાલવાનાં લાકડાંને Fools (ફીલીએલસ)
કહે છે. તરેહવાર જાત અને ગુણનાં આવે છે.

Wool. (વોલ) ઊન. જાનવરનાં આંગ જાવરથી નીકળતા બાલ. એ
ધણું કરીને બકરાં, મેઘા, મચલાં અને ખીજા નાંધલાં ચોપ
ગાંઘીનાં આંગ જાવરથી નીકળે છે. એની પેદાશખી ઠંડા મુલુ
કામાંજ છે. રશીઆ, ઈરાન, સીધ અને કાજુલ તથા જાતર
અમેરીકામાં પુશકલ મળે છે. એનાં કપડાં વણાયે છે.

Woolen Cloth (વોલન ક્લોથ) ઊનની બનાવતનું કપડું. તરેહવાર
રંગ, જાત અને કુમારનું આવે છે.

Worm seed.(વર્મ સીડ) દમનો. (જુવે નીચેનો અબદ).

Worm wood.(વર્મ વોડ) ધજીનાંનું લાકડું. એનો પાલો અતીધણી
કડો અને કવતી આપનારો ગણાયે છે.

Y

- Yam. (ઈઆમ) કન. રતાલુ કન, મીઠો કન.
 Yarn. (ઈઆરન) સુતર. રૂઝ, જાન અને રશમનાં તારાને એ નાં
 મધી ઓલવે છે. સુતરને વણવાથી કાપડ બને છે.
 Yollow arsenic. (ઈઅલસો આરસેનીક) હરતાલ. જુઓ Orpim
 • ent (આરપિમેંટ).

Z

- Zaffer or Zafre. (ઝાફર) કેટલીએક ધાતુઓની ખાંનમાંથી મલતા કમ
 રાને બાલવા પછી તેમાંથી ગંધક અને જમ્બુનીકથી જવા પ
 છી એક પદારથ બાકી રહે છે તેને આ નાંમ આપેલું છે. એ પદાર
 થને રેતી સાથ તાપમાં નાંખવાથી એક જાતની બહુ ભુકી થાએ
 છે, જે કાચ અને કોરી કાંમને રંગ આપવાનાં કાંમમાં આવે છે.
 Zea (Indian Corn) ઝીઈ મકાઈ જુઠો. જુઓ Maize (મેઇ).
 Zedoary. (ઝીદોઆરી) કપુર કાચલી. હીંદુસ્થાન, મલબાર, સીલાં
 ન અને કોચીન આંધ્રિનાં તરફ થાતી એક જાતની લાલ રંગની
 અને કપુરનાં જેવેવા વાસની જરી. એ આગત દવાઈનાં કાંમમાં
 આવતી હતી પણ હાલ એનો જાજો ખપ નથી.
 Zodoary Turmeric. (ઝીદોઆરી તરમેરીક) આંખા હરથ.
 Zinc or Spelter. (ઝીંક) જસદ. મરુદ રંગની ચલકતી એક ખુદ ધાતુ.
 એ ખીજી ધાતુઓ સાથ મેલવણી કરવાનાં કાંમમાં આવે છે. તે
 સીમાં કરતાં મક્કત છે, તોખી ખીજી બધીઓ કરતાં નરમ છે. ચી
 નમાં હુનંનનાં વાણિક્યામાં તેની મોહોટી ખાંનો છે, પણ યુરોપ
 ખંડમાં જરમની તરફની છે અને તાંલુંથી યુરોપવાસીઓને ધુ
 શકલ માલ મળે છે. હોઠી વેટ ઠાકવાથી તે બાંગની નથી પણ
 તીપાઈને વધારે ચપતી થાએ છે. જમ્બુ કોઈની વેચા ચોખુ
 મલી આવતું નથી.

SUPPLEMENT.

વધારો.

જે રાખદો આ પુસતકનાં પેહેલા ભાગમાં મલી નહીં આવે તે આ વધારા મધે જોવા

A

Acorus. (એકોરસ) ઘોડાવજ. આ એક દવાઈના કામમાં આવતો રે પા છે જે પુરેા અને એરીઆ ખડના જુદા જુદા દેશો મધે જોનામ વાલી જગા જુપર જુગે છે. આ રેપાનો જે ભાગ દવાઈ બનાવવામાં કામે લગાડવામાં આવે છે તે તેની વેવાની માફક કરચલી વલેલી મુખી ઘખરી છે જેને જુમમાં લોકો મુલીઆ સમજે છે. આ દવાઈ કઝેલી આપનારી ગણાય છે મલબાગ કોમ તાપી મુખઈ ખાતે આવે છે અને બધા ગ્રાધીઆને તાંદ્રાથી મ લી આવે છે એ **Stroct Flag** (સુષીટ ફ્લેગ) ને નાં જેની આજખામિ છે.

Ajwan seed. (અજવાંન સીડ) અજમો. એક જાનના રેપાના ધણ જાતીઆ ખીઆ છે. પેટમાં ચુકો નીકળીઆ હાએતો અજમો આધાથી તરત ચુલુ થાએ છે. હીંદુમથાનમાં લોકો કારીમાં ના ખી પકાવે છે

Anise Star or Yellow Flowered Anise (એનીસી સતાર) પાદીઆંન. આ જુલુમ રૂપીઆના જેટલી મોટી, રીકા પુરા રંગની અને તારાની માફક છે અથવા આઠ અઝીવાલી હાએ છે. હીંદુમથાનમાં, ધણકરી મુશતમાનો પચાન વીયર ખીઆ પકાનોઆ “પાદીઆંન” નામે છે તે ચીન અને જોપાનથી આ વે છે ચીનનો માન ધણકરી મુખઈ આવે છે.

Anthracite (આનથ્રેસાઈટ) એકજાતનો કોલસો. જમીનમાંથી ખુ રતી મળી આવે છે કાસો હાંમે અને ચલકાની મપાનીવાલો

હોએ છે. આ હેલા ચુલુને લીધે તેને 'Glance Coal (ગ્લાન્સ કોલ)' કરીને પણ કહે છે. આ કોલસો ખલતુ યવા વગર પણ છે એ માટે તેને 'Blind Coal (બ્લાઇન્ડ કોલ)' કરીને પણ નામ આપીએ છે.

Aristolochia. (આરીસોલોચીઆ) હીંદુ સંધ્યાનીમાં આવસુને ઈસા રમલ કરી કહે છે. આ એક જાતનો રાષ છે જેનાં પાત્રાં, લાખાં, છાલ, ચુલીઆં વીગરે સખલાં કડાં હોએ છે. મલખા ર કોમળા તરફ આ પાલો અતીથણી બપોરે આગી માલમ પડીએ છે. તાંહાનાં હાથોમાં પેટનાં મરજાં બપોરે આપે છે એટલું જ ન હી પણ માંપના દંખ બપોરે તે ધણીજ ચુલુગારી નીવડીએ છે. માંપનાં દંખ બપોરે બાહારથી આ પાલાની ભુકી લગાડે છે અને તેનો કાઠાવો પીવાને પણ આપે છે એને Birthwort (બર્થ વર્ટ) પણ કહે છે.

Asarabacca. (આસારાબાકા) તકોર. એને અરબી ભાષામાં આસારીન કરી કહે છે. આ જુલુસ એક જાતની દવા છે જે ઘોડાને આપવામાં આવે છે. દેહલીક જાતની તપખીરામાં એની ભુકી નાંખવામાં આવે છે.

Arsenic Yellow. (આરસેનીક ઈઅલલો) હુડતાલ. એ ચીન અને ઈંદીની અખાતથી આવે છે. એ સોનાના રંગની આવે છે. વાસુ વગરની અને પાણીમાં પીગલી નહીં થકે એવી હોએ છે. એને Orpiment (ઓરપીમેન્ટ) પણ કહે છે.

Assafoetida Falke. (એસાફોટીડા ફાલ્કસ) હોંગડો. જુવો Opoponax (ઓપોપોનાક્સ).

B

Barbadoes Tar. (બારબોડોસ તાર) જુવો Petroleum (પીટરોલીઅમ) એક જાતનો જલદીથી મલગી જોડે એવો પદારથ.

Birthwort (Indian) બર્થવર્ટ ઈન્ડીઅન ઈસારમલ. જુવો Aristolochia (આરીસોલોચીઆ).

BitLaban.(બીટ લાબન) સંચલ. હીંદુસ્થાનીમાં ઝેને કાલા નીમખ અથવા સોચલ કરી કેહે છે. આંમલ । અને માખર નાંમનાં આ રને ચોક્કસ પરમાંણુમા સાથે મિલવાથી આ દવા બને છે. દશી ૬ કીમો મધીવા, નજસો અને ખીજાં દરદો જાપર આ દવાઈ માં યુ પાડે છે.

Bitter Apple.(બોટર આપલ) જીવો Colocynth (કોલોસીનથ).

Bitter Cucumber(બીટર કીઊકમબર) જીવો Colocynth (કોલોસીનથ).

Black Amber.(બ્લાક આંબર) જીવો Jet (જેટ).

Bleached Goods(બ્લીચડ ગુડસ) ધોએણું કાપડ.

Blind Coal.(બ્લાઈનડ કોલ) ઝેક જાતનો કોલસો. જીવો Anthracite (આંનથરેસાઈટ)

Britannia Metal(બ્રિતેનીઆ મેટલ) ઝેક જાતની ધાતુ કબાઈ, ત શણ, પીનલ અને આનડીમની નાંમની ધાતુની મિલવણીથી બ ને છે અને તેની ટીપોટા, અમઆવીગરે વમગુઓ શેરીલડ અને બરમીનગહામનાં કારખાનાઓ મધે બનાવે છે

C

Cairngorm.(કેરનગોર્મ) ઝેક સોબાઈતો અને ધણાંખરે પારદરશક પથર.

Calabar Skins.(કાલાબાર સકીનસ) સાઈબીરીઆમાં મલી આવવી ઝેક જાતની ખલેરીનું આમડું જેને તરદવાર રંગ આપીને ગરમ કપડાં બનાવવામાં આવે છે.

Calcedony.(કાલેસીડોની) અકીકની જાતનો ઝેક પથર. દુધનાં જેવા સફેદ રંગનો અથવા શીકા પીવા રંગનો આવે છે.

Cambric.(કેમબ્રીક) સેનો જીવો Piece Goods (પીસ ગુડસ).

Camel's Hay.(કેમલસ હે) આ શબ્દ લીલીઆહેને લાગુ પાડેલા છે જેને Lemon Grass (લેમનગ્રાસ) કરીને પણ કેહે છે.

Carthamus. (કારથેમસ) કેસર. જ્યુવો Safflower. (સાફ્લોવર).

Cascarilla Bark. (કાસકારીલા બારક) જમાલગોતાની છાંલ.

Cassia Buds. (કાસીઆ બડસ) નાંગ કેસર. આ જીલુમ દવાઈનાં કામ

માં આવે છે અને તજનાં જાહડમાંથી મલે છે. તેના આકાર

નાહનાં ખીલાનાં જેવા અને કાંલા બુરા રંગની હોય છે. તેના

વાસ અને સ્વાદ તજને મલતો છે. ચીન અને મલબાર કોમ

તાથી આવે છે.

Cassia Fistula. (કાસીઆ ફીસ્ટ્યુલા) ગરમારો. હીંદુસ્થાન, સીલાન,

મીસર અને જમિકામાં જગતાં એક જાતનાં જાહડ જેવર થતાં

ગોલ અને લોખાં ફલ. બાહરની બાજુ કોટલાંથી બનેલી હોય

છે જે સેહેજ દાખવાથી બાગી જાય છે. અને તેની માહેના ગર

આધાથી જોલાખ આવે છે. દર્શી હકીમો દવાઈ બનાવવામાં તે

નો મોટો ઉપયોગ કરે છે.

Cassia Lignea (કાસીઆ લીગનીઆ) તજ, દાલચીની. જ્યુવો Cinnamon

(સોનેમન) તજ. હલકી જાતની તજ જે મલબાર કો

મતાથી આવે છે તેને “ફૂલકા” કહીને પણ કહે છે. સરસ માલ

ચીનથી આવે છે.

Caviar. (કાવીઆર) યુરોપ મધે રૂશીઆ દેશની આસપાસનાં દરીઆ

વ મધે મલતી સતરજીઅન નાંમની અને ખીજી માહોદી માંછ

લીઝીનાં ગરબમાંથી બનાવેલા એક પદારથ જે તાંદાનાં લોહિ શુ

કીને તેલ તથા લીઝીનાં રસની સાથે આવે છે.

Chromium. (ક્રોમીઅમ) એક જાતની ધાતુ. જે રંગમાં લોહને મલતી

આવે છે. જલદીથી બાગી થકાય છે અને પીગલાવતાં ઘણી

મુશ્કેલી પડે છે.

Cinnabar. (સીનાબાર) હાંગલો. લાલ, ચલકતો, બારી ધાતુનો પદાર

થ જે ઘણું કરી પારાની આણુ મધથી. ખુદરતી મલી આવે છે

અને વધી રથાએણુ સાસતરીઆ પારાનાં જે ભાગ અને ગંધક

નો એક ભાગ મલતી તેમાંથી પણ બનાવે છે.

Cinnamon Stone. (સીનેમન સ્તોન) તજ રંગના એક કીમતી પથર.
Chica. (ચીકા) અમેરિકા મધે "આરોનોકો" નામની નદીના કીનારા
 ૧. જાર એક જાતનો રોપો જાગે છે તેને એ નામથી ઓળખાય છે.
 ૨. એનાં પાતરાંમાંથી નારંગીનાં જેવા રંગ નીકળે છે જે વડે તાલ્કા
 નાં ધનિડીઓ પોતાની આંખડી રંગે છે.

Chicory. (ચીકોરી) ઇંગ્લેન્ડ મધે થતા એક જાતનો રોપો. જેનાં મુક્તી
 આ શરૂ અને આવાદાર હોય છે. એને કાપીને ચુકવે છે આ
 ને તે પછી ખાલીને કાશી માથે તેની બુકી બેસે છે. કાશીના જે
 વાજ વામ હોવાથી આ ઇંગ્લેન્ડ એકાએક માલમ પડતી નથી એ
 ને Succory (સકોરી) કચીને ફણુ કેરૂ છે.

Coca. (કોકા) અમેરિકા મધે પીર નામના પરગણા મધે આનડીસ પા
 હાડ જપર આ નામનાં રોપા જાગ્યાં જાગે છે અને તેના પાતરાં
 ને મુકીને ખાસલા બુના સાથે બેલીને એક જાતની બુકી બના
 વે છે તે અફીણની માંક કે આપે છે. અફીણ આધારી માણ
 મની મનચકલીમાં અને કુવતમાં જેટલા થટાડા થાય છે તે કર
 ના વધારે જુકયાન આ પાવાની બુકી કરે છે પીરવીઓને સા
 ડો આ બુકી તંમાકુની મધુક આપેલા દાહડો ચાવીઆ કરે છે
 અને તે વગર એક કસાકાની તેઓથી રહેવાનું નથી

Cochinical. (કોચીનીઓલ) કીરમજ. મેક્સિકો મધે પેરા થરી એક જા
 તની માંખ જેવા નાહાનાં જીવડોની માથ જેઓ "કોચીનેલીફર"
 નામનાં પાતરાં જપર પોતાનું જીવડાંન કરે છે અને તે જપરથી
 તેઓને એ નામ મંલીજા છે. રંગ આપવાના કામમાં આપે છે.
 ૨. સુન્દર મધે જે માલ આવે છે તે ઇંગ્લેન્ડનો હોય છે. તેની
 જાત ને જણાવેલી છે એકને Silver, (સીલવર) ઇઆને સ
 ફેર કેરૂ છે બીજાને Black (બ્લેક) ઇઆને કાલી કેરૂ છે.
 પેરેલી જાત મુગ્ગ ગણાય છે.

Cocoanut Oil. (કોકોનટ આઈલ) કોપરેલ નાખીઓરનાં મગને સુત્રીને
 તેમાંથી બનાવેલું તેલ. મહત્તર કોમતા તથ તેની માટી બનાવ

તે છે અને તાંદાંથી બાહારે બાહારથી મોટા જોડા યુરોપ ખાતે
સુખી આ કરી ઇંગ્લેન્ડ અને ફ્રાન્સ ખાતે જામે છે.

Cocoon. (કોકુન) સેંતુરનાં ગ્રાડ ઉપર રેશમનાં કીડાંઓ પોતાનાં પેટમાં
થી નીકળતાં રેશમને જેની ઉપર વીટાવે છે તે દડાને આ નામ
આપેલું છે.

Coculus Indicus. (કોકીબીલસ ઇન્ડીકસ) કાકમરીનાં બીજ. આ
બીજને જલમાં ઇંકરીને પણ કેટલું છે. ઇંગ્લેન્ડ અને Indian
Berry (ઇન્ડીઅન બેરી) નાં નામથી પણ જાણાય છે. આ
વસ્તુ મેદુની અને કેટલાં આપનારી છે. કેટલું છે કે “બિલ” અને
“બીર” દારૂને વધારે કંડવા ખનાવવા માટે આ વસ્તુ નાંખવા
માં આવે છે. માયાનાં બાલમાં ગારાં યથો હોય અથવા પુત્ર
કલ જીવડી હોય તારે બિની ભુકી અથવા મલમ ધણાજ આ
કસીર માલમ પડીયો છે. સીલાંન અને મલખાર કોમળા ઉપર
તેની પેદાશ છે, તાંદાંથી ચુંબક આવીને ચલાત ખાતે જ
આ છે.

Coke. (કોક) બેલેલો કોલસો. જે કોલસામાંથી ગ્રામ કાઢાડી લીધી
હોય તેને આ નામથી જાણાય છે.

Coker. (કોકર) નાલીએર. જીવો Cocoonut (કોકોનટ).

Colocynth. (કોલોસીનથ) ઇન્ડરએન. આરબ યાકો-એને હુનલીલ
કરી કેટલું છે. આ એકાન્તજાતું ફલ છે, જે જરમમાં એકવાર આ
વે છે. નારંગીનાં કદનું સુમારું અને પીલા રંગનું આવે છે. એ
નો મવાદ કપડો તેમજ તેનો વાસ બાપમાં દે હોય છે. ચોક્કસ બ
નાપતથી આ ફલની કરેલી ભુકી દવામાં વપરાય છે. એ દ
વામાં વામીટલાવવાનો ગુણ છે. આ ફલને Bitter Apple
or Bitter Cucumber (બીટર આપલ) અથવા (બીટ
ર કીબીકમબર) નાં નામથી પણ જાણાય છે.

Conesi seed. (કોનીસી સીડ) ઇન્ડરજો. સીલાંન, મારીચીઅમ અને

મલખાર કોચલા જાપર થતાં એક જાહાડનાં ખીઆ દવાઈમા મા
મ લાગે છે.

Copal. (કોપલ) ચેદરૂસ. જુવો Gum (ગમ)

Cornelian (કોરનીલીઅન) અકીક. જુવો Agate (આગેટ)

Corundum. (કોરનડમ) એક જાતનો પથર. હીરા કરતાજ ઓછો કઠણ
લીલાશ જાપર હોય છે, કોઈવાર લાલ ભુરી જાત આવે છે, હીં
દુસથાન ચીન અને યુરોપના ચોક્કસ ભાગોમા મળે છે ચીનના
કરતા હીંદુસથાનમા મલતો પથર વધારે મુદ્દ અને સરવેધી ચો
ચો છે હીંદુસથાનમા લીખું સોહેલું પાલીશ કરીમા કામ લા
ગે છે કીમતી પથરઓ પથુ તેથી કપાત્તે છે. મુ'બઈમા બજાર
મા એ પથરને "સામાદા" ને નામે ઓળખે છે.

Creyat Root (કરીઆત રૂટ) કરીઆતુ. એક જાતનો પાલો જેની જાપ
ર રૂલ આવીઆ પછી મુલીઆ શુધા જાએડી કાઢાડે છે. તે પ
છોજ કડવો હોય છે Gentian (જેનરીઅન) નામના મુલી
આ જેમ યુરોપમા તાનના થરજ જાર વપડાયે છે તેમ કરીઆ
તુ હીંદુસથાનમા વપડાયે છે. એના કાલિયા ધણો મુલુશ
રા છે.

Cumbie. (કુમબી) એને મુજરાતીમાં હીકંમીલી કરી કહે છે એ એક
જાતનો મુદર છે ચાલી અને ખીજા માથાઓ જાપર હકીમા તે
ને દારૂમા પીગવારીને વાપરે છે યુરોપીઅન ડાક્ટરે આ વસ્તુ
જે બચાને કરમ થયા હોય તેને આપે છે.

Cummim seed (કમીમ સીડ) સફેદ છૂઈ પકવાનો અને દવાઈમા વપ
ડાયે છે. મુ'બઈમા મુજરાતથી આવે છે

Cuscus Root (કસકસ રૂટ) કસકસનાં મુલીઆં. આ શુર્ગી મુલીઆ
ના લાખા ભુરા રંગના માખા યાતે છે અને તેના પંખા, પરડા,
મોખાઓમાન ટોપલીઓ વીગરે ખીજો માખન બને છે. મલખા
ર કોચતાથી આવે છે.

Customs. (કસ્ટમસ) ખંરમા આવતા જતા માન જાપર સરકારે લેતી કરે
લી મરેસનાની જગાત

Custom House. (કસ્ટમ-હાઉસ) જગત-સેવાને બંદરની નજદીક જે ઘરમાં સરકારનાં નોકરો પેસે છે તે માંડવી, કુરળો.

D

Docket. (ડોકેટ) આ સુબદનાં એક કરતાં વધારે અર્થ થાય છે. એક નાણાની સરટીફિકેટ અથવા નાંધને -વેપારીઓ એ નાંમ આપે છે. ઇંગ્લેન્ડ કમ્પેઇમાં વકીલોની "બરીફ" ને એ નાંમ આપી જ છે. કોરટનાં કલ્યાઓ પાટી ઉપર ગોઠવી આ હુકમ તેને બી "ડોકેટ" કહે છે.

Domett. (ડોમેટ) એક જાતની પાતલી ફૂલાનીંલ. જેની જાબી સહી જાતની અને આડી સહી દારાની હોય છે.

Dooncha. (દુનચા) બંગાલામાં થતો એક જાતનો રોષો. એનાં જાડા સા આ નીકલવાથી બંગાલમાં તેને જડાબંધ જાગાડવામાં આવે છે. આ સાખાનાં દારાં બને છે.

Draft. (દ્રાફ્ટ) હુડી અથવા બેંકનાં ચેક.

Drawback. (દ્રાબેક) જે માલ ઉપર સરકાર જગત લે છે તે માલનું ખારડાન જાહેરવા વગર-તેની અસલ હાલતમાં પાછો ખીજે દેય અસલવામાં આવે છે તે ઉપરની જગતનો ચોક્કસ ભાગ સરકાર માલ ધણીને પાછો આપે છે તેને "દ્રાબેક" કહે છે.

Dry Mangoes. (દ્રાઈ મેંગોસ) આંબોસી. જુ વો Mangoes (મેનગોસ) કેરી.

Ducapo. (દીકેપ) એક જાતનું ગાંડું મજબુત રેશમી કપડું.

Dunnage. (દનેજ) વાહણનાં ભંડારની તલીએ અથવા બાજુએ સામનને ટેકા આપવાને અથવા ઘાંમત થતું અટકાવવાને લાકડાંનાં જે છુટા કટકા મેલવામાં આવે છે તેને એ નાંમ આપેલું છે.

Dutch Leaf. (દચ લીફ) પીતલપાંન. જુ વો Orsidue (ઓરસો ડીડી).

Dutch Rush. (દચ રશ) એક જાતનો ચોક્કસ ઘંખરીવાલો, વગર પાતરાં નો રોષો જેની બાહારની આંમડી ચક્રમકનાં મરખી કાણ હો

એ છે. નેથી તે 'વેટ લાકડું' અને ધાતુ 'વટીક' પાલીશ થાઈ શકે છે. હાનું 'દેશી' ગેરો જોઈ ઇંગલેન્ડ આતે 'મએ' છે જાણે તે નો ઉપર મુજબ જાપાએમ થાએ છે.

E

Eau de Cologne. (ઈંગ્લીઝી કોલોન) કોલોનવાટર.

Elder. (એલડર) એક જાતનાં જંગલી બાકડાનું જાહાડ આ જાહાડ ની ઉપર થતાં ફૂલોના રમુને ઇંગલેન્ડમાં જોવાયની દવા તરીકે વાએ છે. ઇંગલેન્ડની જાહાડીઓમાં એ જાહાડ સાધારણ છે.

Elemi. (ઈલેમી) અમેરીકા અને કુરકીનાં જુદા જુદા ભાગોમાં જમતાં એક જાતનાં જાહાડની અંદર છેડ પાડીને એકઠો કરેલો રસ જે નાં તડકામાં શુકાઈને ગાંઠરાખાંધાએ છે. ગરમ મસાલાના જે વો મુલાદમા અને વામ મજબુત હોએ છે વાસ્તીયને વધારે સીકત ખનાવવાને માટે એ પ્રાપડવામાં આવે છે.

Emery. (ઈમરી) "સામાદા" નાં વરમનો એક કીમતી ચક્રકતો પથર. જુએ Corundum (કોરન્ડમ).

Enamel. (ઈનામલ) એક જાતનો થોડો ધણે પારદરશ્ય રંગીન કાચ જે ફેટલીએક ધાતુએ અને આશની ચોક્કસ મેલવણથી બને છે. સરવેથી સરસ જાત વેનીશથી આવે છે. અને તે ગોલ કટ કાએમાં આવે છે. વચગાળેથી તેની લંબાઈ આશરે ૭ ઇંચ ની અને જાડાઈ અરધા ઇંચની હોએ છે.

Ether. (ઈથર) દારૂનાં અરખને ચોક્કસ આસીડો સાથે ઈપીને દીપ્તી લ કરવાથી સખત વામની એક પરવાહી પદારથ પેદા થાએ છે તેને "ઈથર" કહે છે. એ ચોક્કસ તેલો અને ફેટલીક રાજનો પી ગલાવવાને કાંમ લાગે છે. દવાઓમાં પણ તેનો જાપાએમ નાહ નો નથી. એ જુદી જુદી જાતની બને છે.

Excise. (એક્સાઈસ) જગાત. દરેક દેશમાં જમતો માલ જે તેજ ર સખા ખપતો હોએ તેની ઉપર જે જગાત નાખવામાં આવે છે તેને આ નામથી ઓલખે છે.

Exports. (એક્સપોર્ટ્સ) જાવક. નીકાસં. દરેક દેશથી બાહાર જતો માલ.

F

Fenugreek Seed. (ફિનુગ્રીક સીડ) મેથી. એક જાતનાં ધણાજ નાપ મંદ વાસ અને અતીથણું કડવા સ્વાદનાં બીયાં. રશી હકી મા મેથીને મરદો અથવા અતેમારનાં મરજ ઉપર ખાવાને કહે છે. એની બાહુને એજ નાંમથી એમલખે છે જે તેનાં કડવાસ થી અને જીનાં પાતરાંથી તરત એમલખાએ છે.

Field Beet. (ફીલ્ડ બીટ) એક જાતનો દોરેનો ખોરાક. જુવા Mangel Wurzel (મેનંગલ વરઝલ).

Fireworks. (ફાયર વરક્સ) આતંરાખાજી. દારૂગોલો, તથા લોહાડું, તોંજી અને જમદની ભુકીઓ તેમજ રાજ્ય અને કપુર વીગરે જલદીથી સુજગી જો એવા પદારથો બેલીને તરેહવાર આકારમાં બનાવે છે, જે હીંકુ લોકો દીવાલીનાં તેહવાર ઉપર સહગાવી ગમત મેલવે છે. ઇંગરેજો પણ ગમતનાં ઠાંકણાઓ અને જ ગાઓ ઉપર આતમખાજી જાડારવા પાછજ નાણાની મોટી રકમ ખરચે છે. સુબઈમાં આવતા ફટાકરાઓ વીગરે દારૂકામ સીન થી આવે છે.

Fitch. (ફીટચ) એક જાતની દાલ જે ગરેટબરીટન મધે જગાડવામાં આવે છે. આ દાલ આધાનાં બીઓગમાં લાવવા કરતાં તેની દાંખરીઓ અને પાંતરાંઓને માંટે વધારે વાવવામાં આવે છે, જે મેદાંઓ, ઘોડાઓ અને દોરિને ખવાડવામાં કાંમ લાગે છે અને તેનાં બીજ પણ મરધાં અને બટકાંનાં આધામાં આવે છે.

Flannel. (ફ્લેનેલ) ફ્લેનીલ. એક જાતનું ગરમ કાફું. ધણુંકરી જીન અને સુતર બેલીને વણવામાં આવે છે. તમામ જીનની બ નાવતની પણ આવે છે પણ તે જાંધી મલે છે. પાતલા અને જાડા કુમારની તેમજ તરેહવાર રંગ અને જાતની આવે છે.

એ છે; નથી તે વેલે લાકડું અને ધાતુ વહીક પાત્રીય યાદી શકે છે. હાલંદિયથી મેટા જોડા ઇંગલંડ આતે જાએ છે જાહા તે નો જીવર મુજબ જીવીઓગ થાએ છે.

II

Eau de Cologne. (ઈંગ્લીડી કોલોન) કોલોનવાદર.

Elder. (એલડર) એક જાતનાં-જંગલી લાકડાનું જાહુડ આ જાહાડ ની જીવર થતાં ફુલોનાં રમને-ઈંગલંડમાં જોતાપની દવા તરીકે થાએ છે. ઇંગલંડની જાહાડીઓમાં એ જાહાડ સાધારણ છે.

Elemi. (ઈલેમી) અમેરીકા અને દુરહીના જુદા જુદા ભાગોમાં જાતનાં એક જાતનાં જાહાડની અંદર છેડ પાડીને એકજો કશો રસ જે નાં તડકામાં શુકાઈ ને ગાંગરા બંધાએ છે. ગરમ મસાલાના જે વો સુવાદમા અને વામ મજબુત હોએ છે વાસ્તીશને વધારે મીકલ ખનાવવાને માટે એ સાપડવામાં આવે છે.

Emory. (ઈમરી) "સામાહા" ના વરગનો એક કીમતી ચલકતો પથર જુએ Corundum (કોરનડમ).

Enamel. (ઈનામલ) એક જાતનો થોડો ઘણો પારદરશક રંગીન કાચ જે કેટલીએક ધાતુઓ અને આરોની ચોક્કસ મેલવણીથી બને છે; સરવેથી સરસ જાત વેનીસથી આવે છે. અને તે ગોદ કદ કાએમાં આવે છે; વચગાલેથી તેની લખાઈ આસરે છે હાથ ની અને જાડાઈ અરધા ઇંચની હોએ છે.

Ether. (ઈથર) દારૂનાં અરખને ચોક્કસ આસીડો માથે બેલીને દીકતી લ કરવાથી સખાત વામની એક પરવાહી પદારથ પેદા થાએ છે તેને "ઈથર" કહે છે - એ ચોક્કસ તેણે અને ફેટલીક રાજીઓ થી ગલાવવાને કાંમ લાગે છે. દવાઈમા પણ તેનો જીવીઓગ નાહ નો નથી. એ જુદી જુદી જાતની બને છે.

Excise. (એક્સાઈસ) જગાત. દરેક દેશમાં જાતો માલ જે તેજ ર થમા ખસતો હોએ તેની જીવર જે જગાત નાખવામાં આવે છે તેને આ નાંમથી આવે છે.

Exports. (એક્સપોર્ટ્સ) નાવક. નીકાસ. હરેક દેશથી બાહાર જતો માલ.

F

Fenugreek Seed. (ફિનુગ્રીક સીડ) મેથી. એક જાતનાં ધણાજ નાપ મુંદ વાસ અને અતીધણું કડવા સવાદનાં ખીચ્યાં. રશી હપી મા મેથીને મરંદો અથવા અતેમ્બરનાં મરજ બપર આવાને કેહુ છે. એની બાહુને એજ નામથી ઓક્ષએહે જે તેનાં કડવાસ થી અને છતાં પાતરાંથી તરત ઓક્ષઆએ છે.

Field Beet. (ફીલડ બીટ) એક જાતનાં દોરેનો ખોરાક. જુવો Mangel Wurzel (મેનંગલ વરઝલ).

Fireworks. (ફાયર વરક્સ) આતરાખાજી. દારૂગોલો, તથા લોહાડું, તીંજુ અને જસફની બુકીઓ તેમજ સજ્જત અને કપુર વીગરે જલદીથી સ્લગી જો એવા પદારથો ભિક્ષીને તરેહવાર આકારમાં બનાવે છે, જે હીંદુ લોકો દીવાલીનાં તેહવાર બપર સ્લગાવી ગમત મેલવે છે. ધંગરેજો પણ ગમતનાં ઢાંકણાઓ અને જ ગાઓ બપર આતરાખાજી બેઠારવા પાછલ નાણાની મોટી રકમ ખરચે છે. મુંબઈમાં આવતા ફાયરવર્ક્સ વીગરે દારૂકાંમ ચીત થી આવે છે.

Fitch. (ફીટચ) એક જાતની દાલ જે ગરેટબરીટન મધે જાગાડવામાં આવે છે. આ દાલ આધાનું જાપીઓગમાં લાવવા કરતાં તેની દાંખરીઓ અને પાંતરાંઓને માંટે વધારે વાવવામાં આવે છે, જે મેદાંઓ, પોડાઓ અને દોરેને ખવાડવામાં કાંમ લાગે છે અને તેનાં ખીજપણુ મરધાં અને બટકાંનાં આધામાં આવે છે.

Flannel. (ફ્લાનેલ) ફ્લાનીલ. એક જાતનું ગરમ કપડું. ધણુંકરી જન અને સુતર ભિક્ષીને વણવામાં આવે છે. તમામ જાતની બ નાવતની પણ આવે છે પણ તે ઝાંધી મેલે છે. પાતલા અને જાડા કુમારની તેમજ તરેહવાર ફંગ અને જાતની આવે છે.

Fleebano Purple. (ફ્લેબેનો પર્પલ) કાલીજીરી. નાંદાનાં કાલા રંગ નાં અને અતીપણું કડવાં ખીજ. તેમને વીથે એવું કહેવાય છે કે ક્રીડા વીગરે નાહાના પશંણીઓનો તુરત નાંચ કરી શકે છે. દેશી હાથિયા એક ખીજ દવાઈ માથે બેલીને એની બુકી માંપનાં દેખનાં જાપાયે તરીકે આપે છે. એનાં ખીજાંનો કાદાવો ઠોંઠા ની જાપર અને પેટમાં પવન થયો હોય તે જાપર પાસુ આપે છે. હીંદુ મથાંનમાં મધસે ઠંડાણે તે મલી આવે છે.

Flints. (ફ્લેન્ટસ) ચક્રમક. એક જાતનો જમીનમાંથી મલી આ પતો પથર જેમાં “સીલીકા” નો મોટો ભાગ આવે છે. એની માથે તીખું લોહાડું ધસંવાથી આતસની ચીનગારી પડે છે. હી પાસરીનો બોહોસો ફાલો થવા આગમજ દેશીઓમાં ચક્રમકનો મોટો જાપીઓગ હતો અને માંદેલા પરગણુંઓમાં હજીખી કે કે જોવામાં આવે છે.

Flittergold (ફ્લેટરગોલ્ડ) પીતલપાંન. જુવા Orsidue (ઓર સીડીઊ).

Fumitory. (ફ્યુમીટરી) પીતપાથરો. આ પાસો કઝલો આપનારો છે અને તેને માંડે એવું કહેવામાં આવે છે કે પીતના મરજ જાપર કાંમ આવે છે તે જાપરથી આ નાંમ આપવામાં આવીજ છે. ઇંગલંડનાં અનાંજનાં જાતરોમાં એપાલો સાધારણ રીતે જો છે. ખીજ દવાઓની માફક આ દવાઈ પાસુ આગલ નાંમીઓ ગણાવી હતી. હીંદુ મથાંનમાં તે મધસે ઠંડાણે મલી આવે છે.

G

Galena. (ગાલીના) સીસાંની સરવેથી સરસ મીઝર ધાતુ જેમાંથી સીમું ગાધીને કાદાડવામાં આવે છે. ધણાએ બુલમાં એને સુરમા મળે છે પણ સુરમાંથી તે તદ્દન જુદો છે. તે કાલી, ચલકી, બારી અને સીસાનાં જેવા બારી લાડામાં ઇંગલંડથી વેપારને માંડે બહાર જાય છે.

- Gambier. (ગાંમબીઅર) ખાવાનો કાઠો. જુવો Catechu (કાટેચુ).
- Garlic Oil. (ગારલીક આઈલ) લસનનું તેલ. લસનને છુંડીને અથવા બચડીને કાઢેડું તેલ. આંતરે આંતરે તાવ આવતો હોય તે ઉપર દેશી છીંચો આ તેલ પીવાને આપે છે. લખવા અથવા મેંચીવાથી રહી ગયેલા માંધાઓ ઉપર આ ચોપડવાથી તે છુટા પડે છે.
- Gauze. (ગોઝ) ગાજ. એક ધણુંજ હલકું અને જુનાં કુમાસનું કપડું ધણુંકરી રેશમનું બને છે. ફરેંચ રેશમી ગાજ સરવેથી સરસ ગણાયે છે. ગાજ સુતરાગ પછુ આવે છે અને દેશીઓ તેને પોશાકમાં વાપડે છે.
- Geneva. (જેનીવા) એક જાતનો અનાજમાંથી બનાવેલો દારૂ જે મધે “જુનીવર” નામનાં ચોક્કસ ફૂલોનો રસ ભેલવામાં આવે છે. આ ફૂલોનાં વાસથી તે દારૂ તરત ઓલખી શકાય છે.
- German Silver. (જર્મન સીલવર) કોપરખરાસ. તાંબું, જસદ અને નીકેલ નાંમની ધાતુઓ ભેલીને બનાવે છે. એનાં ચમચા, કાં ટા, પાણીનાં વાસણો અને ઘરસંસ્કારની ધણીએક વસ્તુઓ બનાવે છે. ચીન દેશમાં તેમજ જર્મનીમાં એનાં કારખાનાંઓ છે. એને White Copper (વાહીટ કાપર) કહીને પણ કહે છે. (જુવો એ બોલ તેની જગ્યાએ).
- Ginger Preserve. (જીનજર પરીઝરવ) આદાનો ખુરખો.
- Glance Coal. (ગલાંનસ કોલ) એક જાતનો કોલસો. જુવો Anthracite (આનથ્રેસાઈટ).
- Glue. (ગ્લુ) સરસ. મરણ પાંચેલા જનાવરોનાં નકામાં બાગ જેવાકે તેમની ખડી,કાન અને આંતરમાંથી કાઢાડવામાં આવે છે અને લાકડાં વીગરે વલગાવવાને માટે ધ્રંચે લાગે છે. મારેા મરસ ધણીખરેા પાર દરશક અને ગેરા જુરા રંગનો હોય છે.
- Gokeroo. (ગોકરૂ) ગોખરૂ. એક જાતનાં રાપાનાં ગોલ કાંદાંદાર જુનાં

ફલો. પાણીમાં નાંખવાથી ચીકનાં ધર્મ જાણ્યે છે અને પરમાં બી
ગરે ખીજાં દરદો જાપર દેશી હજીમા તે ખીવાને ફરમાવે છે. કોરો
મેનડલનાં કોમતા જાપર એનાં કાહડો જાણ્યે જાગે છે, અને
વરમમાં એકજ વખત તેની જાપર ફલ આવે છે.

Graphite. (ગરાફાઈટ) સીમુ. જુવો Black Lead (બ્લેક લેડ).

Grass Oil. (ગરાસ આઈલ) ધાસનું તેલ. હીમાલયનાં પરવતની હેઠાણ
માં જાંગતાં એક જાતનાં ધામમાંથી એક જાતનું કીમતી તેલ
કાઢાડવામાં આવે છે. જાપજા પાહાડ સીવાએ અસીરગર, માલવા
અને ગુજરાતમાં પણ તે ધાંસ જાગે છે. મુસ્તમાં તે જાણ્યે બ
ને છે અને મુંમઈને મારગેથી છંગલડ, ચીન અને ઈંગીની ત
થા આરબી અખાતો તરફ જાય છે. સંખીવા, સરદી, વીગરે
ખીજાં દરદો જાપર તે ચોપડવામાં આવે છે.

Green Copperas. (ગરીન કાપરાસ) હીરાકસી. રંગ બનાવવામાં જ્ય
નો પુશકલ અપ થાય છે. એ સીવાએ શાહી બનાવવામાં, તે
મજા આંમડાં ચાક કરવામાં, રંગવામાં અને વધી દવામાં પણ તે
અપ લાગે છે. ગાંમનાં જ્યાં લીવા રંગની અને ધણું કરીને
પારદરથક હોય છે. એનો વામ અરાબ હોય છે. જુવો
Vitriol Green (વીટરીઅલ ગરીન) અને Sulphato
of Iron (સલ્ફેટ આયર આયરન).

Green Vitriol. (ગરીન વીટરીઅલ) હીરાકસી. જુવો જાપરો થાપર

Ground Nuts. (ગરાજીનડ નટસ) લોંબેસોંગ. એક જાતનાં કોટલાવા
લાં જમીનમાં જાગતાં ફલો જેમાંથી તેલ કાઢાડવામાં આવે છે.

છંગલડ અને ફાંચનસ આતેકોઈ કોઈવાર ચાકલવામાં આવે છે.

Ground Nut Oil. (ગરાજીનડ નટ આઈલ) લોંબેસોગનું તેલ.

Gun Metal. (ગન મેટલ) તરાંચ અને કલાઈની મિશવણથી બનેલી ધાતુ.

જુવો Bronze (બ્રોન્ઝ).

Hart's Ear.(હાર્ટસ ઈઅર) ગાએત્રખાંન. આ રોપાનાં પાતરાંને આ કાર ગાએની જીખને મલતો આવવાથી આ નાંમ તેને આવવા માં આવીછે. તેની ઘંખરીઓ ઉપર કાંટા હોય છે અને મરૂંદ ઘંધ હોય છે. તાજાં પાતરાંને વાસ સખત હોય છે. મંધીવા અને રગપીતવાલાં માંણસોને દશી હકીમા એને કાઢાયા પામે છે. યુરોપીઅન વર્ષ દા જે દરદા ઉપર “મારસાપેરીલા” આપે છે તે દરદા ઉપર દશી વર્ષ દા આ દવા આપે છે.

Hartshorn.(હાર્ટસ હાર્ન) જીવોSpirits of Hartshorn (મધી રીટસ આફ હાર્ટસહાર્ન).

Hazel Nuts.(હેઝલ નટસ) ક્ષીંકુક. હેઝલની જાતનાં જીદાં જીદાં જાહડાનાં ફલો જેની અંદરનાં ગરનો સવાદ તેલનાં જેવા અને કોઈ કોઈને પચંદ પડતો હોય છે. એ ફલોમાંથી યુરોપનાં કેટલાંક દેશો માં એક જાતની “આકાસિટ” કાઢાઈ છે અને કોઈ કોઈ વખત તેની રોટલી પણ ખનાય છે. ઇંગલંડ, ફ્રાંસ, પોર્ચુગલ અને સુઅય કરી સપેન દેશમાં તે જાય છે. હીંદુસ્થાનમાં હીમાલય પરવત તરફ પણ જાણખંધ જાય છે. સુઅઈમાં આવતો માલ ઇરિંની આમાતથી આવે છે.

Heliotrope.(હીલીટ્રોપે)એક જાતનો પથર. જીવોBlood stone (બ્લડસ્ટોન).

Heleboe Black.(હેલોબોર્ બ્લેક) કાલી કુટકી. હીંદુસ્થાનમાં મલી આવતી કાલી કુટકી જે જાતની આવે છે. એક જાત ની પાલથી અને ખીજી રાતા સચુદર તરફથી આવે છે. પેડાનાં ડાકટરો અને નાજ મારનારાઓ તેનો જીપીઓગ કરે છે. દવાઈમાં પણ તે ખપે છે. એક જાતનાં મુલીઆ જે આરથી મધ્ય લંબાઈમાં હોય છે અને અંદરથી તદન કાલાં હોય છે અને બાહ્યથી ગાંઠ ગાંઠ હોય છે. ખીજી જાતની એવીજ આવે છે

પણ અંદરથી વધારે સફેદ હોય છે. જેજી જાતનાં મુલીઆં દ વાઈમાં કામ લાગે છે.

Henbane Seed. (હુનબેનસીડ) ખેરસાસાની અજમો, એક જાતના નાહનાં, ચપનાં, એકમરખાં, લગાર ગોલ, અણીદાર અને યોગ કાખરચીતરા રંગનાં ખીઆં, જેનાં રેષા હીંદુમયાંનમાં જઠાખં ધ જગાડવામાં આવે છે. એનાં પાતરાં અને ખીઆંમાંથી એક જાતનો ખાર રચાયણોએ કાઢે છે.

Henna. (હુના) મેદી. મીસર મધે જગતા એક જાહાડનાં પાતરાંમાં થી નીકલતો લગાર લાલ ભુરો રંગ. હીંદુમયાંન, ઈસાન આરબ મતાંન અને ખીજાં દેશો મધે મુશબમાંન લોકો પોતાનાં હાથ પગનાં આંગળાંનાં નખો અને હાથની હોંડીઓ રંગે છે. રંગતપી તનાં દરદમાં ઘણાએક હકીમો આ પાતરાં વાપડે છે.

Hickory. (હીકોરી) અમેરીકા મધે યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સ ખાતે જગતું એક જાહાડ જેનું લાકડું ગાડીનાં પુલો અને કમાંનો, મોટા ઈંચકોરે એ, ખુરસીની પીઠો, પાટાઓ અને આખકના હાથાઓ બનાવવામાં કામ લાગે છે.

Hone. (હોન) હયાઆરો ધમવાનો જરમની અને દુરકી દેશો મધે મહી આવતો એક જાતનો પથર. તે લીલા રંગનો હોય છે અને તેની જગર ખુદરવી લીધીઓ દોરેલી આવે છે મધીઅમરીતે કાણુ હોય છે.

Horchound White. (હોરહાઉનડ વાહીટ) પુરાખોઈનાં પાતરાં, લગાર સફેદ કાખરચીતરા રંગનાં આવે છે, રખાવમાં તે જાનનાં નેવા લાગે છે. લગાર ખુશનોમાં વાસ અને અનીઘણાં કડવા મગાજનાં આવે છે. મુંબઈમાં આવતાં પાતરાં સીંગાપોરથી આવે છે. દેશીઓ તેનો તરેહવાર જાપોઆગ કરે છે. યુરોપી બ બનાવવામાં તે વાપડે છે અને ખીજી દવાઈ મધે ઔષધવાધીઓ રોતનાં બાલને શુદ્ધિ આપનારી પદારથ બને છે. એનાં જાતરા માંથી ખુશનોહનું તેલ કાઢે છે જે કપડાંમાં રાખવામાં આવે

- છે. અને લવનડરનાં પાત્રાં પણ કેહે છે. જુવો Patch Leaves (પાચ લીવસ).
 Hornbeem. (હોર્નબીમ) એક જાતનાં ઝાડનું લાકડું જે હાથીઆરનાં હાથયા બનાવવામાં કામ લાગે છે. જે કાંઈમાં સોળા કગતાં જોર વધારે જોઈએ તાંહાં તે વધારે વપડાએ છે. એ ઇંગ્લંડમાંજ જાય છે.
 Horse Raddish. (હોર્સ રેડીશ) સેકતો. આ જાહાડની સીંગ તેમજ તેનાં ફુલો આધાનાં કામમાં આવે છે. ઇંગ્લેન્ડ તરફથી “આ સ્પારેગસ” નો વાસ અને સવાદ આ સીંગને મળતો આવે છે.
 Horse Tail. (હોર્સ ટેલ) જુવો Dutch Rush (ડચ રશ).
 Huokabeck. (હુકાબેક) એક અથવા સુતરનું બનાવેલું એક જાતનું કપડું જેનાં ધણકરીને ટુવાલ બને છે.

I

- Ice. (આઈસ) બંધાએલું પાણી. જુઝમાં એને આપણે બરફ નું નામ આપીએ છીએ કેમકે બરફ કરાં વીગરે વરસાદની મીસા સે ખુદરતી પોતાની હાલતમાંજ વરસે છે. ગરમ દેશમાં આઈસ એક મોટી અને કીમતી બાબતી થાઈ પડે છે જાંહાં તેની કદર વધારે જુજાયે છે. મુંબઈ અને કલકત્તા મધે આવતું આઈસ ધણુંકરી જોમતનથી આવે છે.
 Iceland Moss. (આઈસલેન્ડ મોસ) એક જાતની લીલ જેમાંથી એક જાતની જુકી નીકસે છે જે હુરોપ તથા અમેરીકાની જાતર તરફ નાં લોકો કોઈ કોઈવાર રોટલી અને કાંજ બનાવવામાં વાપડે છે. તાંહાંના વર્ષ રો અહીંનાં મરજો જાપર એ વાપડે છે.
 Incense. (ઈન્સેન્સ) ઈસેસ. જુવો Olibanum (ઓલીબેનમ).
 Indian Berry. (ઈન્ડીઅન બેરી) જુવો Coculus Indicus (કો કીબીલસ ઈન્ડીકસ).
 Indian corn. (ઈન્ડીઅન કોર્ન) મકાઈ જુકો. જુવો Maize (મેઝ).

- Indian Hemp.(ઈન્ડીઅન હેમ્પ) જુવો Gomuti (ગોમતી).
- Indian Madder.(ઈન્ડીઅન માંડર) મંનજીય. જુવો Munjeot (મનજીત).
- Indian Oak.(ઈન્ડીઅન ઓક) સાગનું લાકડું. જુવો Tenk (ટીક).
- Indian Pink.(ઈન્ડીઅન પોંક) જુવો Spigella (સપીગેલા).
- Indian Tea.(ઈન્ડીઅન ટી) સફેદ તુલસી,સખળેા. જુવો White Basil (વાંહીટ બાસીલ).
- Iodine. (આયોડાઈન)એક જાતની ધણીજ સ્ખમ ચોપડવાની દવાઈ. સોજ તથા રહી ગએલા માંધાઓ ઉપર તે લગાડે છે આમડી ઉપરનો ડાઘ જલદીથી થીટી શકતો નથી પણ આંમડીના પરની સાથેજ તે નીકલી જાય છે. આયોડાઈન હાથે કદી પણ ન લગાડતાં પીછી અથવા પાંચે લગાડવી અને આખા નહીં જાય તેની ધણીજ માહુચેલી રાખવી.
- Iridium. (ઈરીડીઅમ) એક ધણીજ જુજ મલી આવતી ધાતુ. તે ભારી, જલદીથી ભાગી જાયે એવી અને લગાર સફેદ હોય છે. પોલીશ કરવાથી “પપાતીનમ” ધાતુનાં જેવી લાગે છે. આ ધાતુનો ગુણુ એ છે કે બીજી ધાતુઓની મારફત આસીડ તેના ઉપર અમર કરી શકતી નથી.
- Iris Florentine (આઈરીસ ફ્લોરેન્ટાઈન) કેવરાની જર. જુવો Orris Root (આરીસ રૂટ).

J

- Jack Fruit.(જેક ફ્રૂટ) ફનસ, ફનસનાં આંખાં. ફનસનાં જાહાડ ઉપર જાગતા ફસિને આ નાંમથી ઓળખે છે. સુંબઈ દિવાકામા મધસે ઠંડાણે અને ધણુકરી મધખાર કોમતા ઉપર એનાં જાહાડો આનીધણુ જાગે છે. ફનસ તરેહવાર કદનાં નાહાનાં મોહોટા આ વે છે બાહારથી કાઢાંદાર હમ્પાને અછીદાર વર હોયે છે અને માંહથી અરધા ઇંચથી એક ઇંચની લંબાઈના પીપા રંગના જે

માંમાં નીકસે છે તે આધામાં આવે છે અને હીંદુ લોકો તેની. ૫
રી બનાવી આવે છે. બાકીનો ભાગ દોરેને. નાંખવામાં આવે
છે. સામત બનાવવા માંટે ફનસી લાકડું આગલા વખતમાં અ
છી રીને વખણાવું હતું પણ હમણું સીસમનું લાકડું તેની ગર
જ વધારે મારી રીતે મારે છે.

Jaconet. (જેકોનેટ) જગનાંથી. જુવો Piece Goods (પીસ ગુડ્સ).

Jade. (જેડ) એક જાતની ધાતુ. જેની ચોનમાં મોટી કીમત જાપજે
છે. તેને કાપતાં અને કાતરતાં ધણી મુશ્કેલી પડે છે તેવાણુ ચીના
આ તેનાં તરફવારનાં આકારનાં પીઆલાં, ગ્લાસીઆ, બાંગરીઆ,
વીગરે બીજી શામાલિયાંન ચીજો બનાવવામાં ગોલા મોટી મગ
ફાળી મુમજે છે કેમકે એ રીકેટીઆંક ચીજો બનાવવાને તેઆ
ને ૮ થી ૧૦ વરસ લાગે છે.

Jagree. (જાગરી) ગોલ. જુવો Molasses (મોલાસીસ).

Jingelly Oil. (જીનજેલી આઈલ) મોઠું તેલ, તલનું તેલ. એક જ
તનાં છનાં બારીક તલમાંથી કઠાડેલું તેલ, જે હીંદુ મથાનમાં
દરીઆ આધામાં વાપડે છે અને બાલે છે. આ તેલ ખીગડવા
વગર વરણી મુચી રહી મુકે છે તેથી દરઈ વીગરે ખીજાં કાંમા
માં આવે છે, સોજમાં સોજું મીઠું તેલ મુકીથી મુક્ય “આલી
વ” તેલને મલતું આવે છે. એવું કેલું છે કે આ તેલનો જે
મોટા જોડા મુખઈથી કાગજડ અને ફાંનમ ખાતે જામિ છે તે
માં ચોક્કસ રીતે બેલખાલ અને ફાંસાર કરીને હીંદુ મથાન ખાતે
પાલું “ગ્રાલીદ”, “ગ્રોલીવ” અને “લુક્ક” ને નાંખે આવે
છે. એને ઘણાંજી Gingelly Oil (જીનજેલી આઈલ)ક
રીને પણ કહે છે.

Jingelly Seed. (જીનજેલી સીડ) તલ. આ તલમાંથી તેલ કઠાડવાને
માંટેજ તેની બેડણી કરવામાં આવે છે. એ સેહજ ગોલ, છનાં
વગર વામ અને મુવાદનાં જુએ છે. એની બે જાત આવે છે.
કામા અને મુદ્દ અથવા પીખા, બેકામાં મુંલુ એક મરખાજ હો
એ છે. ઘણુંકરી બેજ, બેકાએલી મલ છે. જુવો જાપલો બોલ.

Jujubees (જુજુબોસ) યરકમ, અને મેંઝા જાપર ખવાલી એક જાતની મીઠી ટાંકલી જે મું-ર, સાકર વીગરે ખીજી ચીજોથી બનાવે છે. યુરોપમાં થતાં એક જાતના ફલને પણ એ નામે ઓળખે છે.

Juniper Berries (જુનીપર બેરીસ) એક જાતના યુરોપમાં જાગતાં ફલો. ઈંગ્લંડ તથા હાઈલેન્ડ દેશોમાં જીન અને જીનીના દારૂ બનાવવાના કારખાનાઓમાં એ દારૂઓને સારા વાસ આપવા માટે વાડવામાં આવે છે કેટલેકે હીમાયત અને કાશ્વત્થી આ ફલો અતરે આવે છે. આરબો એ ફલોને "હુજુબ હુજુર" કરીને કેટલેકે છે.

Jute (જુટ) એક જાતનો સન. બંગાલમાં એના મોટા જોડા જાતપ ન થામે છે. તેના દારડા અને યુલુપાત બનાવે છે. જે જાત આવે છે લીલા અને જુરે. ઈંગ્લંડ ખાતે જહાજબંધ જામે છે

L

Labdanum. (લાબ્ડેનમ) એક જહાડમાંથી નીકળતો ગુંદાના જેવો ગુર્મ થી પદારથ જે પચાસતર બનાવવાના કામમાં આવે છે. આરબો એને ગુર્મની પદારથ તરીકે વાપડે છે

Laburnum. (લેબર્નમ) એક જહાડનું લાકડું જે કદમાં મોટાડું હોય તો સામન વીગરે ચીજો બનાવવામાં વાપડે છે. એ લાકડામાં ખુદરતી ચીકણ હોવાથી ચોક્કસ કામમાં તે ધણુ જાતિઓની મા લખ પડી જાય છે.

Lac Dye. (લાક ડાય) લાખનો રંગ. એ લાખની લાકડીઓમાંથી કાઢા ડવામાં આવે છે અને ગુલીની માફક નાહાત્ય ચોરસ કટકાઓમાં મલી આવે છે કીરમજને કેટલેકેકોઈ વેલા એ રંગ વાપડવામાં આવે છે બંગાલથી મોટા જોડા વેલાત ખાતે જામે છે.

Lachered Ware (લાકરડ વેર) જુલો Japanned Ware (જેપા નડ વેર).

Lactucarium. (લાક્ટુકેરીઅમ) "લાટુમ" નામના રીવાન પાતરાને છે કેનો ભાગ તોડવાથી જે દુધ જેવો રસ તેમાંથી નીકળે છે તે એ

કોઠા કરી ગરમ કરવાથી એક પદારથ બને છે જે ઘણું દરજ્જે અ
શીયુની ગરમ ગારે છે કેમકે છેક બેભાંન થવા વગર જીંધ બાની
ચક્રાએ છે. જુવો Thidace (કીડેસ).

Lance Wood.(લાંનસ લીડ) જમ્બેકા મધે જગનાં એક જાહાડનું લાંક
ડું. “આશ” નાંમનાં લાકડાંનાં કરતાં પણ તે વધારે હલકું, મ
જબુત, અને ચીકન હોવાથી તે વધારે વખણાયે છે. ગાડીઓ
નાં પુલ બનાવવામાં તે ઘણુંકરી વાપડે છે.

Lappets. (લાપેટસ) જામદાંની. જુવો Piece Goods(પીસ ગુડસ)

Lavender.(લેવનડર) એક જાતનો શુગંધી રેષો, જેમાંથી તેલ અને એ
નાંમનાં અરજો કાઢાડવામાં આવે છે. કુલની કક્ષીઓને પુરતી
ગીતે ખીલવા ન દેતાં સુકી રૂઠાં તોડી લઈ તેમાંથી તેલ અને
અરખનો મોટા ભાગ કાઢાડે છે. મુંબઈ મધે લેવનડરનાં કુલ ધરિ
નાં અખાતથી આવે છે.

Lawn. (લોન) લાન. જુવો Piece Goods(પીસ ગુડસ).

Lead.Ore.(લેડ ઓર) સોસાની મીસર ધાતુ. Galena(ગાલીના).

Lettuce.(લેટુસ) કાકુ. એક જાતનો રાષો જેનાં પાતરામાંથી અશીયુનાં
જેવા એક પદારથ નીકળે છે. જુવો Lactucarium(લાક
કુકેરીઅમ).

Lettuce Opium.(લેટુસ ઓપીઅમ) જુવો Lactucarium(લાક
કુકેરીઅમ).

Lignum Vite.(લોગનમ વીટી) જુવો Guaiacum(ગીઝિએએકમ)

Lime Juice.(લાઈમ જુસ) લીંબુનો રસ. જુવો Lemon Juice
(લેમન જુસ).

Lime Quick.(લાઈમ કુવોક) કલીંબુનો. જુવો Quick Lime
(કુઈક લાઈમ).

Linseed Oil.(લોનસીડ ઓઈલ) અલસીનું તેલ. જારે દંડુ હોય છે
તારે લીલા પીલા રંગનું હોય છે. રંગ, વારનીય અને ઘાવવા
ની ચક્ષી બનાવવામાં વાપડે છે. આ તેલ રંગને જલદીથી મુકવી

નાંજે છે ઇંગ્લેન્ડથી આવતે આવે છે. હિંદુમથાનમાં પણ તે
તેમ કાણે છે પણ ઇંગ્લેન્ડનાં કરતાં ઘણું હલકું હોય છે.

Linseed Oil Cake. (લિનસીડ આઈલ કેક) ખોર. અત્રસીને ઘણી
માં પીવી તેમથી તેમ કાણી લીધા બાદ ને કુચો બાકી રહે છે
તે આ ખોર છે અને તે દોરને ખવાડે છે.

Litmus. (લીટમસ) એક જાતનો બધુ જાશુરો રંગ ને હોમંડ રંગમાં જમ
ના પાવામાંથી કાણે છે અને મગેમરમરને રંગવામાં કાંચે લ
ગાડે છે. રચાયણીઓમાં પણ એનો વપ છે.

Longcloth (લાંગક્લોથ) તરણધારી, લાંગક્લોથ. જુલો **Piece Goods**
Lucca Oil. (લુકા આઈલ) એક જાતનું તેલ. જુલો **Olive Oil**
(આલોવ આઈલ).

M

Mace Oil. (મેસ આઈલ) જાંબતરીનું તેલ. જાંબતરીની જાંબ ને બારી
ક છાન લપેટાએથી આવે છે તેનું તેમ. એ મધીયાથી અડી
ગએલા માધાઓ જાંબ લગાડે છે.

Madapollam (મેડાપોલમ) માંદરપાત. જુલો **Piece Goods** (પી
સ ગુડ્સ)

Malacca nut (મલાક્કા નટ) બીજાંબુ. જુલો **Marking Nut** (મા
રકીંગ નટ).

Malmsley. (મામસલી) એક જાતનો જીરો મલીયનો વાઈન ફાર. એક
લખનાર એને વીરિ એમ કહે છે કે "પડકવાલી જમીન જાંબ ના
લ ચુરજનું પુરવું તાકુ પડવું હોય તેવા દરાખના વેળા જાંબ
જાંબી અને વેળા જાંબજ તદન પાકી જવા દે ને તેમથી ને
દાર ખતાવે છે. તેને આ નામથી ઓલવે છે

Maltha (માલ્થા) દરીઆઈ ખોલ. એક જાતનો બદ, લગાર સફેદ,
જલદીથી મુગી જોડે એવો બાજી પાવાને લગતો પદારથ ને
મગીના નેવો રખાય છે. તેમા નામ બાકી થકાએ છે ગરમ

કરવાથી તે ઢગી જાય છે. કેહ છે કે એનાં તેલની રાગની પીત રાહીઅમ કરતાં સરસ બલ છે અને તેનો વામ તેનાં જેટલો સ ખાત હોતો નથી. સાઈબીરીયા દેશમાં “એઈક્રાસ” નામનાં સરે વરની સપાતી ઉપર અને ઈરેનમાં પણ પાહાડોની નીચેમલી આં વે છે. પાણીની સપાતી ઉપર મલી આવવાનાં સખખથી તેને Sea Wax (સોવાક્સ) ઈઆને દરીઆઈ મીણુ કેહે છે.

Mandrake.(માંડરેક) લખમુનીનાં મુલીઆં. એ આગમ દવાઈમાં વપરાતાં હતાં. એને આરબ લોકો “અશ્વતરંગ” કેહે છે.

Margosa Bark.(મારગોસા બારક) લોમડાનો છાલ. એ છાલ ધણી કડવી હોય છે અને તેનો કાહવો દશી હજીમો કડાવ આપના રા ગણે છે. યુરોપીઅન ડોક્ટરોએ આ છાલની તપાસ કરી છે અને “સીનકોના” ની છાલનાં જેવો તેમાં ગુણુ છે એમ જણાવે છે. મુખમાં એ જાહડ અને તેની છાલ સાધારણુ છે.

Margosa Oil.(મારગોસા આઈલ) લોમડાનું તેલ. એ તેમ લીમનાં ક લમાથી કાહડવામાં આવે છે. એ ક્ષલ રૂખાવ અને કદમાં ફરે મ અક્ષીવ ક્ષલને મલગુ આવે છે. એનું તેલ ધણુ જ કડવું હોય છે. તે ધણુ ગરમ હોય છે. દશી હજીમો લાખા વખત ની માંદી, આંધાં અને નાંશુરાઉપર બાહારથી ચોપડવા આવે છે.

Marino Acid.(મરીન આસીક) જુવો Muriatric Acid(મોઝીરીએ ટીક આસીક).

Marjoram Sweet.(મારજોરમ સુવીટ) મરવા. આ રાષો અમુક પો રચુગાલ અને પેલેસ્ટાઈનમાં જાગતો હોતો. એનાં જાહડો મુખમાં નાં બાગમાં સાધારણુ હોય છે. એનાં ફુલો બાગે હીંદુ વઈદો એમ વીચારે છે કે માથાંનાં દરદ ઉપર તે ધણુ અકસીર છે અને તે રાષામાં કવ્તી આપનારો ગુણુ છે. એની બાઝને યુરોપ માં હાલ ધણુકરીને આધાનાં જાપીઓગમાં સેહે.

Marl.(મારલ) જે પથરમાંથી ચુનો બને છે તે અને મોટાડીનાં બેંક થી બનેલો વાલા રંગનો એક પથરથ જે હવામાં ખુસલો રાખવા

થી જુકા થઈ જાય છે. ઇંગ્લેન્ડ મધ તે જઠાબંધ મલી આવે છે અને ખાતર તરીકે તેનો મોટો ઉપયોગ થાય છે.

Marmalade. (માર્મલેડ) મુરખળો. કેરી, ગોચમળી, મફ્ફરંદ, આદુ વી ગરે ખીજ કસોતી કાતરી કરી આડનાં સીગમાં ઉકાલીને બનાવેલો મુરખનો. જુવે Proserves (પરીઝરવસ)

Maroquin. (મારોકુવીન) એક જાતનું ચામડું. જુવે Morocco Leather (મોરોકો લેધર).

Maslin. (માસલીન) જવ અને ધણુનો ભેદ ઇંગ્લેન્ડમાં દુરદાગ નાં મનાં પરગણામાં જઠાબંધ ઉગાડવામા આવે છે જાહાનાં લોકો એ અનાજની રાહલી બનાવી આવે છે.

Mate. (મેટ) એક જાતના રોપાનાં પાતડાં જેને દખ્ખીણ અમેરીકાનાં લોકો આરુ તરીકે ઉકાલીને પીએ છે અને તાહાનાં વેદારની એક મોટી જીલ્મ છે. આ આરુ પીવાની રીત એવી હોય છે કે મરંમ પાણીના એક પીઆલામાં આ આરુના થોડાક પાતડા નાખવામા આવે છે. એ પીઆલાની બાજુએ નાટાનાં આંધરા હોય છે તે વાટે નલી મુકીને પાણી ચુસી લેવામા આવે છે. નાકાં ધણુ જીવા હોવાના સખખથી પાતડા પીઆલાને તલી એ રહી જાય છે જે બીજી મેવાર ઉકાલીને પીવા કામ લાગે છે. તાંહના લોકો આખા દાહડમાં વારંધડીએ પાણીની માફક પીએ છે, એને Paraguay Tea (પારાગુઆ ટી) કરીને પણ કહે છે.

Mead. (મીડ) એક જાતનો દારૂ. મધ અને પાણીને થોડાક મસાલા તથા દાડનો છુડેલો યરો નાખીને ઉકાલવાથી આ દારૂ બને છે મરેટખરીદનમા ધણુજ અમુલનાં વખતથી તે વપરાતો આવી આવે છે, એમ કહેવાય છે.

Meadow Saffron. (મેડો સેફ્રન) સોરીનજન. એક જાતનો રોપો જેનાં મુલીઆં અને ખીજ દવાઈમાં કામ લાગે છે.

Meerschäum. (મીરસચાંમ) સફેદ અથવા લંગાર પીલાડગની એક જાતની મટોડી જે તરતની જોડી કાઢી હોય છે. તે નરમ પણ હવામાં ખુલલી રાખવાથી કઠણ થઈ જાય છે. એની ઘુસ્કી લોકોની તંબાકુ પીવાની પાઈ પો વીગરે બનાવે છે. ચીકની મટોડીનાં જેવા એનો જીપીઆમ થાય છે.

Merino. (મરીનો) મરીનો. એક જાતનું અને તરેહવાર રંગનું કાતરું જીન તથા રેશમનું બનાવેલું કપડું.

Metheglin (મેથેગલીન) એક જાતનો દારૂ. જુવા **Mead** (મીડ) માં

Mineral Pitch (મીનરલ પીચ) એક જાતનો દાંમર. જુવા **Bitumen** (બીટીજીમન).

Minium. (મીનીઅમ) રાઈફુર. જુવા **Red Lead** (રેડ લેડ).

Mocha Stone. (મોખા સોતોન) અરબી પારદરશક એક જાતનો પથરો. હાથમાં એ યુજાત મધે મળે છે. હલકી જાતનાં જરમનીમાં મળે છે. એ પથરો મોખામાં મસતા નથી પણ સફેદ થઈ જાય છે. તેમાં લાવવામાં આવીએ તો એ નાં મ તેને આપી જાય છે.

Monkshood. (મોનકસહુડ) બીશનક. એક જાતનાં યુલીઆં જે ગાજરની માફક એક છેડેથી અણીદાર થતાં બાહારથી કાલાં બુચાં રંગનાં પણ અંદરથી સફેદ આવે છે. તે તરત ભાગી શકાય છે. એને જામદીથી બુકો થઈ જાય છે. એની એક જાત જેડેરીઆં વે છે. જે માણસ અને કુખી રીતે જોડેર દેવા માટે આ યુલીઆં કેટલાક અંગના કાંચે લગાડે છે. એને **Woolfsbane** (વુલફસબેન) કહીને પણ કહે છે.

Mooslie Black. (મુસલી બ્લેક) કાલી મુસલી. આગરે ચાર ધંચની લખાઈના કચ્છલી વસેલાં યુલીઆં જે મવાદમાં લગાર કડવાં લાગે છે. કહે છે કે એ દવાઈનાં કામમાં આવે છે અને સાદી સાફ કરનારી ગણાય છે. તે કવની પણ આવે છે. હીંદુ મથાનનાં બજારમાં તે સાધારણ છે. એને **Nelepanny Root** (નીલી પાની રૂટ) ને નાંમે પણ આવે છે.

Mooslie White. (મુસલી વાહીટ) સફેદ મુસલી. એક રાખનાં મુલી આં. લાંબાં, માવાદાર અને લગાર સફેદ આવે છે. સીંધાન આ તે સોફા ખોરાક તરીકે વાપરે છે. એ દવામાં પણ જીવીઓગી છે. મહીએડનાં આશ પુરી નાંખવા અને એ દરદનો ફેલાવો અટકાવવાને પાણી સાથે તેની જાડી જેવી કાંજી કરીને પાચે છે.

Moringa Root. (મોરોનગા રૂટ) મેગતો. જીવે Horse Raddish (હારસ રેડીશ).

Morphia. (મોરફીઆ) એક કેફી દવા, જે અશીલુમાંથી ચોક્કસ રીતે કાઢવામાં આવે છે. અશીલુમાં કેટલાંક લાવવાનો શુભ મારફત આ તે માં હોવાને લીધે છે. એના નાંદાનાં, ચલકતા, પાચાદાર, ડંગ વગરના કાકા આવે છે અને સ્વાદમાં ધણુજ કડવા હોય છે કે હે છે કે એક રતલ અશીલુમાંથી એક આંગ્રિમ મારફત આ સુમારે નીકળે છે. ખુદ મારફત આ અમથી લીરી હોય છે તેથી કાંઈ ધણી કેટલાંક આવતી નથી કેમકે પાણીમાં તે જલદીથી પીગમતી નથી પણ જો આગમજથી આસીડ સાથે બેલીને પીવી હોય તો ગમે એવો નાંદાનો ગાંઠો મોટી અને સ્ખળ અમર જતા બંધી કરે છે. આવી જેહુ પે વચગાળાં ઘેરમાં છુટી રાખતાં ધણી સંખ્યા રાખવી જોઈએ છે.

Mountain Flax. (માંઝીનટન ફ્લાક્સ) જીવે Amianthus (એ મીએનથમ).

Mozaic Gold. (મોઝેક ગોલ્ડ) એક જાતની ચલકતી ધાતુ.

Mull. (મલ) મલમલ. જીવે Piece Goods (પીસ ગુડ્સ).

Mull Stripes. (મલસસ તરાઈપસ) દોરીઆ. જીવે Piece Goods (પીસ ગુડ્સ).

Munjeet. (મનજીત) માંદર, મંનજીથ. જીવે Indian Madder (ઈન્ડીઅન માંદર).

Muriatic Acid. (મોઝીરીઆટીક આસીડ) નીમખનો તેજાળ. જીવે Spirit of Salt (સપીરીટ આફ સાલ્ટ).

Mushroom.(મશરૂમ) એક જાતની વનસ્પતી જેમાંની કેટલીએક જાતનાં અચાર બરવામાં આવે છે. કેટલીએક જાત “કેટમપ” નાં મનાં માંસ બનાવવામાં ધ્રંમે લાગે છે અને કેટલીએક તાજી ખવાયે છે. ઘણીએક જાત જેદરી આવે છે અને જેદરી તથા ખાવા લાએક “મશરૂમો” ક્રૂકત અનુભવથી ઝોલખી શકાય છે.

Musk Hibiscus.(મસક હીબીસકસ)કાલી કસતુરી. જુ પો **Musk Okro** (મસક ઓકરો).

Musk Okro.(મસક ઓકરો) કાલી કસતુરી. હીંદુમયાંત અને દખ્ખી છુ અંગેરીકા મધે જાગના એક રાપાનાં ખીજ. બુરા રંગનાં, છુ કકાનાં આકારનાં, અઢસીનાં ખીઆનાં કદનાં, લગાર દબાએ લાં, જાભા કાપાવાનાં હોએ છે. વામમાં અને મુવાદમાં આ ખી આં કમતુરી અને કેરખાને મલતાં આવે છે. હીંદુમયાંતમાં એ ખીજ ઘણાં ધ્રંમ લાગે છે, તેનો બુકો આરબ ઘોકા કાશી માથે ભે લીને પીએ છે.

Musquash.(મશકુવારા) એક જાતનાં નાંહાનાં અને જાંદરનાં કદ જેટલાં મુમનાં જેને **Musk Rat**(મસક રાટ) કયી કહે છે તેની ચા મડીને આ નાંમથી ઝોલજે છે. ઇંગરજીટોપીઆ જાવનાં કે વાટાં આ મામડાં જાવથી કાઢાડવામાં આવે છે.

Mustard Oil.(મસતરડ આઈલ) રાઈનું તેલ. રાઈમાંથી કાઢાડવામાં આવે છે અને હીંદુમયાંતની જાતર તગકનાં બાગેમાં તેમજ મ લખાર તરફ માખણ અને ધીલીની જગોએ વારડે છે. હમણાં હમણાં એ તેલ મુંબઈથી ઇંગલડ અને ફ્રાન્સ આતે જાય છે.

Myrabullum Belleric.(મીરેબોલિલમ બોલેરીક) બોહેડાં. આ ક લ ચુકાં હોએ છે તારે હરડાં કરતાં લગાર માથાં હોએ છે, પણ આકારમા લગાર વાંકાં ટીકાં, રંગમાં ખરાબ બુરા અને કકાલુ ક ડવા મુવાદનાં હોએ છે. બોહેડાનો ચુલુ હરડાંનાં જેવાજ પણ લગાર નખલો હોએ છે. હીંદુમયાંતમાં તે દવાઈનાં તથા તરેહવા ર રંગ બનાવવાનાં ધ્રંમમાં પુશકલ આવે છે. અતરેથી ઇંગલડ આતે ચોડક થલું જાણેજ જવા લાગાં છે.

Myrabullum Black or Indian. (મીરેબીલિસ બ્લૅક અથવા ઈન્ડીઅન) હીમજ હરડે કાલી હરડે. એક બહાડનાં ફા
માં સુકવેલાં ફલ. તે પત્રનાં કદનાં, અતી કાલા રંગનાં, લંબગો
લ, મેઝા છેડેથી અણીદાર, અને નાંજુક હોય છે તે રંગ બના
વવામાં કામ લાગે છે અને વધી વધી હે મરડાનાં મરજા ઉપર
ખાવા આવે છે. એક મીનરનાં જણાવવા મુંજબ લાંબી સુંદત
નો અને અનીધણા કંગાસો આવતો મરડો જે ઈમરેજ દવાઈથી
સાફ થાઈ શકીએ નહી તે હીમજ હરડેના પાંચ ૭ ૮૬૬ રાગલી
કરવાની સોહાઈ ઉપર એડીઆમાં તક્ષીને બલકે બાલીને તેને
છુંડીને ગોલ અથવા આંડ સાથે ઘણામાં તરણુવાર ફાકી માર
વાથી તરણુ ઘણામાં તે મરજા તદન નાંજુદ થયો હતો. મરડા
થી હુરાંન થતા મુખસોએ આં જાપાએ અજમાવી જોવા. બંગા
લમાં તેમજ પથચીમ ધ્વિાકામાં થણેક ઉંઝાંણે એનાં જાહાડો જ
શબ્ધ જોગે છે અને મુંખઈને મારગે અરંબમુધાન તથા ઈરા
ની અખાત તરફ પ્રગલ જાએ છે.

Myrabullum Chebulic. (મીરેબીલિસ ચીબુલિક) હુરડાં. આ
ફલ, તેની સુકી હાલતમાં અખરોટ કરતાં મોટામાં પણ લંબગોલ
હોય છે, પીલા બુરા રંગનાં આવે છે. માર્ષસોર અને બંગાલા
માં એનાં જાહાડો સાધારણ હોય છે. હીમજ હરડે કરતાં ઘણું
જ કડવા મવાદનાં રહે છે. શાહી, બલાકીંગ બનાવવા વીગરે
ખીજાં કામોમાં આવે છે. લંડન અને લીવરપુલ ખાતે મોટા
જોડા મુંખઈથી જાએ છે.

Myrabullum Citrine. (મીરેબીલિસ સીટરીન) હુરા, હરવા.
એ ફલ ફરે પલમનાં કદનાં આવે છે. તેનાં અચાર બનાવે
છે. તાજાં ફલ ખાધાથી સહેજ નોશાબ આવે છે. હીંદુમુધાંન
નાં નીચલાં ભાગમાં મલી આવે છે.

Myrabullum Embelic. (મીરેબીલિસ એમબેલીક) આંમલા. આ
ફલ રુઝાં હોય છે તારે નાંહાંની લખેલીનાં કદનાં, ખરાબ ભુ

રા રંગનાં અને ખમગમ્મિલી મપાટીવાલાં હોય છે. આ કુલનો મુરખબો અને અચાર ભરવામાં આવે છે. દવાઈમાં ખી તે કાં મ લાગે છે. ખંગાલામાં જઠાખંધ ઊગે છે.

Myrrh. (મીર) હીરાબોલ. સંજમનાં વરગનો એક જાતનો ગુંદર જે આરખી અને આફ્રીકાનાં ડોમતા ઊપરથી અતર આવે છે. એ ધણું કરી યુગમને મલતો આવે છે અને ઘણીવાર યુગમ ને હીરાબોલ મગજવામાં આવે છે. એ કઝતી આપનારી દવાઈ ગણાય છે અને ઘંતનાં ચોક્કસ મનજનની ખનાંવતમાં પણ એ નાં ખવામાં આવે છે. મુંગઈમાં આવતા માલનો મોટો ભાગ પાછો ઇંગ્લંડ ખાતે જાય છે.

N

Nails. (નેલસ) ખીલા. લોહાડાં, તરાખાં અને વીનલનાં બનાવે છે. લાકડાંનાં જુદા જુદા સાંધાઓ માથે જોડી રાખવા માટે ખી લા હોડાવેટે ઠોક્રી બેઝાડવામાં કાંમ લાગે છે. ઇંગ્લંડમાં એનાં મોટાં કારખાનાંઓ છે. મુંગઈમાં પણ લોહાડાંનાં ખીલા જઠાખંધ બનાવે છે.

Nankeen. (નેનકીન) નાંનકીન. મરૂદ, બહુ અથવા બુરા વીંટા રંગનું ચીનાઈ સુતરાડો કપડું. મજબુતાઈમાં અને ટકવામાં મુશ્કેલી ડોઈખી સુતરાડો કપડું એની બરાબરી કરી શકતું નથી. હીંદુસ થાન અને ઇંગ્લંડમાં જેકે આ કપડું હમણાં વપરાતમાં આવતું નથી તેપણુ અમેરીકાનાં ગરમ દેશોમાં, આફ્રીકાનાં ઇંગરેજ સ્વસ્થાનેમાં મરદો અને ઓરતો બારેમાંથ આ કપડાંનાં પો શાકે પહેડે છે.

Needles. (નીડલસ) સોએ, સોવવાની સોએ, મુઈ. તીખાં લોહાડાં ની અરધાથી એક ઇંચની લંબાઈની બનાવે છે. એક છેડે અણી અને ખીને છેડે દારો નાખવાને નાંકું કરેલું હોય છે. સો એને વીંચે લખતાં ડાકટર ઇજીર જણાવે છે કે એક તીખાં લોહા

કામાથી એક સોએ તક આગ થતા આગમજ ૧૩૦ હાથમાથી તે
 સ્પાર થાએ છે. આવી નજીકી ચીજ પણ કુનીઆને કેળવી મદ
 દ કરે છે હળમે અને લજો માણસોની ડેઝ એક સોએની
 અમીમા મંખાવેલી છે ।

Nelupanny Root (નાવીપાની રૂટ) કાચી મુગથી મુગે Moosho
 Black (મુગથી બધાક)

Net (નેટ) નેટ. માલ્લીની જલવા જેવા પણ અતી ખારીક નાકાના
 કસાને નેજા છે, એના પાગમીઆ મરુ અને મુગમાનો
 જમા કરી પેડે છે જુગે Poco Good (પોમ મુડસ)

Nets (નેટ્સ) જલ માલ્લી રડકાને મુગથી અને ઘેરીની કુડેલી
 જન જે મળીમાર્યા અને તેમ ૫ દુમે ફગમની વેનાએ
 મુકતા મેગે જેકે એ વેનાની જુમ નથી તોરજુ આખી કુ
 નીઆમા તે કમ નાગે છે

Nicuagua (નાઈકાગુઆ) એક જલનુ લકુ જેમાથી લાન રમ બ
 નાનતામા આવે છે

Nigella Seed (નીજેલા સીડ) કુદનજન, કાલીજી એક જલવા
 ખીઆ, જે જલ દારૂગોનાના મુકાને મનતા આવે છે, તે દખા
 વમા તમુ જુદાના, સેરેજ દખાએના, ખાલરથી કાના પણ અ
 દરથી લગાડ લીના મદે રંગના આવે છે તે વ્યાધિ તેમજ ૫
 કાનમા કમ લાગે છે અમા બનાવતામા પણ તે વાપડે છે
 દી કુમથાનમા એનો રાષો નાધાણુ છે

Niger Seed (નાઈજર સીડ) ખોગસાનીના ખીજ બગાન તમુ થ
 તા એક રેખા ૫ ખીજ જેનુ તેન કાલકાના આવે છે મુબ
 ઈને માગે હમડ અને ફગમ ૫ માટે જલએ છે

Nitrate of Soda (નાઈટ્રેટ આફ સોડા) એક જલનો ખાગ જે ' ના
 ઈટીક આસીડ ' અને સોડા નામના ખારમાથી બનાવે છે મુ
 રા માતા જે ૫ મુલુ એ મધે છે ફકલ નાતમા વધારે ખારા,
 ડડા પાણીમા જલદી ઠીમલી જલએ એવા અને બીની દવામા જ

લદી હવાઈ જાય છે. ખાતર તરીકે અને ખેતીવાડીનાં કામમાં
એ ધણાં આવે છે. જે કારણુમર શુરોખાર વાપડવામાં આવે
છે તે કારણુમર એ પણ વપડાય છે. શુરોખાર કરતા વધારે જ
લદી હવાઈ જવાનાં મુખ્યથી ઘણું ગોલો બનાવવા માંટે વાપડી શ
કાતો નથી. અમેરીકા મધે પીર ખાતે આ ખાર જમ્બંધ મ
લી આવે છે.

Nutmeg Malo. (નટમેગ મેલ) કાએશલ. જુવો Nutmeg wild
(નટમેગ વાઈલડ).

O

Oak Indian. (ઓક ઈન્ડીઅન) સાગનું લાકડું. જુવો Teak (ટીક).

Oakum. (ઓકમ) જુનાં મથુનાં દારડાંનાં વલને છુટા પાડીને વાંદાંણ
નાં મરોની ગ્રાથે સીવવામાં આવે છે તેને “ઓકમ” કહે છે.

Oil of Tar. (આઈલ ઓફ તાર) તારમાંથી કાઢાડેલું તેલ. જુવો
Cresote (ક્રેસોટ).

Oil of Vitriol (આઈલ ઓફ વીટરીઅલ) ગંધકનો તેલબ. જુ
વો Sulphuric Acid (સલ્ફ્યુરિક એસીડ).

Olive Oil. (ઓલીવ ઓઈલ) સાલીવનું તેલ. ઓલીવ નાં મનાં ફલમાં
થી બનાવે છે. એ માધું હોવાના મુખ્યથી મીઠાં તેલનો તેમાં
મિશ્ર કરી હાઈ કરવામાં આવે છે. જુવો Jingly Oil
(જીન્ગલી ઓઈલ) જે દેશમાં તે બનાવવામાં આવે છે
તાંહાં તે યોગ્ય તરીકે અને ઘીવામાં બાલવામાં વાપડે છે. સો
જો અને જાણી શાસ્ત્ર બનાવવામાં પણ તેનો ખર્ચ છે. બનનાં
કારખાનાઓમાં અને ખીજા હાનરોમાં પણ તે વપડાય છે. ૬
વાઈમાં પણ એનો ખર્ચ ઓછો નથી. એને Lucca Oil (લુ
કકા ઓઈલ) પણ કહે છે.

Olive Wood. (ઓલીવ વુડ) આલોવનું લાકડું. આ જાલડનું જુનું
અને પુખ્ત લાકડું કાણુ મજબુત અને લગાર લાલ રંગનું

આને છે. તેની જાગર આછી મનક નીકળી શકે એવું હોવાથી તપાસીરની દાખડીઓ અને રમકડાં બનાવવાને ધ્રોગ લાગે છે.

Orcanot. (ઓરકેનેટ) એક જાતનો રોષો. જુવો Alkanet (આલકાનેટ).

Otto of Roses.(આટો આફ રોઝીસ) ગુલાબનું અતર. આ અતર વખણાવેલું, જેઓ કીમતનું અને શુભની અતર ઇંગિતમાં, મીઠા, તીક્ષ્ણીમ, કાચમીઠ, અને ખંઘાલમાં ગાઝીપાર આતે બનાવે છે. એની અટકબ કરવામાં આવે છે કે એના લાગ્ય ગોસા બનાં કુલમાંથી ૧૮૯ ગરનધ્યાને એક તોસા "૫૩" અતર નીકલે છે. અતર બનાવવામાં જે અતર વેચાએ છે તે કદાચત્ત ચોખું હોએ છે અને શુભકનું તેમ તથા મીઠું તેમ તેમા ભિલેલું આગે છે. "૫૩" અતર અતીવલુ મારું અને તોપાને હીમાને વેચાએ છે જે જીમરના, તવંગરો, અને સેહેનશાહીઆજ વાપડે છે.

Oxalic acid.(આક્રોક્સીક આસીક) રૂપાણ અને પીછ વનમુખીમાંથી આવે પાર જાદાબંધ મધી આગે છે. તે અતીવલો નેરુચી છે. દેખાવમાં તે "એમમ ચાપટ" હોવાને જોસાતનાં મીઠાને મનતો આવવાથી જુવમાં દરદીઓને આવવાથી ઘણુંજ અકસોમકારક અને અક્રમમાત મગ્ણેત નીપછાવ્ય છે. કાલીકોનાં મનું કપડું જાવમાં અને માદાંની ટોની બનાવવારઓ તે વાપડે છે.

Oyster Shell.(ઓઈસટર શેલ) સીપ જુવો Pearl Shell (પરલ શેલ).

P

Pakfong. (પાકફોંગ) કોપરબ્રાસ. જુવો German Silver (જર્મન સીલવર).

Palladium.(પાલેડીઅમ) પદાર્થનમની મીઠા ધાતુમાંથી જુજ મલી આ વતીએક ધાતુ જે કકણ અને ટીની શકાએ એની હોએ છે. આ ધાતુ જાહજ જાણાએલી નથી.

- Paper Hangings.(પેપર હેનર્ગીંગસ) બીજા જગ્યાડવાનાં સોળાએ માંન, રંગીન, ચીનારવાનાં કાગળો, જે જનાવવાનાં કારખાનાં આ હંગલંડ, ફ્રાંસ અને જરમની ખાતે છે.
- Papier Mache.(પેપીઅર માચી) યુંદરનાં પાણીમાં બ્રહ્મલેખાં જાડાં અને ચોકત કાગળો જેની તપખીરની દબડીઓ, ખુમચાઓ અને ખીજી ચીજો બનાવી તેની જગ્યા વારનીમ લગાડી તે આર કરવા માં આવે છે તેને એ નામથી ઓલખે છે.
- Paraguay Tea.(પારાગુએટી) એક જાતની અમેરીકામાં જગતી ચાહે. જુવા Mato (મેટ).
- Paris Plaster.(પારીસ પ્લાસ્ટર) જુવા Plaster of Paris (પ્લાસ્ટર ઓફ પારીસ).
- Parsnip. (પારસનીપ) એક જાતની હંગરજી તરકારી. જે હાથમાં હીં દુમયાંનમાં પણ જગ્યાડવામાં આવે છે.
- Pat. (પાટ) ખંગાલમાં થતો એક જાતનો સન. જુવા Juto(જુટ).
- Patch Leaves.(પાટચ લીવસ)લવનડરનાં ફુલ. જુવા Horehound White (હોરહાઉનડ વાહાઉટ).
- Peltry. (પેલટરી) રૂવાં. જુવા Furs (ફર્સ).
- Penang Nut.(પીનાંગ નટ) સોપારી. જુવા Betel Nut (બીટલ નટ).
- Peruvian Bark.(પીરુવીઅન બાર્ક) જુવા Cinchona Bark (સીનકોના બાર્ક).
- Petroleum.(પેટ્રોલીઅમ) જુવા Bitumen (બીટીઝિમન)અથવા Barbadoes Tar (બારબેડોસ તાર).
- Pins. (પીનસ) ટાંચણી. લોહિડાંનાં તારમાંથી બનાવે છે. સોએની માફક એક છેડેથી અણીદાર અને બીજે છેડે ગોલ માથું હો એ છે. એનો જીપીઓગ આધારણ અને ગણીતો છે.
- Pink Root.(પીંક રૂટ) એક જાતનું દવાઈનાં ક્રમમાં આવતું મુલીડી. જુવા Spigella (સપીગેલા).

Pitch Coal.(પીટચ કોલ) જુવો Jet (જેટ).

Plasma. (પલાસમા) એક જાતનો લીલો અરધો પારદરશ્ય પથર જેની અંદર બુરી બુરી છાંટા હોય છે. મુખીઅ કરી હીંદુ મથાનમાં મળે છે અને તેનાં દાણાં અને ખીખાં જલદેશતો બનાવે છે. રા મ ચેદેરનાં નાંગ પાંમેજા ભાગમાંથી હજી શુધ્ધી કોઈ કોઈ વાર આ પથર મલી આવે છે.

Plaster of Paris.(પલાસતર આફ પારીસ) “જીપ્સમ” નાંમની પદારથને પાણીમાં પીગંજાવીને આ પદારથ બનાવે છે જેનાં પ્રતમાં આ બને છે. ઈમારતોની સીંકીંગ બાપર તરેહવાર આકારની નક્કીઓ પાડવાને આ પદારથ ક્રમે લગાડે છે. જુવો Gypsum (જીપ્સમ).

Poppy Oil.(પોપી આઈલ) ખસખસનું તેલ. ખસખસનાં બીજને દાખવાથી જે તેજ નીકળે છે તે ઘણું કીમતી હોય છે, અને શી કા સોનેરી રંગનું આવે છે. તે સેહલાઈથી મુકાઈ જાય છે અને વગર વાસનું હોય છે. આલીવનું અથવા સારીતનું તેજ જે દવાઈઓ બનાવવાનાં કામમાં આવે છે તે કામમાં આ તેજ પણ આવે છે. તેનો છુંછો દોરેને પ્રથમી આપનારા ખોરાક તરીકે આપવામાં આવે છે.

Potassium.(પોટાશીઅમ) એક જાતની નરમ દીરી થકાએ એવી ધાતુ. તે રૂપાંનાં જેવી સફેદ હોય છે અને હવામાં ખુબલી રાખવાથી તે રત બાંખી થઈ જાય છે. એમાં એવો ગુણ હોય છે કે પાણીની સપાટી બાપર એ ધાતુ બલીઆ કરે છે. એ ધાતુ પીતરાલી અમ અને તામ તેલમાં નાંખી રાખવાથી ગાગળ થાતી નથી.

Privet Egyptian. (પરીવેટ ઈજીપ્ટરીઅન) મેદી. જુવો Henna (હેના).

Prints. પરીટસ) જોત. જુવો Picco Goods (પીસ ગુડસ).

Printed Goods.(પરીન્ટેડ ગુડસ) છાપેલું કાપડ. જુવો Picco Goods (પીસ ગુડસ).

Prussic acid. (પરુસીક આસીડ) એક જાતનો ઘણાજ જેહરી તેજાબ ઝેનો વાય કડવી બદામનાં જેવા આવે છે. ઝેનો સ્વાદ તીવ્ર છે અને તતકાલે મરણ નીવળવે એવા જેહરી છે. એટલું છતાં તે દવાઈમાં પણ વપડાએ છે.

Pullicates. (પુલ્લીકેટસ) સુતરાળી ચેકનાં રૂમાલો. તરેહવાર રંગનાં આ વે છે.

Putty (Glaziers) પટી (ગ્લેઝીઅરસ) લાંબખી. ચાકનાં ભુકામાં અ 'લસીનું' તેજ બેલી બનાવે છે જે બારી બારણાને કાચ જડનારા ઝો વાપડે છે. સુકવાધી સખત બને છે.

૯

Quiklime. (ફુવોકલાઈમ) ક્લોચુનો. ચુનાનો પથર જે વારેધડીએ લા કડું, કોલસો વીગરે ખીજી પદારથ સાથે બેલાએલો મલે છે તે એક માઠી બકી બનાવી ભુંજવામાં આવે છે. એથી કરી તે ગ ધેની "કાર્બોનીક" આસીડ હોએ છે તે બાહાર જતી રહે છે અને ફક્ત ચુનો બાકી રહે છે. ચુનાંની ઉપર પાણી રેડવાથી તે ગરમ થાએ છે, ફુગે છે અને માવાદાર સફેદબુકોનીકલે છે. જેને Slaked Lime (સલેકડ લાઈમ) કહે છે. ખરીચુનો બનાંવવામાં અને ખાતર તરીકે પણ વપડાએ છે. સાજી બનાવવા માં, આમડાં સાફ કરવામાં, રંગવામાં, દવાઈમાં અને ખીજા હો નરોમાં એનો અપ કાંઈ ઝોઝો નથી.

Quince Seed. (ફુઈનસ સીડ) બેદાંનાં. એક જાતનાં લંબગોલ ખીઆં જેની એક બાજુ સપાત અને ખીજી ગોલ ઈઆને ઉપસેલી હો એ છે. વારેધડીએ તરણુ ખુણાવામાં, બાહારથી લોહાડાનાં રંગ નાં પણ અંદરથી સફેદ હોએ છે. એ દવાઈમાં પુશકલ વપડાએ છે અને હીંદુમયાંનના વેપારની એક અગતની વસ્તુ ગણાએ છે. ઈસિની અખાતથી તે મુખઈ અને કલકલા તરફ આવે છે. કાચમીર અને કાજુલમાં પણ તેની ઉતપત્તી છે જાંદાંથી તે ઉત રે હીંદુમયાંન તરફ માકલવામાં આવે છે.

Racoon Furs.(રેકુન ફરસ) એક જાતનાં નાંહાંનાં બાલાખીજનાં ચામડાં
જાપરનાં રૂઆં જેની ટાપીઆ બને છે. આ જાનવરનાં બાલ કા
ખર ચીતરા, લાંબા, જડા, વગમાંથી સફેદ અને છેડેથી કાઢા
હોય છે તેની જાતપત્તી જમકા અને જાતર અમેરીકા ખાતે છે.

Rape Seed Cake.(રેપસીડ કેક) સરસીનો ખોર. સરસીનાં ખીમાંથી
તેલ કાઢાડી લીધાપછી જે કુચો બાકી રહે છે તે ઢોશને અને
કુકરોને ખવાડે છે. ઈંગ્લંડમાં તે ખાતર તરીકે વપડાય છે.

Rape Seed Oil.(રેપસીડ આઈલ)સરસીજી તેલ. સરસીનાં ખીજમાં
થી કાઢાડેલું તેલ જે ફેંચનશ અને બુરોપનાં ખીજ દશામાં ખતી
માં ખાનવા માંટે વાપડવામાં આવે છે. યુ'બર્ષમાં એ તેલ અ
ચાર બરવામાં વાપડે છે.

Red Lead.(રેડલેડ) સીંદુર. સીમાંમાંથી બનાવેલી એક જાતની ધાતુનો
ખારીક બુકા કરી શરમી આપીને સીંદુર બનાવે છે, જે લાલ હો
એ છે પણ પછવાડેથી કાલાશ પડે છે. રંગવામાં અને કાચ બ
નાવવાનાં કારખાનામાં તે વપડે છે.

Red Orpiment.(રેડ આર્પીમેન્ટ)મનસીલ. જુવો Arsenic Red
(આરસેનીક રેડ).

Roman Vitriol.(રોમન વીટરીઅલ) મોરચુથુ. જુવો Copperas
Blue (કાપરસ બ્લુ).

Rose Mallowa.(રોઝ મેલોસ) સેલારસ. જુવો Storax Liquid
(સ્ટોરાક્સ લીકવોડ).

Rosin Oil.(રોઝીઆ આઈલ) ધાસગુ તેલ. જુવો Grass Oil (ગ
રાસ આઈલ).

Rosin. (રોઝીન) રાસ. ટરવીનટનને ગ્રાફ કરવા પછી જે કચરો બા
કી રહે છે તેને વેપારીઆ રાલને નાંખે આપાય છે. રાસ હા
કી, કાણુ, બુકા ચર્ષ જાએ તથા મુલગી જોડે એવી તેમજ પારદ

રશ્મિ અને કાલા ભુરા રંગની આવે છે. માથુ તથા વારનીમ બ નાવવા વીગરે ખીળાં ઘણાંમ્મિક ક્રંમો તે આવે છે.

S

- Saddles.** (સેડલસ) જીન. ઘાડાની પીઠ ઉપર બેશવાને માંમડાનાં બ નાવવામાં આવે છે. ધંગરેજી જીનો સરવેથી મરમ ગણામ્મિ છે.
- Safflower Seed.** (સાફલાવર સીડ) કોસંખાના બીજ. જેને “કુરદી” કરીને પણ કહે છે. એ તરીકેણુ આકારનાં, લગાર સફેદ પીલા રંગનાં આવે છે. તેનું તેલ હીંદુમયાંનમાં આધામાં વાપડે છે. હમણાં હમણાં એ ખીજ વેલાત તથા ફાંનસ ખાતે જામ્મે છે.
- Salad Oil.** (સાલીક આઈલ) સાલીતનું તેલ. જુવો Olive Oil (આલીવ આઈલ).
- Sandal Wood Oil.** (સેનડલ ઊડ આઈલ) મુખડનું તેલ. આ તે લ સુખડનાં લાકડાંમાંથી કાઢડે છે અને દશીમ્મો એક શુર્ગધ તરીકે વાપડે છે. ગોલાબનું અતર બનાવવાસમ્મો મુખડનું તે લ તેમાં બેલી ડગાઈ કરે છે. તેની બનાવત મલબાર કોમ્મો ઊ પર થામ્મે છે જાંહંથી મુંબઈ આવી પાછું ધંગલડ, ચીન તથા આરબી અને ઈસાની અખાતો ખાતે જામ્મે છે.
- Sandarack.** (સાનડારક) એક જાતનો ગુંદર અથવા રાજમ જેને આર બ લોકો “સનડરક” કહે છે.
- Soree.** (સારી) સાડી, ખાતલ. જુવો Pice Goods (પીસ ગુ ડસ).
- Sarsanet.** (સારસાનેટ) એક જાતનું સાડુ રેશમી કપડું. જે મુખીઅ કરી અસતર તરીકે વાપડવામાં આવે છે.
- Saunders Red.** (સાનડરસ રેડ) રંગતચંદન, રતાંજરી. જુવો Red Wood (રેડવુડ).
- Satin.** (સાટીન) સાટીન. એક જાતનું નરમ, રેશમી, ચલકતી મ પાછીનું કપડું. એ માલિ તેમજ તરેહવાર જાંત અને તરેહની આવે છે. જુદા જુદા રંગની બને છે.

- Sawz. (સાસ) કરવટી. લાકડું, લોહાડું, અને ખીજી કાણુ મોજો કાઢવા માટે તરેહવાર કદનાં અને નાંદાનાં મોહિયા ઘંતવાલાં હ થીઆરે. ઇંગ્લેન્ડમાં ચરીયડ ખાને તેનાં મોટા કારખાનાંઓ છે.
- Scarfs. (સકાર્ફસ) ચાલત્રાં, ઓઢણાં, પીછોરી. જુવો Piece Goods (પીસ ગુડસ).
- Sea Coconut.(સી કોકોનટ) દરીઆઈ નારેલ નાશીઝરની એક જાત જે એક બાજુથી ગોઝ જાસેલું અને ખીજી બાજુ ચપટું હોય છે. લંબગોઝ અને બેગ છેડેથી લગાર આછીદાર હોય છે. તે માંદેલો ગર માધારણુ નાશીઝલનાં જેવાજ પણ વધારે શુકા અને મવાદમાં વધારે શકે હોય છે. આરખીઆ અને આફ્રીકાનાં કીનારા તરફ દરીઆમાં તરતાં વારેઘડીએ મલે છે. જાં હાથી તે મુખઈ આવે છે. લાકડીવ અને માલદીવનાં ટાપુથી પણ અનર આવે છે, એનો ગર દશી દુકાગા "ટાહફી" નામ નાં મખત તાપનાં મજા જાપર દવાઈ તરીકે આવે છે.
- Sea Cucumber.(સી કોકીકમબર) એક જાતની માછલી જે આમૃત રીઆ, મોરેશીઆમ, સીયાંન અને જંજીબાર વીગરે ખીજી જંગાઓમાં મલે છે. ચીનાંઓ આ માછલીનાં આંતરડાં કાઢાડી નાંખી, તેને ઘખીને તડકે સુકાને બુંજ ખાય છે. એને Becho de Mar (બેકીડી માર) પણ કહે છે.
- Sea Onion (સી ઓનીઅન) જંગલી પેઆજ. જુવો Squill (સ્કુવીલ).
- Sea War. (સી વાકસ) દરીઆઈમીણ. જુવો Maltba(માલથા).
- Senkakoy.(સીકાકોઈ) સીકાકારી. એક જાતની લાખી ચપટી સીંગ જેમાં છુટાં છુટાં નાંદાનાં, લંબગોઝ, કાચા રંગનાં ખીઆં આવે છે. આએ સીંગ દવાઈનાં કામમાં આવે છે. મવાદમાં તે અરીઠને મલતી આવે છે. હીંદુમથાનમાં માથું ચોલવાને માટે પાણીમાં જાણીને ઝોરતો તે વારેઘડીએ વાપડે છે.
- Serge. (સર્જ) એક જાતનું જાનનું કપડું.

- Serpentine.(સરપેનટાઈન) એક જાતનો સોભાઈતો પથર.
 Shirtings. (શર્ટીંગસ) રતલીઆં, લાંગકલાથ. જુવો Piece Goods. (પીસ ગુડસ).
 Silk Gut. (સીલક ગટ) રેસમી તાંત. રથગનાં કીડાનાં આંતરડાંમાંથી બનાવેલો એક કંઠણુ, મફદ, પારદશ્ય દોરો જે આગરે બંબાઈમાં એક કુટ હોય છે અને છટ્ટી તથા ચીન દેશમાં બનાવે છે. માંછણી પકડવાનાં હુકો આવી દોરી માથ બાંધવામાં આવે છે.
 Similor. (સીમીલોર) એક જાતની સોનાનાં જેવાં ધાતુ. જુવો Pinch-beck (પીનચબેક).
 Smilax Root.(સમીલાક્સ રૂટ) ચુખચીની. એક જાતનાં મુલીઆં. જુવો China Root (ચાઈન રૂટ).
 Snake Root.(સનેક રૂટ) જુવો Aristolochia (આરીસટોલોચીઆ).
 Spanish Flies.(સપેનીશ ફ્લાઈસ) એક જાતની માંખ. જે દવાઈનાં ઊપીઆગમાં આવે છે. મુખીઆ કરી “બલીમ્તરો” બનાવવામાં તેનાં અપ છે. જુવો Cantharides(કેનથેરાઈડસ).
 Spanish Juice.(સપેનીશ જુસ)જેઠીમધનો રસ. જુવો Liquorice Juice (લીકરીસ જુસ).
 Sparto. (સપાર્ટો) જુવો Esparto (ઈસપાર્ટો).
 Spigella. (સપીગેલા) દખ્ખીલુ અમેરીકા મધે જાતો, દવાઈનાં કામમાં આવતો એક જાતનો રોષો, જેનાં મુલીઆ અતીથણું કામ આવે છે. કેહે છે કે ખેડમાં ક્રમ પાડા હોય તે ઉપર આ પાલાની દવાઈ આવે છે. તેનો મુવાદ કડવો છે, પણ વામ આહોનાં જેવો છે.

T

- T Cloth. (ટી ક્લાથ) ટી ક્લાથ અથવા અર્ધીઆં. જુવો Piece Goods (પીસ ગુડસ).
 Tanjib. (તાંનજીબ) તનજીબ. જુવો Piece Goods (પીસ ગુડસ).

A

VOCABULARY OF ARTICLES OF COMMERCE
& GENRAL UTILITY ARRANGED IN THE
ORDER OF GOOJRATEE ALPHABLET.

વેપારમાં અને સાધારણ જીવોઆગમાં આવતી વસતુઓનાં નામોનો
ગુજરાતી અખરોનાં અનુકરમે રચેલો કોશ.

Goojratee Words. ગુજરાતી શબ્દો.	English Pronunciation. ઈંગરેજીમાં જી અચાર.	English Synonym. ઈંગરેજી અર્થ.	G. Pronunciation of E. synonym. ઈંગરેજી અર્થનો ગુજરાતી જાઅચાર.
કચકરૂં	Kachakroo	ક Tortoise shell	ટોરટોઈસ શેલ
કડકું	Kaddoo	ક Helebore Black.	હેલીબોર બ્લેક
કડવું દોધી	Kadvoó Doodhee.	ક Calocynth	કાલોસીનથ
કન	Kan	ક Yam	ઈઆમ
કનક	Kanack	ક Thorn-apple	થારન આપલ
કનતાંન	Kantán	ક Canvas	કેનવસ
કમરકસ	Kamarkas	ક Butea Frondosa	બીજીટીઆ ફ્રોં નડોસા
કમરકાકરી	Kamarkákree	ક Cucumis Sativus.	કીજીકમોસ સેટી વસ
કમલકાકરી	Kamalkákree	ક Lilly seed	લીલો સીડ
કપડું	Kapdoó	ક Cloth	ક્લોથ
કપાસ	Kapás	ક Cotton with seed.	કોટન વીથ સીડ

કપાસીઆ	Kapásiá	Cotton seeds	કાટન સીડસ
કપુર કાચલી	Kapoorkáchli	Zedoary	ત્રીડોઆરી
કપુર ચીની	Kapoor chinee	Allspice	આ લસપાઈસ
કપુર ચીનાઈ	Kapoor Chinái	Camphor	કેમફર
કપુર બ્રાસ	Kapoor brás	Bras Camphire	બ્રાસ કેમફ્રા એર
કબાલો	Kabáloo	Contract	કોન્ટ્રાક્ટ
કરચલાં	Karachlá	Crabs	કરાબસ
કરજદાર	Karajdar	Debtor	ડેટર
કરંમદાં	Karamdá	Corinda Fruit	કોરીનડા ફ્રૂટ
કરવતી	Karvatee	Saw	સોઆ
કરીઆતુ	Kariáttoo	Creyat	કરીઆત
કસતુરી	Kustoorée	Musk	મસકે
કલ	Kal	Lock	લોક
કલાઈ	Kaláee	Tin	ટીન
કલાઈ ચુનો	Kaláee choo- no.	Quicklime	કુવીકલાઈમ
કલન બીજ	Kalan Beej	Cress seed	ક્રેસ સીડ
કવચ	Kavach	Cowhago	કાઉહોજ
કાએફાલ	Káifal	Wild nutmeg	વાઈલ્ડ નટમેગ
કાકરી	Kákree	Cucumber	કીઊકમબર
કાકરીનાં બીજ	Kákreehá bij	Cucumbersoed	કીઊકમબર સીડ
કાકવી	Kákvee	Jagreo	જાગરી
કાચ	Kách	Glass	ગ્લાસ
કાચકાંમ	Káchkám	Glass-ware	ગ્લાસવેર
કાચું રેશમ	Káchoo Rai- sam.	Raw silk	રા સીલક

કાચો હોંગલો	Kácho Hing-loc.	Cinnabar	સીનાબાર
કાછલા	Káchhlá	Poison Nuts	પાઈઝન નટ્સ.
કાજલ	Kájal	Lampblack	લાંપબ્લાક
કાજુ	Kájoo	Cashew-Nuts	કાશુ નટ્સ
કાતલાં	Kátlá	Scales	સકેલસ
કાતર	Kátar	Scissors	સીઝર્સ
કાથો	Kátho	Coir	કોઈર
કાથો ખાવાનો	Kátho Kháva-no	Catechu	કાટેચુ
કાથાની દોરી	Káthánoo Do-ree.	Coir Yarn	કોઈર ઈઆરન
કાથાનાં દોરડાં	Kátháná Do-rdá.	Coir Ropo	કોઈર રોપ
કાંદા	Kándá	Onion	અનીઅન
કાંનસ	Kánas	Filo	ફાઈલ
કાપડ	Kápad	Piece Goods	પીસ ગુડ્સ
કાફી	Káfee	Coffee	કોફી
કામલી	Kámlee	Blanket	બ્લાન્કેટ
કાલમીલ	Kálmeel	Calomel	કેલોમીલ
કાલી કસતુરી	Kálee Kastoo-ree.	Musk Hibiscus.	મસક હીબીસકસ
કાલી ફુટકી	Kálee Footkee	Helobore Black	હેલોબોર બ્લાક
કાલી ફૂલાવર	Kálee Flower	Cauliflower	કોલી ફૂલાવર
કાલી ચુલી	Kálee Gooleo	Indigo	ઈન્ડીગો
કાલી જીરી	Kálee Jeereo	Black Cumin in Seed.	બ્લાક કમીન સીડ

કાલી તુલસી	Kaleo Toolseo	Black Basil	બલાક બાસીલ
કાલી મુસરી	Kalce Moosri	Nelepanny- Root.	નીલી પાની રૂટ
કાલુ	Kaloo	Oysters	આઈસનરસ
કાંસુ	Kasoo	Zinc	ઝીંક
કીરમજ કાલી	Kirmaj Kaleo	Black Cochi- neal.	બલાક કોચીની અલ
કીરમજ સફેદ	Kirmaj Safed	Silver Cochi- neal.	સીલવર કોચીની અલ
કીનખાબ	Kinkhab	Satin	સાટીન
કીનખાબ કસબી	Kinkhab kas- bee.	Brocade	બ્રોકેડ
કુકુ	Koonkoo	Red Powder	રેડ પાઉડર
કુલ	Kool	Client	ક્લાઈન્ટ
કુલીજન	Kooleejan	Galangal Root	ગાલંગાલ રૂટ
કુવીનાઈન	Kuinino	Quinine	કુવીનાઈન
કરબો	Korbo	Amber	આમબર
કેરી	Keree	Mango	મેનગો
કેરાં	Kera	Plantains	પલાનટીનસ
કેસર	Kesar	Safflower	સાફલાવર
કેવરો	Kevroo	Orris-Root	ઓરીસ રૂટ
કોએલો	Koeloo	Chaicoal	ચારકોલ
કોકમ	Kokam	Mangosteen	મંગોસ્ટીન
કોટલાં	Kotla	Shells	શેલસ
કોથમરી	Kothimaree	Coriander P- lant.	કોરીઅનેટડર પ લાંટ
કોપરબ્રાસ	Koperbrass	Copperbrass	કોપરબ્રાસ

કોપરૂં	Koproo	Cocoanut	કોકોનટ
કોપરેલ	Koprail	Cocoanut Oil	કોકોનટ ઓઇલ
કોપરાંપાક	Koprápák	Cocoanut Cake	કોકોનટ કેક
કોબી	Kobco	Cabbage	કેબેજ
કોરા	Korá	Shunks	શંકસ
કોરી	Koreo	Cowree	કોરી
કોરીકાંમ	Koreekám	Porcelain-ware.	પોર્સીલેન વેર
કોસમબો	Kosambo	Turkey Red	ટર્કી રેડ
કોલમ	Kolam	Columbo root	કોલમબો રૂટ
કોલમી	Kolmee	Shrimps	શરીમપસ
કોલસો	Kolsoo	Coal	કોલ
કોહોરૂં	Kohoroó	Pumkin	પમકીન
કોહોરૂં ભુરૂં	KohoroóBhoo-roo.	Pumkin white	પમકીન વાહીટ

ખ

ખજૂર	Khajoor	Date	ડેટ
ખત	Khat	Bond	બોન્ડ
ખડીઓ ખાર	Khadio Khár	Borax; Tincal	બોરાક્સ; ટીનકલ
ખડી સાકર	Khadee Sákar	Sugar Candy	શુગર કાનડી
ખમીર	Khameer	Yeast	ઈસ્ટ
ખસખસ	Khushkus	Poppy Seed	પોપી સીડ
ખસખસના પોસ	Khushkusná-pos.	Poppy Flowers.	પોપી ફ્લાવર્સ
ખાતર	Khátar	Manure	મેનીયર
ખાત'વાહી	Khátávahee	Ledger	લેડજર

ખાંડ	Khānd	Sugar	શુગર
ખાંડ લાલ	Khānd lal	Sugar Brown	શુગર બ્રાઉન
ખાંડી	Khāndeo	Candy	કાંડી
ખાર	Khār	Alkalies	આલકલીસ
ખારક	Khārak	Dates Dry	ડેટસ દરાર્થ
ખીસખીસ	Khismis	Raisins	રેઝીનસ
ખીલા	Khoolā	Nails	નેલસ
ખુરાબોઈ	Khoosboco	Patch Leaves	પાટચ લીવસ
ખેરસાલ	Kherśāl	Mimosa Cate- chu	મીમોસા કેટેચુ
ખોર, ખોલ	Khor, Khol	Oil Cako	આઈલ કેક
ખોરાકી આંઢેલો	Khorākoo āt- helee.	Provision sal- ted.	પરોવીઝન સાલ ટેડ
ખોરાકી તાજી	Khorākoo Tā- joo.	Provision re- sh.	પરોવીઝન પ્રેશ
ખોરાકી સુકકી	Khorākoo soo- kee.	Provision dry	પરોવીઝન દ્રાર્થક
ખોરાસાની	Khorāśānee	Niger Seed	નાઇજર સીડ

ગ

ગંધક	Gandhack	Sulphur	સલ્ફર
ગંધકનો તેજાબ	Gandhackno Tojab	Sulphuric A- cid.	સલ્ફ્યુરિક ડીક આ સીડ
ગંધાબી રોજ	Gandhābee- rojā.	Galbanum	ગાલબેનમ
ગરમારો	Garmāro	Cassia Fistula	કાસીઆ ફીસ ચુલા

ગાજ	Gāj	Gauze	ગાઝ
ગાજર	Gājur	Carrot	કેરટ
ગાજર ગોટો.	Gājargoto	Mushroom	મશરૂમ
ગાંજો	Gānjoo	Hemp Flowe- rs.	હેમપ ફ્લાવર્સ
ગાંસડી	Gāsdeo	Bales	બેલસ
ગાલીઆ	Gāleebhā	Carpets	કારપેટસ
ગીરવી ખત	Gcervoo khat	Mortgage Deed.	માર્ટગેજ ડીડ
ગુગલ	Googal	Bdellium; Af- latoon.	બીડેલીઆમ; અ ફલાતુન
ગુંદર	Goondar	Gum	ગમ
ગુણપાત	Goonpāt	Gunny Bags	ગની બેગસ
ગુલકંદ	Goolkand	Conserve of Roses.	કાનસર્વ આફ રોઝીસ
ગુલછરી	Goolchharoo	Tube Rose	ટીબીઅ રોઝ
ગુલલાલા	Goolallā	Tulip	ટીબીલીપ
ગુલાલ	Goolāl	Red Stuff	રેડ સ્ટફ
ગુલી	Goolee	Indigo	ઇન્ડીગો
ગુલેઆરમાની	Goole Armā- nee.	Bole Arme- nian.	બોલ આર્મીની અન
ગેનડાનાં સીંગડાં	Gendānā Si- ngdā.	Rhinoceros Horns.	રીહીનોસેરસ હોર્ન્સ
ગોખરૂં	Gokhroo	Gokeroo	ગોકેરૂં
ગોડીબી	Godioo	Cotton Yarn	કાટન ઇઆરન
ગોર; ગોલ	Gor; Gol	Molasses	મોલાસીસ
ગોરી; ગોલી	Goree; Golee	Pills	પીલ્સ

ગોરૂચંદન	Goroo Chann-Cow Bezoar	કાઢી બીઝોર
	dan.	
ગોલાબ	Goldb	Rose
ગોલાબનાં ફૂલ	Goldbna Fool	Rose Flower
		રોઝ ફ્લાવર્સ

ઘ

ઘડીઆલ	Ghadial	Watch	વાટચ
ઘાંડું	Ghahoo	Wheat	વીહીટ
ઘંટ ધાતુ	Ghant Dhāt-too	Bell Metal	બેલ મેટલ
ઘાસ	Ghass	Grass	ગ્રાસ
ઘાસનું તેલ	Ghassnoo Talc.	Rose Oil	રોઝ આઈલ
ઘાસ મુકું	Ghass sookoon	Hay	હે
ઘુંગરી	Ghoongree	Armlet	આર્મલેટ
ઘોડાવજ	Godavachh	Acorus; Sweetflag	એકોરસ; સુઈટફ્લાગ

ચ

ચક્રમક	Chakmak	Flint	ફ્લિનટ
ચંદ્રસ	Chandroos	Copal	કોપલ
ચનાં	Chanā	Gram	ગ્રામ
ચંપેલી	Champailco	Jassemine	જેસેમીન
ચંપેલીનું તેલ	Champailinoo Tail	Jassemine Oil	જેસેમીન આઈલ
ચરબી	Charbee	Talow; Fat; Lard	ટાલો; ફેટ; લાર્ડ

ચાક	Chák	Chalk	ચોક
ચાંપાં	Chápá	Jack-Fruit	જેક ફ્રુટ
ચામડાં	Chámdá	Hides	હાઈડસ
ચામડાં ગુતેલાં	Chámdá Goo-tailá	Tanned Skins	ટાનડ સકીનસ
ચામડું વારની સનું	Chámdoo Vá-rnishnoo	Japan Leather	જેપાન લેથર
ચારોલી	Chárolee	Chirongia Sapida	ચીરોંગીઆ સા પીદા
ચાહે કાલી	Cháhay Kálee	Tea Black	ટી બ્લૅક
ચાહે લીલી	Cháhay Lee-lee	Tea Green	ટી ગ્રીન
ચાહે સુકી	Cháhay Soo-kee	Tea	ટી
ચીકની મટોડો	Chicknee Matodee	Fuller's Earth	ફુલરસ અર્થ
ચીની કબાલા	Chinee Kabá-lá	China Cubebs	ચાઈના કુબેબસ
ચીનીકાંમ	Chincekám.	China Ware	ચાઈનાં વેર
ચીભડું	Chibhdoo	Musk Melon	મસક મેલન
ચુંક	Chook	Tacks	ટાક્સ
ચુનો	Choono	Lime	લાઈમ
ચુબચીની	Choobchinee	China Root	ચાઈના રૂટ
ચોખા	Chokhá	Rice	રાઈસ
ચોધારો	Chodháreo	Foursided Been	ફોરમાઈડેડ બીન
ચોરઆમલા	Chorám-lá	Baobab	બાબોબ

છતરો કાપડની	Chhatree Ká- padneo.	Cotton Um- brella	કાટન અમબરેલા
છતરી નાંહાની	Chhatree Ná- háneo	Parasoles	પારાસોલસ
છતરી રેશમી	Chhatree Rai- shmee	Silk Umbre- lla	સીલક અમબરેલા
છમનાં	Chhumná	Pamphlets	પામપ્લેટ
છમનાં શુકકા	ChhumnáSoo- ká	Pamphlets Dry	પામપ્લેટ ઢરાઈ
છરી	Chharee	Knives	નાઈવસ
છરી નાહાની	Chharee Ná- háneo	Ponknives	પેનનાઈવસ
છરો	Chharo	Mutton Kni- fo	મટન નાઈફ
છહાં	Chháá	Bran; Husk	ખરાંન; હુસક
છાનાં	Chhááná	Cowdung Ca- kes	કાઝિડંગ કેકસ
ગહા	Chháá	Park	પાર્ક
ગસ	Chháás	Whey	વેહુ
ગિત	Chhint	Chintz; Prints	ચીંટઝ, પરીનટસ

ગ્યાત	Jagát	Customs, Du- ty	કસ્ટમસ; ડીયીટી
ગ્યાત નાંચું	Jagát namoo	Tariff	ટારીફ

જંગાલ	Jangál	Verdigris	વરડીગરીસ
જમરૂખ	Jamrookh	Guava	ગુવાવા
જમાલગોતો	Jamálgoto	Croton seed	ક્રોટન સીડ
જમાલગોતાનું તેલ	Jamálgotánu Tail	do Oil	ક્રોટન આઈલ
જમે પાસું	Jamay Pasoo	Credit side	ક્રેડીટ સાઈડ
જરડાહુ	Jardáloo	Apricot	આપરીકાટ
જરમાઈ	Jarmáeo	Coculus Indi- cus	કોકીઊલસ ઈન્ડીકસ
જરી; જડી	Jaree; Jadeo	Root	રૂટ
જવ	Jav	Barley	બારલી
જસદ; જસત	Jasad; Jasat	Zinc; Spelter	ઝીંક; સપલ્ટર
જવેરાત	Javayráť	Jewels	જુવેલસ
જામ્બેલ	Jáifal	Nutmeg	નટમેગ
જામ્બેલનું તેલ	Jáifalnoo Tail	Nutmeg Oil	નટમેગ આઈલ
જાંબુર	Jámboor	Rose Apple	રોઝ આપલ
જાલ	Jál	Net	નેટ
જાવંતરી	Jávantree	Mace	મેસ
જાવલી	Jávlee	Cadjans	કેડજનસ
જીરું	Jeeroo	Cummin seed	કમીન સીડ
જેથીમધ	Jaithemadh	Liquorico	લીકરીસ
જેથીમધનો રસ	Jaithcomadh- no ras	Liquorice Juice ;	લીકરીસ જ્યુસ
જેથીમાસી	Jaithcemáseo	Spikenards	સ્પાયકનરડસ
જેલી	Jelly	Jelly	જેલી
જેહર; જેહેર	Jeher; Jheher	Poison	પોઈઝન
જેહર મોહોરા	Jehermohorá	Bezoar	બીઝોર
જેહરી કચરો	Jairee Kachro	Nux Vomica	નક્સ વોમિકા

તંકનખાર	Tankankhār	Borax; Tincal	બોરાક્સ; ટીનકલ
તગર	Tagar	Aloes Wood	આલોસ ઊડ
તજ	Taj	Cinnamon	સીનેમન
તજનું તેલ	Tajnoo Tail	Cinnamon Oil	સીનેમન આઈલ
તમાકુ	Tamákoo	Tobacco	તોબાકો
તપકીર	Tapkeer	Snuff	સનફ
તરપીટન	Tarpeetan	Turpentine	ટરપેનટાઈન
તરબુચ	Tarbooch	Water Melon	વાટર મેલન
તરાંબું	Taráboo	Copper	કાપર
તલ	Tal	Teel seed; Jingelly	તીલસીડ; જન જેલી
તાકા	Táká	Pieces	પીસીસ
તાંચ	Tách	Attachment	આટ્ટેચમેન્ટ
તાંત	Tánt	Catgut	કેટગટ
તાંબું	Táboo	Copper	કાપર
તાર (દામર)	Tár (Dámar)	Tar; Pitch	તાર; પીટચ
તાર (ધાતુનો)	Tár (Dhátoo)	Wire	વાયર
તાર (સંધેસો)	Tár (Sandhai-so)	Message	મેસેજ
તીખું લોહોડું	Tikhoo Lohodoo	Steel	સ્ટીલ
તેજબલ	Taijbal	Tejbal	તેજબલ
તેજાબ	Taijáb	Acid	તેજાબ
તેલ	Tail	Oil	આઈલ
તોપલી	Topleo	Basket	બાસકેટ

દંકો	Danko	Wharf	વાહારૂ
દબરો	Dabro	Dubber	દબરૂ
દમનો	Damno	Wormseed	વરમસીડ
દરાખ લીલી	Darákh Lilee	Grapes	ગરેપસ
દરાખ શુકી	Darákh Sookee	Raisins	રેઝીનસ
દલાલી	Dalálee	Brokerage	બરોકરેજ
દસતાવેજ	Dastávej	Documents	દોકીઝિમેન્ટસ
દહી	Dallee	Curd	કરડ
દાનાં; મનીઆરૂ	Dáná	Beads	બીડસ
દાંમરૂ	Dámar	Dammer; Pitch	દાંમરૂ; પીટચ
દારમ	Dáram	Pomegranate	પોમગરેનેટ
દારૂ	Dároo	Liquor; Spirit	લીકરૂ; સપીરીટ
દારૂકાંમ	Dárookám	Ammunition	એમીઝિનીશન
દારૂગોલો	Dároogolo	Gunpowder	ગનપાઉડર
દાલચીની	Dálcheenee	Cinnamon	સીનેમન
દીવાસલી	Diváslee	Matches	માંટચીસ
દીવાલુ	Diváloo	Bankruptcy	બેંકરપ્ટસી
દુકરનું ગોરા	Dookarnoo	Bacon; Pork;	બેકન; પોરક;
	Gosh	Ham	હેમ
દુધ	Doodh	Milk	મીલક
દેવદારનાં પા ટીઆં	Daivdárná Patia	Deal Planks	ડીલ પ્લાંકસ
દોદી	Dodhee	Gourd	ગોરડ

દોરડું	Dordoo	Rope	રોપ
દોરી	Doree	Twine; String	કુવાઈન; સતરીંગ
દોરીઆ	Doreeo	Doriah	દોરીઆ
દોરીગ	Doreeo	Pice	પાઈસ

ધ

ધતુરો	Dhaturo	Thorn Apple	ઠારન આપલ
ધતુરાનાં બીજ	Dhatoorānā Bcej	Thorn Apple seed	ઠારન આપલ સીડ
ધાતુ	Dhātoo	Metal	મેટલ
ધાલરી	Dhābhreo	Blankets	બલાંનકેટસ
ધાનાં	Dhānā	Corianderseed	કોરીએનડર સીડ
ધાવનાં	Dhāvnā	Worm-Wood	વરમવુડ
ધાવનાંનાં ફુલ	Dhāvnānā fool	Worm-Wood Flowers	વરમવુડ ફલાવરસ

ન

નકલ	Nakal	Duplicate Co- py	કુપલીકેટ કોપી
નાખ	Nakh	Nails	નેલસ
નાખતેલ	Nakhtail	Naptha Oil	નાપ્થા આઈલ
નગદી	Nagdee	Bulhon	બુલીઅન
નમુનો	Namoono	Sample; Specimen	સામપલ; સપેસીમેન
નવસાગર	Navsagar	Sal-ammoniac	સાલઆમોનીઆક

નાંગકેસર	Nágkesar	Cassia Buds	કારીઆ બડસ
નાંદાર	Nádár	Bankrupt	બેંકરપ્ટ
નાંરંગી	Nárangee	Oranges	આરેનજીસ
નાલીચેર	Nálier	Cocoanut	કોકોનટ
નીકાસ	Neekás	Exports	એક્સપોર્ટસ
નીમખ	Neamakh	Salt	સાલટ
નીમખનો તેલખ	Neemakhno	Muriatic Acid	મીઝીરીએટીક
	Tejáb		આસીડ
નીરંમ	Neeram	Ballast	બાલાસ્ટ
નેતર	Naitar	Cane	કેન
નોલ	Nole	Freight	ફ્રેટ
નોસાગર	Noságar	Sal-Ammoniac	સાલઆમોની
			આક

પ

પંખા	Pankhá	Fans	ફેન્સ
પટેટા; પપેટા	Potaitá	Potatoes	પોટેટોસ
પતંગ	Patang	Kite	કાઈટ
પતંગનું લાકડું	Patangnoo	Sapan Wood	સેપાન લોક
	Lakdoo		
પતીઆલુ	Pantiáloo	Partnership	પાર્ટનરશીપ
પંદોરાં	Pandorá	Snake Gourd	સનેક ગોરડ
પનીર	Paneer	Cheese	ચીઝ
પપાંબી	Papáoo	Papaya	પપાબી
પપેનાંસ	Papainás	Pompeinoose	પપેનાંસ

પરવાર	Pai vāro	Coral	કોરલ
પસતાં	Pastā	Pistachios	પીસતેચીઆસ
પાઈ	Pāco	Pie	પાઈ
પાંખ	Pānkh	Wings; Fins	વોંગસ; ફીનસ
પાંખી	Pānee	Water	વાટર
પાન	Pān	Betel Leaves	બીટલ લીવસ
પાનાં	Pānā	Cards	કાર્ડસ
પાંનું	Pānoo	Emerald	એમરલ્ડ
પારા	Pārā	Shots	શોટસ
પારો	Páro	Mercury	મરકીબરી
પાવજેહર	Pāvjeher	Bezoar	બીઝોર
પાસા	Pásā	Dice	દાઈસ
પીછાં	Pichhá	Feathers	ફેધરસ
પીતપાપરો	Pitpápro	Fumitory	ફીઝીમીટરી
પીતલ	Pittal	Brass	બ્રાસ
પીતલકાંમ	Pittulkām	Brassware	બ્રાસવેર
પીતલપાંન	Pittulpán	Orsidue	ઓરસીડીઝી
પીપ	Pip	Cask	કાસક
પીપર	Pipar	Long-Pepper	લોંગ પેપર
પીપરોમુલ	Pipreemool	Pepper Root	પેપર રૂટ
પીરોજો	Pirojo	Turquoise	ટર્કુવોઈસ
પુનનુ લાકડું	Poonoo Lak- doó	Poonspan	પુનસપાંન
પૂજી	Poonjee	Capital	કેપીટલ
પેડા (ધાંસ)	Pendo	Straw	સ્ટ્રો
પેર	Pair	Pear	પેર
પોખરાજ	Pokhráj	Topaz	ટોપાઝ
પોતા	Pottā	Fish Maws	ફીશ માઝ
પોંહોચી	Pohochee	Bracelets	બ્રેસલેટસ

(૧૫૯)

૫

ફટકી	Fatkee	Alum	આલમ
ફટાકરા }	Fatákrá	} Crackers	કરાકરસ
ફટાકા }	Fatáká		
ફટાકા કાંમ	Fatákákám	Fireworks	ફાયરવર્કસ
ફડીડી	Fadioo	Four Pies	ફોર પાઈસ
ફનસ	Fanas	Jack Fruit	જેક ફ્રૂટ
ફનસી	Fansee	Jackwood	જેકવુડ
ફરાસપાપરા	Faráspáprá	Sassafras	સાસાફરાસ
ફાલસાં	Fálsá	Oriental Gre- - mia	ઓરિએન્ટલ ગ્રીમીઆ
ફારગતી	Fárgattee	Acquittance Deed	એક્વિટાન્સ ડીડ
ફુલકોબી	Foolcabee	Cauliflower	કાલીફલાવર
ફુંદનો	Foodno	Mint	મીન્ટ

ખ.

બટન	Batan	Button	બટન
બંદર	Bandar	Port; Wharf	પોર્ટ; વાહારફ
બદામ	Badám	Almond	આમનડ
બદામનું તેલ	Badámnoo Tail	Almond Oil	આમનડ આઈલ
બંદુક	Bandook	Gun	ગન
બંદુકનો ઘર	Bandookno Daroo	Gunpowder	ગનપાઉડર
બરણી	Barnee	Jar	જાર
બરાં	Bará	Reeds	રીડસ

બરારાકપુર	Baráskapoor	Brown Cam- phiro	બરારા કુમખાએર
બલાકીન	Balákin	Blacking	બલાકીંગ
બાંગરી	Bángreo	Bracelet	બ્રેસલેટસ
બાદીઆન	Badián	Anise Star	એનીસ સતાર
બામબુ	Bámboo	Bamboo	બામબુ
બારદાન	Bárdán	Tare	ટેર
બાવલનો શુદ્ધ	Bávuño	Gum Arabic	ગમ એરેબીક
	Goondar		
બીઆં; બીજ	Beetá; Beoj	Seeds	સીડસ
બીજોરાનાં બીઈ	Beojoráná Bco	Citron Seed	સીટરન સીડ
બીસનાંક	Bisnák	Aconite Root	એકોનાઈટ રૂટ
બુચ	Booch	Cork	કોર્ક
બુજગંદ	Boojgand	Gulpista.	ગુલપીસતા
બેઆનું	Baidnoo	Earnest Mo- ney	અરનેસ્ટ મની
બેદાનાં	Baidáná	Quince seed	કુવીનસ સીડ
બેહેડાં	Baihedá	Myrabulloms	મીરેબીલિમસ
બોએ	Boy	Aromatic Wood	એરોમેટીક લીડ
બોર	Bore	Plums	પ્લમસ
બોરીઆં	Boriá	Buttons	બટનસ

ભ

ભરતીજી	Bharatioo	Invoice	ઈનવાઈસ
ભાગીદાર	Bhágeedár	Partner	પાર્ટનર
ભાડાનું લખત	Bhádnáo La- khat	Lease Deed	લીસ દીડ

ભાડું	Bhādoō	Rent	રેન્ટ
ભાત	Bhāt	Paddy	પાડી
ભીલામું	Bhilāmoo	Marking Nut	મારકોંગનટ
ભુજેલા ચનાં	Bhoojai'ā Chanā	Parched Gram	પારચક ગરાંમ
ભુર કોહોરું	Bhooroo Ko- loroo	White Pum- kin	વાહીટ પમકીન
ભુસું	Bhoosoo	Bran	બરાંન
ભેંસનાં સીંગડાં	Bhensnā Sin- gdā	Buffaloe Ho- rns	બફેલો હોર્નસ
ભોંએસીંગ	Bhoysing	Ground Nut	ગરાહીનક નટ
ભોંએસીંગનું તેલ	Bhoysingnoo Tail	Ground Nut Oil	ગરાહીનક નટ આ ઈલ

મ

મકાઈબુઠા	Makāee Boo- thā	Maize	મેઝ
મખલાસી	Makhlāsee	Countersigna- ture	કાહીનટર સીગ નેચર
મટોડી	Matodee	Clay; Earth	ક્લે; અરથ
મંદામણી	Mandāmnee	Premium	પરીમીઅમ
મધ	Madh	Honey	હુની
મણ	Man	Maund	માંડ
મનજીત	Manjeet	Munjeet	મનજીત
મરચું	Marchoo	Chilly	ચીલસી
મરી પેપર	Mar ee Safed	Pepper White	પીપર વાહી

મરી કાલાં	Maree Kállá	Pepper Black	પીપર બલાક
મલાઈ	Maláee	Cream	કરીમ
મસકો	Masko	Butter	બટર
મસતકી	Mastakeo	Mastick	માસતીક
મસાલો	Masálo	Spices	સપાઈસીસ
મસુરની ઢાલ	Masoornee	Lentil	લેનટીલ
	Dál		
માંડી]	Máoo	Manna	માનાં
માંખણ	Mákhān	Butter	બટર
માંગનાર	Mángnār	Creditor	ક્રેડીટર
માછલીનું તેલ	Máchhleenoo	Fish Oil	ફીશ આઈલ
	Tail		
માછલી તાજી	Máchhlee Tá-	Fish Fresh	ફીશ ફ્રેશ
	jee		
માછલી સુકી	Máchhli Soo-	Do Dry	ફીશ ડરાઈ
	kkee		
માંજું ફલ	Májoofal	Persian Galls	પરઝીઅન ગાલ્સ
માંટીકાંમ	Máteekám	Earthenware	અરથનવેર
માંડવી	Mándvee	Custom Hou-	કસ્ટમ હાઉસ
		se	
માંનેક	Mánek	Ruby	રૂબી
મારેલું સીસું	Márailoo Si-	Burnt Lead	બરન્ટ લેડ
	soo		
માંયાં	Máyá	Galls	ગાલ્સ
માલ	Mál	Cargo	કાર્ગો
મીઠાઈ	Mitháee	Confectionary	કાન્ફેક્શનરી
મીઠું તેલ	Mithoo Tail	Jingolly Oil	જિંગોલી આઈલ

મીણ	Meen	Wax	વાકસ
મીણખતી	Meenbatee	Candles	કેનડલસ
મીઠું	Mithoo	Salt	સાલટ
મીઠું વેલાતી	Mithoo Velatee	Epsom Salt	એપસમ સાલટ
મુંદલ નાંછું	Moodal Nānoo	Principal	પરીનસીપાલ
મુરજાન	Moorjān	False Coral	ફાલસ કોરલ
મુરખબો	Moorabbo	Preserves	પરીરક્ષસ
મુરા; મુલા	Moorā; Moolā	Raddish	રેડીશ
મેથી	Maithce	Fenugreek Seed	ફેનુગ્રીક સીડ
મેદી	Maidee	Henna	હેના
મેસ	Mais	Lampblack	લાંપબ્લાક
મેહેસુલ	Maihaissool	Revenue	રેવનીઝી
મોંધરાં	Moghrā	Daisies	દેઝીસ
મોતી	Mottee	Pearls	પરલસ
મોતીની સીપ	Motteenee Scep	Pearl-Shell	પરલ શેલ
મોદારસીંગ	Modārsing	Litharge	લીથાર્જ
મોરથુથુ	Morthoothoo	Blue Copperas	બ્લુ કોપરસ
મોહીદાંત	Mohēdāt	Walrus Teeth	વાલરસ ટીઠ

૨

રંગ	Kiang	Color; Lye; Paint	કલર; ડાઈ; પેંટ
રતલ	Ratal	Pound	પાઉન્ડ
રમકડાં	Ramakdā	Toys	ટોએસ

રસકપુર	Raskapoor	Corrosive Sulphur	કોરોઝીવ સલ્ફોર
રાઈ	Ráeo	Mustard	મસતરડ
રાખ	Rákh	Ashes	આશીસ
રાલ	Rál	Rosin	રાઝીન
રાંમપતરી	Rámpatree	Falso Mace	ફાલસ મેસ
રૂઆં	Roová	Furs	ફરસ
રૂઊ	Roo	Cotton	કાટન
રૂપીઆ	Roopio	Rupee	રૂપી
રૂપું	Roopoo	Silver	સીલવર
રૂમી મસતકી	Roomce Mastakee	Mastich	માસટીચ
રેવચીનો સીરો	Revancheeno Seero	Gambogo	ગાંમબોગ
રેશમ	Raisham	Silk	સીલક
રોકડ	Rokad	Cash	કાશ
રોજમેલ	Rojmail	Daybook	ડેબુક
રોમાલીઆ	Romáliá	Copper Braziers	કાપર બ્રેઝીઅરસ

લ

લખત	Lakhat	Agreement	એગ્રીમેન્ટ
લખોટી	Lakhottee	Marbles	મારબલસ
લવંગ	Lavang	Cloves	ક્લવસ
લવનડરનાં ફુલ	Lavenderná Fool	Horehound White	હોરહાઉનડ વા હીટ

લવાદી	Lavádee	Arbitration	આરબીતરેશન
લસન	Lasan	Garlic	ગારલીક
લસનનું તેલ	Lasannoo Tail	Garlic Oil	ગારલીક આઈલ
લાકડાં	Lákdá	Timber	ટીમબર
લાકડાં બાલવાનાં	Lákdá Bálvá- ná	Fuels	ફીઝીએલસ
લાખ	Lákh	Lac	લાક
લોંબુ ખારાં	Liboo Kháttá	Limo	લાઈમ
લોંબુનો રસ	Liboono Ras	Limejuice	લાઈમજુસ
લોંબુ મીઠાં	Liboo Mithá	Lemon	લેમન
લીલમ	Lilam	Sapphire	સેફાઈર
લીલી ચાહુ	Leeleo Cháai	Sweet Rush	સુવીટ રશ
લીલી દરાખ	Leeleo Darákh	Grapes	ગ્રેપસ
લીમડો	Leemdo	Neemtree	નીમતરી
લોખાન	Lobán	Frankincense	ફ્રેન્કીનસેનસ
લોહોડું	Lohodoo	Iron	આયર્ન
લોહોડું તીખું	Lohodoo Ti- khoo	Steel	સ્ટીલ

૧

વખાર	Vakhar	Godown; ware house	ગોડાઉન; વેર હાઉસ
વટાવ	Vatáv	Discount	દીસકાઉન્ટ
વટેણાં	Vatainá	Peas	પીસ
વટેણાની સોંગ	Vataínance Sing	Peas Bean	પીસ બીન

વડનું લાકડું	Vadnoo Lák-doo	Banjan Wood	બનીઅન ઊડ
વરખ	Varakh	Leaf Metal	લીફ મેટલ
વરીઆલી	Variálce	Fennel seed	ફેનલ સીડ
વસાનાં	Vasáná	Drugs	દરગસ
વસીએતનાંમું	Vasiatnámoos	Will	ઊવીલ
વાઈનદારૂ	Váeendároo	Wino	વાઈન
વાકુંમરૂ	Vákoomroo	Cosalpina Digyna	કોસાલધીના ટી ગીનાં
વાયવરન	Váevaran	Copparis Tri- folia	કોપેરીસ તરીફો લીઆ
વારનીશ	Várnish	Varnish	વારનીશ
વારસ	Váras	Heir	એર
વારસો	Várso	Legacy	લેગસી
વાહાણો	Váháno	Ships	રીપસ
વીમો	Veemo	Isurance	ઈનશુરન્સ
વીમો ઊતા રનાશ	Veemo Ootár- nárt	Underwriters	અનડરરાઈટર્સ
વીમાનું કસારનાંમું	Vimánoo Ka- rárnámoo	Policy	પોલીસી
વીટી	Víteo	Ring	રિંગ
વેઆજ	Víaj	Interest	ઈન્ટરેસ્ટ
વેગાણું	Vengnoo	Brinjal	બરીનજલ
વેચાણ	Vaichán	Sale	સેલ
વેચાણખત	Vaichán Khat	Sale Deed	સેલ દીડ

સકરકંડ	Sakarkand	Yam	ઈઆમ
સંગજીરૂ	Sangjeeroo	Soapstone-	સોપસતોન
સંગેમરમર	Sangemarmar	Marble	મારબલ
સંચલ	Sanchal	Bil-Laban	બીલ લાબન
સંધેસો	Sandhaiso	Message	મેસેજ
સન	San	Hemp	હેમપ
સફરચંદ	Safarchand	Apple	આપલ
સફેતો	Safaito	White Lead	વાહીટ લેડ
સફેદ જીરૂ	Safed Jeeroo	Cummin Seed	કમીન સીડ
સફેદ તુતીઆ	Safed Tootia	Sulphate of Zinc	સલફેટ આફ ઝીંક
સબજો	Sabjo	Basil	બાસીલ
સરકો	Sarko	Vinegar	વીનોગર
સરખત	Sarbat	Sherbet	શરખત
સરસી	Sarseo	Rapeseed	રેપસીડ
સરસીઊં તેલ	Sarseoo Tail	Rapeseed Oil	રેપસીડ આઈલ
સરવાધુ	Sarvadeo	Balance Sheet	બાલનસ શીટ
સલગમ	Salgam	Turnip	ટર્નીપ
સવાફડીઊં	Savá Fadioo	Four Pies	ફોર પાઈસ
સાકર	Sákar	Sugar Candy	શુગર કાંડી
સાંકલ	Sákal	Chain	ચેન
સાખ	Sákh	Attestation	આટેસ્ટેશન
સાખસી	Sákhsee	Witness	વીટનેસ
સાજખાર	Sájeekhar	Barilla	બારીલા
સાદરી	Sádreo	Mats	મેટસ

સાબરસીંગડું	Sābarsingdoo	Elk-horn	એલક હારન
સાબુ	Sāboo	Soap	સોપ
સાબુચોખા	Sāboo Chokhā	Sago	સેગો
સાલમ મેમરી	Sālam Mesree	Salep	સાલેપ
સાલીતનું તેલ	Sāleetnoo Tail	Salad Oil	સાલેડ આઈલ
સાવરણી	Sāvarnee	Broom	બ્રમ
સાહાજોગી ચીઠી	Sāhājogee Choeethee	Promissary Note	પરાંમીસરી નોટ
સીકકા	Sikkā	Coins	કોઈનસ
સીકાકારી	Sikākāree	Sekakoy	સીકાકોઈ
સોંગોરા	Singorā	Trapa Bispi- nosa	તરાપા બીસપી નોસા
સીતાબ	Sitāb	Rue	રૂઈ
સીતાફલ	Sitāfal	Custard Apple	કસ્ટર્ડ આપલ
સીંદુર	Seendoor	Red Lead	રેડ લેડ
સીલક	Seelak	Balance	બાલનસ
સીલક પુંજી	Seelak Poonji	Reserve Fund	રીઝર્વ ફંડ
સોસમ	Seesam	Blackwood	બ્લેકવુડ
સીસું	Seesoo	Lead	લેડ
સીસું મારેલું	Seesoo Mārāi- loo	Lead Burnt	લેડ બર્નટ
સુખડ	Sookhad	Sandalwood	સેનડલ વુડ
સુખડનું તેલ	Sookhadnoo Tail	Sandalwood Oil	સેનડલ વુડ આ ઈલ
સુખડી	Sookhdee	Bonus	બોનસ
સુતર	Sootar	Yarn, Twist	ઈઆરન; ટુવોસટ
સુતળી	Sootlee	String	સીતરીંગ

સુંઠ	Soonth	Dry Ginger	ડરાઈ જીનજર
સુનાંમખી	Soonámakhee	Senna	સેનાં
સુરજમખી	Soorajmakhee	Sunflower	સનફ્લાવર
સુરમો	Soormo	Antimony	આનટીમની
સુરોખાર	Soorokhar	Saltpetre	સાંલટ પીટર
સુવા	Soová	Dill seed	ડીલ સીડ
સેના	Saino	Cambric	કેમબ્રીક
સેતુર	Saitoor	Mulberry	મલબરી
સેર	Sair	Scor	સેર
સેલારસ	Sailóras	Storax Liquid	સ્ટોરાક્સ લીક વોડ
સેવ	Saiv	Native Macca- roni	નેટીવ મેકેરોની
સેવતીનાં ફુલ	Saivteená fool	Cammomile Flowers	કેમોમાઈલ ફ્લા વરસ
સોનાંગેરૂ	Sonágeroo	Ochre	ઓકર
સોનું	Sonoo	Gold	ગોલડ
સોપારી	Sopáree	Botcl Nut	બોટલ નટ
સોમલ	Somal	Arsenic White	આરસેનીક વા હોટ

૬

હરડાં	Hardá	Myrabullums	મીરબીબિલમસ
હરતાલ; હડતાલ	Hartál; Hadtál	Orpiment	આરપીમેનટ
હરવા	Harvá	Myrabullum Citrine	મીરબીબિલમ સી તરીન

હાલદ	Halad	Turmeric	તરમરીક
હાલીમ	Halcem	Cress Garden	ક્રેસ ગાર્ડન
હાડકાં	Hadkâ	Bones	ખોનસ
હાથીદાંત	Hâthcedât	Ivory	આઈવરી
હાફસની કેરી	Hâfoosnee	Alphonso	આલફોનસો મેન
	Kereo	Mangoes	ગોસ
હોંગ	Hing	Assafatida	એસાફટીડા
હોંગડો	Hingdo	Assafatidâ	એસાફટીડા ડા
		False	લસ
હોંગસો	Hinglo	Vermillion	વર્મીલીઅન
હોમજ	Himaj	Black Myra- bullum	બ્લૅક મીરેબી હોમ
હીરાબોલ	Hirâbole	Myrrh	મીર
હીરાદખાન	Hirâdakhan	Dragon's Blood	દરેગનસ બ્લડ
હીરો	Hiro	Diamond	દાઈમનડ
હીસસો	Hisso	Share; Legacy	શેર; લેગસી
હુંડી	Hoondeo	Bill of Ex- change	બીલ આફ એક્ સચેન્જ
હુંડી ખોટની	Hoondee	Redraft Bill	રીડ્રાફ્ટ બીલ
	Khotnee		
હુંડી લખનાર	Hoondee La- khnâr	Drawer	ડ્રોઅર
હુંડી વાલેલી	Hoondee Vâlê- lee	Remittance Bill	રીમીટન્સ બીલ
હુંડી સીકારનાર	Hoondee Si- kârânr	Drawee	ડ્રાઈ
હોકમનાંમું	Hokamnâmoos	Decree .	ડીક્રી

અ-આ-ઇ-ઉ-એ

અકલગરો	Akalgaro	Pellitory	પેલીટરી
અકીક	Akeek	Cornelian	કોરનીલીઅન
અખરોટ	Akhrot	Walnut	વાલનટ
અગર	Agar	Aloeswood	એલોઝૅડ
અગરબતી	Agarbatoc	Aloeswood Stick	એલોઝૅડ સતીક
અંગુર	Angoor	Ripe Grapes	રાઈપ ગરેપસ
અચાર	Achár	Pickles	પીકલસ
અજમો	Ajmo	Ajwan seed	અજવાન સીડ
અંજર	Anjeer	Figs	ફીગસ
અતર	Attar	Otto of Poses	ઓટો આર્ રો ગ્રીસ
અનડુસ	Andoos	Custard Apple	કસ્ટર્ડ આપલ
અનાજ	Anáj	Grain; Corn	ગરેન; કોરન
અનાર	Anár	Pomegranate	પોમગરેનેટ
અનીશું	Aneesoo	Aniseed	એનીસીડ
અનેનારા	Anainás	Pine apple	પાઈનઆપલ
અફેન	Afeen	Opium	ઓપીઅમ
અફેનના અરખ	Afeenno Ara- kh	Laudanum	લાડેનમ
અબનુસ	Abnoos	Ebony	એબની
અબરક	Abrak	Talc	ટાલક
અમબર	Amber	Ambergris	એમબર ગ્રીસ
અમલસરા	Amalsara	Chrystalized Sulphur	ક્રીસ્ટલાઈઝડ સલ્ફર

અરખ	Arakh	Arrack; Essen- ce	એરક; એસન્સ
અરજી	Arjee	Petition	પીટીશન
અરધી	Ardhee	Pie	પાઈ
અરધીઆં	A radhiā	T. Cloth	ટી ક્લાથ
અરધો	Ardhoe	Half Rupee	હાફ રૂપી
અરીઠાં	Areethā	Soap Nuts	સોપ નટ્સ
અલસી	Alsee	Linseed	લીનસીડ
અલસીનું તેલ	Alseenoo Tail	Linseed Oil	લીનસીડ આઈલ
અલુખડાં	Alookhdā	Potatoes	પોટેટોસ
અસતરક	Astrak	Storax	સ્ટોરાક્સ
અસાફીઓ	Asārio	Cress Garden Seed	ક્રેસગાર્ડન સીડ
અશરફી	Ashrafee	Gold Mohour	ગોલ્ડ મોહુર
આંકડી	Ākdee	Hook	હુક
આંકડો	Ākdo	Bill	બીલ
આગાખાનું	Āgābānoo	Lappets	લાપેટસ
આડત	Ādat	Agency	એજન્સી
આડતીઓ	Ādatio	Agent	એજન્ટ
આતશબાજી	Ātashbājce	Fireworks	ફાયરવર્ક્સ
આડુ	Ādoo	Ginger	જિનજર
આદાનો મુરખબો	Ādāno Moora- boe	Ginger Pre- serve	જિનજર પરી પ્રસેર્વ
આનો	Āno	Anna	આનાં
આંખાહલધ	Ābāhaladh	Zeodary Tui- merie	ઝીઓડારી તરમ રીક
આંબોસી	Āboseo	Dry Mango	ડ્રાઈ મેનગો

આમરા	Ámrá	Myrabullum Embellic	મીરેબીલિસમ એમબેલીક
આમલા	Ámlá	Hog Plums	હુગ પેલમસ
આમલી	Ámlee	Tamarind	તેમેરોંડ
આરસપાહાણ	Áraspáhán	Marble	મારબલ
આરારૂટ	Árároot	Arrowroot	આરોરૂટ
આયાત	Áyát	Import	ઈમ્પોર્ટ
આલુ	Áloo	Plums	પેલમસ
આલુ બોખારા	Áloo Bokhárá	Prunes	પરુનસ
આવક	Ávak	Income	ઈન્કમ
ઈઆકુત	Iákoot	Amethyst	એમીથીસત
ઈજારો	Ijáro	Contract	કોન્ટ્રાક્ટ
ઈજારેદાર	Ijáraidár	Contractor	કોન્ટ્રાક્ટર
ઈંદરડી	Itardee	Brick	બ્રીક
ઈડાં	Idá	Eggs	એગ્સ
ઈંદરજો	Indarjo	Conesi Seed	કોનેસી સીડ
ઈંદરાએન	Indráyan	Colocynth	કોલોસીનથ
ઈસબગુલનાં બીઆં	Isabgoolná Beedá	Spogel Seed	સપોગલ સીડ
ઈસસ	Isas	Olibanum	આલીબેનમ
ઊંટીઆ ઝૂં	Ootíájecroo	Spongel Seed	સપોનગલ સીડ
ઊધાર	Oodhár	Loan; Credit	લોન; ક્રેડીટ
ઊધાર પામું	Oodhárpásoo	Debit Side	દેબીટ સાઈડ
ઊન	Oon	Wool	ઊલ
ઊપલેટ	Ooplate	Putchuck	પટચક
એલચી	Ailchee	Cardamom	કાર્ડમમ
એલીએ	Ailio	Castor	કેસ્ટર

એરંડી	Airandee	Castor Plant	કેસ્ટર પ્લાંટ
એરંડીનાં બીજ	Airandee's Beej	Castor Seed	કેસ્ટર સીડ
એરંડીનાં; એ ડીનાં	Airandioo; Ai- dioo	Castor Oil	કેસ્ટર ઓઇલ
એરિંગ	Airing	Ear-ring	ઇઅરરિંગ

